

Маъонӣ

АСАРЛАРИ УЧУН
ҚИСҚАЧА
ЛУҒАТ

Қодуиров 88
Тошкент. — 96.

НАВОИЙ АСАРЛАРИ УЧУН ҚИСҚАЧА ЛУҒАТ

ТОШКЕНТ
ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФАҢЛАР АКАДЕМИЯСИНИНГ
«ФАН» НАШРИЁТИ

Алишер Навоий асарлари учун мўлжалланган ушбу лугатга шоир асарларида энг кўп учрайдиган ва, шунинг билан бирга, ҳозирги замон ўқувчиси учун тушунилиши кўпроқ қийинчилик туғдирадиган сўзлар киритилди.

Ушбу лугатнинг 1976 йилда ва 1983—85 йилларда чоп этилган «Навоий асарлари лугати» бир ва тўрт жилдиларидан фарқи, дастлаб, ундан ўрин олган сўзларнинг деярли ярми олдинги нашрларга киритилмаган сўзларни ташкил қилса, бошқа ҳолларда уларнинг янги-янги маънолари биринчи бор қайд қилинди.

Лугат, асосан, Навоий тилидаги арабча ва форсча сўзлардан иборат бўлгани учун, катта эҳтиёж сезилаётган «Арабча-ўзбекча» ва «Форсча-ўзбекча» лугатлар вазифасини ҳам ўташи мумкин.

Лугат, Алишер Навоий асарлари учун шоир ҳали ҳаёт экан пайтлардан бошлаб, то XIX аср охиригача пайдо бўлган подирқадиний қўлёзма лугатлар асосида тузилди.

Шунинг билан бирга, олдинги лугатлар юзасидан билдирилган танқидий фикрлар «Қисқача лугат»да ҳисобга олинди.

Лугат мактаб ўқувчилари, студентлар, зиёлилар, ишчи ёшлар, шунингдек Навоий мухлисларига мўлжалланган.

Т у з у в ч и:
филология фанлари доктори
БОТИРБЕК ҲАСАНОВ

4602030000—868
Н 355 (04)—93 рез—92

© Ўзбекистон Республикаси
ФА «Фан» нашриёти, 1993 й.

ISBN 5—648—01853—3

КИРИШ СЎЗ

Алишер Навоий асарларига биринчи лугат П. Шамсиев ва С. Иброҳимов томонидан «Ўзбек классик адабиёти учун қисқача лугат» номи билан 1953 йилда нашр этилди. Сўнг ушбу лугатнинг қайта ишланган нусхаси — «Навоий асарлари лугати» 1976 йилда босилиб чиқди. 1983 йилда эса «Алишер Навоий асарлари тилининг изоҳли лугати» нашр қилина бошланди. Унинг тўртинчи китоби 1985 йилда чоп этилгандан сўнг кўп вақт ўтмаган бўлса-да, лугат кам нусхада чиққани учун тез тарқаб, камёб китоблар қаторига киритиб қолди. Алишер Навоий лугатларига эҳтиёж ортиб бормоқда. Айниқса, кенг китобхонлар оммаси Навоий асарларининг нашр қилинаётган 20 жиллик тўпламининг аввалги китобларини ўқий бошлагани муносабати билан бу эҳтиёж шу куннинг талабига айланиб қолди.

Навоий тилининг ушбу қисқача лугати мазкур талабни қондириш мақсадида тузилди. Лугатга Навоий тилидаги ҳозирги кунда тушунилиши қийин арабий, форсий ва қисман туркий сўзлар киритилди. Сўзларнинг бир қисми юқорида зикр қилинган лугатларда учрамайди. Қолган сўзларнинг баъзилари илгари очиб берилмаган маънолар билан бойитилди, аммо айрим сўзларнинг маъноларидан фақат муайян матнда келганларигина очиб берилди. Олдинги лугатларда йўл қўйилган хатоларни қайтармасликка ҳаракат қилинди.

Лугатни тузишда юқорида зикр қилинган лугатлардан ташқари Ҳаравийнинг «Бадойиъ-ул-лугат» (XV аср), Румийнинг «Абушқа» (XVI аср), Маҳдийхоннинг «Санглоҳ» (XVIII аср) ва Фатҳали Қожорнинг «Лугат-и атрокийя» (XIX аср) қомусларининг сўз бойлигидан кенг фойдаланилди.

Лугатнинг тузилиши ҳақида

Навоий сўзлари лугатда ўзбек алифбоси тартибида жойлаштирилди. Арабча сўзлар таркибидаги ўзбек тилида ўхшашлари йўқ баъзи товушлар қуйидагича ифодаланди:

а) ҳамза ва ʼан ҳарфлари ўрнида — ʼ ҳарфи. Ушбу ҳарфсиз ёзилиши қабул қилинган, аммо таркибида ҳамза ёки айин борлиги маълум (олим, илм, урф, адолат сингари) сўзлар ва ҳамза й га айланган (ҳазойин, малойик, дафойин, мойил каби) сўзлар бундан истисно. Аммо бунинг каби сўзлар Навоий асарларининг нашрлари ва юқорида зикр қилинган лугатларда й ҳарфсиз ёзилган бўлса, сўзнинг ушбу шакли ҳам қабул қилинган сийғага ҳавола билан ўз ўрнида берилди. Масалан:

хазонин хазойинга қ.

б) те ва то (итқи) учун — т ҳарфи;
в) ҳе (ҳойи ҳутти) ва ҳо (ҳойи ҳавваз) ҳарфларини ўзбек алифбосидаги ҳ билан ифода этилди;
г) се, син ва сод ҳарфлари с билан ёзилади;
д) зе, зол, зод ва зо (изги) ҳарфлари з орқали берилди.
Униларни ифодалашда Навоий тилининг қонуниятларига таянилади. Туркий сўзлардаги алиф ва фатҳа а билан ифодалан-ди (бош, қош, тош каби қатор сўзлар бундан истисно). Бу қон-да қандайдир сабаб билан маълум сўзда бузилган бўлса, ушбу янглиш шакл тўғри шаклга ҳавола билан ўз ўрнида келтирилди, мас.:

боронгор тўғриси барангар.

Туркий сўзларда йо ҳарфи алиф билан ёки фатҳали бўлса, я ҳарфи билан эмас, балки йа тарзида ифодаланади, мас.:

ийа эга.

Бундай сўзларда ҳам хатога йўл қўйилган бўлса, ушбу шакл тўғри ёзилишига ҳавола билан ўз ўрнида келтирилди, мас.:

иё тўғриси ийа.

Форсча ва арабча сўзларда йо ҳарфининг алиф билан бирик-маси ё эмас, балки йо шаклида ёзилди, мас.:

ашйо шай нинг кўплиги.

Яна йо ҳарфи вов ва замма билан бирикиб келган сўзларда ю эмас, балки йу бирикмаси билан берилди. Масалан, дарюза ма-на бундай бўлади:

дарйуза тиланчи, гадо.

е сўз бошида келганда, йе тарзида берилди. Мас.:

йелосо йелдек.

Ҳар бир сўз лугатда ўзига алоқадор ҳамма материал билан бирга айрим лугат моддасини ташкил қилган. Лугат моддаси-нинг таркиби мана бундай: бош сўз (ҳозирги ва эски ёзувда), сўзнинг маънолари, уларни очиб берувчи мисоллар (лозим бўл-ган ҳолларда), бош сўзнинг турли ибораларда келиши, уларнинг маънолари.

Бош сўз феъл бўлса, -мак, мак қўшимчалари билан ноаниқ (масдар) сийғасида, қолган сўз туркумлари бирлик сон бош ке-лишик сийғасида берилди. Арабий сўзнинг ёнида кўплик сон сийғаси ҳам кўрсатилди, мас.:

либос кўплиги **албиса**...

мажлис кўплиги **мажолис**...

Арабий сўзнинг кўплик сийғалари ҳам ўз ўрнида бирлигига ҳавола қилиб берилди, мас.:

ажнес жине нинг кўплиги.

хазойин хазина нинг кўплиги.

Агар арабий сўзнинг кўплик сийғаси бирлик сийғасига хос бўлмаган маънога эга бўлса, ёки муайян бир сўз бирикмасида

келган бўлса, бу ҳолда буларнинг ҳаммаси ушбу сўзнинг бир-лик сийғасига қилинган ҳаволадан кейин келади, мас.:

асқол сиқл нинг кўплиги; юк; буюм.

жазойир жазира нинг кўплиги: ~ **ақлини** оролда яшовчилар, ороллилар.

- **ҳо ва - он** қўшимчалари билан ясалган форсий кўплик сийғаларининг фақат мустақил маънога эга бўлганлари айрим лугат моддаларига киритилди.

Агар бош сўзнинг бир неча талаффуз шакли бўлса, у ҳолда ушбу шакллар **ва** боғловчиси билан ёнма-ён бир модда ва яна алифбе тартибида ўз ўрнида асосий сийғага ҳавола билан берил-ди, мас.:

сийаҳ сийоҳ га қ.

сийоҳ ва **сийаҳ** қора.

Сўзнинг шакли матнини нотўғри ўқини натижасида юзага келган тақдирда, ушбу шаклни алифбе тартибида ўз ўрнида тўғри сийғаси билан келтирилди, мас.:

манфаҳ тўғриси **минфаҳ**.

Шаклдон сўзлар айрим моддаларни ташкил қилиб, ҳар бири оч рим рақами билан ажратилди, мас.:

алам I азоб, дард...

алам II байроқ...

Бош сўз модда ичида қайтарилса, унинг ўрнига ~ (мадд) белгиси қўйилди, мас.:

вом қарз; ~ **айламак қарз** олмоқ.

Лугат моддаси бошига чиқарилган сўз мустақил ҳолда қўлланмаса, шу сўздан сўнг остин-устин нуқта қўйилиб, сўнг таркибида ушбу сўз бор ибора берилган ва изоҳланган, мас.:

уббидат: ~ **эҳсонуху** яхшиликлари абадий бўлсин.

Маънодош ёҳуд бир-бирига яқин маъноларни ифодаловчи сўзлар бир-биридан вергул билан ажратилди, мас.:

зинда тирик, барҳаёт, жонли.

Бир-биридан узоқ эмас, лекин шу билан бирга яқин ҳам бўлмаган маъноларни ифодаловчи сўзлар нуқтали вергул билан ажратилди, мас.:

вароқ яшнаган ер; кўкламда униб чиққан ўланлар, **важоҳат** юз тузлиши; ҳайбат.

Турли тушунчаларни ифода этувчи сўзлар қавсга олинган ҳинд рақамлари билан санаб ўтилди, мас.:

канаф 1) ёп, чет; 2) паноҳ.

Турғун бирикма ва бошқа иборалар лугат моддаси ичида тўқ ёзув билан ажратиб берилди. Лугат моддаларнинг изоҳ қис-мида сўзларнинг маъно нозикликлари ва бошқа турли белгила-

рини ечиб берувчи тушунтиришлар қавсга олинган ҳолда келтирилди.

Маъно исботи учун мисоллар фақат Навоий асарлари нашрларида ёки юқорида эслатилган бир жилдли ёхуд тўрт жилдли луғатларда хато берилган сўзларнинг тўғриси келтирилган луғат моддалардагина келтирилди. Луғат моддаси охирига нуқта қўйлади.

АЛИФБЕ

А а	Ж ж	Н н	Ф ф	Э э
Б б	З з	О о	Х х	Ю ю
В в	И и	П п	Ц ц	Я я
Г г	Й й	Р р	Ч ч	Ў ў
Д д	К к	С с	Ш ш	Қ қ
Е е	Л л	Т т	Ъ ъ	Ғ ғ
Ё ё	М м	У у	Ь ь	Ҳ ҳ

А

Аазз اعز аъаз га қ.

аб اب кўплиги обо ота.

абоб اب بобо.

абад ابد кўплиги обод доимийлик; ~ у-л-обоҳ абадларнинг

абади (тангри сифати); ~

умри, ~ ҳаёти доимий, мангу ҳаёт.

абан: ~ ан жаддин бободан отагача.

абас عبث беҳуда, фойдасиз, бемаъни; ~ бўлмак фойдасиз

бўлмақ.

абвоб ابواب боб нинг кўплиги.

абд عبد кўплиги 1) ибод банда, Аллоҳнинг қули; 2) абид қул.

абдол ابدال валийларнинг махсус бир гуруҳи.

абдолван ابدالوش абдолсифат

абдон ابدان бадан нинг кўплиги.

абзор ازار ва афзор асбоб (иш қуроли).

абид عبيد абд нинг кўплиги 2) ...

абир عبير 1) бўй, ҳид; 2) апбар; ~ и жаннат жаннат бўйи,

хушбўй ис.

абирафшон عبير افشان абир анқитувчи.

абирбез عبير بيز абир анқитувчи.

абиросо عبير آسا абир ҳидли; ~ ел абир ҳидли шабада.

абирсириниш عبير سرشنت абир қорилган, гулбарги ~ абир исли

гул.

абйаз ابيض оқ.

абйазпўш ابيض پوش оқ кийган; субҳи ~ тонг, ёриш-

ган тонг.

абйот ابيات байт нинг кўплиги; ~ айтмак шеър тўқимоқ.

абкам **ابکم** соқов; ~ қилмақ соқов қилмоқ, тилдан қол-
дирмоқ.
абкамлик **ابکمليک** соқовлик.
абкор **ابکار** бикрнинг кўплиги; маъно ~ и (сўзларнинг)
янги маънолари.
аблақ **ابلق** 1) оқ-қора ранг, ола-була; 2) ола пўстин;
3) човқар, ола от; **замопа** ~ и кеча-кундуз.
аблаг **ابلغ** энг етук, энг баалоғатли.
аблук **ابلوک** мунофиқ, икки юзлама.
абно **ابنا** иби нинг кўплиги; ~ йи даврон, ~ йи даҳр, ~ йи
замон давр, вақт, замон фарзандлари; ~ йи жинс, ~ йи
рўзгор одамлар.
або **عبا** жуи матодан тикилган уст кийим, чакмон.
абобил **ابابيل** узунқанот; тайри ~ абобил қуши (Қуръон-
нинг «Фил» сурасида ҳикоя қилинган фил мингашларни
(эгаларини) ҳалок қилган қушларнинг номи).
абр **ابر** булут; ~ и баҳор, ~ и нисон, ~ и раҳмат баҳор
булут, серёмғир булут; ~ и кофурбиз қор ёғдирувчи
булут; ~ и мутир, ~ и пурбор серёғин булут; ~ и гур-
рон момақалдироқли булут.
абрае **ابرص** пес; мохов.
абраш **ابرش** 1) оқ-қизил ёки оқ-қора ранг; 2) самаи
от; кўк ~ кўк ҳолли самаи.
абришим **ابرشيم** инак.
абркирдор **ابركردار** булутга ўхшаш.
аброр **ابرار** азизу пок кишилар.
абресо **ابراسا** булутдек.
абру **ابرو** қош.
абрў **ابرو** тўғриси абру.
абтар **ابتر** 1) узилган, юлиқ; ~ хат узиқ, нотекис хат;
2) чунтоқ; наслсиз.
абтарваш **ابتروش** абтарсифат.
абтарий **ابترى** абтарга мансуб
абтах **ابطح** водий номи.
абтахий **ابطحي** абтахга мансуб; катта, кенг.
абу **ابو** кўплиги обо ота; **абу-л-араб** арабларнинг отаси,
Нуҳ пайгамбарнинг ўғли Сомнинг лақаби; **абу-л-фур**
форсларнинг отаси, Хомнинг лақаби; **абу-т-турк** турклар-
нинг отаси, Нуҳ пайгамбарнинг ўғли Ёфаснинг лақаби;

абу-л-ғозий Хусайн Бойқаронинг лақаби; **абу Қубайс** тор
номи.
абус **عبوس** бадқовоқ, пешонаси тиришган.
абушқа **ابوشقه** эр, уй эгаси.
абҳар **ابهر** паргис.
абҳаршамим **ابهرشميم** паргис ҳидли.
авбош **اوباش** безори, саёқ.
авбошлик **اوباشليک** безорилик, саёқчилик.
аввал **اول** кўплиги авойил ва авоил 1) аввал, илгари;
2) бошланиш, ибтидо.
аввалийат **اوليت** дастлабки, аввалги.
аввалин **اولين** биринчи. ~ ва охири биринчи ва
охирги.
аввон **عوان** золим, ситамгар.
авд **عود** қайтиш, қайталаниш; ~ этмақ, ~ қил-
мақ қайтмоқ; такрорланмоқ, қайтарилмоқ.
авж **اوج** юксалиш, кўтарилиш ва унинг энг юқори нуқ-
таси, апогей; ~ и муқарнас осмон гўмбази; ~ и рифъ-
ат энг юксак, ~ и шараф энг шарафли мартаба; ~ ол-
мақ юксалмоқ, кўтарилмоқ.
авзах **اوضح** энг очиқ, энг равшан; ~ ала-л-оламин
оламга равшан.
авзон **اوزان** вази нинг кўплиги.
авзор **اوزار** абзор га қ.
авзоз **اوضاع** вазъ нинг кўплиги.
авлий **اولي** авло га қ.
авло **اولي** ва авлий 1) бурунги; 2) яхшироқ.
авлод **اولاد** валаднинг кўплиги.
ави **عون** ёрдам, кўмақ; ~ тонмақ ёрдам кўрмоқ.
авоил **اوايل** авойил га қ.
авойил **اوايل** ва авоил 1) аввал нинг кўплиги авваллари, 2) бош-
ланиш, ибтидо.
авомир **اوامر** амр нинг кўплиги.
авому-и-нос **عوامالناس** халқнинг кўпчилиги, омма.
авон I **اوان** он нинг кўплиги; шабоб ~ и ёшлик йил-
лари.
авон II **عوان** 1) уй бекаси; 2) эрли хотин.

азҳон ازهان зеҳн нинг кўплиги.
азҳор ازهار заҳра нинг кўплиги.
азиза اعزه аъизза га қ.
анмма ائمه имом нинг кўплиги; ~ йи ислом ислом пешво-
лари.
айалгу اياغو куй таркибидаги чўзиқ нағмалар.
айалгучи اياغوچي куйнинг айалгусини ижро этувчи.
айақ اياق ва айағ I 1) оёқ; ~ беркитмак чидамоқ;
~ остида қолмақ оёқ ости бўлмақ; ~ тартмақ алоқани
узмоқ; ~ чекмак четлашмоқ, узоқлашмоқ; 2) сўнг, охир.
айақ اياق ва айағ II 1) қадаҳ; 2) май; ~ ичмак май
ичмоқ; ~ тутмак қадаҳ тутмоқ.
айақчи اياقچي ва айағчи соқий.
айақчилик اياقچيلىق соқийлик.
айағ اياغ айақ I ва айақ II га қ.
айағлиқ اياغلىق тўрт ~ ҳайвон.
айб عيب кўплиги уйуб нуқсон.
айббилиқ عيب بينلىق айб кўришлик.
айбгў عيب گو ва айбгўй айбни юзга солувчи, айтувчи.
айбгўй عيب گوى айбгў га қ.
айбжў عيب جو ва айбжўй айб қидирувчи, камситувчи.
айбжўй عيب جوى айбжў га қ.
айбжўйлиқ عيب جولىق айб топиншлик.
айбпўш عيب پوش айб яширувчи.
айвон ايوان олди очиқ бина; ~ и мунаққаш нақшли ай-
вон; осмон; ~ и рифъат юксаклик айвони; юқори фа-
лак.
айзан ايضا яна, тагин; ~ лаҳу бу ҳам уники.
айилдурмақ ايبيلدورماق ва ойилдурмақ ўзига келтирмақ.
айилмақ ايبيلماق ва ойилмақ ҳушёр бўлмақ, ўзига келмақ.
айиқмақ ايبيقماق ҳайиқмақ.
аййоб عياب айбловчи.
аййом ايام йавм нинг кўплиги.
аййон عياش маишатпараст, ишратчи.
айн عين кўплиги уйун 1) булоқ; 2) кўз; 3) зот; ўз; ~ и

бебоклик бебошликнинг ўзи, итоатсизликнинг ўзи; ~ и
карам карам (саховат) нинг ўзгинаси; ~ и ноз познинг
ўзгинаси; ~ у-л-йақин кўриб олинган аниқ маълумот;
айна اين ҳақиқатни билувчи кишилар.
~ у-л-йақин аҳли ҳақиқатни билувчи кишилар.
айна اين қаерда? қани? ~ л-мафар қочар жой қани?
(Қуръоннинг «Қиёмат» сурасида тасвирланган воқеаларга
ишора).

айнайн عينين икки кўз.
айнак عينك кўзойнак.
айолат ايالت кўплиги айолот вилоят.
айолот ايالات айолот нинг кўплиги.
айон عيان зоҳир, кўришиб турган.
айр عير қўлон.
айру ايرو айрим, бошқа; ~ бўлмақ бўлилмақ, ажралмоқ;
солмақ айирмоқ; ~ тушмақ айрилмоқ.
айтиклик ايتيكلлик тўғриси итиклик.
айтом ايتام йатим нинг кўплиги.
айқоқ ايتاق ва айгоғ беҳуда гап.
айгоғ ايتاغ айқоқ га қ.
акбар اكبر кўплиги акобир энг катта, энг улғу.
акбод اكباد кабд ва кабид нинг кўплиги.
акбодпайванд اكبادپيوند қариндошлар.
акл اكل ейиш, емак; ~ у шурб ейиш-ичиш; ~ айламак
емоқ.
акма اكمه тўғриси акмаҳ.
акмал اكمل энг етук, энг тўлиқ; ~ и даврон замонанинг
энг етуғи.
акмаҳ اكمه туғма кўр.
акноф اكناف канаф нинг кўплиги.
акнун اكنون энди.
акобир اكابر акбар нинг кўплиги.
акрам اكرم энг карамли, энг карим; ~ у-л-акрамин энг ка-
рамлиларнинг энг карамлиси.
акриму-з-заифا اكرموا الضيف мехмонга карамли бўлинг!
акс عكس кўшлиги укус 1) бирор нарсанинг силлиқ сатҳда
кўринган тасвири; 2) тескари, зид, қарама-қарши.
аксар اكثر кўпроқ, энг кўп; ~ и авқот вақтнинг кўпроғи.

аксуи **اكسون** ва иксуи ипак мато; ипак кийим, ҳашамли либос.
 актоф **اكتاف** китфнинг қўплиги.
 акҳал **اكل** сурмали.
 ал **ال** тўғриси эл.
 ала-д-давом **على الدوام** доимо.
 алазз **الذ** энг тотли, энг лаззатли.
 алам I **الم** ҳасрат, қайғу, ғам; ~ еткурмак озор бермоқ, оғритмоқ; ~ чекмак азоб тортмоқ; ~ қўймақ қийнамоқ, изтиробга солмоқ.
 алам II **علم** байроқ, туғ; сугуни ~ байроқ дастаси; ~ и заркаш қуёш; ~ и йиқуқ мағлуб; ~ айламак танитмоқ, ёймоқ; ~ бўлмақ танилмоқ, ёйилмоқ.
 аламон **الامان** алахон га қ.
 аламангиз **الم انگيز** аламга олувчи, аламли, қайғули; ~ достон аламга солувчи достон.
 аламкаш **الم كاش** алам тортувчи.
 алампарвард **الم پوررد** аламли, ғамли.
 аламсанж **الم سنج** аламли; ~ бўлмақ қайғуга қолмоқ.
 аламтироз **الم تراز** байроқни безовчи.
 аламшўй **الم شوى** алам, қайғуни юувчи; ~ қадаҳ ғамни юувчи қадаҳ.
 алан **الان** ошкор, очиқ; ~ этмак ошкор қилмоқ.
 алапака **الاپكة** тўғриси олабўка.
 алапука **الاپوكه** тўғриси олабўка.
 алар **الار** улар.
 ала-с-сабоҳ **على الصباح** эрталаб.
 ала-с-савиййа **على السويه** баробар, тенг.
 алаф **الاف** ўт, хашак.
 алахон **الاخان** ~ у аламон хонавайрон, уй-жойсиз.
 албиса **البسه** либоснинг қўплиги.
 албуруз **البرز** тоғ номи (Эльбурс).
 алвоп **الوان** лави нинг қўплиги.
 алдамақ **الداماق** ёлғон гапирмоқ, алдамоқ.
 алдарамақ **الداراماق** изтиробга тушмоқ.
 алил **عليل** дардманд, бемор; ~ қилмақ касаллантирмоқ.

алим I **اليم** аламли.
 алим II **عليم** биликли.
 алиқ **عليق** ем.
 алияқ **اليق** энг лойиқ.
 алкан **الكن** дудуқ.
 аллом **علام** билимдон; малики ~ тапгри.
 аллон **اعلان** туҳфа, совға.
 аллонбар **اعلان بر** 1) туҳфачи; 2) ҳаммол.
 аллоф **اعلاف** сомонфуруш ва ғалафуруш; ~ бозори дон ва сомон бозори.
 ало I **الا** э, эй.
 ало II **علا** юксаклик, олийлик.
 алоийиқ **علايق** 1) алоқа I нинг қўплиги; 2) садоқат; ~ зулмати фиқу ғасод.
 аллоло **الاولو** шовқин-сурон; ~ айламак шовқин-сурон қўтармоқ.
 аломон **الامان** тўғриси аламон.
 алонийя **علانيه** ошкоралик.
 алохон **الاخان** тўғриси алахон.
 алоқа I **علاقه** қўплиги алоийиқ 1) илинч, қизиқиш, мойиллик; 2) мол-мулк; 3) боғланиш, борди-келди.
 алоқа II **علاقه** тўғриси алоқа.
 асенина **السنه** лисон нинг қўплиги.
 алтаф **الطف** энг латиф, энг ёқимли, энг лутфли. Бу сўзки, сфаринишдин ашрафдурур, Анинг дағи мавзуни алтафдурур.
 алтеф **الطاف** лутф нинг қўплиги.
 алф **الف** минг; алфу ~ минг-минг (миллион).
 алуфа **علوفه** тўғриси улуфа.
 алфоз **الفاظ** лафз нинг қўплиги; туркча ~ туркий сўзлар.
 алқамақ **القماماق** дуойи хайр қилмоқ.
 алқин **القيش** хайрли дуо.
 алқоб **القاب** лақаб нинг қўплиги.
 алҳон **الحنان** лаҳн нинг қўплиги.

алхоннамой **الحان نماي** куйчи, куйловчи; сайровчи, сайроқи.
 алхонсаро **الحان سرا** куйловчи, ашулачи, сайроқи.
 амад **عمد** тўғриси имод.
 амал I **امل** кўплиги омом умид, тилак, орзу.
 амал II **عمل** кўплиги аъмом 1) иш, ҳаракат; 2) ақиданинг бажарилиши; 2) мансаб; 3) куй, оҳанг; ~ у қавл созандаларнинг оҳангу нақшлари.
 амала **عمله** омилнинг кўплиги.
 амвож **امواج** мавжнинг кўплиги; тенгиз ~ и денгиз тўлқинлари.
 амвол **اموال** молнинг кўплиги.
 амвот **اموات** мавтнинг кўплиги; бог ~ и қиш уйқусидаги дарахтлар; ихйойи ~ ўликларга жон киритиш.
 амдан **عمدا** ва амдо атайлаб, қасддан.
 амдо **عمدا** амдан га қ.
 амим **عميم** умумий, оммавий; лутфи ~ ҳаммага қилинган лутф.
 амин **امين** 1) сақловчи; 2) ишончли ~ бўлмақ ишонмоқ.
 амир **امير** кўплиги умаро буюрувчи, ҳоким, ҳукмдор; ~ у-л муъминин мусулмонларнинг амири, ҳазрати Алининг лақаби; ~ у-л умаро амирлар амири.
 амиқ **عميق** тирақ; ~ зеҳн ўткир зеҳн; ~ фикр айламақ чуқур ўйламоқ; ~ ўлмақ чуқур бўлмақ.
 амкина **امكنه** маконнинг кўплиги.
 амлаҳ **املح** энг ёқимли.
 амлок **املاك** мулкнинг кўплиги; ~ этмақ ўз мулкига айлантирмоқ.
 аммор **امار** ва аммора буюрувчи, ундовчи; нафеи ~ ақлга голиб келувчи нафе, бузуқ нафе.
 аммора **اماره** аммор га қ.
 амн **امن** омонлик; ~ у омон тинчлик ва хотиржамлик.
 амниййат **امنييت** омонлик.
 амниййатруб **امنييتروب** тинчликни йўқотувчи.
 амнобод **امن آباد** тинч жой.
 амо **عمي** тўғриси аъмо.
 амома **عمامه** салла.

амон **امان** эсонлик; ~ ҳирзи эсонлик тумори; ~ бермақ ўлдирмамоқ, ~ тонмақ қутилмоқ.
 амоний **اماني**: хатти ~ амонлик хати.
 аморат **امارت** нишон, аломат.
 аморий **عماري** кажава, фил ёки тўя устига ўрнатилади-ган ўриндиқ.
 амосил **امائل** амсолнинг кўплиги.
 амр I **امر** кўплиги авомир буйруқ; ~ и маъруф савоб ишларга даъват этиш.
 амр II **عمر** кўплиги умур иш.
 амрқирдор **عمرکردار** иш қидирувчи.
 амрад **امرد** бесоқол.
 амраг **امرغ** ва имраг маҳбуб, марғуб.
 амроз **امراض** маразнинг кўплиги.
 амруд **امرود** нок.
 амсила **امثله** мисолнинг кўплиги.
 амсол **امثال** масалнинг кўплиги.
 амсор **امصار** миернинг кўплиги.
 амтор **امطار** матарнинг кўплиги; саҳоб ~ и булут ёмғири.
 ана **انا** мен; ~ афеаҳ мен сўзга энг чечанман.
 анас **انس** саҳобалардан бирининг исми.
 анба **انبه** мева номи.
 анбар **عنبر** бир навъ атриййот.
 анбарафшон **انبرافشان** ва анбарфишон анбар сочувчи; ~ айламақ анбар исин таратмоқ.
 анбарбез **عنبربيز** анбар сочилган, хушбўй, ~ этмақ анбар сочмоқ.
 анбарбор **عنبربار** анбар таратувчи.
 анбарин **عنبرين** анбарли, анбар ҳидли; икки ~ афъий анбар ҳидли икки ўрим қора соч; ~ ҳилол қора қош.
 анбарнасим **عنبرنسيم** анбар таратувчи ел.
 анбаролуд **عنبرآلود** анбар аралаш, тим қора ва хушбўй.
 анбаросо **عنبراسا** анбардек.
 анбарсиринт **عنبرسريشت** анбардан қорилган.
 анбарсо **عنبرسا** ва анбарсой анбар суртилган, хушбўй.

анбарсой **عنبرسای** анбарсо га қ.
анбарсоро **عنبرسارا** тоза, соф анбар.
анбарфишон **عنبرفشان** анбарафшон га қ.
анбаршамим **عنبرشميم** анбар ҳидли, хушбўй.
анбийо **انبيا** набий нинг кўплиги.
анбоз **انباز** шерик, ўртоқ, ~ ўлмак шерик бўлмақ, ~ келмак
мос тушмоқ.
анбозлиқ **انبازليق** шериклик, ўртоқлик.
анбонча **انبانچه** тўрва, халта.
анбор **انبار** 1) омбор; 2) чиқинди ва гўнг кўмилган чуқур.
анборкаш **انباركش** чиқинди, гўнг ташувчи.
анбур **انبور** омбир, қисқич.
анбуҳ **انبوه** 1) кўп, сов-саноқсиз; 2) аламон, тўда; ~ ўлмак
кўпаймоқ.
анвар **انور** энг нурли, энг равшан.
анвор **انوار** нур нинг кўплиги; ~ и ишроқ порлоқ нур; ~ и
қуде муборақ нур; ~ у-л-ҳудо тўғри йўл нурлари.
анвоъ **انواع** навъ нинг кўплиги; ~ йи изо хилма-хил азият.
ангабин **انگبين** тўғриси **ангубин** асал.
ангдимақ **انگديماق** пойламоқ.
ангез **انگيز** ва **ангиз** уйғотувчи, қўзғатувчи; ~ айламақ,
~ қилмақ қўзғатмоқ, гиж-гижламоқ.
ангиз **انگيز** ангез га қ.
ангмақ **انگماق** англамоқ, тушунмоқ.
ангушт **انگشت** бармоқ.
ангуштнамо **انگشتناما** бармоқ билан кўрсатиладиган, кўзга кў-
ринарли.
андалиб **عندليب** кўплиги **анодил** 1) булбул, 2) устурлоб қисми.
андар **اندر** ичида, орасида.
андарз **اندرز** насиҳат, васият.
андаги **انداغي** ундаги, у ердаги.
андеша **انديشه** андиша га қ;
андин **اندين** ундан, у ердан.
андиша **انديشه** ва андеша мулоҳаза қилувчи, андиша қи-
лувчи; ~ қилмақ мулоҳаза қилмоқ, ўйламоқ. 1) фикр, ўй;

2) хавотир, безовталиқ.
андишавор **انديشه وار** мулоҳазали, андишали.
андоз **انداز** отиш, ташлаш.
андоза **اندازه** ўлчов, улги.
андом **اندام** бадан, қомат, қиёфа; ~ бермак тартлбга солмоқ.
андухта **اندوخته** йиғилган, тўпланган.
андух **اندوه** гам, қайгу; ~ йаъжужи гам балоси.
андухафзо **اندوه افزا** қайгу келтирувчи.
андухгин **اندوه گين** гамли, қайгули.
андухзо **اندوه ز** гам келтирувчи.
андухлиғ **اندوه ليغ** қайгули.
андухнок **اندوه ناك** қайгули; ~ этмак қайгуға солмоқ.
андом **اندام** 1) охир, сўнг; 2) бажариш, тугаллаш; ~ топмақ,
тугамоқ; бажарилмоқ.
анжум **انجم** нажм нинг кўплиги.
анжуман **انجمن** йиғин, мажлис.
анжумандийда **انجمن ديدہ** мажлис кўрган, тадбиркор.
анжуманорой **انجمن آراي** мажлисни безатувчи.
анжуманпардозлик **انجمن پرداڭليق** мажлисни қизитувчилик.
анжумансоз **انجمن ساز** мажлис қурувчи.
анжумгурух **انجم گروہ** юлдуздай кўп халқли.
анжумрабей **انجم رباي** юлдузни тортадиган, нишонга оладиган.
анжуменпәх **انجم سپاه** аскари юлдуздай кўп.
анжумсон **انجم سان** юлдуздек.
анжумшунос **انجم شناس** юлдузшунос, мунажжим.
анзор **انظار** назар нинг кўплиги.
анш **انين** нола қилиш, уфлаш.
анше **انيس** ҳамсуҳбат, дўст; ~ и анжуман улфат; ~ жо-
видоний мангулик дўст; ~ и хилват сирдош; ~ бўлмақ
дўстлашмоқ.
аншф **عنيف** зўравон, дағал, даргазаб.
аншбут **عنكبوت** ўргимчак; ~ и пардадорий ин ясаган ўргимчак.
аншкар **انكر** энг ёқимсиз; энг хунуқ; ~ у-л-асвот товушларнинг
энг ёқимсизи.

анмула **انمله** кўплиги аномил бармоқ, бармоқ учлари.
ано **عنا** машаққат, заҳмат; аҳли ~ заҳматкашлар.
анодил **عنادل** андалиб нинг кўплиги. 1) ...
аном **انام** одамлар, одам жинси.
аномил **انامل** анмула нинг кўплиги.
анонийат **انائيت** худбинлик, такаббурлик; ~ хошокин совур-
мақ худбинликини йўқ қилмоқ.
аносир **اناصر** унеур нинг кўплиги; ~ и арбаъа тўрт унсур;
сув, туфроқ, ҳаво, олов; ~ и афлок осмон жисмлари.
ансаб **انساب** энг муносиб, энг лойиқ.
ансобо **انساب** насаб нинг кўплиги.
ансир **انصار** носир нинг кўплиги.
анфаъ **انفع** энг фойдали.
анфос **انفاس** нафас нинг кўплиги; ~ и Масих, ~ и руҳу-л-лоҳ
Исо нафаси, тирилтирувчи нафас.
анфус **انفس** нафс нинг кўплиги.
анча **انچه** шунча.
анқариб **عن قريب** яқинда, тез орада, яқин келгусида.
анга **انغه** унга.
анҳи **انهي** анҳога қ.
анҳо **انهو** ва анҳи хабар, маълумот.
анҳор **انهار** наҳр нинг кўплиги.
аолий **اعالي** аъолий га қ.
ар **ار** агар нинг қисқаргани.
араб **عرب** кўплиги аъроб халқ номи.
араба **عربه** аробага қ.
араз **عرض** кўплиги аъроз 1) бир нарсанинг ўзича бор бўла
олмайдиган жиҳати, ўткинчи белгилари.
арасот **عرصات** арса нинг кўплиги.
арафот **عرفات** гоф номи.
араш **ارش** ўлчов бирлиги; бир ~ бир қадам.
арақ **عرق** тер.
арақнок **عرق ناك** терли, терлаган.
арақрез **عرق ريز** тер тўкувчи.

арбада **عربده** жанжал, тўполон; ~ айламак, ~ қилмақ тўпо-
лон қилмоқ; ~ бунёд этмак жанжал қўзғамоқ.
арбадагар **عربده گر** тўполончи.
арбадажў **عربده جو** тўполончи.
арбаг **ارباغ** сеҳрлаш, авраш.
арбоб **ارباب** рабб нинг кўплиги; ~ и вазойиф давлат арбо-
лари; ~ и тағофул гофиллар; ~ и ҳақиқат ҳақиқат со-
ҳиблари.
арбог **ارباغ** тўғриси арбаг.
арбоҳ **ارواح** руҳ нинг кўплиги.
ардича **ارديچا** кетидан, орқасидан.
аржманд **ارجمند** аржуманд га қ.
аржуманд **ارجمند** ва аржманд қадрли, ҳурматли.
ара I **ارض** кўплиги арозий ер, жой.
ара II **عرض** 1) баён, хабар; ~ и мусиқий мусиқий баён;
~ и наём хабар бериш; 2) илтимос, таклиф; ~ айламак
арз қилмоқ, илтимос қилмоқ; ~ ўлмақ билдирмоқ, маълум
қилинмоқ; ~ и дуо айламак дуоин салом айтмоқ; ~ и ка-
рам сахийлик; ~ и нийоз ўлмақ ёлбормоқ.
ара III **عرض** кенглик, эн.
арва **عرضه** 1) баён қилиш, ифода қилиш; ~ қилмақ баён қил-
моқ, билдирмоқ; 2) таклиф.
арвадошт **عرضداشت** баён қилиш.
арвал **ارذل** кўплиги арозил энг разил, энг пасткаш.
арванда **ارزنده** арзийдиган, муносиб.
арвол **ارذال** разил нинг кўплиги.
арвоний **ارزاني** лойиқ, арзийдиган, муносиб; ~ айламак
лойиқ кўрмоқ, ~ тутмақ лойиқ кўрмоқ, муносиб кўрмоқ.
арвоқ **ارزاق** ризқ нинг кўплиги.
арва **عريض** кенг, энли.
ари **ارى** пок, покиза.
арилмақ **اريلماق** тозаланмоқ.
аримақ **اريماق** пок бўлмоқ.
арин **ارين** чангалзор.
аритмақ **اريتماق** тозаланмоқ.
ариқ **اريق** ва ариг 1) дарё; 2) озгин.

ариг **اريج** ариқ га қ.
 аркон **ارکان** руки нинг кўлиги; ~ и давлат давлат арбоблари.
 арлот **ارلات** ўзбек уруғларидан бирининг номи.
 арманий **ارمنى** арманча ишланган.
 армуғон **ارمغان** совға.
 арнаб **ارنپ** қуён.
 ароба **عرايه** ва араба арава;
 арожиф **اراجيف** иржоф нинг кўлиги.
 арозий **اراضى** арз I нинг кўлиги.
 арозил **اراذل** арзал нинг кўлиги.
 аройие **عرايس** аруе нинг кўлиги.
 аррос **عراس** ҳанграш; ~ қилмақ ҳанграмоқ.
 арса **عرسه** кўлиги арсаёт 1) майдон; 2) соҳа; жанг май-
 дони; ~ йи хок ер юзи; ~ йи офоқ осмон; ~ йи шат-
 ранж шахмат тахтаси.
 артилмақ **ارتيلماق** кўпаймоқ, ошмоқ.
 артуқеи **ارتوقسى** зиёда, ортиқ.
 артуқеимақ **ارتوقسىماق** кўпаймоқ.
 аруе **عروس** кўлиги аройие келинчақ; ~ и меҳр офтоб.
 арусак **عروسك** қўғирчоқ.
 арфаъ **ارفع** энг юксак.
 арчи **ارچى** агарчи нинг қисқаргани.
 арш **عرش** осмоннинг энг юқори қавати.
 аршад **ارشاد** юқори (мансабда),
 аршжаноб **عرش جناب** арш мартабасига эга.
 аршойин **عرش ايین** аршдагидек.
 аршосо **عرش اسا** аршдек юксак.
 аршнарвөз **عرش پرواز** аршда нарвоз этувчи.
 аршео **عرشسا** ва аршой аршга етган, юксак.
 аршой **عرش ساي** аршео га қ.
 аршфарсо **عرش فرسا** аршга етган.
 арқам **ارقم** 1) олачинор; 2) олачинор илон.
 арқом **ارقام** рақам нинг кўлиги; жоми ~ гирдига етти хаг

уеули билан ёзув битилган бир жом.
 аргавон **ارغوان** ва аргувон қизил гулли бир дарахт;
 ~ бўлмақ қизармоқ.
 аргавонгун **ارغوان گون** қизил.
 аргавоний **ارغوانى** қизил; ~ май қизил май.
 аргавонрез **ارغوان ريز** қон ёш тўкувчи.
 аргадал **ارغداال** ва аргадол ва аргдал пис-
 тирма, пана жой.
 аргадол **ارغداال** аргадал га қ.
 аргануи **ارغنون** мусиқа асбобининг номи.
 аргдал **ارغداال** аргадал га қ.
 аргувон **ارغوان** аргавон га қ.
 аргуштак **ارغوشتك** куй ва ўйин номи; ~ тепмак ўйнамоқ.
 асабқур **اسابقور** ва асапқур ва асонқур бутун
 пиширилган қўй.
 асад **اسد** 1) шер; 2) бурж номи.
 асадқирдорлик **اسدکردارلىق** шерлик қилиш.
 асам **اصم** кар, гаранг.
 асани **اسن** ёши катта, энг кекса.
 асапқур **اسابقور** асабқур га қ.
 асас **عسس** тун соқчиси.
 асафан **اسفا** афсусланиб, афсус билан.
 асафо **اسفا** афсус, эҳ, афсус.
 асах **اصح** энг тўғри.
 асбоб **اسباب** сабаб нинг кўлиги.
 асбоқ **اسباق** сабоқ нинг кўлиги.
 асвила **اسوله** савол нинг кўлиги.
 асвоб **اثواب** саъб нин кўлиги.
 асвад **عسجد** олтин; жавоҳир.
 асвр I **اسير** тутқун, банди.
 асвр II **عصير** юксак; сипехри ~ осмоннинг юқори қавати.
 асвг **اسيغ** фойда.
 асв **اصل** кўлиги уеул келиб чиқиш; ~ и зот зотининг келиб
 чиқиши.

аслоф **اسلاف** салаф нинг кўплиги.
асмо **اسما** исм нинг кўплиги.
асмор **اثمار** самар нинг кўплиги.
асном **اصنام** санам нинг кўплиги.
асноф **اسناف** сиф нинг кўплиги.
аскар **عسكر** кўплиги асокир жангчи.
асо **عصى** ҳасса; ~ йи калим Мусо пайгамбарнинг тағи; бон-
да ~ индурмақ зулм қилмоқ; ~ тутмақ ҳасса таянмоқ.
асобиъ **اصابع** исбаъ нинг кўплиги.
асокаш **عصاكر** ҳассага таянувчи, ҳассали.
асокир **عساكر** аскар нинг кўплиги; ~ и мансура голиб аскарлар
асомий **اسامى** исм нинг кўплиги.
асоқур **اساقور** асабқур га қ.
асогир **اساطر** устура нинг кўплиги.
асофил **اسافل** асфал нинг кўплиги.
асогир **اصاغر** асгар нинг кўплиги.
асп **اسپ** от.
асраъ **اسرع** энг тез, энг суръатли.
асру **اسرو** жуда.
асеср **عصار** жувозчи; ~ уйи жувоз ҳўкизи.
астин **استين** ва остин енг.
асфал **اسفل** кўплиги асофил энг тубан, энг қуйи; ~ у-е-софи-
лин тубанларнинг тубани.
асфалнинин **اسفل نشين** қуйида ўтирувчи.
асфар **اصفر** сариқ.
асфарафшон **اصفرافشان** сариқ таратувчи.
асфаркан **اصفر كاش** сариқ таратувчи; роҳи ~ сариқ таратувчи
йўл.
асфор **اصفار** сифр ва сафар нинг кўплиги; ~ и самсвий
осмондан нозил бўлган китоблар.
асъаб **اصعب** энг қийин; ~ ўлмақ қийинроқ бўлмақ.
асқол **اثقال** сақл нинг кўплиги.
асқом **استقام** сақам нинг кўплиги.
асгар **اصغر** кўплиги асогир кичикроқ.

геҳав **اسهل** энг осон, энг енгил; ~ қилмақ енгиллатмоқ, осон-
лаштирмақ.
асҳоб **اصحاب** соҳиб нинг кўплиги; ~ и дин диндорлар; ~ и фил
фил эгалари (Қуръоннинг «Фил» сурасида абобил қушлари
ҳалок қилган кишилар).
атаба **عتبه** остона, бўсага.
атабаг **اتابك** ва атабег султон фарзандининг мураббийси.
атабег **اتابك** атабаг га қ.
атака **اتكه** хизматкор даражасидаги тарбиячи.
аталмақ I **اتالمق** тайинланмоқ (вазифага).
аталмақ II **اتالمق** номланмоқ, от қўйилмоқ.
аташ **عطش** чанқоқлик, ташналик.
атбоъ **اتباع** тобиъ нинг кўплиги.
атбоқ **اطباق** табақ нинг кўплиги.
атвор **اطوار** тавр нинг кўплиги; ~ и писандида яхши хулқлар.
атворлик **اطوار ليق** сзлик ~ қилмақ сўфийлик йўлини тутмоқ.
атиббо **اطبا** табиб нинг кўплиги.
атиййа **عطيه** совға.
атиқмақ **اتيقماق** исм чиқармоқ, манҳур бўлмақ.
атка **اتكه** тўғриси атака.
атлас **اطلس** мато номи; ~ и гардун, ~ и чарх, ~ и фа-
лак мовий осмон.
атаол **اتال** талаал нинг кўплиги.
атобек **اتابك** тўғриси атабег.
атрок **اتراك** турк нинг кўплиги.
атфол **اطفال** тифл нинг кўплиги; ~ и нужум кичик юлдуз-
лар; ~ и жунун телба, шўх болалар.
атишон **عطشان** ташна.
атъима **اطعمه** таом нинг кўплиги.
атқийо **اتقيا** тақий нинг кўплиги.
афвож **افواج** фаваж нинг кўплиги.
афвоҳ **افواه** фам нинг кўплиги.
афганда **افگنده** афканда га қ.
афгандалик **افگنده ليك** афкандалик га қ.

афгор افكار 1) яраланган, мажруҳ; ~ қилмақ, ~ этмақ,
яраламақ; 2) эзилган; ~ бўлмақ эзилмақ.
афгорлиг افكارليغ мажруҳлик, хасталик.
афзал افضل кўплиги афозил энг фозил, энг фазилатли.
афзойиш افزايش кўпайиш, ортиш.
афзор افزار абзор га қ.
афзун افزون 1) кўп, мўл; 2) ортувчи кўпаяувчи; ~ бўлмақ,
ортмоқ, кўпаймоқ; ададдин ~ саноқсиз, беҳисоб.
афзузлиг افزونليغ ортиқлик, мўллик.
афин عفن сассиқ, чириган.
афиф عفيف ифғатли.
афйун افیون қора дори.
афканда افکنده ташлаб қўйилган, қарамай қўйилган (қадим-
ги ёзувчилар ўз хақларида гапирганда «мен» ўрнига шу
сўзни ишлатганлар).
афкандалиқ افکندهليق тушқунлик.
афкор افكار фикр нинг кўплиги.
афлаж افلاج фалаж бўлган.
афлок افلاك фалак нинг кўплиги; ~ жоми осмон гумбази;
~ шоҳи қуёш.
афлокрав افلاکرو осмонкезар.
афлокеўз افلاکسوز осмонни куйдирувчи.
афозил افاضل афзал нинг кўплиги.
афо-л-лоҳу عقالله Оллоҳ кечирсин.
афрод افراد фард нинг кўплиги.
афрухта افروخته 1) ёндирилган, ёқилган; 2) ёруғ, равшан.
афсар افسر тож.
афсарнараст افسرپرست тож параст
афеах افصح энг фасих, чечан; ~ у-л-калом сўзга энг чечан.
афсонаваш افسانه وش афснадек, афсонавий.
афсонагузор افسانه گزار афсона айтувчи.
афсоналиг افسانه ليغ машҳурлик
афсонапардсز افسانه پرداز афсона тўқувчи.
афснасаняج افسانه سنج афсона айтувчи, ҳикоя қилувчи.

афсонасарой افسانه سراى афсона айтувчи.
афсор افسار нўхта, ~ урмақ нўхталамоқ.
афеун افسون ва фусун فسون мақр, сеҳр.
афеунгар افسونگر ҳийлагар, сеҳрловчи.
афеунсоз افسون ساز 1) сеҳрловчи; 2) уста ҳикоячи.
афеунтироз افسون تراز афеунгар, ҳийлагар.
афеурда افسرده ҳориган, синиққан.
афтода افتاده тўғриси уфтода
афтодаваш افتاده وش тўғриси уфтодаваш.
афтодалиқ افتاده ليق тўғриси уфтодалиқ.
афъий افعی афъога қ.
афъида افتده фуод нинг кўплиги.
афъо افعی ва афъий илон номи; ~ йи муанбар, ~ йи
мушкин хушбўй қора соч ўрими.
афъол افعال феъл ичиг кўплиги; ноҳуш ~ ёқимсиз қилиқлар.
афгон افغان фигон нинг кўплиги; ~ айламақ йиғламақ;
тортмоқ, ~ тузмақ, ~ чекмақ фарёд қилмоқ, пола қил-
моқ.
афгонлик افغان ليغ фигонли.
ахавий اخوي биродарлик.
ахасе I اخص энг хос, энг махсус.
ахасе II اخس энг паст, энг хасис.
ахбае اخبث энг ифлос, энг ичи қора.
ахбор اخبار хабар нинг кўплиги.
ахгар اخگر чўғ; ~ кўнгил қўйган юрак; ~ ўлмақ чўғланмоқ.
ёнмоқ; ~ қилмақ ёндирмоқ.
ахгарнишин اخگر نشين чўғда ўтирган, куйган, ўртанган.
ахз اخذ олиш; ~ этмақ олмоқ.
ахзар اخضر кўк, яшил; ~ гиёҳ кўкат.
ахзарваш اخضر وش яшил, яшилтоб.
ахзаргун اخضرگون яшил рангли.
ахзарий اخضرى яшил рангли.
ахзарпўш اخضرپوش яшил кийган.
ахи اخى ва ақи اقى сахий.

ахий **اخي** биродар (им).
ахимаоб **اخي مآب** сахсватли.
ахиймаоб **اخي مآب** азиз биродар.
ахир **اخير** сўнг, пиравард.
ахлот **اخلاق** хилт нинг кўплиги.
ахрае **اخرس** соқов.
ахеум **اخصوم** ва **اقسوم** маст.
ахеумламақ **اخصوملاماق** ва **اقسوملاماق** бадмаст
бўлмоқ.
ахтар **اختر** юлдуз; ~ и саъд бахт юлдузи; ~ и сувга туш-
мак бахтсиз бўлмоқ, омади кетмоқ, ~ и йарумак бахт ку-
либ боқмоқ.
ахтаршунсе **اخترشناس** мунаажжим.
ахтаци **اختچي** отбоқар.
ачиқ **اچيق** ва **اچيغ** чучук (ширин) нинг зидди;
~ йигламак хўрлашиб йигламоқ; ~ и келмак азобланмоқ.
ачиг **اچيغ** ачиқ га қ.
ачиглиқ **اچيغليق** ачиқлик; машаққат.
анадд **اشد** энг кучли; ўта даражада.
ашар **اشر** ўн.
ашара **عشره** кўплиги ашарот, ўн, ўнта; ~ йн комила
1) ҳар нарсанинг ўнта егути; 2) ҳажнинг ўн куни.
ашарот **عشرات** ашара нинг кўплиги.
ашбах **اشبه** энг ўхшаш.
ашбоҳ I **اشباه** шибҳ нинг кўплиги.
ашбоҳ II **اشباح** шабах нинг кўплиги.
ашжор **اشجار** шажар нинг кўплиги.
ашиййа **عشيه** кўплиги ашиййот кеч, оқшом.
ашиййот **عشيات** ашиййа нинг кўплиги.
ашир **عشير** 1) ўндан бир; ушри ~ юздан бири; 2) маҳал-
ладон, ердош.
ашибъа **اشعه** шуоъ нинг кўплиги.
ашийо **اشيا** шай нинг кўплиги.
ашк **اشك** 1) кўз ёши; ~ жўйбори ёш ариғи, кўздан оқ-
қан ёшлар; ~ и равон оқиб турган кўз ёши; 2) эрон
шоҳларидан бирининг номи.

ашкбор **اشكبار** ёш тўқувчи.
ашкнок **اشكناك** ёшли.
ашкол **اشكال** шакл нинг кўплиги.
ашкрез **اشكريز** ва **ашкрезон** ёш тўқувчи.
ашкрезлиг **اشكريزليغ** ёш тўқишлик.
ашкфишон **اشكفشان** кўз ёши сочувчи, йигловчи.
ашо **اشا** шом; кечки овқат.
ашраф **اشرف** энг шарафли.
ашриба **اشربه** шароб нинг кўплиги.
ашрор **اشرار** шарр ва ширрор нинг кўплиги.
ашроф **اشراف** шариф нинг кўплиги.
ашқийо **اشقيا** шақий нинг кўплиги.
ашгол **اشغال** шугл нинг кўплиги.
ашҳаб **اشهب** 1) кулранг; 2) кўк от.
ашҳар **اشهر** энг машҳур.
аъвод **اعواد** уд нинг кўплиги.
аъвом **اعوام** ом нинг кўплиги.
аъвон **اعوان** ави нинг кўплиги.
аъдо **اعدا** адув нинг кўплиги.
аъдод **اعداد** адад нинг кўплиги; ~ ида тутмақ ҳисобга қўшмоқ.
аъжуба **اعجوبه** тўғриси уъжуба.
аъзам **اعظم** энг катта, энг улуг; ~ савод катта шаҳар.
аълам **اعلم** энг билимли.
аъло **اعلى** кўплиги аолий энг юқори, энг юксак.
аъмо **اعمى** кўрлик, сўқирлик; ~ келмак билимсизлик
қилмоқ; ожизлик қилмоқ.
аъмол **اعمال** амал II нинг кўплиги; 1); ~ и хайр яхши
ишлар; ~ и кабойиҳ ёмон ишлар.
аъолий **اعالى** ва аолий олий нинг кўплиги.
аъроб **اعراب** араб нинг кўплиги.
аъробий **اعرابي** саҳройи араб.
аъроз **اعراض** араз нинг кўплиги.
аътоф **اعطاف** итф нинг кўплиги.

аҳлом احلام ҳулм нинг кўплиги.
 аҳмар احمر қизил.
 аҳмарий احمرى аҳмарга мансуб; қизил.
 аҳмол احمال ҳамл нинг кўплиги.
 аҳодис احاديث ҳадис нинг кўплиги.
 «ҳалий» اهالى аҳл нинг кўплиги.
 аҳраман اهرمن тўғриси аҳриман.
 аҳриман اهرمن дев; шайтон.
 аҳрор احرار ҳур нинг кўплиги.
 аҳсан احسن энг яхши, энг чиройли.
 аҳсанта احسنت яхши қилдинг! офарин, балли.
 аҳфод احفاد ҳафид нинг кўплиги.
 аҳшо احشا ҳашо нинг кўплиги.
 аҳшом احشام ҳашам нинг кўплиги.

Б

ба به 1) ўзбек тилидаги жўналиш келишиги маъносига мос тушадиган олд кўмакчи; ~ бод елга, шамолга; 2) билан; ~ важҳи аҳсан очиқ юз билан.
 бабр ببر йўлбарс; ~ и йабан саҳро йўлбарси.
 баввоб بواب эшикчи, дарвозабон.
 баводий بوادى бодийа нинг кўплиги; ~ қатъ этмак, ~ тай қилмак оғир йўл босмоқ.
 бавориқ بوارق бориқа нинг кўплиги; ~ и қурбга ҳариқ қилмақ ҳақ жамоли шуъласида ёндирмоқ.
 бавосир بواصر босира нинг кўплиги 2)
 багтар بگتر тўғриси бактар.
 бавурчи باوورچى ошпаз.
 бад بد ёмон.
 бадавий بدوى саҳройи, кўчманчи.
 бадал بدل эваз; ~ айламак алмашмоқ; ~ бўлмақ алмашинмоқ; ~ қилмақ алмаштирмақ.
 бадалаф بدعلف бадхўр; дидсиз; бадфеъл.
 бадан بدن кўплиги абдон вужуднинг, тананинг сиртқи қисми; ~ зиндони тан, гавда.

бадандин بداندیش бузуқ ниятли; ~ бўлмақ ният бузулмақ.
 бадахтар بداختر бахтсиз; ~ эрмак бахтсиз бўлмақ.
 бадв بدو бошланиш, ибтидо; ~ и фитрат ҳаёт бошланиши вақтида, ибтидода.
 бадгир بدگير кечки, ичи қора.
 бадғуҳар بدگوهر зоти наст.
 бадгў بدگو ва бадгўй тухматчи, игвогар.
 бадгўй بدگوى бадгў га қ.
 бадил I بديل тенг; ~ бўлмақ тенг бўлмақ.
 бадил II بديل кўплиги абдол 1) Муҳаммад пайгамбарнинг яқини; 2) ўринбосар.
 бадий بديع гўзал, нафис; ~ иш гўзал иш; жамоли ~ гўзал юз; йўқ ~ таажжуб эмас.
 бадийа بديعه кўплиги бадийиъ янгилиги бор, ажойиб нарса.
 бадиха بديهه кутилмаганда айтилган гап, шеър.
 бадихагўй بديهه گوى ҳозиржавоб.
 бадкирдор بدکردار ёмон табиатли, ёмон қилиқли.
 бадкор بدكار ва бадкора ахлоқсиз, бузуқ.
 бадкора بدكاره бадкор га қ.
 бадлаҳжа بدلجه кўпол сўзли.
 бадойиъ بدايع бадийа нинг кўплиги.
 бадписанд بدپسند ёвуз, ёмонлик тиловчи.
 бадр بدر тўлин ой; ~ и мунир нурли ой.
 бадрафтор بدرفتار ёмон хулқли, тарбиясиз.
 бадрақа بدرقه 1) кузатиб қўйиш, кузатиб бориш; 2) кузатиб боровчи, назоратчи.
 бадруд بدرود хайрлашини, видолашини.
 бадрўз بدروز бадрўзгор га қ.
 бадрўзгор بدروزگار ва бадрўз бахтсиз.
 бадеигол بدسگال ёмон ниятли, нияти бузуқ.
 бадхоҳ بدخواه ахлоқсиз.
 Бадғие بادغيس ва Бодғие Ҳиротда хандон пистаси билан машғур бир ернинг номи.
 бадҳайъат بدهيئت хунук.

бадхал ночор, бахтсиз; ~ айламак ҳолсизлантир-моқ, кўнгилни бузмоқ; ~ ўлмақ ҳолсизланмоқ, ночор ҳолга тушмоқ.

бадхуш бدهوش ҳушсизланиш.

бажид بجد жиддий равишда; ~ машғул бўлмақ жиддий киришмоқ.

бажуз بجز бошқа, ~ жон жондан бошқа.

база بزه базаҳ га қ.

базаҳ بزه ва база айб, гуноҳ.

баззоз بزاز газмолфуруш.

базл بذل аямаслик, қўли очиқлик; ~ этмак аямай сарф қилмоқ.

базла بذله ҳазил, қизиқчилик, мутойба.

базлагў بذله گو ва базлагўй қизиқчи, латифа айтувчи.

базлагўй بذله گوی базлагў га қ.

базморалиқ بزم آرائيق базми қизитиш, базм кўрки бўлиш.

баид بعيد баид га қ.

байдақ بيدق пиёда.

байза بيضه тухум; ~ босмақ тухум босмоқ; ~ йи зар тухум шаклида қуйилган олтин.

байзавор بيضه وار тухумдай.

байзадор بيضه دار тухумли; ~ қилмақ тухум қилдирмоқ.

байзо بيضا 1) оқ; дурри ~ оқ дур, тоза дур; 2) қуёш; 3) шаҳар номи.

байзогун بيضاگون қуёш рангли.

баййин بيين очиқ, аниқ.

байн بين ўрта, ора; ~ а-л-манзилайи икки манзил ораси; ~ байн ора-ора.

байоз بياض 1) оқлик; 2) оққа кўчирилган китоб нусхаси.

байозий بياضى оқ.

байотий بياتى куй номи.

байри بيري эски, қадимий.

байрилиқ بيرىلىق қадимийлик.

байт I بيت ўй; ~ у-л-аҳзон ва ~ у-л-ҳазан ғамхона; ~ у-л-латаф фоҳишахона; ~ у-л-лоҳ Оллоҳнинг уйи, Каъба; ~ у-л-маъмур обод уй; ~ у-л-мол хазина; ~ у-л-ҳаром Каъба.

байт II بيت кўплиги абйот икки мисра шеър; шеър.

байтор بيطار мол доктори.

байтутат بيتوت тунаш; ~ қилмақ тунамоқ.

байъ بيع савдо; ~ у широ савдо-сотиқ; ~ этмак, ~ қилмақ сотмоқ, савдо қилмоқ.

байъат بيعت аҳд, садоқатли бўлишга ваъдаланиш; ~ қилмақ аҳдлашмоқ.

байъона بيعانه гаров пули.

байгизи بايغيزى Бадғис га мансуб; агзи ачуқ ~ Бадғис пистаси.

бакавул بكاوول ва баковул ошпаз.

баковул بكاوول бакавул га қ.

бакорат بكارت бокирлик, қизлик.

бактар بكتر темирдан ясалган жанг кийими.

бакуллий بكلى батамом, бутунлай.

бал بل балки, эҳтимол.

балад بلد кўплиги билод ва булдон шаҳар, эл.

баладхатарлиқ بلنداخترلىق толеи баландлик, бахтлилик.

балбала بلبله узун бўйинли кўза.

балда بلده кўплиги билод шаҳар, эл.

балийа بليه ва балийат бало.

балийат بليت балийа га қ.

балийот بليات балийатнинг кўплиги.

балиғ بليغ кўплиги булага 1) чечан (гапга); 2) таъсирли; 3) балоғатга етган.

балоангиз بلانگيز бало келтирувчи.

балобил بلابل булбулнинг кўплиги.

баложў بلاجو ва баложўй бало тиловчи, бало изловчи.

баложўй بلاجوى баложў га қ.

балокаш بلاکش балога мубтало, жафокаш.

балорак بلارك ҳинд қиличи, ўткир қилич.

балашўр بلاشور бало келтирувчи.

балоғат بلاغت етуклик; чечанлик, ~ илми тилдан чечанлик билан фойдаланиш илми; услубшunosлик.

балоғатмаоб بلاغت مآب балоғат билан сўзловчи.

балоғатойин **بلاغت آيين** балоғатни эгаллаган.
 балоғатосор **بلاغت آثار** балоғатдан асар қолдирувчи.
 балоғатшиёр **بلاغت شعار** балоғатни шиор қилиб олган.
 балоҳат **بلاھت** калтафаҳмлиқ, подонлиқ, жоҳиллиқ.
 балчақ **بالچاق** ва балчағ **بالچاغ** шамшир тиги билан даста-
 си орасидаги темир.
 балчағ **بالچاغ** балчақ га қ.
 бам **بم** 1) бошга чанг солиш; 2) йўғон овоз.
 банда **بندہ** 1) қул; 2) камина (мен); бу ~ бу камина, бу
 қул (мен).
 бандаваш **بندہ ووش** қулдек, қулларча.
 бандавор **بندہ وار** қулдек, қулларча.
 банданавоз **بندہ نواز** қулни эркалатувчи.
 бандарварвар **بندہ پرور** қулни тарбияловчи.
 бандар **بندر** кемалар тўхтайдиган жой, порт.
 бандахона **بندہ خانہ** (мен) камина қулнинг уйи.
 бани Асад **بني اسد** Асад қабилиси, уруги; ~ Исроил Исроил
 авлоди, яҳудийлар.
 банно **بنا** бинокор.
 баннолиғ **بنالغ** бинокорлиқ.
 баногўш **بناگوش** қулоқнинг юмшоқ қисми, солинчиқ.
 банон **بانان** бармоқлар, бармоқ учлари.
 банот **بنات** бинт нинг кўплиги.
 баноту-и-наъш **بنات النعش** юлдуз туркумларидан бирининг номи.
 бар I **بر** мева, ҳосил.
 бар II **بر** устида маъносини ифодаловчи олд кўмакчи;
 ~ хок ерга, тупроқ устига.
 баранда **برندہ** олиб юрувчи; ~ йи роҳ йўл кўрсатувчи.
 барандохта **بر انداختہ** бузилган, вайрон; ~ қилмоқ бузмоқ, вай-
 рон қилмоқ.
 барангар **برانغار** қўшинининг ўнг қаноти.
 барас **برص** нес.
 барафтод **برافتاد** йиқик, ағдарилган; ~ ўлмақ йиқилмоқ, қу-
 ламоқ.
 бараҳман **برھمن** бираҳман га қ.

бараҳна **برھنہ** яланғоч.
 бараҳналиқ **برھنہ ليق** яланғочлик.
 барбат **بربط** ўрдақ шаклидаги чолғу.
 барбатзан **بربطزن** барбатчи.
 барбатнавоз **بربطنواز** барбатчи.
 барг I **برگ** япроқ; ~ тўғилари бар ~ ранго-ранглиги.
 барг II **برگ** 1) асбоб; қурол, ~ и мамот ўлимлик нарсалар;
 2) озиқ-овқат, йўл озиғи.
 баргашта **برگشته** қайтган; ~ бахт бахти қайтган.
 баргваш **برگوش** япроқдек.
 баргрез **برگريز** ва баргрезон барг тўкилиши, ха-
 зон бўлиш, ~ бўлмақ хазон бўлмоқ.
 баргрезон **برگرizon** баргрез га қ.
 баргузида **برگزیده** танланган, сайланган.
 баргуствон **برگستان** от ёпинчиғи.
 бард **برد** совуқ; ~ и муфрит қаттиқ совуқ, қора совуқ; Би-
 ри елки, элни қилур дарднок, Бери бард-и муфритки, ай-
 лар ҳалок.
 баржаста **برجسته** 1) қабарик; 2) машҳур.
 баржасталиқ **برجسته ليق** машҳурлик.
 барз **برز** экин.
 барзагар **برزه گر** барзгар га қ.
 барзгар **برزگر** ва барзагар деҳқон.
 барзах **برزخ** оралиқ ва оралиқдаги нарса ва ҳодисалар.
 бари I **بری** ҳаммаси.
 бари II **بری** барий га қ.
 барид **بريد** хабарчи.
 барий **بری** холи, айбсиз, гуноҳсиз; ~ айламақ, ~ қилмақ
 холи қилмоқ.
 бариййа **بريه** кўплиги барийо махлуқ, халқ.
 барин I **برين** ўхшаш.
 барин II **برين** устки, юксад; чархи ~ юксад осмон.
 баринвор **برين وار** чархи ~ юксад осмондай.
 барка **برکہ** тўғриси барка.

баршмақ **باريشماق** келишмоқ, сулх тузмоқ.
барканда **برکنده** кўпоришган.
барно **برنا** 1) ёш; 2) йигит.
бароат **برائت** бароъат га қ.
баровар **برآور** 1) чиқариш; 2) бажариш.
барозанда **برازنده** муносиб, лойиқ.
баройо **برايا** барийа нинг кўшлиги; **хайр-у-л** ~ махлуқ-ларнинг яхшиси.
баромад **برآمد** 1) чиқиш; 2) чиқим.
барот **برات** 1) йўлланган хат ёки пул; 2) шаъбон ойининг 15-кечаси.
бароъат **برئت** ва бароат покизалик, тозалик, бегуноҳлик.
бароқ **براق** барроқ га қ.
барр I **بر** кўшлиги аброр; 1) яхши; 2) художўй, азиз.
барр II **بر** қуруқлик; ~ у баҳр қуруқлик ва сув.
барроқ **براق** ялтироқ.
баруманд **برومند** 1) самарали, фаровон; 2) омадли.
барф **برف** қор.
бархе **برخي** тўғриси **бархи**
бархи **برخي** баъзи.
бархўрдор **برخوردار** фойдаланувчи, манфаатдор.
бархўрдорлик **برخوردارلىق** манфаатдорлик.
барқ **برق** яшин, чақмоқ.
барқваш **برقوش** яшиндек.
барқвор **برقوار** яшиндай, чақмоқдай.
барқгом **برقگام** яшиндек тез юрувчи.
барқдав **برقردو** яшиндек тез югурувчи.
барқкирдор **برقکردار** яшиндек.
барқмисол **برقمثال** яшиндек.
барқосо **برقآسا** ва барқосор яшиндек.
барқосор **برقآثار** барқосо га қ.
барқрав **برقرو** яшиндек юрувчи.
барқрафтор **برقرفتار** яшиндек юрувчи.

барқфом **برقفام** яшиндек.
барқхез **برقخيز** яшиндек турувчи.
барқхў **برقخو** яшин табиат, тез.
басар **بسر** сараником; ~ қилмақ сараником қилмоқ.
басар **بصر** кўриш.
басе **بسي** кўп, жуда.
басир **بصير** 1) ўткир, кўзали; кўрувчан; 2) зийрак.
басират **بصيرت** зийраклик, фаросат; ~ аҳли донолар, билим-донлар; ~ кўзи фаҳм, идрок.
басит **بسيط** 1) содда, оддий; 2) кенг; ~ и олам дупёнинг кенглиги.
басма **بسمة** матога босилган гул.
басо **بسا** гўп; жуда.
басорат **بصارت** 1) кўра олиш; 2) зийраклик, донолик; ~ аҳли донолар, билимдонлар.
басотин **بساتين** бўстон нинг кўшлиги.
баеруқ **باسروق** ва босруқ ўтовни шамолдан сақлайдиган пўстак, тери.
баест I **بسط** кенгайтириш, ёйиш; ~ этмак ёймоқ.
баест II **بست** боғланиш, бирикиш; ~ бўлмақ боғланмоқ.
баеста **بسته** 1) боғлиқ; боғланган; ~ йи дом айламақ тузоққа илинтирмоқ; 2) ёпиқ, берк, 3) тугун.
баестар **بستر** тўғриси биестар.
баестфизой **بستفزاى** кайфиятни кўтарувчи, шод қилувчи.
бат **بط** 1) ўрдак; 2) ўрдак шаклли май идиш; май ~ и ўрдак шаклли май идиш; ~ кабоб ўрдак кабоб.
батаар **بتر** ёмонроқ; ~ бўлмақ ёмонроқ бўлмоқ; ~ қилмақ ёмонроқ қилмоқ.
батахене **بتخصيص** айниқса, хусусан.
батий **بتي** оҳиста, суст; ~ у-л-илож тез даволанмайдиган.
батийравлиқ **بتيرولىق** секин юришлик.
батийсайр **بتيسير** секин айланиш, аста кезиш.
батҳо **بطحا** 1) водий; 2) ҳижозда бир ер номи.
батш **بطش** ҳужум қилиш, зўравонлик қилиш.
бахйа **بخيه** чок.

бахйалиқ بخیه لیق чокли; ~ рўмол чокли рўмол.
бахйасоз بخیه ساز чокчи, чок тикувчи.
бахсум بخسوم тарих ёки буғдойдан тайёрланадиган ичимлик
помп.
бахш بخش 1) бўлак, қисм; ~ и аввал биринчи қисм; 2) бў-
лиш; ~ қилмақ бўлмақ; 3) бағишлов; тож ~ айламақ шох
ликни ҳади қилмоқ.
бахшанда بخشنده берувчи; инъом қилувчи; бағишловчи;
мулк ~ си давлат инъом қилувчи.
бахши بخشى котиб.
бахшини بخشيش инъом, садақа; ~ топмақ инъом қилинмоқ.
бахшойини بخش آيين кечиш, кечириш; ~ етмақ кечирилмоқ;
~ тиламақ кечирим сўрамоқ.
банағлиқ باشاغليق бошоғи бор.
башича باشيچه ўз ~ ўзича.
башоша بشاشه шодлик.
башоқ باشاق бошоқ га қ.
баъд بعد кейин, сўнг; аммо ~ сўнгра, аммо, кейин.
баъид بعد узок, йироқ; ~ у-л-фаҳм тушувилиши қийин,
англианилиши мушкул.
баъс بعث 1) жўнатиш, йўллаш; 2) тирилиш (ўлимдан сўнг).
бақам қизил бўёқ олинадиган бир дарахт.
бақар بقر уй қорамоли.
бақийа بقيه кўплиги бақойо қолдиқ; ҳаёт ~ си ҳаётнинг
қолган қисми.
бақи باقى ва бақла بقله бир навъ ош кўк; ~ йи ҳамқо
семизўт.
бақла بقله бақла га қ.
бақойо بقايا бақийа нинг кўплиги.
бақосиз بقاسيز бебаҳо, фаний.
бағал بغل қўйин, қўлтиқ.
бағиш باغيش ва боғини 1) чодирни тортиб турувчи иплар;
ип, арқон боғиши; 2) тизза бўғими.
бағл بغل хачир.
баҳжат بهجت 1) қувонч, шодлик; 2) чирой, жамол.
баҳим بهيم кўплиги баҳойим уй ҳайвони.

баҳла بهله қўлқоп.
баҳман بهمن 1) шамсия йилининг 11-ойи; 2) қишнинг
иккинчи ойи; 3) Исфандиёрнинг ўғли Ардашернинг номи,
~ ели қиш шамоли; ~ чериги қиш совуғи.
баҳойим بهاييم баҳим нинг кўплиги.
баҳр بحر кўплиги биҳор денгиз; ~ и панжшоҳ каф;
~ у-л-аброр ҳиммат, саховат.
баҳра بهره улуш; ~ етмақ баҳраманд бўлмақ, фойдаланмоқ;
~ олмоқ манфаат кўрмоқ, ~ топмоқ баҳраманд бўлмақ.
манфаат кўрмоқ.
баҳрабардор بهره بردار баҳра олувчи; ~ ўлмақ баҳра олмоқ,
фойдаланмоқ.
баҳравар بهره وار баҳра олувчи, баҳраманд; ~ бўлмақ, ~ ўл-
мақ баҳраманд бўлмақ, фойдаланмоқ.
баҳраин بحرین 1) икки денгиз; 2) ўлка номи.
баҳрайоб بهره ياب баҳраманд; фойдаланувчи.
баҳраманд بهر مند баҳра олувчи; ~ қилмоқ баҳра бермоқ,
фойдалантирмоқ.
баҳрий بحرى баҳр га мансуб.
баҳркирдер بحر كردار денгиз феъллик (гоҳ тўлқинланиб, гоҳ
осойишта бўлувчи).
Баҳром بهرام 1) Марс; 2) Эрон шоҳларидан бирининг номи.
баҳромваш بهرام وش Баҳромдек.
баҳромгин بهرام گين Баҳромдек.
баҳромий بهرامى Баҳромга мансуб.
Баҳром Чубин بهرام چوبين 1) Эрон шоҳларидан бири; 2) Хур-
муз ибн Нуширвоннинг лашкарбошиси.
баҳрнаймо بحر پيما ва баҳрнаймой денгизчи.
баҳрнаймой بحر پيمای баҳрнаймо га қ.
баҳрео بهر سوا ва баҳреой денгизда сузувчи.
баҳреой بهر ساي баҳрео га қ.
беадад بיעدر саноқсиз, кўп.
беадил بיעديل тенгсиз; ~ эрмак тенгсиз бўлмақ.
беандоза بياندازه ўлчовсиз, беҳад; ~ бўлмақ чексиз бўлмақ;
~ истамак тенгсиз кўрмоқ; ~ май тутмоқ кўп ичирмоқ.
беандом بي اندام хунук, қўпол; ~ атвор хунук юриш-ту-
риш; ~ лофлар қўпол лофлар.

бебадал **بيبدل** тенгсиз; ~ эрмак ягона бўлмоқ.
 бебар **بيبر** мевасиз.
 бебарлик **بيبرليك** мевасизлик.
 бебасар **بي بصر** 1) кўр; 2) подон.
 бебасарлик **بي بصرليك** 1) кўрлик; 2) подонлик.
 бебахра **بي بهره** бечора; фақир; бенасиб; ~ эрмак бенасиб бўлмоқ.
 бебизоат **بي بضاعت** камбағал.
 бебийим **بي بيم** кўрқинчсиз; кўрқмас.
 бебок **بي باك** 1) кўрқмас; 2) кўрқмасдан.
 бебоклик **بي باكليك** кўрқмаслик, ботирлик.
 бебокона **بي باكانه** кўрқмасдан, ботирона.
 бебунёд **بي بنياد** пойдеворсиз, асоссиз.
 беважҳ **بي وجه** сабабсиз.
 бевахм **بي وهم** гумонсиз.
 бевуқуф **بي وقوف** 1) беҳабар, билмайдиган, жоҳил; 2) бесўнақай; 3) тажрибасиз, гўр.
 бегазанд **بي گزند** зарарсиз.
 бегамак **بي گانماك** маъқул кўрмоқ, тўғри топмоқ.
 бегарон **بي گران** тўғриси бегарон
 бедаранг **بي درنگ** тўхтовсиз, кечикмай, тезда.
 бедариг **بي دريغ** 1) бераҳм, шафқатсиз; 2) бераҳмлиқ билан, шафқатсизлик билан.
 бедасту по **بي دست و پا** ишга ярамайдиган, ожиз.
 бедодгар **بي دادگر** адолатсиз; зўравон.
 бежадал **بي جدل** 1) аста, секин; 2) жанжалсиз; ~ бўлмақ-секинлашмоқ.
 бежавб **بي جذب** жозибасиз.
 бежихат **بي جهت** сабабсиз; ўринсиз.
 бежод **بي جاد** ва бежода **بي جاده** 1) қирмизи тош, 2) лаб.
 бежода **بي جاده** бежод га қ.
 бежурм **بي جرم** беғуноҳ, айбсиз.
 безабон **بي زبان** 1) тилсиз; соқов; 2) ҳайвон; ~ лар ҳайвонлар.
 безодлиғ **بي زادليغ** озиқ йўқлиғи, камбағаллик.

беиваз **بي عوض** беэваз га қ.
 беижтиноб **بي اجتناب** 1) четлашишсиз; четлашмай; 2) қатъийлик билан.
 беикроҳ **بي اكره** жиркачсиз, жирканмай.
 беинтиқол **بي انتقال** кўчишсиз, кўчмай.
 беинтиҳо **بي انتها** тугамас.
 беиститоат **بي استطاعت** кучсиз.
 беиштибоҳ **بي اشتباه** янглишишсиз, янглишмай.
 беканмак **بي گانماك** тўғриси беланмак.
 бекарон **بي گران** ниҳоясиз, чексиз.
 бекароний **بي گرانى** ниҳоясизлик, чексизлик.
 бекас **بي گيس** кимсасиз, ёлғиз.
 бекаслик **بي گيسليك** ёлғизлик.
 бекни **بي گين** тўғриси бигни.
 бемадоро **بي مدارا** тўғриси бемудоро.
 бемалоҳат **بي ملاحظت** чиройсиз.
 бемаҳобат **بي مهارت** салобатсиз, ҳақир.
 бемел **بي مثل** мислсиз, тенгсиз.
 бемела **بي مثال** тенгсиз, мислсиз.
 бемоина **بي مایه** пулсиз; ҳеч нарсаи йўқ; камбағал.
 бемористон **بي ميارستان** касалхона.
 бемудоро **بي مدارا** муросасиз, аёвсиз.
 бемузд **بي مزد** текни, ҳақсиз.
 бемунтаҳо **بي منتها** туганмас, ниҳоясиз.
 бемуҳассал **بي محصل** ҳосилсиз.
 бемуҳобо **بي مهارا** тортинмай.
 бенадомат **بي ندامت** надоматсиз, пушаймонсиз.
 бенанг **بي ننگ** уятсиз, орсиз.
 беийоз **بي نياز** муҳтож эмас, ўзига тўқ.
 беийозлиғ **بي نيازليغ** муҳтожсизлик.
 беишон **بي نشان** белгисиз.
 беишонлиқ **بي نشانليق** белгисизлик.
 беоб **بي آب** сувсиз.

беозарм **بی آزارم** уятсиз.
 бепарда **بی پردہ** услубсиз, пардасиз (гап).
 берабт **بی ربط** тартибсиз, боғланмаган.
 бериойат **بی رعایت** 1) риюя қилмай; 2) ҳурматсизлик билан.
 беришта **بی رشتہ** инсиз.
 бероҳ **بی راه** йўлсиз.
 бероҳлик **بی راهلیق** 1) йўлсизлик; 2) йўлдан адашганлик.
 берун **بیرون** ташқи, ташқари; 2) ташқи кўриниш, қиёфа.
 бесабот **بی ثبات** саботсиз, беқарор.
 бесамар **بی ثمر** мевасиз, самарасиз.
 бесармоёна **بی سرمایه** сармәсиз.
 бесару по **بی سرو پا** бошяланг ва оёқяланг.
 бесару полиқ **بی سرو پالیق** яланг юришлик.
 бесару сомон **بی سرو سامان** 1) бечора, қашшоқ, бесаранжом.
 бесаъй **بی سستی** уринишсиз, ҳаракатсиз.
 бесирфалиқ **بی سرفه لیق** зарарсиз; ~ эрмак зарарсиз бўлмақ.
 бесомон **بی سامان** 1) бечора, қашшоқ; 2) бесаранжом.
 бесукунлук **بی سکون لوک** беқарорлик, турумсизлик; ~ қилмоқ,
 беқарорлик қилмоқ.
 бетаайун **بی تعین** тайинсиз; поаниқ; авқотни ~ ўткармак
 вақтни тайинсиз ўтқазмоқ.
 бетаамул **بی تامل** 1) мулоҳазасиз, ўйламай; 2) мулоҳаза қи-
 линмаган, ўйланмаган.
 бетаасуф **بی تاسف** ачинмай.
 бетаваққуф **بی توقف** тўхтовсиз.
 бетаваҳҳум **بی توهم** гумонсиз, шубҳасиз.
 бетавжих **بی توجیه** гзоҳсиз, шарҳсиз; изоҳламай, шарҳламай;
 ~ демак изоҳсиз гапирмоқ.
 бетараҳҳум **بی ترحم** 1) раҳмсиз; 2) раҳмсизлик билан.
 бетарийқ **بی طریق** 1) йўлсиз; 2) йўлдан адашган.
 бетахаллуф **بی تخلف** хилофсиз; бузмай.
 бетақриб **بی تقریب** поаниқ, мужмал, хом (гап); ~ сўз қотмақ
 мужмал гаплар айтмоқ.
 бетаҳаммул **بی تحمل** чидамсиз, сабрсиз; ~ бўлмақ сабрсизлик
 қилмоқ.

бетаҳаррук **بی تحرك** ҳаракатсиз; ~ бўлмақ ҳаракатсиз бўлмақ.
 бетаҳоший **بی تعاشی** тортинмай, ҳайиқмай, дангал; ~ сўз де-
 мак тортинмай гапирмоқ.
 бетақатноб **بی طاقت ناب** чидамсиздек.
 бетўшалик **بی توشه لیک** анжомсиз; юксиз.
 бефалоҳ **بی فلاح** нажотсиз; ютуқсиз.
 бефуруғ **بی فروغ** пурсиз, жилосиз, хира; ~ ўлмак хиралаш-
 моқ, қораймоқ.
 бефусун **بی فسون** ҳийласиз, афсунсиз.
 бефутур **بی فتور** зарарсиз, путурсиз.
 бехасорат **بی خسارت** зарарсиз; ~ айламак зарарсизлантирмоқ.
 бехеш **بی خیش** қариндош-уруғсиз; ёлғиз.
 бехирад **بی خرد** ақлсиз, нодон, жоҳил.
 бехираданг **بی خرد لیغ** ақлсизлик, нодонлик.
 бехоб **بی خواب** уйқусиз, бедор.
 бехобланг **بی خواب لیغ** уйқусизлик.
 бехонумон **بی خوان ومان** уй-жойсиз; бечора, саргардон.
 бехонумонлиг **بی خوان ومان لیغ** уй-жойсизлик, саргардонлик.
 бехосет **بی خواست** ихтиёрсиз, истаксиз.
 бехуд **بی خود** ўздан кетган, ҳушсиз.
 беша **بی شه** тўқай.
 бешабиҳ **بی شبیه** ўхшаши йўқ.
 бешарар **بی شرر** алапғасиз; ~ ўртамек алапғасиз ёндир-
 моқ, наст оловда ёндирмоқ.
 бешбҳ **بی شبه** тенгсиз, мислсиз.
 бешикаст **بی شکست** бузмай, тўлиқ; ~ у беқуеур демак буз-
 май ва қисқартмай гапирмоқ.
 бешкиб **بی شکیب** сабрсиз.
 бешумор **بی شمار** ва бешумора саноқсиз, кўп.
 бешумора **بی شماره** бешумор га қ.
 бешуур **بی شعور** бефаҳм, эссиз.
 безваз **بی عوض** тенгсиз.
 беқайд **بی قید** 1) бандсиз, кишансиз; ~ ўлмак кишандан бў-
 шамоқ, 2) лоқайд.
 беқийлу қол **بی قیل و قال** гап-сўзсиз.

беган **بيغش** аралашмасиз, тоза.
бех **به** яхши, яхшироқ.
беҳамийат **بي حमित** бефарқ, лоқайд.
беҳамийатлиг **بي حमित ليغ** бефарқлик, лоқайдлик.
беҳамол **بي حمال** мислсиз, тенги йўқ.
беҳамто **بي همتا** мислсиз, тенги йўқ.
беҳангом **بي هنگام** поўрин, маверидсиз, бемаҳал.
беҳбуд **بهيد** 1) саломат, соғлом; 2) яхшилик, соғломлик.
беҳижоб **بي حجاب** очиқ; яшириқсиз; ~ баён этмак очиқ гапирмоқ.
беҳожиб **بي حاجب** тўсиқсиз; ~ эрмак тўсиқсиз бўлмоқ, очиқ бўлмоқ.
бийниҳ **بعينه** ўзи.
биғни **بگين** ўхшаш, сингари, символ.
бид **بيد** тол.
бидойат **بدايت** бошланиш, ибтидо, аввал; ~ айламак бошламоқ
бидъат **بدعت** 1) намаъкул янгилик; 2) дин ақидаларига хилоф янгилик; ~ и саййиъа зарарли расм, одат.
бижни **بيچين** тўғриси бичин.
бизъат **بضاعت** 1) мулк; 2) рўзгор буюмлари; кам ~ шоир камбағат шоир.
би-з-зот **بالذات** зотан; ўзича.
бийиз **بييز** бигиз.
бийик **بييك** юқори; ~ қулгу товуш чиқариб қулиш.
бийм **بيم** хавф, хатар, қўрқинч; ~ этмак қўрқитмоқ.
бийн **بين** ва бин кўрар.
бийний **بيني** кўрувчи.
била **بيله** билан.
бикр **بكر** кўплиги абкор ишлатилмаган, янги; сўз ~ и сўзининг ишлатилмагани, нодир.
билав **بيلاو** эгов, қайроқ тош.
биламак **بيلاماك** қайрамоқ, ўткирламоқ, чархламоқ.
би-л-қулл **بالكل** бутунлай, тамоман.
би-л-лаҳ **باله** худо ҳақи (қасам).
билов, **بيلاو** тўғриси билав.

Билол **بلال** Билол ҳабаший, исломда биринчи муаззин.
билод **بلاد** балад ва балданинг кўплиги.
билтак **بيلتك** тўғриси пилтак.
билтурги **بيلتورغى** ўтган йилги.
Билқис **بلقيس** ривоят бўйича Сулаймон пайгамбарга нисоҳ қилинган маликаини Сабонинг исми.
бин **بين** бийн га қ.
бинанда **بيننده** кўрувчи, томошабин.
бинандалиг **بيننده ليغ** кўра билишлик, томошабилик.
бининш **بينش** кўриш, назар.
би-и-назр **بالنذر** йуфуна ~ и назрни адо этилган, ваъдага вафо қилинган!
бино **بنا** иморат.
бинат **بنت** ўнлиги банот қиз (ота-онага нисбатан); қиз бола.
бираҳман **برهمن** ҳинд диний олимларидан бир тоифаси.
бирйон **بريان** қовурдоқ; кабоб.
Биржис **برجيس** Муштарий, Юпитер.
биринж I **برنج** гуруч.
биринж II **برنج** мис ва қўрғошин қоринмаси, бронза.
биринжийа **برنجيه** биринж II дан ясалган тақинчоқлар.
бирка **بركه** ҳовуз; кўл; ~ йи моҳийон балиқли кўл.
бирта **بيرتا** битта.
биру бор **بيرو بار** тағри.
бисйордон **بسياردان** кўп билувчи, билагон.
бисмил **بسمل** сўйиш (қўй, молни).
бисот **بساط** 1) палос; 2) шахмат тахтаси; ~ йоймақ эгалламоқ.
бистар **بستر** тўшак, ўрин.
битиг **بيتيگ** хат, мактуб.
битигчи **بيتيگچى** ёзувчи, котиб.
битилмак **بيتيلماك** ёзилмоқ.
битимак **بيتيماك** ва битмак ёзмоқ.
битмак **بيتماك** битмак га қ.
бичак **بيچاك** игна, сўзан.

бичин **بيچين** маймул.
Бишр **بش** зоҳид Хофийнинг исми.
биҳил **بهل** рози; ~ бўлмақ рози бўлмақ; ~ айламақ,
~ этмақ, ~ қилмақ кечирмоқ.
биҳиллик **بهلليک** розилик.
биҳор **بحار** баҳрнинг кўплиги.
боб **باب** кўплиги **абвоб** 1) эшик; 2) бўлим, қисм.
Бобил **بابل** харобалари сақланиб қолган қадимий шаҳар
поми; **чоҳи** ~ Бобил қудуғи (Қуръонда айтилишича,
Юсуф алайҳи-с-салом шу қудуққа ташланган).
бовар **باور** ишонич; ~ айламақ, ~ этмақ, ~ қилмақ
ишонмоқ, ~ қилдурмақ ишонтирмақ.
боварлиқ **باورليق** ишончли; ~ айламақ ишонтирмақ.
бовурчи **باورچي** бавурчи га қ.
бод **باد** ел, шамол; ~ **и сабо** тонг шабадаси, майин шамол;
~ **и бурат** думоғдорлик, мақтанчоқлик, олифталик; ~ **и**
хазоний куз шамол.
бода **باده** май; ~ **тунгаги** май идиши; ~ **йи таҳуро** жан-
нат шароби.
бодақаш **باده کاش** майхўр.
боданўш **باده نوش** майхўр.
бодаошом **باده آشام** майхўр.
боданаймо **باده پيما** ва **боданаймой** соқий.
боданаймой **باده پيماي** боданаймо га қ.
боданаймойлик **باده پيمايلىک** соқийлик.
боданараст **باده پرست** майшараст.
боданоло **باده پالا** май сузгич.
бодафуруш **باده فروش** майфуруш.
бодбон **بادبان** елкан.
бодий **بادي** 1) бошловчи; 2) бошланиш.
бодийа **باديه** кўплиги **баводий** саҳро.
бодовард **بادآورد** ел келтирган; тасодифий.
боднаймой **بادپيماي** чоңқир (от).
бодпо **بادپا** чоңқир (от).
Бодғиз **بادغيز** Бадғис га қ.

бож **باج** хироқ, солиқ.
боз I **باز** лочин.
боз II **باز** яна, тагин.
бозгант **بازگشت** қайтариш; ~ айламақ қайтмоқ.
бозгун **بازگون** ва **бозгуна** тескари; ағдарилган.
бозгуна **بازگونه** бозгун га қ.; наъли ~ ағдарма этик.
бозжуёт **بازجوست** текшириш; ~ айламақ текширмақ.
бозий **بازي** ўйин; ~ бермақ алдамоқ, лақиллатмоқ.
бозийгар **بازيگر** 1) ўйинчи; 2) ҳийлагар, фокусчи; 3) қиморбоз.
бозил **بازل** саҳий, ҳимматли.
бозича **بازيچه** ўйинчоқ.
бозовард **بازآورد** қайтариш; ~ қилмақ қайтармоқ, қайтариб
келтирмақ.
бозовардлик **بازآوردليق** қайта келтиришлик; ~ қилмақ қайта-
риб келтирмақ.
бозоргон **بازارگان** савдогар.
бозу **بازو** билак.
бозургон **بازرگان** тўғриси **бозоргон**.
бозхост **بازخواست** 1) талаб, даъво; ~ қилмақ талаб қил-
моқ; 2) жазо, танбеҳ.
бойир **باير** 1) ишламаган, парвариш қилинмаган; 2) таш-
ландиқ ер.
бойри **بايري** тўғриси байри.
бойрилиқ **بايرليق** тўғриси байрилиқ.
бойғиз **بايغيز** тўғриси бадғис.
бойғизи **بايغيزي** тўғриси байғизи.
бок **باك** кўрқич.
бокий **باكي** йнеловчи.
бол I **بال** асал.
бол II **بال** қапот.
бол III **بال** хотир; **фориғу-л-бол** хотиржамлик.
болиш **باليش** ва **болинт** ёстиқ.
болинт **باليشت** болиш га қ.
болиғ **بالغ** етишин, балоғат ёши; ~ бўлмақ балоғатга етмоқ.

боло I بالا юқори.
боло II بالا қомат.
болодаст بالادست қўли юқори, ёлиб.
болту بالتو болта.
болчоқ بالچاق тўғриси балчақ.
бом بام том.
бомдод بامداد тонг, сахар.
бомдодон بامدادан эрталаб, тонг билан.
боний بانى 1) қурувчи, бинокор; 2) асосчи.
бор I بار марта; ~ е бир марта.
бор II بار 1) юк; 2) мева, ҳосил.
бор III بار қабул.
бора I باره от.
бора II باره ва бору қалъа девори.
боранда بارنده ёғувчи; абр ёғинли булут.
борбаст باربست кўч.
Борбуд باربد ва Борбад шоҳ Хусрав Парвиз созандаси-
нинг исми.
борвар بارور мевали, ҳосилдор.
боргоҳ بارگاه шоҳ даргоҳи.
бори باری бари га қ.
борид بارد совуқ.
бориз بارز 1) очик, ойдин, кўринарли; 2) таниқли.
борий باری тангри, яратувчи.
бориқ بارق нозик, ингичка.
бориқбинлик بارق بينليك ўткир зеҳнлилик.
боришмақ باريشماق сулҳга келмак ва борди-келди қилмоқ.
бориқа بارقه яшин.
боркаш بارکش юк ташувчи, ҳаммол.
борон باران ёмғир.
боронғар بارانغار тўғриси барангар.
бору بارو бора II га қ.
борҳо بارها бир неча бор, қайта-қайта.

босира باصره кўриш; ~ шамъи кўз нури; 2) кўплиги
бавосир بوضير кўз.
босит باسپت ёювчи.
босруқ басروق басруқ га қ.
босуруқ باسروق тўғриси басруқ ва босруқ
бот بات тез.
ботил باطل 1) беҳуда, бўлмағур; 2) бузилган, ўтмайдиган
(ҳужжат); ~ бўлмақ бекор бўлмоқ; ~ этмак, ~ қилмақ
йўқ қилмоқ.
ботин باطن ички, яширин, сирли; зоҳиру ~ ташқи (очиқ)
ва ички (яширин); ~ уйи кўнгли.
ботлиғ باتليغ зудлик, тезлик.
бохеум باخسوم тўғриси бахеум.
бохтар باختار фарб.
бошича باشيچه тўғриси башича.
бошоқ باشاق 1) ёй ўқининг темир учи; 2) бошоқ.
боғиш باغيش бағиш га қ.
бошоғлиғ باشاغليغ тўғриси башағлиғ.
боқий باقى 1) абадий, мангу, фойсийнинг зидди; 5) қолган;
қолдиқ; ~ қилмақ қолдирмоқ.
боҳир باهر равшан, аниқ.
буд بود борлик, вужуд; ~ у но ~ бору йўқ.
будлуқ بودلوق мавжудлик, бор бўлиш.
будурмак بودورماك муқкимак.
бузург بزرگ катта, улуг.
бузургвор بزرگوار улугвор, атоқли.
буйла بويلا бундай.
буко بكا йиги, йиғлаш.
букраймак بوكرايماك букилмоқ.
бу-л-ажаб بوالعجب ажойиб, қизиқ.
бу-л-ажабваш بوالعجبوش таажжубли, қизиқарли.
Бу-л-ало بوالعلا саҳобалардан бирининг номи.
булаго بلغا балиғ нинг кўплиги.
Бу-лаҳаб بولهب Муҳаммад пайғамбарнинг исломга кирмаган
амакисининг исми.

булбад بولباد бузилиш, хароб бўлиш.
 Бу-и-башар بوالبشر Одам алайҳи-с-саломнинг лақаби.
 булбод بولباد тўғриси булбад.
 булбул بلبول кўпчилиги балобил қуш номи.
 булбула بلبله май кўзачаси.
 булбулвор بلبلوار булбулдек.
 булбулойини بلبلايين булбулсифат.
 булдон بلدان баладнинг кўпчилиги.
 булжор بلجار тўғриси булжар.
 булук بلوك кўпчилиги булукот туман, катта қишлоқ.
 булукот بلوكات булукнинг кўпчилиги.
 булуг بلوغ балоғат, етишши.
 булжар بلچار йиғиладиган жой, қўшин йиғилиши учун бел-
 гиланган жой; маоду ~ қўшиннинг қайтиши ва йиғилиши
 учун белгиланган жой.
 булгақ بلغاق ва булгағ بلغاغ инқилоб, тўполон, ғавго.
 булгағ بلغاغ булгақ га қ.
 булҳавас بولھوس ҳавас қули.
 булҳаваслиқ بوالھوسليق ҳавасга берилишлик.
 бум I بوم ер, эл; ~ у марз, марзу ~ мамлакат.
 бум II بوم бойқуш.
 бун بن 1) илдиш; томир; 2) пойдевор, асос; 3) таг, туб.
 бунгоҳ بنگاه 1) омбор, 2) лашкар қароргоҳи.
 бунйа بنيه қомат, бадан тузилиши.
 бунйон بنیان пойдевор, асос.
 буранчак بورونچاك бурунчак га қ.
 бурангар بورانگار тўғриси бурангар.
 бурд برد сўз устидан чиқиш, прода.
 бурдаган بورداغان майдаланган, қийма.
 бурдбор بردبار чидамли, бардошли.
 бурж برج 1) Қуёшнинг йиллик ҳаракат йўли бўйлаб
 жойлашган ўн иккита юлдузлар туркумининг мажмуи ва
 уларнинг ҳар бири (Хут, Ҳамал, Савр, Жавзо, Саратон,
 Асад, Сунбула, Мезон, Ақраб, Қавс, Жадй, Далв); 2) Қалъа
 бурчагидаги минора.

буриқлуқ برج لوق миноралик, чўққилик.
 бурка برکه тўғриси бирка.
 бурна بورنا бурун, аввал.
 бурнаги بورناغي аввалги, бояги.
 Буроқ براق Муҳаммад пайғамбар меърож тунида минган
 отнинг номи.
 буррон بران кескир, ўткир; тиги ~ ўткир тиг.
 бурронлиг برانليغ кескирлик.
 буртақ بورتاق ва буртағ بورتاغ нотекис, баланд-паст.
 буртағ بورتاغ буртақ га қ.
 буртоқ بورتاق тўғриси буртақ ва буртағ.
 бурудат برودت совуқлик.
 буруж بروج буржнинг кўпчилиги.
 бурунчак بورونچاك рўмол, чачвон.
 бурут بروت мўйлаб.
 бурчин بورچين тўғриси бўрчин.
 бурқаъ برقع юз парда, чачвон.
 бурқаърабой برقعرباي парда кўтарувчи, юз очувчи.
 бурҳон برهان далил, ҳужжат; ~ и қотиъ қатъий далил.
 бусмақ بوسماق тузоқ қурмоқ.
 бутав بوتاو маҳкам, қаттиқ.
 буткада بتكده бутхона.
 буткармак بوتكارماك 1) ўстирмоқ, парвариш қилмоқ; 2) уламоқ,
 бут қилмоқ; 3) амалга оширмоқ, ижро қилмоқ; 4) кийдир-
 моқ.
 бутмак بوتماك 1) ўсмоқ; 2) тузалмоқ, битмак (яра); 3) ту-
 галланмоқ, тамом бўлмоқ; 4) амалга ошмоқ, бажарилмоқ;
 5) ишлонмоқ.
 бутрамақ بوتراماق тарқалмоқ, сочилмоқ.
 бутратмақ بوتراتماق тарқатмоқ, сочмоқ, қочирмоқ.
 бутрашмақ بوتراشماق тарқалмоқ, сочилмоқ.
 бутфиган بتفغان тўғриси бутфиган.
 бутфиган بتفغان бут йиқитувчи.
 бутшикан بتشكن бут синдирувчи.
 бухл بخل бахиллик, қурумсоқлик.

бухор بخار буг.
бухти بختى 1) нор туя; 2) булут.
бухур بخور кўплиги бухурот хушбўй тутатқи.
бухурот بخورات бухур нинг кўплиги.
бушмақ بوشماق озор чекмоқ, зарар кўрмоқ.
бушурганмақ بوشورغانماق ачинмоқ, афсусланмоқ.
буъд بعد 1) узоқлик, олислик; 2) масофа.
буқаламун بوقلمون 1) хамелеон; 2) оғмачи (киши).
буқаламунлик بوقلمونلىق турланишлик, оғмачилик.
буқол بوقال чегара соқчиси.
буқъа بقعه 1) хонақоҳ, сарой; 2) мозор; ~ йи хайр хайрия уйи, хайрияхона.
Буқубайе بوقبيس Хиждода бир тоғ номи.
бугз بغض газаб, жаҳл.
бугро I بوغرا икки ўркакчи туя.
бугро II بوغرا таом номи.
буҳайра بحيره кўплиги буҳайрот кўл.
буҳайрот بحيرات буҳайра нинг кўплиги.
бухт بهت ҳайрат, ҳайратда қолиш.
бў بو ва бўй بوى ис, ҳид.
бўй بوى бў га қ.
бўзламақ بوزلاماق ҳазин йнгламоқ.
бўйла بويلا тўғриси била ва буйла.
бўйғалмақ بوغالماق бўялмоқ.
бўктар بكتر тўғриси бактар.
бўлумақ بولوماق бўлмоқ.
бўрдамақ بورداماق семирмоқ.
бўрдаган بوردانган семирган; ~ бат семирган ўрдак.
бўрийо بوريا бўйра.
бўртоғ بورتاغ тўғриси буртақ ва буртаг.
бўрчин بورچين макиён ўрдак.
бўсага بوساغه остона.
бўстон بوستان кўплиги басотин бөг; поллиз.

бўстонафрўз بوستان افروز боғни яшнатувчи.
бўстонасара بوستان سرا булбул.
бўта بوته туя боласи; 2) ўғил.
бўхсамақ بوخساماق эзилмоқ, қийналмоқ.
бўшмақ بوشماق гусса чекмоқ, озор чекмоқ.
бўғуалағу بوغوزلاغو бўғиз, халқум гўшти.

В

ва агар واكر шарт эргаш гап боғловчиси.
вабол وابل 1) айб, гуноҳ; ~ ўлмақ гуноҳ бўлмоқ; 2) масъулият; 3) қийинчилик.
вагар واكر ва агар нинг қисқарган сийғаси.
вадиа وديعه вадиъа га қ.
вадиат وديعت вадиъа га қ.
вадиъа وديعه ва вадиа وديعه ва вадиат وديعت кўплиги
вадиъинъ смонатга берилган нарса.
вадод واداد тўғриси видод.
вадоийнъ وادايع вадиъат وديعت ва вадиа وديعه ва вадиат нинг кўплиги.
важаб واجب тирсақ (ўлчов); ~ бар ~ тирсақма-тирсақ.
важаъ وجع оғриқ.
важд وجد шодлик, завқ, қаттиқ ҳаяжон; ~ у ҳол сўфий-нинг ўзлигини йўқотиб руҳий лаззат олиш ҳолати, экстаз.
важих وحيه ва важиха وحيه 1) кўркам, келинган; 2) ҳурматли.
важиха وحيه важих га қ.
важихат وجاهت 1) юз чиройи; 2) ҳайбат.
важҳ وجه кўплиги вужух 1) юз, сатҳ; ~ и ҳасан яхши амал, ~ у-л-арз ер юзи; 2) пул, маблағ; ~ и маош тиркичилик воситаси (мас., пул); 3) сабаб, боис; ~ и тасмийа исм қўйиш сабаби; 4) қиймат, баҳо;
ваззон وازان тарозибон.
вазир وزير кўплиги вузаре шоҳ саройида биринчи мансаб, шоҳнинг биринчи амалдори.
вазифа وظيفه кўплиги вазойиф 1) хизмат; 2) иш ҳақи, хизмат ҳақи.
вазиъа وضيعة 1) паст, паскаш; 2) оми киши.

вази وزن кўплиги авзон ўлчов.
вазойиф وظائف вазифа нинг кўплиги; арбоби ~ иш бошилар.
вазон وزان эсиб турувчи; насими ~ эсиб турувчи шамол.
вазь وضع кўплиги авзоъ ҳол, равиш, юриш-туриш; ~ и бехудона ўзни йўқотган ҳолда; ~ қилмақ юзага келтирмақ, яратмоқ.
вайл ويل бало, офат; чоҳи вайл бало қудуғи.
вайло ويلا фарёд; ~ чекмак фарёд қилмоқ.
вайо ويا балки.
валад ولد кўплиги авлод 1) ўғил бола; 2) ўғил.
валаҳу وله бу ҳам уники, бу ҳам унга тегишли.
валвала ولوله тўполон, шовқин-сурон.
вале ولي ва лекин нинг қисқарган сийғаси, лекин, аммо, бироқ.
ва лекин وليكن ва аммо.
валиаҳд وليعهد подшоҳ ўринбосари, ворис.
валий ولي 1) эга; соҳиб; 2) авлиё; ~ у-л-лоҳ ҳазрат-и Алийнинг лақаби.
валима وليمه базм, тўй.
валинеъмат ولينعمت неъмат эгаси.
ва-л-лайл والليل тун қоронғуси билан қасам ичаман (Қуръоннинг «ал-Лайл» сураси).
ва-л-лоҳу; واللّه ~ аълам би-с-савоб тўғриси Оллоҳ яхшироқ билади.
валодат ولادت туғилиш; ~ қуни туғилган қун.
валоийат ولايت 1) ҳокимлик, ҳукмронлик; 2) авлиёлик.
валоийатсесор ولايتآثار авлиё сифат.
валоийат шиор ولايتشعار авлиё равиш.
вар ور ва агар нинг қисқарган сийғаси.
вараъ ورع художўйлик, худодан қўрқиш, тақво; ~ аҳли художўйлар, тақводорлар.
вараъкаш ورعكش художўй, худодан қўрқувчи, тақводор.
варақ ورق кўплиги авроқ япроқ, барг.
варақнавард ورقنورد варақловчи.
варақингор ورقنگار варақловчи.
вард ورد гул, атиргул.

варани ورزش машқ, риёзат; ~ айламак, ~ қилмақ шуғулланмоқ, машқ қилмоқ.
варид ورید қон томир, вена; хаблу-л-варид бўйин томири.
варич ورېع художўй.
варта ورطه 1) тагсиз чуқурлик, қаър; 2) гирдоб; муҳлик ~ ҳалок қилувчи гирдоб.
авсат وسط кўплиги авсот ўрта, марказ; ҳалди ~ ўртача.
насаатлик وسطليق ўрталиқ, ўртачалиқ.
насеъ واسع ва васиъ кенг; ~ ўлмоқ кенгаймоқ.
насила وسيله кўплиги васойил 1) йўл, восита; ~ истамак йўл топмоқ; 2) сабаб, боис; ~ бўлмақ сабаб бўлмоқ.
насиъ وسيع насеъ га қ.
насиқат وثيقت ҳужжат, шаҳодат.
насла وصله ямоқ.
насм وصم 1) доғ; 2) шарманда.
насма وسمه ўсма.
насойил وسایل васила нинг кўплиги.
насеоф وصادф васф қилувчи, маддох, мақтовчи.
насеф وصف кўплиги авсеоф таъриф; мақтов; ~ айламак, ~ этмак, қилмақ мақтамоқ.
патад وتد кўплиги автод 1) мих; 2) пона.
патар وتر кўплиги автор тор, сим тор.
патаи وطن кўплиги автон эл, ўлка; ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмақ, жойлашмоқ, ўрнашмоқ, уйли-жойли бўлмоқ.
патвот وطواط кўршапалак.
патира وطيره йўл, тарз, йўсин.
пафоқўйى وفاجوى вафо қидирувчи.
пафокаш وفاكش вафодор.
пафоомиз وفاآمیز вафоли.
пахим وخيم зарарли, ёмон (таом).
пахомат وخامت хавф, зарар (соғлиқ учун).
пашрабу واشربو кулу ~ ва ло туерифу енглар, ичинглар, лекин исроф қилманглар (Қуръоннинг «Бақар» сурасидан иқтибос).
па-ш-шаме والشمس қуёш билан қасамёд қиламан (Қуръоннинг «Ва-ш-шаме» сурасидан иқтибос).

вопас **واپس** 1) қайтадан; 2) охирги, сўнг.
 вораста **وارسته** қутилган, халос бўлган, озод.
 ворид **وارد** кириб келувчи, етиб келувчи; ~ бўлмақ кирмоқ.
 воридот **واردات** 1) даромад; 2) олами ғайб (сирли дунё) нарса, ҳодисаларининг сулук (тасаввуф) аҳлига тўла кўри-ниши.
 ворис **وارث** меросхўр; ~ и барҳақ ҳақиқий меросхўр.
 восил **واصل** эришувчи, етишувчи; ~ и ҳақ тангрига етиш-ган; ~ айламақ, ~ қилмақ эриштирмоқ; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ етишмоқ, эришмоқ.
 восит **واسط** ўртадаги, марказий.
 восия **واسع** кенг; ~ айламақ, ~ қилмақ кенгайтирмоқ; ~ бўл-мақ, ~ ўлмақ кенгайтмоқ.
 вофий **وافى** 1) етарли; 2) вафо қилувчи.
 вофир **وافر** мўл, кўп; ~ ҳамд тўла мақтов.
 воғиз **واعظ** ва воиз ваъз айтувчи, насиҳатчи.
 воқиа **واقعه** воқиъа га қ.
 воқиъ **واقع** юз берган, пайдо бўлган.
 воқиъа **واقعه** ва воқиа кўплиги вақойиъ ҳодиса.
 воқиф **واقف** хабардор.
 воҳа **واهه** уруш асбоби.
 воҳид **واحد** бир.
 вубол **وبال** тўғриси вабол.
 вужух **وجوه** важҳ нинг кўплиги.
 вузаро **وزرا** вазир нинг кўплиги.
 вузуъ **وضوع** юз, қўл ва оёқларни тартиб билан ювиш, таҳо-рат; ~ ноқислари, ~ муфсидлари таҳорат кетишига сабаб бўлгучи нарсалар.
 вузуҳ **وضوح** равшанлик, очиқлик, аниқлик; ~ топмақ аниқ-ланмоқ, аён бўлмақ.
 вуруд **ورود** кириб келиш, келиши; ~ айламақ кириб келмоқ.
 вусла **وصله** тўғриси васла.
 вуема **وسمه** тўғриси васма.
 вуемат **وصمت** доғ, айб.
 вусул **وصول** келиш, қайтиш; ~ топмақ 1) эришмоқ, етишмоқ, 2) қайтмоқ.
 вусть **وسع** ҳажм, кенглик.

вусъат **وسعت** кенглик, ёйиқлик; ~ и машраб феъли кенглик.
 вусоқо **وثقا** энг ишончли, энг қаттиқ.
 вуқуф **وقوف** воқиғлик, хабардорлик, ~ топмақ хабардор бўлмақ
 вуқуъ **وقوع** содир бўлиш, юз бериш; ~ топмақ юз бермоқ,
 содир бўлмақ.
 вуҳуш **وحوش** ваҳш нинг кўплиги.
 вуъема **وسمه** тўғриси васма.

Г

габр **گبر** исломни қабул қилмаган эронли, оташпараст.
 габрак **گبرک** габрча.
 габракий **گبرکی** габр га мансуб.
 гаван **گوزن** буғу.
 гаво **گوا** гавоҳ га қ.
 гавоҳ **گواه** ва гувоҳ ва гаво шоҳид, тануқ.
 гавҳарафшон **گوهرافشان** гавҳар сочувчи.
 гавҳарбор **گوهر بار** гавҳар ёғдирувчи.
 гавҳараой **گوهرزای** 1) гавҳартуғар, гавҳари бор садаф; 2) сахий.
 гавҳарингор **گوهرنگار** гавҳар безакли.
 гавҳаринсор **گوهرنشار** гавҳар сочувчи.
 гавҳаройин **گوهر آيين** гавҳар сифатли.
 гавҳароро **گوهر آرا** ва гавҳаророй гавҳар билан зийнат-ланган.
 гавҳаророй **گوهر آرای** гавҳароро га қ.
 гавҳарнош **گوهر پاش** гавҳар сочувчи.
 гавҳаррез **گوهر ريز** гавҳар тўкувчи.
 гавҳарсанж **گوهر سنج** гавҳар сараловчи.
 гавҳарфшон **گوهر فشان** гавҳар сочувчи.
 гадонеша **گدايشه** гадойликка ўрганган.
 гаждум **گژدم** тўғриси каждум.
 гачкорлиқ **گچكار ليق** тўғриси гачкорлиқ.
 гав **گز** 1) бошоқ ва пари йўқ ўқ; 2) ўлчов бирлиги, ар-шин; 3) сув ёқасида ўсадиган бир дарахт навъи.
 гавак **گزک** май кетидан тафовул қилинадиган энгил таом.

газанд **گزند** зарар; ~ етмак зарар кўрмоқ; ~ еткурмак, ~ тегурмак зарар етказмоқ.
газанда **گردنه** чақадиган ва тишлайдиган жондорлар.
газоф **گراف** уйдирма, сохта; лофи ~ урмақ ёлгон гапирмоқ.
гайбур **گيبور** кайбур га қ.
галола **گلاله** тўғриси гулола.
ганда **گنده** чирик; сассиқ; ~ димоғ димоғдор, такаббур.
гандарамак **گنداراماك** сасимоқ, чиримоқ.
ганж **گنج** хазина; ~ и бодовард хусрав Парвезнинг саккиз хазинасидан иккинчиси. Ривоят бўйича, шамол келтирган хазинанинг номи; 2) ўттиз куйдан бирининг номи; ~ и Қорун Қорун бойлиги, катта, туганмас бойлик.
ганжина **گنجينه** хазина бойлиги.
ганжпош **گنجپاش** хазина сочувчи.
ганжрез **گنجريز** 1) хазина тўкувчи; 2) маъноли сўз айтувчи.
ганжсанж **گنجسنج** хазина ўлчови.
ганжур **گنجور** хазиначи.
ганжфишон **گنجفشان** хазина сочувчи.
гар **گر** агар нинг қисқарган сийгаси.
гард **گرد** чанг, губор.
гардан **گردن** бўйин.
гарданбаста **گردن بسته** бўйни боғлиқ; ~ қул бўйни боғлиқ қул.
гардаанда **گردنده** айланувчи, гунбази ~ фалак; ~ йн олий-бунёд энг устки фалак.
гардаикан **گردنكش** бўйин товловчи, итоатсиз.
гарданфароз **گردن فراز** мағрур, кеккайган.
гардиш **گردش** айланиш, сайр, томоша, ~ и аййом кунларнинг ўтиши; ~ и даврон замоннинг ўзгариб туриши.
гардишнамой **گردش نماي** айланиб кўринувчи; айлана кўринишли.
гарднома **گردنامه** бош айлантиргич тумор.
гардолуд **گردآلود** чангли, губорли.
гардон **گردان** айланувчи, гунбади ~ осмон; ~ бўлмақ айланмоқ.
гардун **گردون** осмон.
гардунаеос **گردون اساس** баланд, юқори, юсак.

гардунваш **گردونوش** осмондек.
гардунвор **گردون وار** осмондек.
гардунжаноб **گردون جناب** улуғ мартабали.
гардункўб **گردون كوب** кўкларга кўтарилган.
гардунмаоб **گردون مآب** осмоний.
гардунмақом **گردون مقام** баланд мартаба.
гардуннамои **گردون نماي** айланма, осмон шакл.
гардунсарир **گردون سرير** баланд тахтли.
гардунсо **گردون سا** ва гардунсеой **گردون ساي** осмонга тегувчи.
гардунсеой **گردون ساي** гардунсо га қ.
гардунхарош **گردون خراش** осмонга тақалган.
гардунхиром **گردون خرام** осмон кезувчи; ~ айламак осмонни айланмоқ.
гардуншукух **گردون شكوه** юсак, шон-шаъкатли.
гарм **گرم** пссик, илиқ.
гармдимог **گرم دماغ** димоғи чоғ, шод.
гармкин **گرم كين** қизгин қасосчи.
гарммехр **گرم مهر** қизгин меҳрли.
гармнафас **گرم نفس** нафаси илиқ, сўзи ёқимли, чечан.
гармўй **گرم پوي** тез юрар, чопқир.
гармрав **گرم رو** 1) тез юрар; 2) оёғи куйган (ошиқ).
гармрў **گرم رو** пссенқ юзли.
гармхез **گرم خيز** чаққон.
гармхўйлуқ **گرم خويلوق** қизиққонлик.
гарон **گران** 1) оғир; 2) қимматли, арзон эмас.
гарона **گرانه** тўғриси карона.
гаронбор **گرانبار** юки оғир; ~ бўлмақ оғир аҳволга тушмоқ.
гаронборлиғ **گرانبارليغ** оғир юклилик, вазминлик.
гаронжонлиқ **گرانجانليق** ялқовлик, дангасалик.
гаронмоёя **گرانمايه** қимматбаҳо, қимматли.
гаронсанг **گران سنگ** 1) тоши оғир; вазмин; 2) улуғвор.
гаронхоб **گران خواب** уйқуси қаттиқ.
гаруха **گروهه** соққа, ҳар қандай юмалоқ парса.

гач **گچ** ганч, бӯр.
 гачқорлиг **گچكارايغ** ганч санъати, иморатнинг ганч ишлари.
 гашт **گشت** айланиш, юриш, сайр; ~ айламак, ~ этмак кез-моқ, сайр қилмоқ.
 геж **گيچ** гиж га қ.
 гезламак **گيزلاماك** тўғриси кизламак.
 гесу **گيسو** ўрма соч.
 гетий **گيتي** жаҳон, олам.
 гетийнавард **گيتي نورد** жаҳонкезар.
 гетийнамо **گيتي نما** жаҳоннамо.
 гетийоро **گيتي آرا** ва гетийорой жаҳонни безовчи.
 гетийорой **گيتي آراي** гетийоро га қ.
 гетийпаноҳ **گيتي پناه** олампаноҳ.
 гетийситон **گيتي ستان** жаҳонгир.
 гетийфурӯз **گيتي فروز** оламни ёритувчи.
 геч **گيچ** тўғриси геж ва гиж.
 гиж **گيچ** ва геж 1) айланиш; 2) боши айланган; ҳайрон.
 гизоф **گزاف** тўғриси газоф.
 гил **گل** лой.
 гила **گله** гина, ўпкалаш; ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмақ ўпкаламоқ, гина қилмоқ.
 гиламандлиг **گله مندليغ** ўпкалаш, шикоят, гинахонлик.
 гилаомиз **گله آميز** гина қилгандек, ўпкалагандек.
 гирд **گرد** ва гирда 1) доира; 2) теварак.
 гирда **گرده** гирд га қ.
 гирдбод **گرد باد** қуюш.
 гирдгоҳ **گردگاه** тўғриси гурдагоҳ.
 гирдоб **گرداب** игрим.
 гирибон **گريبان** ёқа.
 гирифт **گرفت** ушлаш.
 гириҳ **گريه** 1) тугун, чигил; 2) машаққат; ~ очмақ 1) чигилни ёзмоқ; 2) қийинчиликни бартараф қилмоқ; ~ урмақ тугмоқ.
 гириҳгир **گريه گير** тугунли, жингалак.

гириҳгушо **گريه گشا** ва гириҳгушой **گريه گشاي**
 1) тугунларни ечувчи; 2) қийин ишларни ҳал қилувчи.
 гириҳгушой **گريه گشاي** гириҳгушо га қ.
 гириҳли **گريه لي** тугунли.
 гирийа **گريه** йиги.
 гирийон **گريان** йигловчи; йигичи.
 гиромий **گرامي** қимматли, азиз.
 гиру дор **گيرودار** тўқнашув, жанг, тўс-тўполон.
 гису **گيسو** тўғриси гесу.
 гити **گيتي** тўғриси гетий.
 гов **گاو** қорамол, сигир.
 говмиш **گاو ميش** қўтос.
 гозур **گازور** кирчи, кир ювувчи.
 гозурлиқ **گازورليق** кирчилик; ~ иши кирчилик.
 гом **گام** одим, қадам; ~ ба ~, ~ бар ~ қадамма-қадам; ~ урмақ қадам урмоқ, юрмоқ; ~ қўймақ қадам қўймоқ, юрмоқ.
 гуво **گوا** гавоҳ га қ.
 гуворо **گوارا** 1) сингимли, ҳазм бўладиган; 2) ёқимли, тотли.
 гувоҳ **گواه** гавоҳ га қ.
 гудоз **گداز** 1) эриш; 2) қуйиш; ~ айламак 1) эримоқ; куймоқ, ўртанмоқ.
 гузар **گذر** 1) ўтиш жойи; кечув; 2) ўтиш, кечиш; 3) оқим; ~ айламак ўтмоқ, кечмоқ; ~ солмақ йўл олмоқ, бормоқ; ~ қилмақ ўтмоқ, юрмоқ.
 гузаргоҳ **گذرگاه** ўтадиган жой, йўл.
 гузида **گزيده** 1) сайланган, танланган; 2) бир китоб номи.
 гузин **گزين** танланган, сайланган; ~ айламак танламоқ, сайламоқ.
 гузир **گزيير** илож, чора, тадбир.
 гузор **گزار** қўйиш, қолдириш; ~ айламак, қўймоқ, қолдирмоқ.
 гузора **گزاره** ўташ; ~ айламак, ~ қилмақ ўтамоқ.
 гузоранда **گزارنده** ўтовчи, адо этувчи; арз этувчи, маъруза этувчи.
 гузориш **گزارش** ўташ; баён қилиш; ~ айламак, ~ қилмақ арз қилмоқ, баён қилмоқ.

гузоф **كزاف** тўғриси газоф.
 гужрамак **كوكراماك** тўғриси кўкрамак.
 гуландом **كلاندام** гулбадан.
 гулафшон **كل افشان** гул сочувчи.
 гулбез **كل بيز** гул сочувчи.
 гулбонг **كلبانگ** 1) ҳайқириқ, тантана шовқини, 2) булбул сайраши; ~ чекмак 1) ҳайқирмоқ, 2) сайрамоқ.
 гулбор **كلبار** гул ёдирувчи; ~ ўлмақ гулга кўмилмоқ.
 гулбун **كلبون** гул пояси, туши.
 гулгашт **كل كشت** гул сайри; ~ айламак, ~ этмак гулзор айланб юрмоқ.
 гулгун **كلگون** гулранг, қизил; ~ сув қон; ~ ашк тўкмак қон йиғламоқ; ~ қилмақ қизартирмоқ.
 гулгуна **كلگونه** юз тоби, юз оли.
 гулгунпўш **كلگون پوش** қизил кийган; ~ этмак қизилга кийдирмоқ.
 гулжабин **كل جبين** гул юзли, чиройли.
 гулқирдор **كل كردار** гул хосиятли; ~ бўлмақ гул хосиятига эга бўлмақ.
 гулмих **كلمخ** 1) қалпоқли мих; 2) қозық;
 гулнор **كلنار** анор гули, қизил; ~ айламак қизартирмоқ.
 гулниоргун **كلنارگون** қизил.
 гулнорий **كلناری** қизил; ҳарири ~ қизил ипақ.
 гулоб **كلاب** атиргулдан олинадиган ичимлик.
 гулобомиз **كلاب آميز** гулоб аралашган.
 гулогин **كلاكين** гулли, гул безакли.
 гулола **كلاله** соч жингалаги.
 гуломез **كلاميز** гул аралаш.
 гулпощ **كلپاش** гул сочувчи.
 гулрез **كلريز** гул тўкувчи; гул сочувчи.
 гулрух **كلرخ** гул юзли, ёноғи қизил.
 гулрухсор **كلرخسار** гул юзли.
 гулрў **كلرؤ** ва гулрўй **كلرؤي** гул юзли.
 гулрўй **كلرؤي** гулрў га қ.
 гулўзер **كلعزار** гул юзли.

гулфишон **كل فشان** гул сочувчи.
 гулфом **كلفام** гул ранг, қизил; ~ айламак қизартирмоқ.
 гулхад **كلخد** гул ёноқ.
 гулчехра **كلچهره** гул юзли, чиройли.
 гулчин **كلچين** 1) гул терувчи, 2) боғбон.
 гулқанд **كلقند** гул билан шакардан қилинадиган ширинлик.
 гулҳоча: **كلهچاه كل** гулҳоча гул қўшиқ нақорати.
 гум **كم** йўқолган; ~ айламак, ~ қилмақ йўқ қилмоқ.
 гумном **كم نام** номи ўчган, номаълум.
 гумошта **كماشته** 1) вакил; 2) ноиб.
 гумраҳ **كمراه** гумроҳ га қ.
 гумроҳ **كمراه** ва гумраҳ **كمراه** йўлдан адашган; ~ бўлмақ адашмоқ; ~ этмак, ~ қилмақ адаштирмоқ, йўлдан оздирмоқ.
 гумроҳваш **كمراهوش** гумроҳдек.
 гумшуда **كمشده** йўқолган.
 гуна **گونه** ранг, тус; ~ — ~ ранг-баранг; ~ йи барги хазон хазон ранг, сариг.
 гунаш **كناش** кунаш га қ.
 гунмақол **كنگمقال** соқов, сўзсиз.
 гунгранмак **كونكرانماك** тўғриси кунгранмак.
 гунжойини **كنجايش** сирғиш, сирғим.
 гуногун **گونگون** хилма-хил, ранг-баранг.
 гурд **گرد** ботир, паҳлавон; ~ и анжумбўе юлдузўпар паҳлавон; ~ и ваҳшийфкан ваҳшийларни қўлга олувчи ботир; ~ и разозмун моҳир паҳлавон.
 гурда **گرده** буйрак.
 гурдагоҳ **گرده گاه** биқин.
 гурез **گريز** гуриз га қ.
 гурезгоҳ **گريزگاه** гуризгоҳ га қ.
 гурезон **گريزان** гуризон га қ.
 гурз **گرز** гурзи; ~ и гаронсанг оғир гурзи.
 гурза **گريزه** заҳарли илон номи.
 гуриз **گريز** ва гурез қочип.
 гуризгоҳ ва гурезгоҳ **گريزگاه** паноҳ.

гуризон ва гурезон **گریزان** қочган; қочувчи. **گورمه** палаҳмон тоши.
 гуруҳа **گروهه** ечилиш, узилиш; ~ топпақ ечилмоқ, узилмоқ.
 гусил **گوسيل** ечилган, узилган.
 гусиета **گوسسته** сўз, гап, нутқ.
 гуфт **گفت** сўз, суҳбат, нутқ.
 гуфтор **گفتار** гавҳар сочувчи.
 гуҳарпош **گهرپاش** гавҳар тўкувчи.
 гуҳаррез **گهرريز** гавҳар тўкувчи.
 гўз **گوز** тўғриси кўз.
 гўйанда **گوينده** 1) сўзловчи; 2) ҳикоятчи, қиссагўйи.
 гўйандалик **گويندهليق** қиссагўйилик.
 гўйи **گويي** гўё, худди.
 гўйийо **گوييا** худди, мисли.
 гўр I **گور** қулон.
 гўр II **گور** қабр.
 гўрдав **گوردو** қулондек чоңқир.
 гўркан **گوركن** гўрков.
 гўсола **گوساله** бузоқ.
 гўсолапараст **گوساله پرست** молпараст.
 гўстох **گستاخ** сур (киши).
 гўш **گوش** қулоқ.
 гўша **گوشه** бурчак.
 гўшатоб **گوشه تاب** чолғу асбобининг қулоғи.
 гўшвора **گوشواره** сирға.
 гўшмол **گوشمال** қулоқ бураш, танбех.

Д

даббеба **دبابه** 1) айиқ; 2) қалъани олишда ишлагилдадиган ҳарбий усқунанинг номи; 2) шахмат доналаридан бирининг номи.
 даббог **دباغ** кўнги.
 дабдаба **دبدبه** 1) тантана, шов-шув; 2) ҳаддан ортиқ ҳашамат, савлат.
 дабир **دبير** котиб; кўк ~ и Аторуд юлдузи.

дабиристон **دبيرستان** мактаб.

дабистон **دبستان** бошланғич мактаб.

дабур **دبور** ғарб шамоли.

дабқур **دبقور** 1) кичик бўлинма, отряд; 2) гуруҳ; ~ ~ гуруҳ-гуруҳ.

дав **دو** 1) югуриш; 2) дов га қ.

даввор **دوار** айланувчи.

давворсо: **دوارسا** кнбзи гунбази ~ осмондек.

давлатойини **دولت آيين** бахтиёр.

давлатпаноҳ **دولت پناه** подшоҳ, ҳукмрон.

давлатсаро **دولت سرا** подшоҳ саройи.

давлатхоҳ **دولت خواه** хайрихоҳ.

давлатхоҳлиқ **دولت خواهليق** хайрихоҳлик.

давлуға **دولغه** давулға га қ.

даво **دوا** кўплиги адвийа дори.

давоб **دواب** доба нинг кўплиги.

давовин **دواوين** девон нинг кўплиги 2) ...

давож **دواج** 1) кўрна, чойшаб; 2) аёллар рўмоли, чачвон.

давожў **دواجو** даво ахтарувчи.

давойир **دواير** доира нинг кўплиги.

даволи I **دوالي** маккор.

даволи II **دوالي** терили, чармли.

давои **دوان** чопувчи; чархи азхар ~ чопувчи осмон.

давог **دوات** снёҳдон.

давр **دور** кўплиги адвор вақт, замон.

давулға **دولغه** ва давулған дубулға, уруш кийими.

давулған **دولغان** давулға га қ.

дагла **دگله** қафтон, уст кийим.

дад **دد** йиртқич, ёввойи ҳайвон; ~ у дом ёввойи ва уй ҳайвонлари.

дадак **دداك** канизак, чўри.

дажам **دژم** тўғриси дижам.

дажамвор **دژم وار** тўғриси дижамвор.

дай **دی** қишнинг иккинчи оғи.
дайжур **ديجور** 1) зим-зиё қоронғи; 2) қоронғи тун.
дайюр **ديار** истиқомат қилувчи, яшовчи.
дайн **دين** кўплиги дуйун қарз, бурч.
дайр **دير** 1) бұтхона, ибодатхона; 2) майхона.
дакла **دكله** тўғриси дагла.
дакокин **دكاكين** дўкон нинг кўплиги.
далбай **دالباي** овчи қушни овға ўргатиладиганда бериладиган гўшт.
далв **دلو** 1) челақ; 2) бурж номи.
далда **دلدا** яширинадиган жой, пана.
далдаламоқ **دلداماق** бекинмоқ, яширинмоқ.
далил **دليل** кўплиги далоийл ҳужжат, асос.
далиловар **دليل آور** далил келтирувчи.
далир **دلير** юракли, довиюрак.
далирона **دليرانه** ботирларча, жасурана.
далла **دله** ноз, ишва; ~ ту-и-мухтола нозли алдамчи.
даллок **دلاک** ҳаммомчи; ходима.
даллола **دلاله** 1) қўшмачи аёл; 2) воситачи аёл.
далойил **دلایل** далил нинг кўплиги.
далол **دلال** ноз, ишва.
далола **دلاله** 1) нозли, ишвали аёл; 2) қўшмачи аёл.
далолат **دلالت** йўл кўрсатиш, ~ қилмақ йўл кўрсатмоқ.
далқ **دلق** дарвеш кийими; ~ и хизрваш яшил тўп.
дам **دم** қон.
даман **دمن** илғари яшалган, кўчиб кетилган жой илғари.
дамгир **دمگير** нафас олиш.
дамон **دمان** 1) тез, чаққон; 2) даҳшагли.
дамор **دمار** 1) илғиз; 2) йўқ бўлиш, побуд бўлиш; ~ чиқар-
мақ суғурмоқ, таги билан йўқ қилмоқ.
дамсард **دمسرد** совуқ нафас.
дамсардлик **دمسردليک** совуқ нафаслик.
дамсоз **دمساز** мослашувчи (дўстликка, яқинликка).

дамъ **دمع** кўнлиги думуъ кўз ёши.
данг **دنک** ҳайрон; ~ айламақ, ~ қилмақ ҳайратлантирмоқ;
маҳбути ~ карахт, хушсиз.
дандон **دندان** тиш.
дандона **دندانه** деворнинг юқори тишсимоп қисми; тишли
нарсаларнинг тиш қисми.
даний **دني** паст, разил, ярамас.
даноат **دناات** пастлик, разиллик.
дапқур **دپقور** тўғриси дабқур.
дар **در** эшик.
дарав **درو** ўрим, ўриш.
даранг **درنگ** 1) секинлик, сусткашлик; тўхталиш; ~ айламақ
секинлатмоқ. 2) фўрсат, вақт; 3) фалокат; 4) ҳордиқ.
дарафш I **درفش** бигиз.
дарафш II **درفش** ва дирафш байроқ.
дарахш **درخش** 1) чақмоқ, яшин; 2) ярқираш.
дарахшанда **درخشنده** дарахшон га қ.
дарахшон **درخشان** ва дарахшанда **درخشنده** ярқироқ, порлоқ.
дарбанд **دربند** 1) эшик зулфини; 2) дара; 3) кенг қисқа кўча.
дарбандлик **دربندليک** қамал.
дарбойист **دربايست** 1) лозим, керак; 2) лузумат, керак нарса; ~
бўлмақ лозим бўлмақ.
дарбон **دربان** қоровул.
даргаҳ **درگه** даргоҳ га қ.
даргоҳ **درگاه** ва даргаҳ **درگه** 1) бўсаға, остона; 2) сарой;
~ и олий шоҳ саройи.
даргаҳнавард **درگه نورد** саройлар кезувчи.
даргаҳнишин **درگه نشين** сарой аҳли.
даргир **درگير** ҳал бўлиш, ечилиш, (мас., баҳса, мунозарада).
дардинок **دردناک** дардли, ғамгин.
дардолуд **دردآلود** дардли, ғамгин.
дардпайванд **دردپيوند** дардга улашган.
дардпарвар **دردپرور** дардли.
дардпарвард **دردپرورد** дард билан етишган.

дарж I درج тўғриси дурж.
дарж II درج киритиш; ~ этмак, ~ қилмақ киритмоқ, ёзиб қўймоқ.
дарзигарлик درزيگريك чегачилик.
дарий I درى қадимий форс тили.
дарий II درى тус товук.
дариг دريغ афсус, хайф.
дариго دريغا эх, афсус.
дарйоваш درياوش дарёдек.
дарйогард درياگرد дарёда юрувчи.
дарйожаноб درياجناپ дарёдай кенг.
дарйозада دريازده дарё фалокатига учраган.
дарйокаш درياکش кемачи, қайиқчи.
дарйомойа دريامايه жуда бой.
дарйонавард دريانورد денгизчи.
дарйонавол دريانوال жуда сахий.
дарйоситез درياستيز дарёдай қаҳрли.
дарйошукух درياشكوه шавкатли.
дарйува دريوزه тиланчи, гадо; ~ этмак, ~ қилмақ тиланмоқ.
дарйузанамои دريوزنه نماي гадодек.
дарк درك англаш, тушуниш; ~ қилмақ англамоқ, тушув-моқ; аҳли ~ идрок аҳли, фаҳм эгалари.
дармонда درمانده кучсиз, нотапон.
даро درا дарой га қ.
дароз دراز узун; ~ даст қўли узун, қудратли.
дарой دراي ва даро қўнғироқ.
дароҳим دراهم дирҳамнинг кўплиги.
дарранда درنده йиртқич.
даррок دراك зийрак, сезгир; ~ табъ ўткир зеҳн.
даррон دران йиртқич.
дарсгоҳ درسگاه дарсхона.
даруға ва доруға داروغه 1) миршаблар бошлиғи; 2) ҳоким.
дархост درخواست талаб, сўраш; ~ қилмақ сўрамоқ, талаб қилмоқ.

дархўр درخور ва дархўрд درخورд лойиқ, ярашиқли.
дархўрд درخورд дархўр га қ.
дарҳам درهم чигал, тартибсиз; ~ айламақ чигаллаштирмоқ.
дасотин دستين достоннинг кўплиги.
даст دست қўл; ~ ба ~ қўлма-қўл; ~ бермақ қўл келмоқ; топмақ қўлга туширмоқ; чобук ~ чаққон, абжир.
дастафшон دستافشان 1) қўл силташ; 2) ўйинчи.
дастбурд دستبرد 1) ҳужум; талон-торож; 2) енгил галаба.
дастбўе دستبوس қўл ўпиш; ~ қилмақ ҳурмат билдирмоқ.
дастгир دستگير кўмакчи, дастёр.
дастйор دستيار кўмакчи.
дасткор دستكار 1) қўл иши; 2) ишланган, ясалган.
дастмузд دستمزد иш ҳақи; қалам ҳақи.
дастовез دستآويز 1) сабаб, баҳона; 2) совға.
дастомуз دستآموز қўлга ўргатилган.
дастон داستان достон га қ.
дастонсаро داستانسرا ва дастонсарой داستانسراي афсона айтувчи, бахши.
дастонсарой داستانسراي дастонсаро га қ.
дастор دستار салла; ошуфта ~ тўзиган салла.
дастос دستاس қўл тегирмон.
дастпеч دستپيچ ушлаш; ~ қилмақ маҳкам ушламоқ.
дастранж دسترنج 1) қўл меҳнати; 2) машаққат.
дастрас دسترس қўл етиш, имкон пайдо қилиш; ~ топмақ имкон топмоқ, етишмоқ.
дастрасий دسترسي мумкинлик.
даступо: دستوياورماق ~ урмақ уринмоқ.
дастур I دستور 1) қоида, расм-русум; 2) бир луғатнинг номи.
дастур II دستور вазир.
дастурлиг دستورليغ қоидали.
даф دف чилдирма, ноғора.
дафак دفك чилдирмача, ноғорача.

дафина **دڤينه** кўплиги дафойин хазина, ерга кўмилган пул,
қимматбаҳо нарсалар.
дафойин **دڤاين** дафина нинг кўплиги.
дахл **دخل** 1) кирим, даромад; 2) алоқа, тегишлилик; ~ и бор
тегишли, алоқаси бор; ~ бермак, ~ этмак киритмоқ.
дахма **دخمه** мақбара, сағана.
дашна **دشنه** учли калта ханжар.
дашном **دشنام** сўкиш; ~ айламак сўкмоқ.
даштбон **دشتبان** экин қўриқчиси, дала қўриқчиси.
даштбонлиг **دشتبانليغ** дала қўриқчилиги.
даштнавард **دشتنورد** сахро кезувчи.
даштнаймо **دشتنيمما** сахро кезувчи.
даштрав **دشترو** сахрода юрувчи.
даъ **دع** қўй, ташла.
даъб **داعب** одат, феъл, юриш-туриш; адаб ~ и одоб қондалари
даъва **دعوه** мустажобу-д-даъва дуоси қабул бўлувчи.
даъводор **دعوادار** даъвочи.
дақиқ **دقيق** 1) аниқ, нозик; 2) юққа.
дақиқа **دقيقه** кўплиги дақойиқ аниқлик, нозиклик.
дақойиқ **دقايق** дақмқа нинг кўплиги.
дагал **دغل** 1) қалбаки; 2) қаллоб, фирибгар.
дагалваш **دغلوش** қаллобдек.
даги ва доғи **داغى** яна.
даго **دغا** 1) ҳийла, найранг; 2) ҳийлагар, найрангбоз.
дагобоз **دغاباز** ҳийлагар, найрангбоз.
дагобозлиқ **دغابازليق** фирибгарлик.
даҳ **ده** ўн.
даҳана **دهنه** даҳона га қ.
даҳона **دهانه** ва даҳана **دهنه** 1) тирқиш; 2) жилов.
дахр **دهر** 1) замон; 2) дунё.
дахрнавард **دهرنورد** дунё кезувчи, сайёҳ.
дахсад **دهصد** минг.
дахшатангиз **دهشتانگيز** қўрқинчли.

дебо **ديبا** дибо га қ.
дебоча **ديباچه** кириш, муқаддима.
дебанд **ديوبند** девни боғловчи, жасур, паҳлавон.
деббод **ديوباد** бўрон.
девваш **ديوش** девдек.
девдашмак **ديوداشماك** чайқалмоқ.
девзада **ديوزده** дев урган.
девзод **ديوزاد** 1) девдан тугилган; 2) от.
девкуш **ديوكوش** девни ўлдирувчи, кучли паҳлавон.
девлук **ديولاك** девлар маскани, девистон.
девнажод **ديونزاد** девдан тарқаган, девнасаб.
девниҳодлиг **ديونهادليغ** дев табиатлик.
девойин **ديواين** девсурат.
девон **ديوان** кўплиги давовин 1) ҳисоб-китоб дафтари
2) шеърый китоб, тўплам; 2) маҳкама.
девонаваш **ديوانه وش** телбадек.
девонавор **ديوانه وار** телбаларча, телбадек.
девпайкар **ديوپيكر** девсурат, ҳайбатли.
девсийрат **ديوسيرت** дев қилиқ.
девсон **ديوسان** девдек.
девсор **ديوسار** дев хулқ.
дегин **ديگين** қошига ~ қошигача.
дегинча **ديگينچه** Маккадин Мадинага ~ Маккадан Мадинагача.
деклай **ديكلای** тўғриси дагла.
деҳ **ده** қишлоқ.
деҳқон **دهقان** экинчи; қазо ~ и, ~ и қазо, ~ и сунъ таггри
дибо ва дебо **ديبا** юқори нав гулли инак мато.
дигар **ديگر** бошқа, бўлак.
дигаргун **ديگرگون** бошқача, галати; ўзни ~ топмақ ўзини
галати ҳис қилмоқ.
дидбон **ديدبان** соқчи, кузатувчи.
дидбонлиқ **ديدبانليق** кузатиш, соқчилик.
дижам **دژم** 1) жаҳлли, ғазабли; 2) ғамгин, ўйчан; 3) бе-
тоб, дардли; ~ қилмақ эзмок, хор қилмоқ.

дижамвор **دژموار** жаҳл билан, газабли.
диз **دين** кўрғон, қалъа.
дийат **ديت** дийат га қ.
дийда **ديده** кўз.
дийдор **ديدار** юз.
дийор **ديار** дорнинг кўплиги.
дилафгор **دلافگار** ғамгин, қайғули, ўйчан.
дилафрўз **دلافروز** = кўнгил очувчи, шод қилувчи.
дилафрўхта **دلافروخته** = кўнгил очувчи, шод қилувчи.
дилбанд **دلبند** азиз, ҳурматли, суюкли.
дилбаста **دلبسته** = 1) кўнгли боғлиқ; 2) ошиқ.
дилгир **دلگير** бўғилган, ранжиган, ғамгин.
дилдўз **دلدوز** дилозор.
дилжў **دلجو** ва дилжўй кўнгил олувчи; ёқимли.
дилжўй **دلجوى** дилжў га қ.
дилкушо **دلکشای** ва дилкушой **دلکشای** кўнгилли, ёқимли.
дилкушода **دلکشاده** 1) шод, хурсанд; 2) очиқ кўнгилли.
дилкушой **دلکشای** дилкушо га қ.
дилмурда **دلمرده** бўшанг, жонсиз.
диनावоз **دلنواز** кўнгилови.
диловар **دلآور** мард, жасур.
диловарлик **دلآورليق** мардлик, жасурлик.
диловев **دلآوين** суюкли, ёқимли.
дилозурда **دلآزرده** озор топган, ранжиган.
дилосой **دلآسای** ёқимли; ~ сўз ёқимли сўз.
дилошуб **دلآشوب** кўнгилни безовта қилувчи.
дилпазир **دلپزير** кўнгил тилаган, ёқимли; ~ бўлмақ ёқ-
моқ; ~ тушмақ маъқул бўлмоқ.
дилписанд **دلپسند** ёқимли; ~ ўлмақ ёқмоқ.
дилрабо **دلربا** дилни тортувчи, жозибали.
дилрабойанда **دلرباينده** кўнгил олувчи.
дилреш **دلریش** кўнгли яра.
дилестон **دلستان** маҳбуба, севилган.

дилеўз **دلسوز** жонкуяр, меҳрибон.
дилеўхта **دلسوخته** дили куйган, ўртанган.
дилеўхтатор **دلسوخته وار** дили куйганлардек, ўртанганлардек.
дилтанг **دلتنك** сиқилган, ғамгин; ичи тор; ~ бўлмақ сиқилмоқ.
дилфигор **دلفگار** дилхаста, ғамгин, ўйчан.
дилфириб **دلفريپ** кўнгилни алдовчи, жозибали; гўзал.
дилфурўз **دلفروز** кўнгил очувчи, шод қилувчи.
дилхарош **دلخراش** кўнгилни тирновчи, қайғу солувчи.
дилхаста **دلخسته** кўнгли эзилган.
дилхоҳ **دلخواه** кўнгил истаги, истакка мувофиқ.
дилхун **دلخون** юраги қон, аламли.
дилшикан **دلشكن** кўнгил синдирувчи, дилни сиёҳ қилувчи.
дилшикаста **دلشكسته** кўнгли синиқ, ғамгин.
дилшод **دلشاد** хурсанд.
дилшуда **دلشده** кўнглини бой берган.
димор **دمار** тўғриси дамор.
дин **دين** кўплиги адйон илоҳий қучга ишонишга асосланган дунёғараш.
динор **دينار** тилла танга.
дирам **درم** дирҳам га қ.
дирампош **درم پاش** танга сочувчи.
дирамсанж **درم سنج** танга ўлчовчи.
дирафш **درفش** дарафш га қ.
диroyат **درايت** билиш, уқиш, англаб олиш.
диroyатосо **درايت آسا** билим берувчи.
диръ **درع** совут.
дирҳам **درهم** кўплиги дароҳим танга.
дийат **ديت** ва дийат **ديت** хун пули.
диққат **دقت** нозиклик.
доба **دابه** кўплиги давоб ҳайвон.
дов **داو** 1) шатранж, нард ўйинларида юриш ёки топ таш-
лаш навбати; 2) қиморда тикилган пулни ошириш; 3) сў-
кинч.
довар **داور** ҳакам; подшоҳ.

дод **داد** 1) адолат; қасос; ~ айламак адолат қилмоқ; ~ ин бермак қасос олмоқ; 2) ёрдам чақирғи.
додгар **دادگر** одил.
додхоҳ **دادخواه** адолат талаб қилувчи.
дож **داچ** қоронғи; ~ айламак қоронғи қилмоқ.
доир **دایر** дойир га қ.
доира **دایره** дойира га қ.
дой **دای** лой; пахса девор.
дойгар **دایگر** пахсачи.
дойир **دایر** ва доир айланувчи; ~ айламак айлантирмоқ; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ айланмоқ.
дойира ва доира **دایره** кўплиги давойир айлана.
дол **دال** 1) далил; ~ ўлмақ далил бўлмақ; 2) ҳарф номи; ~ айламак эғмоқ, букмоқ.
долбой **دالیای** тўғриси далбай.
долу гул **دالوکل** кашта гул.
дом **دام** тузоқ, тур; ~ у дад йиртқич ва уй ҳайвонлари.
дома **دامه**: ~ ҳайотуху умри узун бўлсин.
доман **دامن** ва домон этак.
домангир **دامنگیر** даъвогар.
доманкашон **دامنکشان** этак қайирувчи; четлашган.
доманфишон **دامنفشان** этак ёювчи, ўзидан кетган.
домгоҳ **دامگاه** тузоқ қўйилган жой.
домон **دامان** доман га қ.
домона **دامانه** қиргоқ, этак.
домонлиг **دامانلیغ** номусли.
донанда **داننده** олим, билимдон.
донапош **دانه پاش** дон сочқич.
донарез **دانه ریز** дон сочувчи.
дониш **دانش** билим; ~ тиламак илм истамоқ.
донишвар **دانشور** билимдон.
донишойин **دانش آیین** билимдон, донишманд.
донишпужух **دانش پجوه** билим тадқиқ қилувчи.
донишқария **دانش قرین** илм дўст.

дор I **دار** кўплиги дийор, ҳовли, уй; ~ и бақо нариги дунё;
~ у-л-мулк пойтахт; ~ у-л-қасос, ~ у-л-гурур бу дунё;
~ у-с-салом жаннат; ~ у-л-фанодин азм қилмоқ ўлмоқ.
дор II **دار** жиноятчиларни осиб жазолаш учун жиҳозланган
баланд ёғоч қурилма.
доро **دارا** 1) эга; 2) шоҳ; 3) қадимий эрон шоҳларидан би-
рининг номи.
доройи **دارایی** инак газлама хили.
доронараст **داراپرست** шоҳпараст.
доронафар **دارافر** дорондек шавкатли.
дору гир **داروگیر** тортишиш, ёқалашиш, ғала-ғовур.
доруга **داروغه** даруга га қ.
дос **داس** 1) ўроқ, чолғу; 2) тузоқнинг бир тури; 3) доривор
ғиёҳ номи.
достон **داستان** ва дастон **داستان** афсона, ҳикоя, ривоят.
достонсаро **داستان سرا** ва достонсарой **داستان سراي** достон
айтувчи.
достонсарой **داستان سراي** достонсаро га қ.
дофий **دافع** қайтарувчи, даф қилувчи; дардга ~ дардни
қайтарувчи; ~ и газанд зарарни қайтарувчи.
дохил **داخل** 1) кирувчи, кирган; ~ бўлмақ кирмоқ; ~ қилмақ
киритмоқ, 2) тегишли; ~ и мулк мамлакатга тегишли;
~ и Чин Чин ичкараси.
дош **داش** хумдон.
дошгарлик **داشگریک** кулолчилик.
дошхона **داشخانه** хумдон.
дойа **دایه** эгага; ~ йи жигареўз жанкуяр эгага.
дойагона **دایه گانه** дояларча.
доғ **داغ** 1) тамга; 2) кийим ёки бошқа бирор нарсага тушган
томчи, из; ~ и ҳижрон айрилиқ алами.
доғи **داغی** дағи га қ.
доғул **داغول** 1) маккор, айёр; 2) ҳароми.
доғулий **داغولی** алдамчи, маккор.
ду **دو** икки.
дубдурон **دوبدورون** «дук-дук» лаш товуши.
дувож **دواج** тўғриси давож.

дугона **دوگانه** 1) икки мағизли, жуфт мағиз; 2) икки ракатли
намов.
дуд **دود** тутун; тун ~ и қаронғулик.
луда I **دوده** қавм, қабила.
луда II **دوده** қурум, қозон қораси.
дудлиг **دودليغ** ~ афгон изтиробли йиғи.
дудмон **دودمان** оила, хонадон, сулола; уруғ.
дудоғ **دوداغ** лаб.
дузд **دزد** ўғри.
дуйун **دويون** дайн нинг кўплиги.
дулуға **دولوغه** дубулға.
думуъ **دموع** дамъ нинг кўплиги.
дун **دون** паст, разил.
дунаи **دونان** тўрт яшар от.
дунбол **دنبال** дум.
дунлуқ **دونلوق** разиллик.
дунпарвар **دونپروور** разилларни тарбия қилувчи.
дунсиришт **دونسرشت** паст хулқ.
дуо **دعا** кўплиги адъийа тилақ.
дур **دور** йироқ, олис.
дурандиш **دوراندیش** узоқни ўйловчи.
дурафшон **دورافشان** дур сочувчи.
дурахш **درخش** 1) чақмақ, яшин; 2) ярқираш.
дурахшанда **درخشنده** ярқироқ, чақнаган.
дурахшон **درخشان** ярқироқ, чақнаган; айламак, ~ қил-
мак ёритмоқ; ~ бўлмақ ёруғ бўлмақ.
дурбийн **دوربين** узоқни кўрувчи.
дурбор **دوربار** дур ёғдирувчи; ~ алфоз маъноли сўзлар; ~ йи-
ламақ кўз ёши тўкмак; ~ ўлмақ серёгин бўлмақ.
дурбош **دورباش** айламак узоқлаштирмоқ.
дурд **درد** қуйқум.
дурдкаш **دردکش** ичкиликка муккасидан кетган, кўп ичувчи.
дурднўш **دردنوش** кўп ичувчи.
дурдон **دردان** дур сақланадиган қути.

дурдоналик **دردانه ليق** арзандалик, муҳиблик.
дурдошом **دردآشام** кўп ичувчи.
дурж **درج** қутича; ~ и ақиқ маҳбубанинг оғзи.
дурпош **درياش** дурдек сочилган.
дуррож **دراج** қирғовул.
дуруд **دروود** 1) салом; 2) ёғоч, иморат ёғочи.
дурушт **درشت** кўпол, йирик.
дуруштгүй **درشت گوي** кўпол сўзли.
дуруштлиқ **درشتليق** кўполлик, дағаллик.
дурфишон **درفشان** дур сочувчи.
дуто **دوتا** ва дутоҳ **دوتاه** икки букилган.
дутоҳ **دوتاه** дуто га қ.
духон **دخان** тутун.
духул **دخول** кириш; ~ айламак кирмоқ.
дучўба **دوچوبه** чодир.
душан **دوشش** 1) икки олти; 2) нард ўйинида икки олти-
ликнинг чиқиши.
душвор **دشوار** қийин, оғир; ~ қилмоқ қийинлаштирмоқ.
душворлиқ **دشواريق** мушқиллик.
душвиза **دشيزه** қиз, бокира қиз.
душоб **دوشاب** узум шинниси.
дух **دوه** соя.
духп **دهن** кўплиги адҳон малҳам.
дузах **دوزخ** азоб зиндони.
дузон **دكان** кўплиги дақокин 1) парса сотадиган жой;
2) ишхона.
дулашмақ **دولاشماق** бураймоқ, ўралмоқ.
дулоб **دولاب** чархпалак, чиғир.
дултў **دولتو** чиябўри.
дунои **دونان** тўғриси дунаи.
душ **دوش** елка; ~ бар ~ елкама-елка, ёлма-ён.

Ж

жаба **جبه** жанг кийимлари, совут.
 жабал **جبل** кўпчилиги жибол тоғ; қудрат ~ қудрат юксақлиги.
 жабарут **جبروت** борлиқнинг сифат мартабаси, лоҳутдан қуйи малакутдан юқори мартаба.
 жабачи **جبه چي** жаба устаси.
 жаббор **جبار** бўйсиндирувчи, мажбур этувчи; ҳаййи ~ тангри.
 жабборлиг **جبارليغ** жаббор бўлиш.
 жабборсифат **جبارصفت** жабборлик сифатига эга.
 жабин **جبين** манглай, пешона; ~ суртмак бўйсинмоқ.
 жабинлиг **جبينليغ** манглайли; гул ~ очиқ манглайли; тий-ра ~ шўрпешона.
 жабраилосо **جبرائيل آسا** Жабраилсимон.
 жабҳа **جبهه** 1) олд томон; 2) пешона; ерга ~ тегурмак сажда қилмоқ.
 жав **جو** арпа; ~ ба ~ бирма-бир, доналаб.
 жавак **جوك** арпа ранг, арпа гулли; ~ атлас арпа ранг атлас.
 жавдат **جودت** яхши хислатли.
 жав-жав **جو جو** бир-бир, дона-дона.
 Жавзо **جوزا** 1) бурж номи; 2) баҳорнинг учинчи оғи; ~ айағи Жавзо ойининг охири; ~ куни йилнинг энг узун куни — 22 июнь.
 жавлақий **جولقي** ва жуволиқ **جواليق** жаңда кийган.
 жавлаҳа **جولهه** тўқувчи, бўзчи.
 жавлон **جولان** 1) от елиши; 2) от елдириш, от ўйнатиш; чавадозлик; ~ айламак, ~ бермак от ўйнатмоқ; елмак.
 жавлонгаҳ **جولان كه** от майдони, от чопар; жанг майдони.
 жавоб **جواب** кўпчилиги ажвиба 1) сўроққа, мурожаатга жавобан қайтарилган гап, хат, имо-ишора; 2) рухсат, ижозат.
 жавод **جواد** жавонмардлик.
 жавомиъу-л-калим **جوامع الكلم** кўп маъноли ва кам сўз-ли ҳикматли гап.
 жавон **جوان** 1) ёш; 2) йнгит.
 жавонбахт **جوانبخت** бахтли, бахтиёр.
 жавондавлат **جوان دولت** бахтли, иқболли.

жавониб **جوانب** жониб нинг кўплиги.
 жавонмард **جوانمرد** сахий, мард.
 жавонгор **جوانگار** қўшиннинг чап қаноти.
 жавор ва живор **جوار** 1) ёнма-ёнлик, қўшничилик; 2) ҳи-моя қилиш, ёнини олиш.
 жаворих **جوارح** жориҳа нинг кўплиги.
 жавоҳир **جواهر** жавҳар нинг кўплиги; ~ и ашк кўз ёшлари.
 жавоҳирафшон **جواهرافشان** гавҳар сочувчи.
 жавоҳирнисор **جواهرنثار** гавҳар бағишловчи.
 жавф **جوف** ички бўшлиқ, кавак; етти кўк ~ и етти фалак бўшлиғи.
 жавшан **جوشن** совут.
 жавқ ва жуқ **جوق** тўда, гуруҳ; ~ — ~ тўда-тўда.
 жавҳар **جوهر** кўплиги жавоҳир 1) қимматбаҳо тош, гавҳар; 2) асл, моҳият, мавжуднинг ўзича бор бўлиб турадиган жиҳати ёки моддаси.
 жавҳардор **جوهردار** 1) ялтироқ; 2) гавҳарли.
 жавҳарий **جوهری** жавҳаршунос.
 жавҳари саййол **جوهرسيال** шароб.
 жадвал I **جدول** ариқ.
 жадвал II **جدول** китобни зийнатлаш учун унинг varaқлари ҳошияларидан матнни ажратиб турадиган рангли чизиқ-лар.
 жадд **جد** кўплиги аждод бобо; бузургвор ~ катта бобо; ~ у аб бобо ва ота; ~ и аъло катта бобо.
 жадда **جده** буви.
 жаддайн **جدين** бобо ва буви.
 жадид **جديد** янги.
 жадир **جدير** лойиқ, муносиб.
 Жадй **جدي** 1) эчки; 2) бурж номи; 3) қишнинг биринчи оғи.
 жазаъ **جزع** 1) бесабрлик, тоқатсизлик; 2) фарёд, йиғи; ~ и акбар қиёмат йиғиси.
 жазаъкор **جزع كار** сабрсиз, тоқатсиз.
 жазб **جذب** ва жазба **جذبہ** торттиш, кўнгил интилиши; ~ айламак, ~ қилмақ тортмоқ.
 жазба **جذبہ** жазб га қ.

жазира **جزيره** кўплиги жазойир орол.
жазм **جزم** қатъий қарорга келиш; ~ айламак, ~ этмак,
~ қилмақ қатъий қарорга келмоқ.
жазойир **جزاير** жазира нинг кўплиги; аҳли ~ оролда яшов-
чилар, орол халқи.
жазолат **جزالت** мўллик; ~-у-л-қавл чечанлик, сўзга бой
бўлиш.
жазъ **جزع** 1) ақиқ тошининг бир тури; кўз ~ и кўз қорачиғи.
жайб **جيب** чўнтак, ёқа.
жайран **جيران** кийикнинг бир тури.
жайш **جيش** лашкар, қўшин.
жалд **جلد** 1) чаққон, эпчил; 2) тетик.
жалдлик **جلدليك** 1) чаққонлик, эпчиллик, 2) тетиклик.
жалду **جلدو** тўғриси жўлду.
жалий **جلي** 1) очиқ, ошкора хатти ~ йирик ёзув.
жалил **جليل** кўплиги ажилло улуғ, атоқли, шонли.
жалис **جليس** 1) ҳамсухбат; 2) улфат; ~ айламак ҳамсухбат
қилмоқ.
жалла **جل** малики аллом ~ ва ало улуғу юксак билағон
подшоҳ (Оллоҳ).
жаллоб **جلاب** қорамол ҳайдовчи.
жаллоблиг: **جلابليغ** шакар ~ сохта ширин сўзлик.
жало **جلا** кетиш, (ватандан) чиқиб кетиш, (ватани) таш-
лаб кетиш; ~ йи ватан ватандан чиқиб кетиш; ~ бўлмақ
(ватандан) чиқиб кетмоқ ~ қилмақ чиқиб кетмоқ, таш-
лаб кетмоқ.
жалодат **جلادت** чаққонлик ва ботирлик; ~ айламак, ~ қил-
мақ шижоат кўрсатмоқ.
жаложил **جلال** жулжул нинг кўплиги.
жалойир **جلاير** қабила номи.
жалол **جلال** улуғлик.
жалолат **جلالت** улуғлик
жалолыйат **جلاليت** улуғлик.
Жам **جم** Жамшид нинг қисқаргани
жамал **جمال** туя.

жамил **جميل** чиройли.
жамила **جميله** жамил нинг муаннаси.
жаммоза **جمازه** ва жамоза чопқир туя.
жаммол **جمال** туя ҳайдовчи, туябон.
жамод **جماد** жонсиз ва ўсмайдиган жисм.
жамоза **جمازه** жаммоза га қ.
жамон **جمان** тўғриси жумон.
жамрий **جمري** ва жумрий бебош, безори.
Жамшид **جمشيد** қадимий Эрон шаҳарларидан бирининг исми.
жамшидваш **جمشيدوش** Жамшиддек.
жанб **جنب** ён, ён томон.
жангжўй **جنگجوی** урушқоқ, жанговар.
жангий **جنگي** 1) жанговар; 2) жангчи.
жанда **جنده** жулдур кийим, дарвешлар тўни.
жанданўш **جنده پوش** жанда кийган, дарвеш.
жанибат **جنيت** Подшоҳ ва амирларнинг минишига етаклаб
олиб бориладиган махсус от, ядак от; ~ сурмак от миниб
бермоқ.
жанибаткан **جنيتكش** жанибат етакловчи.
жаноб **جناب** хўжайин, афанди.
жанобат **جنابت** 1) йироқлик; 2) гусл.
жаноқ **جناق** тўғриси жуноқ.
жанох **جناح** кўплиги ажниҳа қанот.
жанохайн **جناحين** икки қанот; икки қўл.
жар **جر** хабар, овоза; ~ еткурмак хабар бермоқ, овоза қилмоқ.
жарас **جرس** қўнғироқ.
жарга **جرگه** ва журга 1) саф тортиш; кўпчилик; 2) ўраб
ов қилиш.
жарда **جرده** сариқ рангли от, тўриқ от.
жариб **جرب** ер ўлчови бирлиги.
жаррор **جرار** 1) судралувчи, 2) аскари кўплигидан судралиб-
борувчи қўшин.
жарф **جرف** теран.

жарх **جرح** кўплиги журуҳ яра.
 жасад **جسد** кўплиги ажеод гавда, тана.
 жасим **جسيم** 1) гавдали; 2) қомати келишган.
 жаста **جسته** сакраб, сакрай; ~ — ~ сакрай-сакрай.
 жат **جت** хинд лўлиларининг бир тоифаси.
 жафожў **جفاجو** ўзини ўзи жафога солувчи.
 жафокаш **جفاکش** жафо тортувчи.
 жафокор **جفاکار** жафочи.
 жафокўш **جفاکوش** жафо қилишга тиришувчи.
 жафопардоз **جفاپرداز** жафокор.
 жаффа-л-қалам **جفاالقلم** жаффа-л-қалам бимо ҳува койин тақдирда ёзилганича (бўлади).
 жашн **جشن** байрам, ~ и азим улуг байрам; ~ и Хисравона шоҳона базм; ~ тузмак базм қурмоқ.
 жаъба **جعبه** ўқдон.
 жаъфарий **جعفری** 1) сельдерей; 2) илон номи.
 жаҳим **جحيم** жаҳаннам.
 жаҳл **جهل** нодонлик; ~ аҳли нодонлар.
 жаҳллик **جهللیق** билимсизлик.
 жаҳонафрўз **جهانافروز** оламни ёритувчи.
 жаҳонбин **جهانبين** жаҳонни кўрсатувчи; узоқни кўра билувчи.
 жаҳонбон **جهانبان** подшоҳ.
 жаҳонбонлик **جهانبانلیق** ҳукмдорлик.
 жаҳонгард **جهانگرد** дунё кезувчи.
 жаҳонгир **جهانگیر** дунёни фатҳ қилувчи, олувчи.
 жаҳондор **جهانداز** жаҳонни эгалловчи, подшоҳ.
 жаҳонкушой **جهانکشای** олам очувчи, жаҳонни фатҳ этувчи.
 жаҳоннамо **جهان نما** ва жаҳоннамой **جهان نماي** дунёни кўрсатувчи.
 жаҳоннамой **جهان نماي** жаҳоннамо га қ.
 жаҳоноро **جهان آرا** ва жаҳонорой **جهان آرای** 1) жаҳонни безовчи; 2) Ҳирот боғларидан бирининг номи.

жаҳонорой **جهان آرای** жаҳоноро га қ.
 жаҳонпаймолиг **جهان پمالیغ** жаҳонгашталиқ.
 жаҳонпаноҳ **جهان پناه** подшоҳ.
 жаҳонсўз **جهان سوز** жаҳонни куйдирувчи.
 жаҳонтоб **جهان تاب** жаҳонни ёритувчи; шамъи ~ маҳбуба.
 жаҳр **جهر** 1) очиқ, ойдин, балад (овоз).
 жаҳул **جهول** жуда нодон, ўта жоҳил.
 жевлиган **جهولیکان** тўғриси чулиган.
 жиба **جيبه** тўғриси жаба.
 жибачи **جيبه چی** тўғриси жабачи.
 жибиллат **جبلت** атвор, туғма, феъл.
 жибиллий **جبلی** туғма, табиий.
 жибол **جبال** жабал нинг кўплиги.
 жибрил **جبریل** Жабройил нинг қисқаргани.
 живор **جوار** жавор га қ.
 жигаргун **جگرگون** ва жигаргуна жигар ранг.
 жигаргуна **جگرگونه** жигаргун га қ.
 жигаргўша **جگرگوشه** ва жигарпора **جگرپاره** фарзанд.
 жигарпора **جگرپاره** жигаргўша га қ.
 жигарреш **جگر ریش** кўнгли яра, аламли.
 жигарсўз **جگر سوز** бағрини куйдирувчи, аламли.
 жигартоб **جگر تاب** аламли.
 жигархор **جگر خوار** қийновчи, дилни огритувчи.
 жигархун **جگر خون** бағри қон.
 жидд **جد** ҳаракат, жаҳд; ~ у жаҳд айламак, ~ у жаҳд өтмак ҳаракат қилмоқ, тиришмоқ.
 жияжаймак **جيجيماک** қовжирамоқ.
 жижиг **جيجیغ** эритилган думба ёғи.
 жижиглиг **جيجیغلیغ** думба ёғлик; ~ ош думба ёғли ош.
 жияйя **جيزه** мусулмон бўлмаганлардан олинадиган солиқ.
 жизм **جيزم** 1) илди; 2) бутоқ.
 жийфа **جيفه** ўлимтик.
 жилва **جلوه** ўзни кўз-кўз қилиш, ўзига хос кўриниш.

жилвагар **جلوه گر** жилва қилувчи, ~ бўлмақ жилваланмоқ.
 жилвагустар **جلوه گستر** жилва қилувчи.
 жилвадеҳ **جلوه ده** жилваланувчи.
 жилванамой **جلوه نماي** жилва қилувчи.
 жилвасов **جلوه ساز** жилва қилувчи, ~ бўлмақ кўринмоқ; ~ этмақ кўрсатмоқ.
 жилд **جلد** 1) тери; 2) китоб муқоваси; 3) муқоваланган китоб.
 жисм **جسم** кўплиги ажсом 1) шаклга эга модда; 2) гавда, жасада, тана.
 жили **جیلی** иссиқ.
 жило **جلا** ялтироқлик; ~ бермақ ялтиратмоқ.
 жилф **جلف** кўплиги ажлоф қўпол, тарбиясиз, оми.
 жилга **جیلغه** водий.
 жинон **جانان** жаннат.
 жинонваш **جانانوش** жаннат мисол.
 жиноҳ **جناح** тўғриси жаноҳ.
 жиноҳтайр **جناح طير** қушлар.
 жинс **جنس** кўплиги ажнос 1) тур, нав, 2) мол, мато; ~ у нақд мөлу нақд пул.
 жирм **جرم** кўплиги ажром жисм моддаси, масса; ~ и мовий осмон; ~ и хок, ~ и габро ер курраси; ~ ҳиллол янги ой вужуди.
 жиргамак **جیرغاماқ** шодланмоқ, лаззатланмоқ (турмушдан).
 жисм **جسم** кўплиги ажсом 1) шаклга эга модда; 2) гавда, жасада, тана.
 жиг **جیغ** фарёд, ҳайқириқ.
 жиҳат **جهت** кўплиги жиҳот 1) тараф, томон; 2) сабаб, важҳ.
 жиҳод **جهاد** газот; ~ камарин иктиҳод белига боғламоқ, жаҳд билан урушмоқ.
 жиҳот **جهات** жиҳатнинг кўплиги.
 жобир **جابر** жабр қилувчи.
 жоваза **جاوز** а-л-иснайни шоъа икки киши (билганни) ҳамма биледи.
 жовид **جاود** абадий.
 жовидон **جاودان** ва жовидона **جاودانه** абадий.
 жовидона **جاودانه** жовидонга қ.

жовидоний **جاودانی** мағдулик.
 жоғир **جاگیر** жойғирга қ.
 жода **جاده** йўл; ~ йи шаръ шарият йўли.
 жозиб **جاذب** тортувчи, жозибали.
 жозоба **جاذبه** жозибанинг муаннаси.
 жозим **جازم** қатъий қарорга келувчи.
 жойғир **جاگیر** ва жоғир 1) ўрин эгаллаган, ўрнашган, қарор топган; 2) эсда қолувчи, таъсирли; ~ бўлмақ 1) ўрнига тушмоқ; 2) эсда қолмоқ.
 жойиз **جایز** ўринли, мумкин; ~ у-л-хато хато қилиш мумкинлик.
 жола **جلاه** 1) дўл; 2) шабнам; ~ қилмақ шабнам томчила-ридек тўкилмоқ.
 жолавор **جاله وار** шабнамдеб.
 жолие **جالس** ўтирувчи, ўтирган; ~ турур ўтиргандирлар.
 жом **جام** қадаҳ; ~ и Жам Жамшид жоми; ~ и ёқутгун, ~ и лаъл қизил май; ~ и фано ўлим; ~ и аласт май ичмақ тақдир майини ичмоқ; ~ и гурур чекмақ мағрурланмоқ.
 жома **جامه** кийим.
 жомабоф **جامه باف** чевар.
 жомачок **جامه جاك** кийими йиртиқ.
 жомғир **جامگیر** майхўр.
 жомъ I **جامع** жам қилувчи.
 жомъ II **جامع** жума намози ўқиладиган масжид.
 жонафрўз **جان افروز** жонга роҳат берувчи.
 жонбахш **جان بخش** ҳаётбахш.
 жонвар **جانور** жондор.
 жонгудоз **جان گداز** жонни эритувчи, ўта таъсирли.
 жониб **جانب** томон, тараф; ~ и асфал паст томон, қуйи; ~ ини тутмақ ёнини олмоқ.
 жоний **جانی** 1) жонга тегишли; 2) жон дўст; 3) жиноятчи.
 жонкоҳ **جانكاه** умрни қисқартирувчи, аламли, машаққатли.
 жоннавоз **جان نواز** кўнгил қитиқловчи, ёқимли.
 жоншпор **جان شمار** жон фидо қилувчи.
 жонпарвар **جان پرور** жонланттирувчи.

жонсипор **جان سپار** жон фидо қилувчи.
жонситон **جان ستان** жон олувчи.
жонсўз **جان سوز** жон ўртовчи.
жонсўхта **جان سوخته** жони куйган.
жонфизо **جان فزا** роҳатижон.
жонфизойандалик **جان فزاينده ليق** жоноролик.
жонфишон **جان فشان** жон фидо қилувчи.
жонфуруз **جان فروز** кўнгил ёритувчи.
жорий **جاري** оқувчи, оқиб турувчи.
жорийя **جاريه** чўри.
жориҳа **جارحه** 1) ваҳший ҳайвон; 2) тана аъзоси.
жоруб **جاروب** супурги.
жорубкаш **جاروب كاش** супурувчи.
жофий **جافى** жафо қилувчи, жафокор.
жоҳ **جاه** маъсаб, юқори мартаба.
жоҳдўст **جاه دوست** амалпараст.
جعل кўпчилиги жуҳҳол подон.
жоҳил **جاهل** тезак қўнғиз.
жуволик **جواليق** қоп.
жувонбахт **جوانبخت** тўғриси жавонбахт.
жувонмард **جوانمرد** тўғриси жавонмард.
жувонгор **جوانغار** тўғриси жавонгор.
жувун **جرون** тўғриси жавун.
жуд **جود** саховат; ~ аҳли саҳийлар; ~ ҳавоси саҳийлик истаги.
жуз **جزو** ва жузв **جزو** кўпчилиги ажзо 1) бўлак, қисм, фасл, дафтар, (қўлёзма китобларда); 2) қаландарнинг кичик найзаси.
жузв **جازو** жуз га қ.
жузвдон **جزودان** жузвгир, варақдон.
жул **جول** тўқум.
жулга **جولگا** кўкаламзор.
жулду **جولدو** инъом.
жулжул **جلجل** кўпчилиги жаложил қўнғироқча.

жуллоб **جلاب** тўғриси жулоб.
жулоб **جلاب** гулоб, шарбат.
жулуе **جلوس** 1) тахтага ўтириш; 2) ўтириш; ~ қилмақ ўтирмақ.
жум **جوم** тўғриси чум.
жумон **جمان** дур.
жуна **جونه** атрдон, атторнинг сандиги.
жунбиш **جنبش** ҳаракат.
жунбишнамоӣ **جنبش نماى** ҳаракат қилувчи.
жунбуш **جنبش** тўғриси жунбиш.
жунг I **جونگ** кема.
жунг II **جونگ** катта.
жунг III **جونگ** юк туяси.
жуноқ **جاناق** эгарнинг қоши.
жунун **جنون** телбалик, жиннилик.
жунунлуқ **جنون لوق** телбалик, жиннилик.
журга **جرگا** жарга га қ.
журм **جرم** гуноҳ; жиноят; ~ аҳли гуноҳкорлар; жиноятчилар.
журмона **جرمايه** гуноҳкор ва жиноятчилардан олинадиган ҳақ.
журмшўй **جرم شوي** гуноҳни ювувчи.
журуҳ **جروح** жарҳ нинг кўпчилиги.
журъа **جرعه** қултум, хўплам.
журъадон **جرعه دان** май идиш, коса.
журъакаш **جرعه كاش** май ичувчи.
журъакашлиғ **جرعه كاشليغ** ичувчилик.
журъахўр **جرعه خور** майхўр.
журъачаш **جرعه چش** майхўр.
жуш **جوش** қайнаш.
жушон **جوشان** қайнаб турган.
жуш- **جوع** очлик; ~ аҳли очлар.
жуъаллақий **جعلقى** фирибгар.
жуқ **جوق** жавқ га қ.
жугрот **جغزات** тўғриси жўғрот.

жуҳул **جهول** тўғриси жаҳул.
жуҳҳол **جهال** жоҳилнинг кўплиги
жўб **جوب** тўғриси чўп.
жўгий **جوگي** йог.
жўй **جوي** ариқ.
жўйанда **جوينده** қидирувчи.
жўйандалиг **جوينده ليغ** қидирувчилик.
жўйбор **جوي بار** сой.
жўйю **جوي** ва жўйон **جويان** истовчи, қидирувчи.
жўйон **جويان** жўйю га қ.
жўлида **جوليده** паришон, тўзиқ.
жўстужу **جست وجو** қидириш, ахтариш.
жўгрот **جغرات** қатиқ.

3

забаржад **زبرجد** қимматбаҳо тош; лавҳи ~, тоқи ~ осмон.
забаржадфишон **زبرجدفشان** забаржад сочувчи.
забон **زبان** тил; туркий ~ турк тили.
забона **زبانہ** 1) ёлқин, алаңга; 2) тил (аъво); ~ урмақ ёлқинланмоқ, алаңгаланмоқ.
забонбанд **زبان بند** тили боғланган; ~ айламақ тил тиймоқ.
забонбаст **زبان بست** тилсиз, гапира олмайдиған; ~ даъво эътироз билдириб бўлмайдиган даъво.
забондон **زبان دان** 1) тил билувчи, тилшунос; 2) чечан, сўзамол, сўзчан.
забонлиқ **زبان ليق** тилли; муомалали.
забонвар **زبان آور** ва забонвард **زبان آورد** чечан, гапдон, сўзамол.
забонвард **زبان آورد** забонвар га қ.
забун **زبون** 1) енгилган, асир бўлган; ~ айламақ, ~ қилмақ енгмоқ; ~ бўлмақ енгилмоқ; ~ этмақ асир этмоқ; 2) заиф, кучсиз, бечора.
забунваш **زبون وش** заифона.
забунлуқ **زبون لوق** заифлик, бечоралик.
забункуш **زبون كوش** ожизларни ўлдирувчи, золим.

забур **زبور** ишон-линининг неғробики эшпенлам **زبور**
забҳ **ذبح** сўйиш, бўғизлаш.
зав **ضو** қуёш нури.
завж **زوج** кўплиги **азвож** 1) жуфт; 2) эр; қўш; ~ айламақ жуфтлаштирмақ, қўшмоқ.
завжа **زوجه** хотин.
завойо **زوايا** зовийа нинг кўплиги.
завол **زوال** 1) ботиш (ой, қуёш); ~ чоғи кун қайтиш пайти; ~ бўлмақ қайтмоқ (қуёш); 2) инқироз; ~ еткурмақ пазаситирмоқ, инқирога келмоқ.
заврақ **زورق** қайиқ; ~ и май қайиқ шаклидаги қадах.
заврақча **زورقچه** қайиқча.
завқ **ذوق** кўплиги **азвоқ** 1) маза; 2) лаззат; 3) дид; аҳли ~ завқлилар; солим ~ соғлом дид.
завқнок **ذوقناك** подмон, завқли.
зажжож **زجاج** 1) шишагар, шиша идиш ясовчи; 2) шиша идиш соғувчи.
зажр **زجر** эзин, зулм қилиш; ~ қилмақ эзмоқ, зулм қилмоқ.
заифа **ضعيفه** кўплиги **зуафо** аёл.
заифлиг **ضعيفليغ** кучсизлик.
зайл **ذيل** 1) ост, қуйи; 2) илова.
зайлуча **زيلوچہ** гиламча, шолча.
зайн **زين** зийнат, безак.
зайтуи **زيتون** мой олинадиган мева ва унинг дарахти.
зайф **ضيف** меҳмон.
закар **ذکر** кўплиги **зукур** 1) эркак; 2) олат.
закий **ذكي** кўплиги **азкийо** зийрак.
зако **ذکا** ва заковат **زكاوت** зийраклик.
заковат **ذكاوت** зако га қ.
закот **ذکات** молнинг йилда бир муҳтожга садақа қилинадиган қирқдан бир бўлаг; ~ и ҳусн машуқнинг ошиққа илтифоти.
закотчи **ذکاتچي** закон йигувчи амалдор.
залама **ظلمه** золим нинг кўплиги.
залил I **ظليل** сояли, серсоя.

залил **ذليل** ипасткаш, тубан; ~ қилмақ хўрламоқ.
 залиллик **ذليلك** хўрлик.
 залилона **ذيلانه** хўрлангандек.
 залол **ضال** ва залолат **ضالت** тўғри йўлдан озиш.
 залолат **ضالت** залол га қ.; ~ аҳли йўлдан озганлар, гум-
 роҳлар.
 залолатангиз **ضالتانگيز** йўлдан оздирувчи.
 залум **ظلم** нўта зодим. (шўҳр, йў) интод (1)
 зам I **ضم** кўпилиш, кўйиш, орттириш; ~ айламақ, ~ этмақ,
 ~ қилмақ, кўшмоқ.
 зам II **ذم** ёмонлаш.
 замбур **زمبور** замбур га қ.
 замзама **زمزه** 1) оҳиста куйлаш, хиргойи; 2) оташпарастрлар-
 нинг ибодат вақтидаги оҳиста-оҳиста қирғати, ~ йи беҳу-
 дона беихтиёр куйлаш; ~ чекмақ, ~ қилмақ хиргойи қил-
 моқ, оҳиста куйламоқ.
 замзаманардоз **زمزه پرداز** оҳиста куйловчи.
 замима **زميمه** кўнлиги; замойим ёмонлик, қабиҳлик; ~ йи
 ҳисол ёмонлик хислатлари; ахлоқи ~ ёмон хулқ.
 заминбўе **زمين بوس** ер ўпувчи.
 заминнавард **زمين نورد** 1) ер кезувчи; 2) от.
 замиррўб **زمين روب** 1) ер супурувчи; 2) хизматкор.
 замир **ضمير** юрак, кўнгил; **мо фи** ~ кўнглидаги, юрагидаги.
 замойим **زممايم** замима нинг кўплиги; **феъли** ~ ёмон **феъл**,
 бадфеъл.
 замона **زمانه** 1) аср, давр; 2) тақдир; ~ аблақи кеча-куй-
 дуз; ~ аҳли одамлар; ~ е бир лаҳза;
 замҳарир **زمهرير** қишнинг қаттиқ совуғи.
 зан **زن** хотин.
 занн **ظن** 1) фикр, мулоҳаза; 2) гумон, таҳмин, фараз.
 занаб **زناب** 1) дум, қуйруқ; 2) думли юлдуз.
 занях **زنخ** ияк; ~ урмақ жағ урмақ, ~ чоҳи ияк чуқурча-
 си; себи ~ **гўйи** ~ бақбақа тўгараги.
 заняхдон **زنخدان** ияк.
 занб **ذنب** кўнлиги зунуб гуноҳ; айб.
 занбақ **ذنبق** сунбул гули.

занбалбоф **ذنبلاف** занбил тўқувчи.
 занбур **زمبور** ва замбур **زمبور** арп.
 занбурий **زمبوري** кичик тўп.
 занбурхона **زمبورخانه** ари уяси.
 занг I **زنگ** қўнғироқ.
 занг II **زنگ** маъданинг оксидланиши натижасида вужудга
 келган модда.
 зангбор **زنگبار** ҳабашистон; ~ шоҳи тўп.
 занглий **زنگلي** негр, қора танли; тун ~ си қоронғулик, зулмат.
 занги шабранг **زنگشبرانگ** Зухал юлдузи.
 занглиг **زنگليگ** занги бор, занглаган.
 зангор **زنگار** оч яшил рангли модда.
 зангоргун **زنگارگون** зангор рангли.
 зангорий **زنگاري** зангор рангли.
 занд **زند** Авеста айрим қиссаларининг қаҳлавий (қадимги
 форсий) тилига таржима қилинган китобнинг номи.
 зануб **ذنوب** тўғриси **зунуб**.
 зар **زر** олтин.
 зарадуд **زراندود** олтин қопланган.
 зарафшон **زارافشان** олтин сочувчи.
 зарб **ضرب** 1) уриш, қаттиқ туртиш; 2) чекиш (танга); 3) кў-
 пайтириш амали.
 зарбофт **زربافت** зарли мато.
 зарбхона **ضربخانه** танга ясайдиган жой.
 зарварақ **زرورق** 1) қимматли китобларнинг биринчи зарланган
 варағи; 2) аёлларнинг пешонага тақадиган безағи; 3) зар-
 ҳал мато.
 зарваш **زروش** олтиндек.
 зард **زرد** сариқ; **офтоб** ~ и шафақ.
 зарда **زرده** сафро.
 зардак **زردك** сабзи.
 зардолу **زردآلو** ўрик.
 зардушт **زودشت** қадимий Эронда оташпарастрликка асос сол-
 ган файласуфнинг номи.
 зардўз **زردوز** зарҳал кийим тикувчи.

зарир **زرير** сариқ рангли бир ўсимлик номи, испарак; ~ ай-
 ламак саргайтирмоқ, сариғ тусга киритмоқ.
 зариф **ظريف** кўплиги зурафо анирак, ақли ўткир; хуштабъ.
 зарифа **ظريفه** кўплиги заройиф ўткир сўз, доно фикр.
 зарифван **ظريفوش** зарифсифат.
 заркаш **زرکش** олтин тор ясовчи.
 заркор **زرکار** зарҳал.
 зарнигор **زرنگار** зарҳал билан безалган.
 зарнишон **زرنيشان** олтинга ўхшаш.
 заройир **ذراير** сочилувчан нарсалар (мас. қум).
 заройиф **ظرايف** зарифа нинг кўплиги.
 зарофат **ظرافت** зарифлик, хуштаблик, мулойимлик.
 зарофатдисор **ظرافتدار** зарофатли, нозик.
 зарнайкар **زريكار** олтин жиемли.
 зарпош **زرپاش** олтин сочувчи.
 зарр **ضر** зарар, зиён.
 зарра **ذره** кўплиги заррот 1) моддаларнинг энг кичик бўлаги.
 заррин **زرين** ва заррина **زرينه** олтин безакли нарса.
 заррина **زرينه** заррин га қ.
 зарришта **زررشته** олтин ип.
 зарробхона **ضرابخانه** танга зарб қилинадиган жой.
 заррот **ذرات** зарра нинг кўплиги.
 заррофа **ظرافه** тўғриси зуррофа.
 зарф **ظرف** идиш (суюқлик учун); ~ и чиний чинни идиш;
 ~ у мазруф идиш ва ичидаги нарса.
 зарфишон **زرفيشان** олтин сочувчи.
 заръ I **زرع** экин; экин.
 заръ II **زرع** ўлчов бирлиги, газ.
 зарқ **زرق** сохталик, фириб, макр.
 зарқпараст **زرقپرست** рибкор, маккор, фирибгар.
 зарқсозлиг **زرقسازليغ** сохталик, хийлагарлик.
 зафарнайкар **ظفرپيکار** голиб, зафарли; ~ ливо галаба байроғи.
 зафдаъ **ضفدع** зифдиъ га қ.

зафодийъ **ضفادع** зифдиъ ёки зафдаъ нинг кўплиги.
 захим **ضخيم** гавдали, йўгон.
 захира **ذخيره** эҳтиётдан сақлаб қўйилган нарса.
 захм **زخم** яра; ~ и забон тил озори; ~ айламак яраламоқ.
 захмлиқ **زخميلىق** ярали.
 захмнок **زخمناک** дардли, аламли.
 захомат **ضحات** тўлалик, семизлик.
 заххор **زخار** тўлиб тошган, сероб.
 заъф **ضعف** кучсизлик, нотавонлик.
 заъфарон **زعفران** сариғ рангли доривор, ~ айламак, ~ этмак
 саргайтирмоқ, сариғ тусга киритмоқ.
 заъфаронзор **زعفرانزار** сариғ юз.
 заъфароний **زعفراني** сариқ.
 заъфрон **ضعفران** қувватсизликни кетказувчи.
 заъқа **زعه** бақирин; ~ урмақ бақирмоқ.
 заъдан **ذقن** пияк, энгак; ~ чоғи бақбақа чуқурчаси.
 заққум **زقوم** дўзахда ўсадиган дарахт.
 заған **زغن** галивоч, қузгун.
 заҳаб **ذهب** олтин.
 заҳра I **زهره** кўплиги азҳор гул, чечак.
 заҳра II **زهره** ўт, сафро пуфаги; ~ йорилмақ қўрқмоқ.
 заҳриўш **زهرنوش** заҳар ичувчи; ~ айламак заҳар ичмоқ.
 заҳроб **زهراب** заҳарланган сув.
 заҳролуд **زهرآلود** заҳарли.
 зебанда **زيبنده** 1) зеб берувчи; 2) келишган, ярашиқли.
 зеблиг **زيبليغ** безакли.
 зебоғўй **زيباغوي** чиройли сўзловчи.
 зебохўй **زيباخوي** яхши хулқли.
 зебочехр **زيباچهر** чиройли юзли.
 зевар **زيور** безак, зийнат; ~ кўргузмак чиройли кўринмоқ,
 ~ топмақ ясанмоқ.
 зер **زير** ост қуйи, таг; ~ у забар қилмақ остин-устин қилмоқ.
 зеҳ **زه** камов кериши.

зеҳи **ذهن** кўпчилиги азҳон фаҳм, идрок.
зи **ذی** ва **зо** **ذا** ва **зу** **ذو** соҳиб, эга; ~ **ҳайот** жонли,
тирик; ~ **бол** қанотли.
зибақ **زیبق** зийбақ га қ.
зибҳ **ذبح** (мол) сўйиш; ~ **бўлмақ** сўйилмоқ, ~ **қилмақ** сўймоқ.
зид **ضد** кўпчилиги аздол қарама-қарши; **тўрт** ~ тўрт унсур;
тупроқ, сув, ҳаво, олов.
зиддайн **ضدين** 1) икки бир-бирига зид нарса; 2) тўрт унсур—
тупроқ, сув, ҳаво ва оловнинг қарама-қарши **жуфтлари**:
олов-сув, тупроқ-ҳаво.
зийонбуд **زیانبود** зарар.
зийонзада **زیانزده** зиён кўрган.
зийонкор **زیانکار** зиён етказувчи.
зийорез **ضیاریز** ёритувчи.
зиж **زیج** юлдузнома.
зийбақ ва зибақ **زیبق** симоб.
зийбол **ذیبال** кулли амрин ~ ҳар иш юракдан (чиқиши керак).
зийнатафзо **زینتافزا** зийнатловчи.
зийнатафзойлиқ **زینتافزاییق** безаклилик.
зийнатфизой **زینتافزایی** зийнатланган.
зикр **ذکر** эслаш, тилга олиш; ~ **и жаҳр** ошкоро зикр; ~
айтмақ тағри номини тўхтовсиз тилга олмоқ; ~ **бўлмақ**
эслатилмоқ; ~ **қилмақ** тилга олмоқ, эсламоқ.
зилл **ظل** соя; ~ **и иқбол** бахт сояси; ~ **и ҳақ**, ~ **и плоҳ**
тағри сояси, подшоҳ.
зиллат **ذلت** хорлик, настлик.
зиллу-л-лоҳ **ظلاله** Оллоҳнинг сояси, подшоҳ.
зимма **ذمه** бурч, қарз.
зимн **ضمن** 1) ора; 2) орасида, ўртасида.
зимом **ضمام** жилов.
зимон **ضمنان** кафиллик.
зин **زین** зийн га қ.
зинда **زنده** тирик.
зиндагоний **زندهگانی** тириклик, ҳаёт; **оби** ~ тириклик
суви.
зиндадил **زندهدل** жонли, хушчақчақ.

зиндиқ **زندیق** динсиз, худосиз.
зино **زنا** бегона аёл билан жинсий алоқа қилиш.
зир **زیر** 1) хум; 2) сандиқ; 3) куйнинг авжи ва пасайиши.
зирва **ذروه** тўғриси **зурва**.
зирдаст **زیردست** қарам.
зирх I **زره** зирак, сирға.
зирх II ва зирҳ **زره** совут.
зирхгарлик **زرهگراییک** совутсозлик.
зирхйўш **زرهپوش** совут кийган.
зирних **زرنیخ** олтингургурт.
зироат **زراعت** экин экиш, деҳқончилик.
зирҳ **زره** зирх га қ.
зист **زیست** яшап; ~ **қилмақ** яшамоқ.
зишт **زیشت** 1) кўримсиз, хунук; 2) қўпол, ёқимсиз; **феъли** ~
бадфеъл.
зиҳ **زه** камоннинг кериши.
зиҳе **زهی** қандай яхши.
зиҳи **ذهن** зеҳн га қ.
зо **ذا** зи га қ.
зобит **ضابط** ҳарбий бошлиқ, офицер.
зовийа **زاویه** кўпчилиги завойо бурчак.
зог **زاک** тўғриси **зож**.
зод **زاد** жамланган ошлиқ, йиллик озуқа; ~ **и раҳ** йўл
озуғи.
зодсарв **زادسارو** озода сарв нинг қисқаргани.
зодсизлиқ **زادسیزلیق** озик-овқатсизлик.
зож **زاج** 1) аччиқтош; 2) купорос; 3) кислота.
зойеъ **ضایع** зойиъ га қ.
зойд **زاید** зойид га қ.
зойда **زایده** зойида га қ.
зойл **زایل** зойил га қ.
зойр **زایر** зойир га қ.
зойанда **زاینده** туғулувчи, кўчаючи.

зойид ва зонд **زايد** ортиқ, ортиқча.
зойида ва зонда **زايدہ** ортиб қолган, ортиқча.
зойил ва зонл **زایل** йўқ бўлувчи.
зойир **زایر** зиёрат қилувчи.
зойиъ ва зоеъ **ضایع** бекор кетган; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ
бекор кетмоқ; ~ кечурмақ беҳуда кетказмақ; ~ этмақ,
~ қилмақ бекор кетмоқ.
зойижа **زایجہ** мунажжимларнинг саъду паҳсни аниқлайди-
ган варақаси.
зойиқа **ذایقہ** там билиш.
зок **زاک** зог га қ.
зокир **ذاکر** 1) эсловчи; 2) зикр қилувчи.
зол **زال** 1) мўсафид, 2) кампир; ~ и маккора маккор
кампир; ~ и хирад қарилик, ақллилик; ~ и чарх, чарх ~
и фалак.
золл **ضال** йўлдан озган.
золим **ظالم** кўплиги зуллол ва залама зулм қилувчи.
зомин **ضامن** кафил; ~ тиламақ кафиллик сўрамоқ; ~ ўлмақ
кафил бўлмақ.
зоний **زانی** зино қилувчи.
зону **زانو** тизза; ~ ба ~ ёпма-ён.
зориб **ضارب** урувчи, зарб қилувчи; ~ бўлмақ урилмақ.
зот **ذات** бирор нарсанинг ўзи; моҳият, ҳақиқат.
зотий **ذاتی** табиий.
зоҳир **زاخر** тўлиб тошган, сероб.
зог **زاغ** қарға.
зоҳид **زاهد** кўплиги зуҳҳод тарки дунё қилган киши.
зоҳидваш **زاهدوش** зоҳидсифат.
зоҳир **ظاهر** кўришиб турган, аён.
зоҳира **ظاهره** очиқ, ошкора.
зоҳиран **ظاهرا** ошкора, очиқчасига.
зоҳирий **ظاهری** ташқи; аён, ботиний (ички) нинг зидди.
зу **ذو** зи га қ.
зуафо ва зуъафо **ضعفا** заифа нинг кўплиги
зубда **زبدہ** сара.

зубоб **ذباب** пашша; ~ у-л-айн кўз қорачиғи.
зудо зуд **زدازود** тез-тез.
зужоқ **زجاج** ва зужожа **زجاجہ** шиша.
зужожа **زجاجہ** зужоқ га қ.
зу-заноба **ذوذنابہ** думли юлдуз.
зукур **ذکور** закар нинг кўплиги.
зу-л-актоф **ذوالاکتاف** Эрон шоҳи Шопурнинг лақаби.
зулл **ذل** хорлик.
зуллол **ظلام** золим нинг кўплиги.
зулматандуд **ظلمت اندود** зулмат қоплаган.
зулматафкан **ظلمت افکن** қоронғулик туширувчи.
зулматзудо **ظلمت زدا** зулматни тарқатувчи.
зулматосо **ظلمت آسا** зулматдек.
зулматфиншон **ظلمت فشان** зулмат сочувчи.
зулматгустар **ظلمت گستر** зулм тарқатувчи.
зулмоний **ظلمانی** қоронғи, зулматли.
зулмеша **ظلم پيشه** золим, ситамгар.
зулол **زالال** тиниқ салқин сув.
зулолий **زلالی** тоза, соф.
зулум **ظلوم** тўғриси залум.
зулф **زلف** соч жингалағи.
зу-л-фиқор **ذوالفقار** ҳазрати Алининг қилчи.
зу-л-қарнайн **ذوالقرنین** Искандарнинг лақаби.
зу-л-қаъда **ذوالقعدة** ҳижрий йилнинг ўп биринчи ойи.
зумра **زمره** тоифа.
зумуррад **زمرد** зумрад.
зумуррадул **زمردگون** зумрад рангли.
зумуррадуш **زمردپوش** кўк либосли.
зумуррадфом **زمرد فام** зумраддек, кўк.
зумухт **زمخت** 1) нордон; 2) қўпол.
зумухтваш **زمختوش** тахир, нордон.
зуннор **زناور** христиан ва яҳудийларнинг белбоғи.

зуниун ذوالنون машхур сўфий Абулфайз Субон Зуннур
Мисрий.
зунуб ذنوب занб нинг кўлиги.
зурафо ظرفا зариф нинг кўлиги.
зурва ذروه балаидлик, чўққи.
зуррийа ذريه кўлиги зуррийот авлод.
зуррийот ذريات зуррийа нинг кўлиги.
зуурофа ظرافه 1) жирафа; 2) шатранж доналаридан бирининг
номн.
зу-фунун ذوفنون ҳунар эгаси.
зуъафо ضعفا зуафо га қ.
зуҳал زحل Сатурн.
зуҳалванш زحلوش Зуҳалдек.
зуҳалранг زحلرنگ порлоқ, чиройли.
зуҳд زهد художўйлик.
зуҳдфуруш زهدفروش рибкор.
зуҳр ظهر пешин; ~ **ракаатлари** уч ракат пешин намози.
зуҳраванш زهرهوش Зуҳра каби, порлоқ, чиройли.
зуҳражабин زهرهجين гўзал юзли.
зуҳур ظهور кўриниш, пайдо бўлиш; ~ **этмак**, ~ **қилмак**
кўринмоқ.
зуҳҳод زهاد зоҳид нинг кўлиги.
зуҳҳодкуш زهادكوش зоҳидларни ўлдирувчи.
зўр زور куч, қувват.
зўрбозу زوربازو билаги кучли.
зўргар زورگر зўравон.
зўрманд زورمند кучли.
зўрозмун زورآزمون куч синовчи.
зўрсанж زورسنج куч ўлчовчи.
зўрхона زورخانه полвонларнинг машқ хонаси.

II

иблог ابلاغ етказиш, дарак бериш, хабардор қилиш; ~ **ай-**
ламак етказмоқ.

ибн ابن кўлиги **абно** ўғил; ~ **у-л-вақт** оғмачи, мосла-
шувчи, мурасасоз.
ибо ابا рад этиш, унамаслик, кўнмаслик; ~ **этмак**, ~ **қил-**
мак тортинмоқ, кўнмамоқ.
ибод عباد абд нинг кўлиги; ~ **у-л-лоҳ** Оллоҳнинг қуллари,
бандалари.
ибодат عبادت сизиниш; ~ **айламак**, ~ **қилмак** сизиниш.
ибодатгоҳ عبادتگاه ибодатхона, масжид.
ибора عبارة 1) сўз, сўз бирикмаси; 2) усул; 3) маъно.
иборот عبارات **ибора** нинг кўлиги.
ибохат اياحت 1) очиб бериш, аниқлаш; 2) ижозат, рухсат;
3) ҳаракат эркинлиги.
ибра عبره **ибро** га қ.
ибрий عبرى **иброний** (яхудий).
ибриқ بريق! бўйни узун кўза.
ибро ва **ибра** ابرا холи этиш (солиқдан); тозалаш (гуноҳ-
дан).
иброз ابراز изҳор қилиш; кўриниш; ифода этиш; ~ **қилмак** ифо-
даламоқ, изҳор қилмоқ.
ибром ابرام қисташ; сурлик, шилқимлик; ~ **айламак** қистамоқ.
ибтидо ابتدا бошланиш; бошда, дастлаб, ~ **қилмак**, ~ **қилил-**
мак бошланмоқ.
ибтидоъ ابتداء янгилик топиш, ихтиро қилиш.
ибтило ابتلا балога дучор бўлиш.
ибтиҳож ابتهاج шодлик, қувонч.
ибҳом I ابهام 1) шубҳа, гумон; 2) ноаниқлик, мажҳуллик.
ибҳом II ابهام бош бармоқ.
иваз عوض эваз га қ.
ивдим ايوديم чаққон.
игармак ايگرماك айлантирмоқ.
игирмак ايگيرماك йигирмоқ.
играмак ايگراماك инграмоқ.
игрим ايگريم гирдоб.
идбор ادبار бахтсизлик, (ишнинг) юришмаслиги.
иддно ادعا даъво, талаб.

идмон **ادمان** (бирор ишга) берилиш, ишқибоз бўлиш.
идғом **ادغام** 1) қўшилиш, бирлашиш; 2) ассимиляция (ҳарфлар талаффузида).
ижлос **اجلاس** йиғин, мажлис; ~ қилмақ мажлис қилмоқ.
ижмол **اجمال** 1) қисқартиш, қисқа тавсиф, қисқа баён; 1) қисқа, мухтасар.
ижмоъ **اجماع** йиғиш, уюшиш, бирикиш.
ижоб **ايجاب** аҳтиёж, талаб, зарурат; ~ қилмақ талаб қилмоқ, ~ сиз талабсиз, сўрашни кутмасдан.
ижобат **اجابت** қабул; ~ айламақ қабул қилмоқ.
ижтимоъ **اجتماع** 1) йиғин, тўпланиш, мажлис; 2) жамоат, жамоатчилик; ~ этмақ йиғилмоқ.
ижтиноб **اجتناب** четланиш, четга тортиш; ~ айламақ, ~ этмақ сақланмоқ, четлашмоқ.
ижтиҳод **اجتهاد** жаҳд қилиш, бор куч билан интилиш.
изад **ايزد** худо.
издивож **ازدواج** уйланиш, турмушга чиқиш, никоҳ.
издийод **ازدياد** кўпайиш, ортиш.
изз **عز** куч.
иззат **عزت** ҳурмат; буюклик, улуғлик.
иззатфизолиғ **عزت فزاييغ** буюклик келтирувчилик.
излол I **اذلال** камситиш, ерга уриш, хўрлаш; ~ қилмақ камситмоқ, хўрламоқ.
излол II **اضلال** йўлдан оздириш; ~ этмақ йўлдан оздирмоқ.
изо **ايذا** азоблаш, ранжитиш, озор бериш.
изом I **عظام** азим нинг кўплиги.
изом II **عظام** азм нинг кўплиги.
изор **ازار** ич кийим, иштон, лозим.
изора **ازاره** уй деворининг ер билан тоқча орасидаги қисми, плитус.
изофа **اضافه** боғланиш; аниқланмиш билан аниқловчи ўртасидаги боғланиш; ~ қилмақ, ~ этмақ қўшмоқ, боғланмоқ; ~ бўлмақ қўшилмоқ.
изтироб **اضطراب** ҳаяжон, нотинчлик, тоқатсизлик; ~ айламақ, ~ қилмақ, тоқатсизланмоқ, ҳаяжонланмоқ.
изтирор **اضطرار** муҳтожлик, ноиложлик; ~ тушмақ муҳтожликка йўлиқмоқ; ~ юзланмақ муҳтожликка тушмоқ.

изъон **اذعان** бўйсиниш, тан олиш.
изҳор **اظهار** зоҳир қилиш, кўрсатиш.
ийа **ايا** эга.
ийар **ايار** эгар.
ийд **عيد** байрам.
ийдгоҳ **عيدگاه** ийдгоҳ га қ.
ийдгаҳ **عيدگاه** ва ийдгаҳ **عيدگاه** байрам ўтадиган жой.
иймоз **ايماض** ялтираш.
ийналмақ **اينالماق** қийналмоқ, ранж чекмоқ.
ийодат **عيادت** касал кўриш.
ийор **عيار** қалбаки эмас, соф.
ийорандуз **عياراندوز** (олтиннинг) софлигини ўлчовчи.
ийр **عير** карвон.
ийрод **ايراد** ирод га қ.
ийсор **ايثار** исор га қ.
ийқон **ايقان** ишонишлик; эътиқод.
ийҳом **ايهام** 1) гумон; 2) шеърий санъат.
икки **ايكى** икки; ~ малак Мункар ва Накир.
иккинч **ايكىنج** иккинчи.
иккирар **ايكىرار** иккитадан, иккита-иккита.
иккилик **ايكىلىك** 1) айримлик; 2) шубҳа.
икмол **اكمال** тўлдириш, мукаммаллаш.
икром **اكرام** иззат, ҳурмат; ~ айламақ, ~ қилмақ ҳурмат қилмоқ.
икроҳ **اكره** жирканиш, ёқтирмаслик.
икроҳлик **اكرهلىك** жирканчли, ёқимсиз.
иксир **اكسير** ҳар қандай нарсани олтинга айлантира оладиган фалсафий тош; ~ у-с-саодат бахт тоши; ҳаёт ~ и ҳаёт суви.
иксун ва аксун **اكسون** ипак мато, ипак кийим.
иктисоб **اكتساب** касб этиш, эга бўлиш; ~ айламақ, ~ қилмақ касб этмоқ, эгалламоқ.
иктифо **اكتفا** кифояланиш, қониқиш; ~ қилмақ, ~ қилинмақ, кифояланмоқ, қониқмоқ.
иктиҳол **اكتحال** сурма қўйиш.

ил I **ايل** йил.
ил II **ايل** илик га қ.
ила **ايله** ва **ايلان** билан.
илай **ايلاي** олд; ~ га келмак йўлиқмоқ, дуч келмоқ; ~ дин қўпмақ баргараф бўлмоқ, йўқолмоқ.
илайк **اليك** сенга; ва лав якуну қабиҳан фамниҳу тубту илайк агар у қабиҳ бўлиб чиқса, унинг олдидан сенга қараб қо-
чамап.
илал **علل** иллат нинг кўплиги.
илан **ايلان** ила га қ.
илбаратмақ **ايلباراتماق** илвиратмоқ.
илбосе **الباس** кийинтириш.
илбосун **الباسون** илвасин, овланган ёки овланадиган парранда;
~ ўрдақдур овланадиган парранда ўрдақдир.
илдирим **ايلديريم** яшин, чақмоқ.
илдом **الدام** уриш, шапалоқлаш; тил ~ и сўз захри.
илзом **الزام** мажбур қилиш; ~ бўлмақ мажбур бўлмоқ; ~ қил-
мақ мажбур қилмоқ.
илиг **ايليگ** илик га қ.
илик **ايليک** ва **ايليگ** пайжа; ~ йумақ умидни
узмок; ~ тортмақ қўл тортмоқ, чекинмоқ; этагига ~ ур-
мақ эргашмоқ; ~ очмақ қўл узатмоқ; ~ тишламақ уялмоқ.
иликламақ **ايليكلاماқ** қўлга киритмоқ, олмақ.
илинимақ **ايلينماқ** қўлга тушмоқ.
иллат **علت** кўплиги илал 1) сабаб, баҳона, важ; 2) касал-
лик, бетоблик.
илло **الا** аммо, лекин, бироқ.
илло-л-лоҳ **الا الله** Оллоҳдан бошқа.
илм **علم** кўплиги улум.
илмақ **ايلماқ** илгақ; тузоқ.
илмкеш **علمكيش** илмли, олим.
ило I **الا** илоҳ нинг қисқаргани: худо!
ило II **الي** жўналиш келишиги маъносини ифодаловчи араб-
ча сўз олди кўмакчиси: ~ йавми-л-қийом қиёмат кунигача.
илож **علاج** 1) даволаш; 2) дори; 3) чора.
иложсиз **علاجسيز** 1) давосиз; 2) чорасиз.

илоқа **علاقه** дор (парса илиш учун).
илоҳ **اله** худо.
илоҳий ва илоҳо **الهى** э худойим!
илоҳо **الهى** илоҳий га қ.
илтижо **التجا** ялиниш, ёлбориш; ~ келтурмақ, ~ қилмақ
ялинимоқ, ёлбормоқ.
илтивоз **التذاز** лаззатланиш; лаззат; ~ бермақ лаззат бермоқ.
илтизом **التزام** мажбурият олиш, зиммага олиш; ~ айламақ зим-
мага олмақ; ~ қилмақ лозим топмоқ.
илтийом **التيام** битиб кетиш, тузалиш.
илтирамақ **ايلتراماқ** ялтирамоқ.
илтирогуч **ايلتراغوج** ялтироқ.
илтифот **التفات** лутф қилиш.
илтиҳоб **التهاب** ловиллаб ёниш; иссиқ чиқиши (касалликда).
илқи **ايلقى** от.
илқо **القا** ташлаш; ~ қилмақ ташламоқ.
илгамақ **ايلغاماق** тез юрмоқ.
илги **ايلغى** йилги.
илҳод **الحاد** диспизлик.
илҳом **الهام** шуур қилиш, тағридан бўладиган сезиш; шуур,
сезги.
илҳон **الحان** тўғриси алҳон.
илҳоқ **الحاق** қўшиш; ~ қилмақ қўшмоқ, орттирмоқ.
илҳоҳ **الحاح** қаттиқ туриб сўраш, талаб қилиш, қисташ; ~ эт-
мақ қистамоқ.
имдод **امداد** ёрдам, кўмак, мадад; ~ еткурмақ ёрдам бермоқ,
қўлламоқ; ~ қилмақ кўмаклашмоқ.
имло **املا** ёзиш, ёздириш; 2) тўғри ёзиш, орфография; 3) чи-
ройли ёзиш; ~ билмақ ёзув ўрганмоқ; ~ мусаввадаси
қўлбазанинг дастлабки нусхаси, қоралама; ~ қилмақ ёз-
моқ, ёздирмоқ.
имод **عماد** устун.
имом **امام** кўплиги аймма мусулмонларнинг диний раҳбари,
пешво.
имомат **امامت** имомлик, имомлик вазифаси.
имомлиг **امامليغ** имомлик вазифаси.

имон **ایمان** ишонч, эътиқод.
имонсўз **ایمانسوز** имонни қуйдирувчи.
имотат **امات** ўлдириш.
имроғ **امراغ** амроғ га қ.
имсоқ **امساک** 1) тийиниш, сақланиш; 2) тежаш.
имтидод **امتداد** давом этиш, давомат; чўзилиш; ~ **этмақ** чў-
зилмоқ.
имтизож **امتزاز** аралашиш, қоришиш, бирикиш; ~ **топмақ**
қоришмоқ.
имтило **امتلا** тўлалик; ~ **қилмақ** тўлдиrhoқ; ~ **марази се-**
мизлик касали.
имтиноъ **امتناع** 1) рад қилиш; 2) иложсизлик; ~ **қилмақ** рад
қилмоқ.
имтисол **امتسال** бўйсиниш, итоат қилиш.
инак **اينك** демақ, энди, мана.
иналмақ **اينالماق** ялинмоқ.
инбисот **انبساط** 1) ёйилиш, кенгайиш; ~ **айламақ** ёйилмоқ;
2) шодлик, хушчақчақлик; ~ **ўлмақ** шод бўлмоқ, шодлан-
моқ.
инграмақ **اينگراماك** дард билан оҳиста йиғламоқ.
ингранмақ **اينگرانماك** йиғламоқ.
индамақ **اينداماك** чақирмоқ.
инда-н-нос **عندالناس** одамлар олдида, одамлар қошида.
индиrhoж **اندراج** бирор нарса доирасига, таркибига киритиш,
дарж қилиш; ~ **топмақ** дарж бўлмоқ, кирмоқ.
индурмақ **ايندورماك** гушиrhoқ, эгмоқ; бўйнига ~ бўйнига олмоқ.
инжикам **اينجىماك** ранжимоқ, хафа бўлмоқ.
инжитмақ **اينجىتماك** ранжитмоқ, хафа қилмоқ.
инжоқ **انچاق** (мақсадга) етишиш, муваффақият.
инжу **اينجو** 1) марварид, дур; 2) кўз ёши.
инзиво **انزوا** четлашиш, тарки дунё қилиш.
инзимом **انضمام** қўшилиш; илова.
иничка **اينچكا** иничка га қ.
инкисор **انكسار** синиш, синиқиш; қариллик ~ и ожизлик.
инмақ **اينماك** тушмоқ.

ино **انا** кўплиги **авоний** идиш.
инобат **انابت** бирор нарсанинг хатолигини тушуниб етиш, кўз
очилиши; ~ **чоги** кўз очилганда, тушиниб етганда.
инод **عناد** 1) ўжарлик, қайсарлик, 2) исён.
инобат **عنایت** гамхўрлик, илтифот; ~ и **пинҳона** яширин
гамхўрлик; айламақ, ~ **қилмақ** илтифот қилмоқ.
инобатнома **عنایتنامه** гамхўрлик изҳор қилинган хат.
инон **انان** тизгин, жилов; ~ и **ихтиёр** ихтиёр тизгини, ишонч.
инонгар **انانگير** жиловни ушловчи.
инонлиг **انانليغ** жиловли, тизгинли.
инонкаш **انانكش** жиловни тутувчи.
инонтоб **انانتاب** жилов бурувчи; ~ **ўлмақ** юз ўтиrhoқ.
инос **اناس** унос нинг кўплиги.
инс **انس** одамлар, одам жинси.
инсон **انسان** кўплиги **нос** одам.
интибоҳ **انتباه** 1) уйғотиш; 2) бедорлик.
интиош **انتعاش** соғайиш, кайфиятнинг кўтарилиши: Таъби ул
манзилда топғач интиош, Кўрди чашма бошида бир тахта
тош.
интисоб I **انتساب** 1) тегишлилик, мансуб бўлиш; 2) келиб чи-
қиш, насаб.
интисоб II **انتصاب** тайинлаш (ишга, лавозимга).
интифо **انتفاع** нафъ олиш, фойдаланиш.
интихоб **انتخاب** сайлаш, таплаш; ~ **эрмақ** сайланмоқ.
интишор **انتشار** ейиш, тарқатиш, нашр қилиш; ~ **топмақ** ёйил-
моқ, таралмоқ.
интиқод **انتقاد** танқид; ~ **қавойиди** танқид қилиш қоидалари.
интиқом I **انتقام** кўчириш, ўтказиш; ~ **топмақ** кўчмоқ, ўт-
моқ; дори фанодин ~ **ўлмақ** ўлмоқ.
интиқом II **انتقام** ўч; ~ **топмақ** жазоланмоқ; ~ **тортмақ** жазо-
ланмоқ; ~ **тузмақ** ўч олмоқ.
интиҳо **انتها** тугаш.
инфижор **انفجار** портлаш.
инфиол **انفعال** 1) уялиш; 2) ачиниш.
инфитоҳ **افتتاح** очилиш.

ниҳирот انخراط киритиш, қўшилиш; ~ топмақ кирмоқ,
қўшилмоқ.
инчка ва инчка اينچکه позик.
инчирмак اينچكيرماك ингичка товуш билан йиғламоқ, чинқирмоқ.
иншо اشئا 1) услуб; 2) ёзиш; тузиш; ~ қилмақ ёзмоқ.
инқийод انقياد 1) амал қилиш; ~ қилмақ амал қилмоқ; 2)
бўйсунуш; ~ этмак бўйсунмоқ.
инқилоб انقلاب ўзгариш; тўнтариш.
инқироз انقراض тугалланиш.
инқитоъ انقطاع кесилиш, узилиш.
инҳизом I انضمام ҳазм қилиш.
инҳизом II انضمام мағлубият, тор-мор бўлиш, қочиш.
инҳизом III انضمام боғлаб қўйиш, тахт қилиш (сафар юкини).
инҳироф انحراف эгилиш; ~ и хотир бузуқ кайфият; ~ топмақ
эгишмоқ.
инҳитот انحطاط тушқуллиқ, сусглик; ~ топмақ тушқуллиққа
берилмоқ, сусаймоқ.
иода اعاده ва иодат اعدات қайтиш; такрорлаш; ~ қилмақ
қайтмоқ; такрорламоқ.
иодат اعدات иода га қ.
ирижоф ارجاف кўплиги арожиф ёлгон шов-шув.
ирз عرض обрў, яхши ном, шухрат.
ирик ايريك кўпол, дағал.
ириклик ايريكليك кўполлик, дағаллик.
иришмак ايريشماك эришмоқ, етиб келмоқ.
ириқ ايريق иирик.
ирод ايراد ва ийрод ايراد келтириш, иштора қилиш, ҳавола
қилиш. (бирор манбага); ~ қилмақ келтирмоқ, ишора
қилмоқ, ҳавола қилмоқ.
ироқ ايراق узоқ, йироқ; ~ солмақ узоқлаштирмоқ, пайсалга
солмоқ.
ире ارت мерос.
ирсол ارسال юбориш, жўнатиш; ~ айламак, ~ қилмақ юбор-
моқ, жўнатмоқ.
иртибот ارتباط алоқа, муносабат.
иртизо ارتضا розилиқ, маъқулланиш.

иртикоб ارتكاب ноҳўя иш, ҳаракат; ~ қилмақ ноҳўя иш қилмоқ.
иртишо ارتعاش титраш, қалтираш, тебраниш.
иртифоъ ارتفاع 1) баландлик, юқорилиқ, 2) ҳосил, унум.
ирфон عرفان 1) тағрини таниш (тафаккур билан), мистика;
2) билим; аҳли ~ олимлар.
ирфонаноҳ عرفان پناه билим ҳомийси.
иршод ارشاد йўлга солиш, ўргатиш; раҳнамалиқ қилиш; ~
қилмақ йўлламоқ; ~ аҳли муршидлар, йўлловчилар.
иршодгар ارشادگر муршид, йўлловчи.
иршодманд ارشادمند йўлга солинган.
иршодмаоб ارشادماوب пешво, йўлловчи.
иршодойин ارشاد آيين тўғри йўлга солувчи.
иршодпаноҳ ارشاد پناه йўллаш ҳомийси.
ирқ عرق кўплиги уруқ 1) қон томирлари; 2) илди; 3) зот.
ис ايس ҳид; ~ етмак хабар келмоқ.
исавий عيسوي Исо га мансуб.
исбаъ اصبع кўплиги асобиъ; ~ ни мисвок қилмақ ҳайратда
қолмоқ.
исиркамак ايسيركاماك ҳидламоқ.
искандароний اسکندرانى курси, ўриндиқ.
ислоҳ اصلاح тузатиш; ~ топмақ тузатилмоқ; ~ қилмақ
тузатмоқ.
ислоҳпазир اصلاح پذير ислоҳга келадиган; ~ бўлмақ тузалмоқ.
исм اسم кўплиги асмо ва асомий ном.
исмат عصمت номус, иффат, айбсизлик.
исматпаноҳ عصمت پناه иффатли (аёл).
исмоъ اسماع эшиттириш; кўнгилга солиш, ишонтириш; ~ и
роз тоямақ сирни кўнгилга солмоқ, эшиттирмоқ.
иснаиййат اثنييت икки худодилиқ, дуализм.
исно اثنا икки.
иснод اسناد далил; далил келтириш; ~ топмақ асосланмоқ,
далил билан асосланмоқ; ~ қилмақ далил келтирмоқ.
исо عيسى пайгамбар номи.
исодам عيسى دم исо нафас, жон берувчи, жон бағишловчи нафас.
исор ايثار совға тарқатиш, инъом тарқатиш; ~ айламак,
~ этмак бағишламоқ.

испанд اسپند исирик.
 исроиллий اسرائيلی яхудий.
 исерор اصرار қаттиқ киришиш, жаҳд.
 истехзо استهزا мазах, пичинг, киноя.
 истидлол استدلال хулоса қилиш (далил асосида).
 истидрож استدراج мартаба, даража топиш, кўтарилиш.
 истидъо استدعا илтимос, сўраш, ўтиниш.
 истижоб استجاب (илтимосни) қондириш, бажариш.
 истижоза استجازه ижозат олиш; ~ қилмақ ижозат сўрамоқ.
 истизҳор استظهار ҳомийлик сўраш.
 истикмол استكمال тугаллаш, охирига етказиш; ~ и маънавий маънавий етуклик.
 истило استيلا 1) қўлга киритиш, босиб олиш; 2) ҳукм суриш, ҳукмронлик; ~ топмақ ҳукмронлик қилмоқ.
 истилоҳ اصطلاح кўпчилиги истилоҳот атама, термин; ~ билмақ атамашунослик, терминология илмини билмоқ.
 истилоҳот اصطلاحات истилоҳнинг кўпчилиги.
 истимдод استمداد кўмак сўраш; ~ қилмақ мадад сўрамоқ.
 истимзож استمزاج сўроқлаш, суриштириш.
 истимоъ استماع эшитиш, тинглаш.
 истинбот استنباط хулоса чиқариш, умумлаштириш.
 истинжо استنجا ювиниш.
 истинкоф استنكاف) рад қилиш; қайтариш; 2) бўйсунмаслик, итотсизлик.
 истинод استناد далиллаш, ҳужжат келтириш, асослаш.
 истиншоқ استنشاق бурун ичига сув тортиш.
 истипора استعارة кўчма (маъно), ҳақиқий эмас.
 истирзо استرضا рози қилишга интилиш.
 истисқо استسقا 1) ёғин тилаш; 2) сувчечак; қоринга сув йиғилиши касали.
 иститоат استطاعت қудрат, иқтидор, куч.
 истифсор استفسار сўраш ~ қилмақ сўрамоқ.
 истифтоҳ افتتاح очилиш, бошланиш; ~ кунни очилиш кунни.
 истихлос استخلاص халос бўлиш, қутулиш.
 истихора استخاره фол кўриш; ~ қилмақ фол кўрмоқ.

истихрож استخراج чиқариш, чиқариб олиш; ~ қилмақ чиқариб олмоқ.
 истихфиф استخفاف енгиллатиш.
 истишмом استشمام ҳидлаш; ~ қилмақ ҳидламоқ.
 истишҳод استشهاد 1) шаҳодат сўраш, гувоҳлик сўраш; 2) мисол келтириш.
 истиқбол استقبال қарши олиш, кутиб олиш; ~ қилмақ кутиб олмоқ.
 истиқлол استقلال мустақиллик.
 истиқомат استقامت барқарорлик, турғунлик; бир текислик, тўғри; ~ и сармадий мангу барқарорлик; ~ бўлмақ тўғри бўлмақ; ~ топмақ барқарор бўлмақ.
 истиқсо استقصا таҳлил қилиш, синчиклаб текшириш.
 истиқсоос استقصاص қасос олиш.
 истиғно استغنا муҳтожсизлик.
 истиғоса استغاثه ёрдам чақириқлари.
 истиғроқ استغراق 1) фикрга чўмиш; 2) ғарқ бўлиш; 3) диққатни бир нарсага қаратиш.
 истиғфор استغفار тавба қилиш; ~ қилмақ тавба қилмоқ.
 истиҳзо استهزا истехзо га қ.
 истиҳзор استحضار хабарланиш, хабардор қилиш.
 истиҳром استحکام 1) маҳкамлаш; 2) маҳкам, қаттиқ.
 истиҳлок استهلاك йўқ қилиш, ҳалок қилиш.
 истиҳлол استهلال бошланиш, кириш.
 истиҳсон استحسان маъқуллаш, мақташ.
 истиҳқоқ استحقاق ҳақли бўлиш; ~ била ҳақли ҳолда.
 истор استار парда.
 исоқот اسقاط олиб ташлаш, соқит қилиш, тушириб қолдириш; ~ этмақ тушириб қолдирмоқ.
 исмо اسماع эшитиш, тинглаш, қулоқ берип; ~ қилмақ эшитмоқ
 итик ايتك ўткир, тез.
 итиклик ايتيکليك ўткирлик, кескирлик.
 итлик ايتليک ёмонлик.
 итлоф اتلاف йўқотиш.
 итлоқ اتلاق бўшатиш, қўйиб юбориш.
 итмак I ايتماک йўқолмоқ, йўқ бўлмақ.

итмак II ایتماک отмоқ, ташламоқ.
итмийнон اطمنان ишонч.
итмом اتمام тамомлаш, тугатиш; ~ айламак тугалламоқ, охи-
рига етказмоқ; ~ га етмак тугалланмоқ; ~ топмақ тамом
бўлмоқ, охирига етмоқ.
итноб اطناب тафсилотлар билан гапириш, гапни чўзиш.
итоб عتاب маломат, таъна.
итоболуд عتاب آلود маломатли, таънали.
итобомиз عتاب آمیز қаҳр билан, ғазаб аралаш.
иттиклик ایتتیلیک тўғриси итиклик.
иттилоъ اطلاع хабар, дарак.
иттисол اتصال қўшиш, бирлаштириш, бириктириш, улаш.
иттисом اتسام белгили бўлиш, нишонли бўлиш; ~ топмақ
белгиланмоқ, номланмоқ.
иттисоф اتصاف таъриф; мақтов.
иттифоқ اتفاق мувофиқлик; ~ қилмақ келишмоқ.
иттифоқий اتفاقی тасодифий.
иттиҳод اتحاد бирлашиш.
итурмак ایتورماک йўқотмоқ, кетказмоқ.
итф عطف кўплиги аътоф тараф, ёқ.
ифлое افلاس синиш (савдода).
ифно افنا йўқолиш, йўқ бўлиш; ~ йи мавжуд борнинг йўқ
бўлиши.
ифода افاده ифодалаш, баён қилиш; ~ га машғул бўлмақ ба-
ён илмини ўрганмоқ.
ифрит افريط дев.
ифрор افرار қочириш, қувлаш.
ифрот افراط ҳаддан ошиш, кўпайиш, тўлиб-тошиш; ~ и жа-
мол жуда чиройли; ~ кўргузмак ҳаддан ошмоқ.
ифсод افساد бузиш, бузилиш; талон-тороғ қилиш.
ифтиро افترا тухмат, бўҳтон.
ифтитоҳ افتتاح очиш, бошлаш; ~ айламак бошламоқ, очмоқ.
ифтиқор افتقار камбағаллик, фақирлик.
иффатмаоб عفت مآب иффатли, номусли.
иффатпаноҳ عفت پناه номусни асровчи.

ифшо افشا очини, фoш этиш; ~ айламак, ~ этмак очмоқ, фoш
қилмоқ.
ихбор اخبار хабар бериш, хабардор қилиш.
ихвон اخوان ахнинг кўплиги.
ихлос اخلاص 1) холислик, самимият; 2) тавҳид (Бирлик) сураси.
ихроғ اخراج чиқариш, бўшатиш; қувиш, ҳайдаш; ~ топ-
ўлмақ чиқарилмоқ, ҳайдалмоқ; ~ қилмақ ҳайдалмоқ.
ихтийор اختيار ҳақ, эрк; ~ айламак, ~ қилмақ сайламоқ,
тапламоқ.
ихтийорий اختياری эрки, эрк доирасида.
ихтийорсиз اختيارسيز эркисиз.
ихтилол اختلال қусурланиш, сусайиш, бузилиш.
ихтилот اختلاط аралашини, қоришини, чатишини.
ихтироъ اختراع ўйлаб топиш, ихтиро қилиш; ~ айламақ
~ қилмақ ўйлаб топмоқ, ихтиро қилмоқ.
ихтисор اختصار қисқартиш; қисқалик, аниқлик; ~ айламақ
~ қилмақ, ~ қилилмақ қисқартмоқ, қисқа қилмоқ.
ихтисос اختصاص тегишлилик, хос бўлиш; ~ топмақ хос бўл-
моқ; тегишли бўлмақ.
ихтитом اختتام 1) тугаш, охир, сўнг; 2) хулоса.
ихтифо اختفا яшириш (ўзини), беркитиш; паналаш; ~ пар-
дасига қочмақ беркинмоқ.
ихфо اخفا яшириш, беркитиш; ~ айламақ яширмоқ, сир тутмоқ.
ихфолғи اخفالىغ яширинлик, махфийлик.
ич ايچ ички аъзолар, қорин бўшлиғи; ~ олоти ичак-чавоқ.
ичгу ايچگو ва ичку ايچكو ичкилик ичин.
ичин ايچين аро, ўзаро.
ичку ايچكو ичгу га қ.
ичкулук ايچكولوك ичкилик.
ичкучи ايچكوجي майхўр.
ичурмак ايچورماک ичирмоқ.
ичвагар عشوه گر карашма, ноз қилувчи.
ичвасоз عشوه ساز карашма қилувчи.
ичканжа اشكنجه қийноқ, азоб.
ичкол اشكال қийинчилик, мушкиллик, тўсиқ.
ичнамак ايشناماك ялтирамоқ, порламоқ.

ишо عشا кечки овқат.
 ишорат اشارت кўплиги ишорот белги, имо; ~ аҳли фикрни мажозий йўл билан изҳор қилувчилар; ~ қилмақ имо қилмоқ.
 ишоратнамой اشارت‌نمای ишорат қилувчи.
 ишорот اشارات ишоратнинг кўплиги.
 ишратангиз عشرت‌انگيز ишрат қўзғатувчи.
 ишратандуз عشرت‌اندوز ишрат ҳосил қилувчи.
 ишратафзой عشرت‌افزای давомли ишрат қилиш.
 ишратгаҳ عشرت‌گه ишратхона.
 ишратобод عشرت‌آباد ишратхона, ишрат қилинадиган жой.
 ишратсаро عشرت‌سرا ишратхона.
 ишратсенгол عشرت‌سگال ишратга мойил.
 ишратфизой عشرت‌فزای ишратни тўла қилувчи.
 ишратҳийи عشرت‌حین ишрат вақти.
 ишроқ اشراق порлаш, ялтираш.
 ишроқий اشراقی порлоқ, ялтироқ.
 иштибоҳ اشتباه янглиниш; било ~ шубҳасиз.
 иштидод اشتداد кучайиш, зўрайиш.
 иштиол اشتعال алангаланиш.
 иштирок اشتراك қатнашиш, шериклик.
 иштиғол اشتغال шуғулланиш; ~ кўрғазмак шуғулланмоқ.
 иштиҳо اشتها иштаҳа.
 иштиҳор اشتهار машҳурлик, шуҳрат; ~ бермак, ~ топмақ машҳур бўлмоқ.
 ишфоқ اشفاق шафқат қилиш, аяш; ~ қилмақ аямоқ.
 ишъор اشعار хабар қилиш, маълум қилиш.
 ишқбозлиқ عشق‌بازليق ошиқлик ўйнаш.
 ишқпечон عشق‌پيچان печакгул, чирмовуқ гул.
 иқбол اقبال бахт.
 иқболосо اقبال‌آسا бахт келтирувчи, қутлуғ.
 иқд عقد кўплиги уқуд 1) маржон, мунчоқ; 2) ип, тасма; 3) тугун, чигал.
 иқдом اقدام чора-тадбир, ҳозирлик (ишга киришиш учун); ~ қилмақ киришмоқ (ишга).

иқлим اقليم кўплиги ақолим мамлакат.
 иқлимгер اقليم‌گير иқлим олувчи.
 иқоб عقاب жазо.
 иқола عقاله савдодан айниш.
 иқомат اقامت яшаш.
 иқтибос اقتباس кўчирма, кўчириб олиш.
 иқтидо اقتدا тақлид қилиш, эргашиш.
 иқтидор اقتدار қудрат, қодирлик.
 иқтидорлик اقتدارليغ қудратлилик, кучлилик.
 иқтизо اقتضا зарурат, тақозо қилишлик, кераклилик.
 иқтирон اقتران бирикиш, яқинлашиш.
 иқтисор اقتصار қисқартиш.
 иқтоъ اقطاع 1) ер ҳадя қилиш; 2) ҳадя қилинган ер.
 иғлол اغلال хиёнат, сотқинлик.
 иғмо I اغماز бўҳтон.
 иғмо II اغماض кўз юмиш, кўрмасликка олиш; ~ айламак, ~ этмак яширмақ.
 иҳдо احدى бир; ~ р-роҳатайн икки роҳатдан бири.
 иҳдос احداث яратиш, қуриш.
 иҳзор احضار чақирув, чақирқиш.
 иҳйо ва эҳйو احيا 1) тирилтириш; ~ йв амвот ўликларни тирилтириш; ~ айламак тирилтирмоқ; 2) ўзлаштириш, тиклаш.
 иҳмол احوال эҳмол га қ.
 иҳонат اهانته ҳақорат қилиш, ҳазар қилиш, нафратлашиш.
 иҳота احاطه ўраб олиш, қамраш; ~ айламак ўраб олмоқ.
 иҳроқ احراق куйдириш, ўт олиш.
 иҳсос احساس ҳис қилиш, сезиш.
 иҳтидо اهتدا эҳтидо га қ.
 иҳтивоз اهتزاز эҳтивоз га қ.

II

йаба يابه 1) курак; 2) чоршоҳ; 3) айри.
 йабан يابان чўл, дашт.

йабанчи **يابانچى** ёт, ажнабий.
 йабоб **ياباب** 1) бузук, хароб; 2) камбагал, қашшоқ.
 йабу **يابو** тўғриси йапу.
 йава ва йова **ياوه** бемаъни, беҳуда (гап); ~ айтмак беҳу-
 да гап айтмоқ.
 йавм **يوم** кўнлиги аййом кун.
 йавумақ **ياووماق** ва йавушмақ **ياووشماق** яқинлашмоқ, етшимоқ.
 йавутмақ **ياووتماق** яқинлаштирмоқ.
 йавушмақ **ياووشماق** йавумақ га қ.
 йавуқ **ياووق** яқин.
 йавшан **ياوشان** ем-хашак учун экиладиган кўп йиллик ўсимлик.
 йавган **ياوغان** ёғсиз.
 йад **يد** қўл; ~ и байзо Мусо пайғамбарнинг қўли; қўл
 гул, уста.
 йайақ **ياياق** яёв, пиёда; ~ черик пиёда аскар.
 йазак **يازك** тун соқчиси, лашкаргоҳни қўриқловчи отличлар.
 йаздон **يزدان** тангри, худо.
 йаздоний **يزداني** йаздон га тегишли.
 йаздонпараст **يزدانپرست** художўй.
 йази **يازي** дашт, чўл, саҳро.
 йазуқ **يازوق** гуноҳ.
 йазуқсиз **يازوقسىز** гуноҳсиз.
 йазгурмақ **يازغورماق** гуноҳкор қилмоқ.
 йайқалмақ **يايقالماق** йайқамақ га қ.
 йайқамақ **يايقاماق** ва йайқалмақ **يايقالماق** чайқамоқ.
 йак-байак **ياكبايك** бирма-бир; тамоман, бутунлай.
 йакбанд **ياكبند** бир йўлакай, бошдан оёқ, ялписига.
 йакбора **ياكبوره** бир йўлакай.
 йакдаст **ياكدست** бирдай, баробар.
 йакдона **ياكدانه** тенгсиз.
 йакжиҳат **ياكجهت** бирга, ҳамжиҳатлик билан; ~ бўлмақ ҳам-
 жиҳат бўлмоқ, келишмоқ.
 йакжиҳатлиқ **ياكجهتلىق** ҳамжиҳатлик.
 йакзабон **ياكزبان** бир хиллик.

йаксафар **ياكسافر** якка, ёлғиз; ~ қилмақ яккалатмоқ.
 йако-йак **ياكايك** бирип-бирип, биттадан.
 йакпора **ياكپاره** яхлит, бир бутун.
 йакранг **ياكرنگ** 1) бир тусли; 2) ҳамжиҳатли.
 йакранглик **ياكرنگلىك** ҳамжиҳатлик, дўстлик.
 йакрон **ياكرون** тўриқ от; ~ и тозий тўриқ араб оти.
 йакруй **ياكروى** бир тарафлама, бир юзли (мато).
 йаксар **ياكسار** бирдан.
 йаксу **ياكسو** 1) бир тарафга; 2) бир тарафлама.
 йакто **ياكتا** ягона, тенгсиз.
 йактолиғ **ياكتالىغ** ягоналик.
 йакфан **ياكفن** ўз хунарида ягона, устод.
 йакфалиқ **ياكفلىق** хунарида ягоналик, усталик.
 йакқалам **ياكقلم** бир йўла, биратўла; ~ айламак бир йўла
 олмоқ.
 йал **يال** ва йала **ياله** қахрамон; ~ и хасбанд душманни асир
 қилувчи баҳодир.
 йала **ياله** йал га қ.; эгилган, букилган; ~ бўлмақ букилмоқ,
 эгилмоқ.
 йалав **يالاو** 1) байроқ; 2) бош кийимга ўралган қизил тасма.
 йалак **يالك** тўғриси йелак.
 йалдо **يالدا** қишнинг энг узун кечаси.
 йалин **يالين** алапга.
 йалинлиқ **يالينلىق** алапгали.
 йалипанг **يالپانگ** йалпақ га қ.
 йалпақ **يالپاق** ва йалпанг **يالپانگ** йалпоқ, кенг, ёйиқ.
 йалқимақ **يالقىماق** чарчамоқ.
 йалқитмақ **يالقىتماق** чарчатмоқ.
 йам I **يام** денгиз.
 йам II **يام** чопар ва элчилар манзилдан манзилга хабар ет-
 казини учун ишлатиладиган от; ~ оти почта алоқаси оти;
 ~ оти боғламақ почта оти ҳозирламоқ.
 йаман **يامن** барака; бахт, омад.
 йамин **يامين** 1) ўнг, ўнг тараф; 2) қўшиннинг ўнг қаноти.
 йамхона **يامخانه** отхона.

йанг يانگ янги; ~ боштин янгидан, қайтадан.
йана يانا 1) яна, тагин; 2) бошқа; 3) ғайр, бегона; ~ лар бегоналар.
йангилмақ يانگيلماق янглишмоқ.
йанглиг يانگليغ ўхшатиш билдирувчи сўз; бу ~ бундай.
йангшумақ يانگشاماق кўп сайрамоқ, кўп гапирмоқ.
йандурмақ ياندورماق қайтармоқ.
йанмақ يانماق 1) ёнмоқ; 2) отланмоқ.
йано يانا тўғриси йана.
йапмақ ياپماق киймоқ, кийинмоқ.
йапу ياپو бино, иморатнинг пойдевори.
йарақон يارقان сариқ касали.
йарлиқ يارليق фармон.
йарлиқмақ يارليقماق гуноҳидан кечмоқ.
йармақ يارماق танга.
йара يارا яра.
йаруг ياروغ ёриқ, синган; боши ~ эзилган, бечора.
йаргаг يارغاغ 1) пўстақ, 2) пўстин.
йарқу يارقو 1) Хукм чиқариш; 2) даъво қилиш; олишш; ~ ай ламак 1) хукм чиқармоқ; 2) олишмоқ.
йаргучақ يارغوچاق қўл тегирмон.
йасавул ياساۋول йўл соқчиси, амалдор шахсни кузатиб борувчи соқчи.
йасавуллуқ ياساۋوللوق соқчилик; ~ қилмақ соқчилик қилмоқ.
йасал ياسال саф; ~ тузмақ саф тортмоқ, тизмоқ.
йасақ ياساق 1) эшбат; 2) қонун; 3) тартиб; 4) қасос; 5) ~ тартмақ саф тортмоқ.
йасақий ياساقى аскар.
йасор ياسار чап, сўл тараф; қўшиннинг чап қаноти.
йатим يتيم кўплиги айтом етим.
йатиш يتيش тунги соқчилик; ~ иши тунги соқчилик хизмати; ~ тавачиси тунги соқчилар бошлиғи; ~ эли тунги соқчилар.
йатлиқ ياتليق бегоналик.
йашм ياشم рангли тош, яшма; ~ и кофурий оқ яшма.

йаъо يئسو умидсизлик.
йаъни يئنين комил ишонч; ~ айламак ишонмоқ.
йаъний يئنيىن ҳақиқатга тўғри келадиган.
йаъмақ ياقماق суртмоқ, (дори) қўймоқ.
йағи ياغي ёв.
йағий ياغى тўғриси йағи.
йағилмақ ياغيلماق ёвлик, душманлик.
йағилмағ ياغيلماغ дастрўмол, рўмол.
йағмо I يغما 1) талон-тарож; ~ айламак талон-тарож қилмоқ; 2) Туркистонда бир шаҳар номи.
йағмо II يغما қабила номи.
йаёлак ييلاک 1) аёллар кўйлак ўрнига устига ўрайдиган позик мато; 2) йй ўқининг пари.
йаёсо ييلاسا елдек.
йеорулмақ ييمرولماк йўмурулмақ га қ.
йибармақ ييبارماک юбормоқ, жўнатмоқ.
йибарилмақ ييباريلماک юборилмоқ.
йигирмақ ييگيرماک айлантирмоқ, йигирмоқ.
йигирми ييگيرمي йигирма.
йигирминчи ييگيرمنچو йигирманчи.
йилан ييلاк нимча.
йилчилай ييلچيلاى йилларча.
йирмақ ييرماق ёриб кирмоқ, йирмоқ.
йирламақ ييرلاماق куйламоқ, ашула айтмоқ.
йирлағучи ييرلاغوچى куйловчи.
йирав ييراو ҳофиз, бахши.
йирақмақ ييراقماق узоқлаштирмоқ, четлаштирмоқ.
йитмақ ييتماک йўқолмоқ, йўқ қилмоқ.
йитирмақ ييتيرماک ва йитурмақ ييتورماک йўқотмоқ, йўқ қилмоқ
йитурмақ ييتورماک йитирмақ га қ.
йиқмақ ييقماق йиқитмоқ, қулатмоқ, ағдармоқ.
йиқилгур ييقيغور йиқиладиган, йиқилишга келиб қолган.
йиқуқ ييقوق йиғилган, ағдарилган.

йигач I **يىغاج** ёлоч, дарахт.
 йигач II **يىغاج** масофа ўлчови.
 йобанда **يا بندە** топувчи.
 йобис **يابس** қуруқ; ~ ўлмақ қуримоқ.
 йова **ياوہ** йава га қ.
 йовар **ياور** ёрдамчи, кўмакчи; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ ёр-
 дамчи бўлмақ.
 йоварлиқ **ياورلىق** ёрдам, кўмақ.
 йорлиқ **يارلىق** дўстлик.
 йород **ياراد** муסיқа асбоби.
 йосиж **ياسج** ёй ўқининг учи, найзаси; найзали ўқ.
 йосуман **ياسومن** 1) хушбўй оқ гул ва унинг туни; 2) Фарҳод-
 ни ҳийла билан қўлга туширган аёлнинг исми.
 йоқутгун **ياقوتگون** ёқут ранг, қизил.
 йоқутмузоб **ياقوتمزاب** қизил май.
 йубе **يبس** 1) қуруқлик; 2) ич қотиш.
 йубусат **يېوست** ич қотини; ~ тапмақ ичи қотмоқ.
 йувункор **يوونكار** ташвиш, безовталиқ.
 йугурук **يوگوروك** чопарон, чопқир.
 йуқундурмак **يوكوندورماك** тиз чўкиб таъзим қилдирмоқ (турк
 хонларининг одати бўйича).
 йуқунмак **يوكونماك** эгилмоқ, ҳурмат юзасидан таъзим қилмоқ.
 йумдек **يومديك** юмгандек, юмган каби.
 йумкин **يومكن** мумкин.
 йуми **يمن** бахт, омад.
 йумран **يومران** сичқон.
 йумрулмак **يومرولماك** тўғриси йўмрулмак.
 йумруқ **يومروق** мушт; ~ ташламақ. муштламақ; ~ чекмак
 мушн емоқ.
 йумуртқа **يومورتقه** тухум, мойк.
 йуртчи **يورتچى** қарга.
 йурун **يورون** тўғриси йўрун.
 йурунчага **يورونچىغا** беда.
 йухйи **يىحىي** тирилтиради; ~ -л-изом суякларни тирилтиради.

йўламак **يولاماك** яқинига бормоқ, яқинлашмоқ.
 йўламақ **يولداماق** йўлламоқ, йўлга солмоқ.
 йўлошлиғ **يولداشلىغ** ҳамроҳлик.
 йўмулмак **يومرولماك** ва йемерумлак **ييمرولماك** бузилмоқ,
 емирилмоқ.
 йўрмак **يورماك** йўймоқ, татъбир қилмоқ.
 йўртоқ **يورتاق** 1) сустлик; 2) қирчанги от.
 йўрун **يورون** ямоқ; ~ тикмак ямоқ солмоқ.
 йўргачи **يورغاجى** отни миннига тайёрловчи киши.
 йўсуи **يوسون** тариқа, равиш.
 йўқлуқ **يوقلوق** ва йўқлуғ доно, фонийлик
 йўқлуғ **يوقلوغ** йўқлуқ га қ.

К

кабд **كبير** ва кабид **كبيد** кўплиги акбод жигар.
 кабид **كبيد** кабд га қ.
 кабир **كبير** ва кабира **كبيره** кўплиги кибор катта, буюк,
 улуг; ~ у-ш-шон улугвор, улуг мартабали.
 кабира **كبيره** кабир га қ.
 кабк **كبك** каклик; ~ и дарий тоғ каклиги.
 кабоблиғ **كبابلىغ** куйган, жафо чеккан; ~ кўнгул куйган юрак.
 кабуд **كبود** кўк; чархи ~ осмон.
 кабутардам **كبوتردم** қизил шароб.
 кабш **كيش** қўй, қўчқор.
 кавкаб **كوكب** кўплиги кавокиб юлдуз; ~ и жалодат қудрат
 юлдузи; ~ и иқбол бахт юлдузи; ~ и тобноқ порлоқ юл-
 дуз.
 кавкаба **كوكبه** битта юлдуз.
 кавкабафшон **كوكبافشان** юлдуз сочувчи; ~ кўз ёш тўқувчи кўз
 кавкабгун **كوكبگون** порлоқ.
 кавкабойин **كوكبآيين** юлдуздек; дурри ~ ялтироқ дур.
 кави **كون** борлиқ, дунё, иккш ~ бу ва нариги дунё; ~ у ма-
 кон коинот, чексизлик.
 кавнайин **كونين** икки дунё, бу ва нариги дунё; ~ алломаси,
 ~ шоҳи Муҳаммад пайғамбар.

кавокиб **کواکب** кавкаб нинг кўплиги; ~ и сойир кезиб юрувчи юлдузлар.
 кавсар **کوثر** жаннат сувининг номи; ~ суйи кавсар дарёси.
 кавсаросо **کوثرآسا** кавсарсимон, тоза; ~ май тоза май.
 кавурга **کاورگا** катта ноғора.
 кадар **کدر** ғам, ғусса.
 кадбону **کدبانو** уй бекаси, хотин (оилалик).
 кадд **کد** меҳнат, машаққат; ~ айламак машаққат тортмоқ, тиришмоқ.
 каду **کدو** қовоқ; ~ йи кашкулий дарвешлар қовоғи.
 кадуумруд **کدوامرود** нокнинг йирик бир нави.
 кадхудо **کدخدای** ва **کدخدای** кадхудой 1) уй эгаси, эр; 2) оқсоқол; ~ бўлмақ онлани бўлмақ, уйланмоқ.
 кадхудой **کدخدای** кадхудо га қ.
 кадхудолик **کدخدایلیک** 1) уйланганлик, рўзғорлилик; 2) оқсоқоллик; ~ қилмақ оқсоқол бўлмақ; бошчилик қилмоқ.
 каж **کچ** эгри, қинғир; ~ оҳанг узук-юлуқ товушлар.
 кажак **کچک** фолбинлар таёғчаси.
 кажал **کچل** сурма.
 каждум **کچدم** чаён.
 кажжа **کچه** тил билмас, соқов, тилсиз; ~ сўз соқовча гапириш.
 кажкулоҳ **کچکلاه** ва **کچکلاه** кажкулаҳ **کچکه** бўрғини чеккасига қийшайтиб кийган олифта, сатанг.
 кажлик **کچلیک** эгрилик.
 кажрав **کچرو** кажрафтор га қ.
 кажрафтор **کچرفتار** ва **کچرفتار** 1) эгри кўнғил, аблаҳи; 2) хулқ-сиз (киши); чархи ~ эгри айланувчи фалак.
 кажтабъ **کچطبع** эгри, бузуқ табиатли; шоири ~ дидсиз, шуурсиз
 кайоний **کيانی** эрон шоҳларидан бир сулола.
 кайосат **کياست** зийраклик.
 каз **کز** ипак.
 каззоб **کذاب** ёлғончи.
 каззоблиқ **کذابلیک** ёлғончилик.
 каззобхуй **کذابخوی** ёлғончи.

кай I **کي** қачон?
 кай II **کي** 1) шоҳ; 2) қаҳрамон.
 кайбур **کيבור** ва **گايبور** кенг учли найза; ёй ўқининг бир тури.
 Кайвон **کيوان** Зухал (Сатурн) сайёраси.
 кайд **کيد** макр, ҳийла.
 кайл **کيل** ва **کايلا** кўплиги акйол сочилувчан нарсаларнинг ўлчов бирлиги ва идиши.
 кайла **کيله** кайл нинг кўплиги.
 кайфа **کيف** қандай? ~ муттафиқ мувофиқ равишда, баробар.
 ка-л-адам **کالعدم** йўқдек.
 ка-л-аъмо **کالاعمی** кўрдек; **гарибу** ~ кўрдегу бечора.
 калез **کليز** кализ га қ.
 кализ ва калез **کليز** асалари.
 калид **کلید** очқич.
 калима **کلمه** кўплиги калимот ва килам сўз.
 калимот **کلمات** калима нинг кўплиги.
 калисо **کليسا** нассорий (христиан)лар ибодатхонаси, черков.
 калича **کليچه** юмалоқ нон, юмалоқ нарса.
 калкал **کلکل** 1) кўкрак; 2) сафсата, кўп сўзлаш; 3) тақа.
 каллапўш **کله پوش** бош кийим.
 калоба **کلابه** ғалтак, калава; **бир** ~ иш бир калава иш.
 калол **کلال** ва **کالولات** чарчаш, ҳорғинлик.
 калолат **کالات** калол га қ.
 калом **کلام** сўз, нутқ, Қуръондаги сўз; ~ и дилафруз кўнғил очувчи сўз; ~ и раббоний илоҳий сўз; ~ у-л-лоҳ Қуръон; ~ сурмак сўзламоқ.
 каломовар **کلام آور** сўз келтирувчи; нутқни ~ айламак нутқни сўзлар билан беэмак.
 калог **کلاغ** ола қарға.
 калух **کلوخ** ва **کالуха** **کلوخه** кесак.
 калуха **کلوخه** калух га қ.
 кам I **کم** оз; ~ бўлмақ озаймоқ.
 кам II **کم** қанча?
 камарбур **کمربر** кориз кавловчи, ер ости сувини қазувчи.

камаргоҳ **کمرگاه** тоғ этаги.
камбудалик **کمر بوده ليق** камоматлик.
камин I **کمين** шестирма; ~ айламак, ~ этмак яшпрмоқ.
камин II **کمين** камина га қ.
кампа **کمينه** ва камин II **کمين** озгина, арзимаидиган;
~ йазуқ арзимас гуноҳ; ~ каниз арзимас чўри.
камингаҳ **کمينگه** камингоҳ га қ.
камингоҳ **کمينگاه** ва камингаҳ **کمينگه** пана жой, шестирма.
камм **کم** миқдор; ~ и била кайфи миқдори билан сифати.
камоҳи **کماهي** камо ҳийа нинг қисқаргани.
камо ҳийа **کماهي** худди ўзидай, қандай бўлса, шундайлигича.
камеухан **کمسخن** кам сўз.
камхо **کمخا** кимхоб.
канаб **کنب** каноп (ўсимлик).
канаф **کنف** кўплиги **акноф** 1) қанот; тараф; ён; 2) ҳимоя,
папоҳ.
канбура **کنبوره** ҳийла, макр.
канз **کنز** кўплиги **кунуз** хазина.
каниз **کنيز** чўри, хизматкор қиз.
каниса **کنيسه** черков.
канисий **کنيسی** каниса га тегишли.
каннофа **کنافه** шахмат донасининг номи.
канор **کنار** чет, ён, қиргоқ.
канора **کناره** 1) қиргоқ; 2) четлашиш; четлашиш; ~ **тут-**
мақ четга чиқмоқ, (ўзини) четда тутмоқ; ~ **қилмақ** чет-
лашмоқ; ~ **қилилмақ** четлатилмоқ.
Канъон **کنعان** Миср фиръавлиридан бир сулоланинг номи.
канъоний **کنعانی** Канъон га мансуб.
капамак **کپنک** жуи матодан тикилган уст кийим, дарвешлар-
нинг уст кийими.
капамакпўшлуқ **کپنک پوشلوق** жуули; ~ **кисват** жуули кийим.
карам **کرم** саховат, олийҳимматлилик.
карамкеш **کرمکيش** кўп саховат қилувчи.
каргас **کركس** қора гриф.
кардигор **کردگار** яратувчи, холёк.

карим **کريم** кўплиги киром меҳрибон, сахий; ~ и мутаол
меҳрли тангри; ~ **у-л-ахлоқ** яхши хулқлар.
кариҳ **کريه** макруҳ, ёқимсиз.
карк **کرك** 1) каркидон; 2) уй қуши; товуқ; 3) тустовуқ;
4) қисқичбақа.
каркас **کركس** тўғриси **каргас**.
каромат **کرامت** кўплиги **каромат** 1) саховат, сахийлик; 2) мў-
жиза, оддий киши қилиши мумкин бўлмаган иш; ~ **қил-**
мақ 1) саховат кўргизмоқ; 2) мўъжиза кўрсатмоқ.
каромот **کرامات** каромат нинг кўплиги.
карон **کران** карона га қ.
карона **کرانه** ва карон **کران** ташқари, чет, чегара;
2) қиргоқ, соҳил.
каррам **کرمنه** (инсонни) мукаррам қилдик (Қуръондан иқтибос).
карраной **کره نای** карнай; ~ уни карнай товуши.
каррубий **کروبی** фаришта.
карру фар **کروفر** ҳужум ва (алдамчи) қочиш; ~ **солмақ**,
~ **қилмақ** алдамчи қочиш шовқинини кўрсатмоқ;
Карух **کروخ** Ҳиротда бир маҳалла номи.
Карх **کرخ** Бағдод жануби-ғарбида жойлашган бир маҳалла
номи.
карҳ **کره** ёқимсизлик; мужиби ~ **бўлмақ** ёқимсизлик са-
баби бўлмоқ.
касир **کشير** кўш; жамоати ~, гуруҳи ~ катта жамоа.
касиф **کثيف** дағал, қўпол; ~ **ўлмақ** қўпол бўлмоқ.
касолат **کسالت** дангасалик; бўшашганлик.
касофат I **کثافت** 1) ифлослик; завол ~ и ҳалокат, йўқ бў-
лиш (ичи қоралигидан).
касофат II **کثافت** тутилиш (қуёш, ой).
каер **کسر** кўплиги **куеур** синдириш, бўлаклаш; ~ и **нафе**
нафси тийиш.
каерат **کثرت** кўшлик, сероблик, мўллик, зироат ~ и экин-
нинг мўллиги.
кат **کت** тахт; курси (ухлаш учун).
катаба **کتابه** котиб нинг кўплиги.
катиф **کتيف** ва китф кўплиги **актоф** елка.
катм **کتم** катмон га қ.; ~ и адам йўқлик.

катмон **کتمان** ва катм **کتم** яшириш; ~ айламак яширмоқ.
катон **کتان** 1) зигир; 2) зигир поясидан ишланган мато.
катора **کتاره** қаддора га қ.
катун **کتون** ганоидан ишланган мато, кийим.
каф I **کف** қўлнинг билак учидан бармоқларгача бўлган ички қисми; ~ урмақ чапак чалмоқ.
каф II **کف** кўпик; ~ сечмақ туपुरмоқ.
кафил **کفيل** зомин, кафолат берувчи; ~ эрмак зомин бўлмақ, кафолат бермоқ.
кафлиз **کفليز** капгир; чўмич.
кафорат **کفارت** гуноҳни ювиш, гуноҳ кечирилиши учун бериладиган нарса.
кафоф **کفاف** насиба (еб-ичишда).
каффа **کفه** палла; ~ йи мезон тарози палласи.
кафча I **کفچه** илон номи.
кафча II **کفچه** 1) косов; 2) капгир.
качкул **کچکول** ва кашкул **کشکول** дарвешларнинг бўйинларига илиб юрадиган қовоқ идиши.
кашаф **کشف** тошбақа.
кашидалиғ **کشيده ليغ** каштали, гулли; ~ йағлиғ каштали рўмол.
кашини **کشيش** тортиш, жазб этиш, мафтун қилиш; ~ айламак тортмоқ, мафтун қилмоқ.
кашкул **کشکول** качкул га қ.
кашиниз **کشنيز** кашнич.
кашон **کشان** тортиш, судраш.
кашшоф **کشاف** 1) очувчи, кашф қилувчи; 2) Маҳмуд Замаҳшарий ёзган тафсир китобининг қисқа номи.
кашшофа **کشافه** шахмат доналаридан бирининг номи.
каъб **کعب** ошиқ, тўпик.
каъбатайн **کعبتين** нард ўйинида рақамли икки тош, ошиқ ўйинида оқ ва қора ошиқ.
каъса **کاس** га каъса **کاسه** коса, жом.
каъса **کاسه** каъса га қ.
каҳ **که** коҳ га қ.
каҳил **که گل** сомон лой.
каҳкашон **کهکشان** сомон йўли

наҳрабо **کهربا** ва коҳрабо 1) сариқ рангли тош номи, янтарь; 2) сариқ.
наҳрабоваш **کهرباوش** сариқ.
наҳрабогун **کهرباگون** сариқ ранг.
наҳраболиқ **کهرباليق** сариқлик.
наҳф **کهف** гор; асҳоб ~ Қуръоннинг «Каҳф» сурасидаги горда ухлаган уч ўсмир; ~ и фано «Каҳф» сурасида уч ўсмир ухлаган гор.
кежим **کيجيم** ва кечим **کيجيم** от жабдуғи.
кезармак **کيزارماک** кезмоқ.
кекирмак **کيکيرماک** киргизмоқ, ўтказмоқ.
кемур **کيمور** кўмир.
кемухти **کيموختي** чарм, қайиш; ~ габро губор ранг чарм.
кериш **کيريش** ёй иши.
кескулатмак **کيسکولاتماک** майдалаб кесмоқ, тўғрамоқ.
кесма **کيسمه** кокил, гажак.
кетармак **کيتارماک** кеткизмақ.
кечарақлик **کيچه راکليک** кечки пайт.
кечим **کيجيم** кечим га қ.
кеш I **کيش** киш I га қ.
кеш II **کيش** киш II га қ.
кибар **کير** қариллик.
кибор **کبار** кабирнинг қўплиги; машойих ~ и шайхларнинг улуғлари.
кибр **کبر** такаббурлик.
кибриёо **کبريا** 1) улуғлик; 2) таггри улуғлиги; гавҳари ~ улуғлик гавҳари.
кибрит **کبريت** олтингугурт.
кивурмак **کييورماک** кийурмак га қ.
киз **کيز** ва кийз ва кийиз намаг.
кизб **کذب** ёлгон, уйдирма; ~ кетурмак ёлгон деб билмоқ.
кизламак **کيزلاماک** яширмоқ.
кийиз **کيز** киз га қ.
кийиз **کييز** киз га қ.
кийина **کينه** кина га қ.

кийнавар **کینه ور** кинавар га қ.
 кийнагузар **کینه کذر** кинагузар га қ.
 кийнакаш **کینه کش** кинакаш га қ.
 кийнапарвард **کینه پرورد** кинапарвард га қ.
 кийнапардоз **کینه پرداز** кинапардоз га қ.
 кийнарон **کینه ران** кинарон га қ.
 кийнахоҳ **کینه خواه** кинахоҳ га қ.
 кийосат **کیاست** зийрақлик.
 кийурмак **کیورماک** ва кивурмак **کیورماک** киритмоқ.
 кил **کیل** дон ўлчаш бирлиги ва ўлчагичи.
 килам **کلم** калима нинг кўпчилиги.
 килк **کلك** қамиш қалам; ~ и тақдир тақдир қалами.
 кимсон **کیمسان** бронза.
 кимсонлиқ **کیمسانلیق** бронза тусли, ялтироқ.
 кимхо **کیمخا** кимхоб нинг қисқаргани.
 кимхоб **کیمخاب** қимматли нафис мато.
 кин **کین** кина га қ.
 кина ва кийна **کینه** ва кин **کین** 1) гина, адоват;
 2) қасос; ~ қилмақ қасд қилмоқ.
 кинавар ва кийнавар **کینه ور** қасос олувчи, қасоскор.
 кинагузар ва кийнагузар **کینه کذر** гина сақловчи,
 қасос олувчи.
 кинакаш ва кийнакаш **کینه کش** адоват қилувчи.
 кинапарвард ва кийнапарвард **کینه پرورد** адоватни тарбия-
 ловчи.
 кинапардоз ва кийнапардоз **کینه پرداز** адоват қилувчи, қасос
 олувчи.
 кинарон ва кийнарон **کینه ران** адоват келтирувчи.
 кинахоҳ ва кийнахоҳ **کینه خواه** гиначи.
 кинойат **کنایت** кесатиқ, пичинг.
 кинойатомез **کنایت آمیز** киноя аралаш.
 кинпараст **کین پرست** адоватпараст.
 кинсигол **کین سگال** гина сақловчи.
 кирдигор **کردگار** яратувчи, тангри.

кирдор **کردار** қилиқ.
 кирйос **کریاس** 1) шоҳ саройининг ҳовлиси; 2) уйнинг кириш
 жойи.
 киром **کرام** карим нинг кўпчилиги.
 кироманд **کرامند** иззат, улуғлаш.
 киромвашлиқ **کراموشلیق** азизлик, ҳурматга сазоворлик.
 киромий **کرامی** сахийлик, олий ҳимматлик; ~ бўлмақ
 сахийлик қилмоқ.
 киррик **کیریک** киприк.
 кирпич **کریچ** гилт.
 киеват **کسوت** кийим; сўз ~ и гапнинг гўзаллиги.
 киеравий **کسروی** шоҳ Кисрийга мансуб.
 киерий **کسری** 1) Нуширваннинг лақаби; 2) аҷам шоҳларидан
 бир сулола номи.
 китиф **کتیف** тўғриси катиф ва китф.
 китмон **کتمان** катмон га қ.; ~ айламақ яширмоқ.
 китоб **کتاب** кўпчилиги кутуб муқоваланган асар.
 китоба **کتابه** қабр тошлари ва бино деворларига ўйилган
 турли ёзувлар.
 китобат **کتابت** 1) ёзиш, ёзув; 2) кэтиблик; ~ фани китоб кў-
 чириш ҳунари; ~ қилмақ китоб кўчирмоқ.
 китобдор **کتابدار** кутубхоначи.
 китф **کتف** катиф га қ.
 кифойат **کفایت** етарлилиқ.
 кифта **کفته** четлашган, узоқлашган; ~ бўлмақ четлашмоқ,
 узоқлашмоқ.
 киш I ва кеш I **کیش** 1) дин, маслақ; 2) одат, расм.
 киш II ва кеш II **کیش** ўқдоп.
 киш III **کیش** 1) қундуз; 2) қундуз пўстини; тун ~ и қоронғулик.
 кишвар **کشور** мамлакат, ўлка.
 кишваргушо **کشورکشای** ва кишваргушой **کشورکشای** жаҳонгир.
 кишваргушой **کشورکشای** кишваргушо га қ.
 кишвароро **کشورآرا** мамлакатни обод қилувчи.
 кишварпаноҳ **کشورپناه** подпаноҳ.
 кишваристон **کشورستان** голиб.

кишварситонлиг **کشورستان لیغ** жаҳонгирлик.
кишвархадив **کشورخديو** подшоҳ.
кишвархудой **کشورخدای** подшоҳ.
кишвархудолик **کشورخدالیق** ҳукмронлик.
кишти **کشتی** 1) кема; 2) кема шаклидаги май идиши.
киштибон **کشتی بان** кемачи.
киштибонлиг **کشتی بانلیغ** кемачилик.
кобин **کابین** маҳр, қалин (пули ёки моли).
ковиш **کاووش** қазиш, қазишма.
ков-ков **کاوکاو** 1) кавлаш, қазиш; 2) текшириш, аниқлик-ка эришгунча текшириш.
ковурго **کاورگا** тўғриси кавурга.
кож **کاج** шапалоқ; ~ ўрмак шапалоқ урмоқ.
коз **کاز** коза га қ.
коза **کازه** ва **کاز** капа, чайла.
козиб **کاذب** ёлгончи; **субҳи** ~ алдамчи саҳар, **субҳи со-**диқ чин саҳарнинг зидди.
козибваш **کاذبوش** ёлгончидек.
козий **کازی** хушбўй бир гул ном.
коинан **کائنا** : ~ ман **кона** ким бўлса бўлсин.
кокулафшон **کاکول افشان** кокил соқувчи.
кола **کاله** қовоқ, шароб сақланадиган қовоқ.
колбад **کالبد** бадан.
коло **کالا** буюм; увада буюмлар.
ком I **کام** мақсад, истак; ~ айламак истамоқ, ~ олмақ тилакка эришмоқ; ~ топмақ мақсадга етмоқ; ~ сурмак ниятга етмоқ, бахтли бўлмоқ.
ком II **کام** оғиз, танглай.
кома **کامه** тилак, истак; ~ тузмак режа тузмақ.
комгор **کامگار** тўғриси **комгор**.
комгорлиқ **کامگارلیق** тўғриси **комгорлиқ**.
комжўй **کامجوی** мақсадга интилувчи; ~ бўлмақ; ~ ўлмақ мақсадга интилмоқ.
комйоб **کامیاب** мақсадга эришувчи, бахтли; ~ ўлмақ мақсадга эришмоқ, ниятга етмоқ.

номил **کامل** етук, ~ ўлмақ етук бўлмоқ.
номкор **کامکار** бахтли.
номкорлиқ **کامگارلیق** бахтиёрлик.
номкорона **کامکارانه** бахтиёрлик билан; қудратга тўлиб.
комраво **کامروا** бахтли; ~ бўлмақ мақсадга эришмоқ, бахтли бўлмоқ; ~ қилмақ мақсадга етказмоқ, бахтли қилмоқ.
комрасон **کامرسان** мақсадга етказувчи.
комрон **کامران** мақсадга эришган, бахтли; ~ айламак, ~ қилмақ бахтли қилмоқ, ~ бўлмақ бахтли бўлмоқ.
комроний **کامрани** бахтлилик.
комронлиқ **کامرانلیق** бахтли; ~ топмақ бахтли бўлмоқ.
комсиз **کامسيز** мақсадсиз, тилаксиз (киши).
кон **کان** маъдан қазиб олинадиган ер.
кона **کان** : **кона ка анна лам йакун** бўлди, аммо бўлмагандай.
коний **کانی** кон га тегишли, кондан қазиб олинадиган (нарс); **гавҳари** ~ кон гавҳари.
кор **کار** иш, юмуш; ~ айламак таъсир қилмоқ; ~ этмак иш қилмоқ, ишламоқ.
корбанд **کاربند** ишга солувчи; ~ айламак ишга солмоқ, ишлатмоқ.
коргар **کارگر** таъсирли.
коргаҳ **کارگاه** коргоҳ га қ.
коргоҳ **کارگاه** ва **کارگاه** 1) иш жойи; 2) дўкон (мас., темирчилик дўкони); ~ айламак иш жойига айлантирмоқ.
кордгарлик **کاردرگاریک** ишчилик.
кордон **کاردان** ишбилармон; **нири** ~ тажрибали мўйсафид.
кориз **کاريز** ер ости сувларининг ариги.
корих **کاره** : ~ эрмак ёқмай турмоқ, раво кўринмай турмоқ.
корогоҳ **کارگاه** ишбилармон; **раҳнаварди** ~ ҳушёр сайёҳ.
корсоз **کارساز** иш бажарувчи; ~ бўлмақ иш бажармоқ; ~ **сонийи тангри**.
корфармо **کارفرما** ва **کارفرمای** иш буюрувчи; ~ бўлмақ иш буюрмоқ.
корфармой **کارفرمای** корфармо га қ.
кос **کاس** каъе га қ.
коса **کاسه** каъе га қ.

касид **كاسد** (бозори) касодга учраган.
 котиб **كاتب** кўпчилиги куттоб ва катаба (хат) ёзувчи, (ки-
 тоб) кўчирувчи; ~ и қазо тангри.
 кофа **كافه** тўғриси коффа.
 кофи **كافي** тўғриси кофий.
 кофий **كافي** етарли.
 кофир **كافر** кўпчилиги куффор динсиз.
 кофур **كافور** 1) камфара, хушбўй ва оқ рангли модда; 2) оқ;
 ~ бўлмақ оқармоқ.
 кофурбиз **كافوربيز** хушбўй ис таратувчи, оқартувчи; ~ бўл-
 мақ оқармоқ.
 кофургун **كافورگون** кофур ранг, оқ; ~ тўнамақ оқ билан қопла-
 моқ.
 кофурий **كافوري** кофур рангли, оқ; ~ этмақ оқартирмоқ.
 кофуркирдор **كافوركردار** кофур кўринишли, оқ; ~ қилмақ оқар-
 тирмоқ.
 кофурнош **كافورباش** сқариш, ёришиш; ~ бўлмақ ёришмоқ.
 коффа **كافه** ҳамма, барча; ~ йи аном ҳамма одамлар.
 кош **كاش** қаср, сарой.
 кош **كاش** ва кошки **كاشكي** зора, шояд.
 коши **كاشي** безакли, кошинли.
 кошки **كاشكي** кош га қ.
 кошикорлиғ **كاشيكارليغ** рангли тошлар билан безалган, кошинли.
 коҳ **كاه** ва каҳ **كه** сомон; ~ барги, баръи ~ сомон чўпи.
 коҳваш **كاهوش** сомондек, сариқ; ~ қилмақ сарғайтмоқ.
 коҳий **كاهي** сариқ; ~ қилмақ сарғайтмоқ.
 коҳийваш **كاهيوش** сариқ рангли; ~ айламақ сарғайтмоқ.
 коҳил **كاهل** суст, секин; ~ хиром секин юрувчи.
 коҳиллик **كاهلليك** сустлик, секинлик.
 коҳин **كاهن** хурофий йўллар билан ғойибдан хабар берув-
 чи; ~ тасдиқи коҳинларга ишониш.
 коҳрабо **كاهربا** ва каҳрабо **كاهربا** сариқ рангли тош
 қотган ялтироқ елим.
 куб **كوب** ва куп **كوب** 1) хум; осмон.
 кубро **كبرى** энг катта.
 кудурат **كدورت** 1) алам, ташвиш; 2) хижолат; ~ еткурмақ
 ташвишлантирмоқ.

кудуратосор **كدورت آتار** хира кўринишли, лойқа.
 куа **كوز** 1) эгилган, букилган; 2) букир.
 куйканақ **كويكنك** шунқор.
 куйманмақ **كويمانماق** куйинмоқ.
 кулахдор **كلهدار** шох, амалдор.
 кулба **كلبه** фақирона уй; ~ йи хаммор майхона.
 кулича **كليچه** қулча, тўғарак нарса.
 кулл **كل** ҳамма, барча, бутун.
 куллий **كلي** тўла, тўлиқ.
 куллийот **كلييات** 1) бир турдаги нарсаларнинг тўплами; ~ и
 анъор шеърлар тўплами; 2) ҳамма нарса; мудрики ~ би-
 лагон, ҳамма нарсани билувчи.
 кулок **كولاك** тўлқин, бўрон; ~ урмақ тўлқинланмоқ.
 кулола **كلاله** гажақ, жингалақ соч.
 кулоч **كولاج** думалоқ пон.
 кулог **كلاغ** тўғриси калог.
 кулух **كلوخ** тўғриси калух.
 кулоҳ **كلاه** бош кийим.
 кумайт **كديت** тўриқ от.
 кун **كن**: кун фа-йякун олам.
 кунас **كنس** кунаш га қ.
 кунаш **كنش** ва кунас **كنس** ва гунаш қуёш.
 кунгол **گونگال** қалъа соқчиси.
 кунгаранмақ **گونگارناماқ** жаҳлдан ўзи билан ўзи гаплашмоқ, ўзи
 билан ўзи гўлдирамоқ, алжирамоқ.
 кунгур **گونگور** ва кунгура **گونگوره** қаср деворларининг тиш
 шаклидаги юқори қисми, дандона.
 кунд **كند** ўтмас; ~ бўлмақ ўтмаслашмоқ.
 кунж **كنج** бурчак.
 кунжуд **كنجد** кунжут.
 кунист **كنشت** яҳудийлар ва оташпарастларнинг ибодатхонаси.
 кунуз **كنوز** канз нинг кўпчилиги.
 кунчилик **گونچيلىك** кунчалик; беш ~ беш кунчалик.
 кунҳ **كنه** асл, таг; ~ и зот зотнинг асли, таги.

куп **كوپ** куб га қ.
куравий **كروى** думалоқ.
курта жубба **كرته جبه** кийим номи.
кусур **كسور** каср нинг кўплиги.
кусуф **كشوف** тутулиш; шамс ~ и қуёш тутулиши.
кутвол **كوتوال** қалъа бошлиғи.
куттоб **كاتب** котиб нинг кўплиги.
кутуб **كاتب** китоб нинг кўплиги.
куф **كوف** бойўғели, бойқуш.
куфр **كفر** динсизлик; ~ аҳли хоси динсизларнинг пешвола-
ри; ~ айламақ иймонсизлик, худосизлик деб билмоқ.
куфрон **كفران** понкўрлик, кўрнамаклик.
куффор **كفار** кофир нинг кўплиги.
кушод **كشاد** ва **كشاده** 1) очилган; ~ айламақ,
~ бермақ очмоқ; 2) ечилган, озод бўлган; ~ бўлмақ еп-
гиллашмоқ.
кушода **كشاده** кушод га қ.
кушойиш **كشايش** очилиш, равшанланиш; ~ етишмақ очил-
моқ, равшанлашмоқ.
кушти **كشتى** кураш.
куштигир **كشتى گير** курашчи, полвон.
куштидонлиг **كشتى دانلىغ** курашни яхши билишлик.
куҳан **كهن** куҳон га қ.; ~ майхона дунё.
куҳангард **كهنگرد** қадимдан кезувчи; чархи ~ осмон.
куҳанланг **كهنلنگ** тегса тебранмас, танбал.
куҳансол **كهنسال** қари.
куҳл **كحل** сурма.
куҳулат **كهولت** ўрта ёш.
куҳун **كهن** тўғриси куҳан.
кўж **كوج** тўғриси куз.
кўз **كوز** тўғриси куз.
кўзлук **كوزلوك** кўзли.
кўй **كوى** маҳалла; кўча.
кўкалтон **كوكلتاش** эмикдон.

кукрамак **كوكراماك** қичқирмоқ, бўкирмоқ.
кўкс **كوكس** ва кўкус **كوكوس** кўкрак.
кукрамак **كوكراماك** кукрамак га қ.
кўкус **كوكوس** кўкс га қ.
кўлок **كولاك** тўғриси кулок.
кўмач **كوماچ** нон, кўрга кўмиб пиширилган нон.
кўмоч **كوماچ** тўғриси кўмач.
кўмурмак **كومورماك** кемирмоқ.
кўнглак **كونگلاك** кўйлак.
кўнгармақ **كونغارماق** қўпормоқ, ағдармоқ.
кўналак **كوپلك** капалак.
кўрага **كوراگه** палос, кигиз.
кўрагоний **كورگانى** куёв, хон куёви.
кўрагонлиқ **كورگانلىق** куёвлик.
кўрга **كورگا** май идишлар қўйиладиган махсус сандалча.
кўркабой **كوركاباى** чиройли.
кўркаймак **كوركايماك** эскирмоқ.
кўс **كوس** катта ноғора.
кўсзан **كوسزن** ноғорачи.
кўтаҳ **كوتاه** кўтоҳ га қ.
кўтоҳ **كوتاه** ва кўтаҳ **كوتاه** қисқа, калта.
кўтаҳандеш **كوتاه انديش** калтафаҳм, қисқа ўйли.
кўтаҳназарлиқ **كوتاه نظريق** узоқни кўра билмаслик, калтабин.
кўфт **كوفت** туртки, қоқилиш; ~ топмақ қоқилмоқ, туртки емоқ.
кўфтагарлик **كوفته گريليك** темирчилик.
кўчакдил **كوجاكلد** 1) кўнгилчан; 2) маъюс.
кўчар **كوجار** кўшиннинг дам олиш манзилидан яна йўлга
чиқиши.
кўш **كوش** ва кўшини **كوشش** тиришқоқ, жаҳд қилувчи;
~ қилмақ тиришмоқ, жаҳд қилмоқ.
кўшини **كوشش** кўш га қ.
кўшк **كوشك** қаср.
кўҳ **كوه** тоғ.
кўҳа **كوهه** совут.

кўҳан **كوهن** тўғриси кўҳан.
 кўҳий **كوهي** 1) тоғлик; ёввойи; 2) тоғда яшовчи.
 кўҳистон **كوهستان** тоғли ер.
 кўҳқан **كوه كن** 1) тоғ қазувчи; 2) Фарҳоднинг лақаби.
 кўҳканвор **كوه كنوار** тоғ қазувчидек.
 кўҳқанлик **كوه كنليک** тоғ қазувчилик.
 кўҳна **كهنه** эски, қадимий.
 кўҳон **كوهان** 1) ўрқач; 2) эгар.
 кўҳонлик **كوهان ليک** 1) ўрқачли; 2) эгарли.
 кўҳпайванд **كوه پيوند** тоққа уланган, юксак.
 кўҳсор **كوهسار** тоғлик.
 кўҳтан **كوه تن** гавдали.
 кўҳтанлик **كوهتنليک** гавдали.

Л

лабан **لبن** сут.
 лаб балаб **لب بلب** ва лаболаб **لبالب** тўла, лиммо-лим;
 ~ тўлмақ тўла бўлмоқ; ~ май тўла май; ~ қуймақ тўла қуймоқ.
 лабиб **لبيب** эсли; зийрак; эҳтиёткор.
 лаболаб **لبالب** лаб балаб га қ.
 лабтанна **لبتننه** чанқоқ, сувсаган.
 лабус **لبوس** кийим-кечак.
 лаванд **لوند** 1) сипоҳи, аскар; 2) қўрқмас, довурак; 3) фоҳиша; 4) погирд; 5) хизматкор 6) ичкучи, майхўр; ~ этмак ичкучилик қилмоқ.
 лавандваш **لوندوش** чапани; ~ киши чапани киши.
 лавандвашлик **لوندوشليک** чапанилик.
 лавандлик **لوندليک** ичкучилик, майхўрлик; муфрит ~ ҳаддан ортиқ ичишлик.
 лавандшева **لوندشيوه** лаванд қилиқли.
 лавз **لوز** бодом.
 лавлок **لولاک** агар сен бўлмасанг; ҳадиси ~ ер ва мавжудотнинг Муҳаммад пайғамбар туфайли яратилгани ҳақидаги ҳадис.
 лавн **لون** кўплиги алвон ранг.

лавойиҳ **لوايح** лойиҳа нинг кўплиги.
 лавомиъ **لوامع** 1) ламъа нинг кўплиги; 2) Абдураҳмон Жомий асарларидан бирининг номи.
 лавоҳиқ **لواحق** лоҳиқа нинг кўплиги.
 лавс **لوث** нажосат, ифлослик.
 лавснок **لوثناک** ифлос; ~ чибин ифлос пашша.
 лавҳ **لوح** 1) тахтача, ёзув тахтачаси; 2) лавҳа тош, қабр тоши, кун ~ и қуёш юзи; ~ и замир кўнгил; ~ и иршод таълим-тарбия дастури; ~ и маҳфуз тақдир китоби.
 лавҳа **لوحه** 1) саҳифа; 2) тоғ тустовуғи.
 лав ҳаша-л-лоҳу **لوحشى الله** баракалла.
 ладуний **لدوني** илоҳий; ~ улум илоҳий илмлар, илму-л-калом.
 лажож **لجاج** ўжарлик.
 лаззат **لذت** кўплиги лаззот тотлилик, ширинлилик; ~ и жисмоний жисмоний лаззат; ~ топмақ лаззатланмоқ.
 лаззот **لذات** лаззат нинг кўплиги.
 лаим **لئيم** пасткаш, хасис, очқўз; ~ и дунсиринг пасткаш; ~ и масҳара шарманда, расво; ~ и сахтқўш ўта пасткаш.
 лаимлик **لئيمليک** пасткашлик, хасислик.
 лайийн **لين** юмшоқ, мулойим.
 лайл **ليل** кеча, тун; йавму ~ куну тун; ~ у наҳор кеча-кундуз.
 лайлан **ليلا** кечаси, тунда; ~ ва наҳоро кечасию кундузи.
 лайса **ليس** эмас, йўқ; ~ кэмъаслиҳи шайъун ўхшаши йўқ.
 лак **لك** юз минг; бир ~ йармақ юз минг таңга.
 лагадкўб **لگدکوب** оёқ ости қилинган, поймол қилинган; ~ этмак эзмоқ; ~ и замон ҳаёт зарбалари.
 лакнат **لکنت** дудуқланиш; талаффуз ~ и дудуқланиш, тили чучуқлик.
 лам **لم** феълларда бўлишсизлик билдирувчи кўмакчи; ~ йазраъ экилмаган, ҳайдалмаган (ер); ~ йазал абадий, ўлмас.
 ламам **لمم** майда гуноҳлар.
 лам йазалий **لم يزلى** абадий, ўлмас.
 ламс **لمس** ушлаб, пайнаслаб кўриш, сезиш; ~ этмак ушламоқ, сезмоқ.
 ламъа **لمعه** кўплиги лавомиъ шуъла, ёлқин; ~ йи дилжўй дилни ёритувчи шуъла, қувонтирувчи ёлқин; ~ йи малоҳат гўзаллик нури; ~ йи меҳр қуёш нури.

ламтабадан **لما تبا** шуьлавланувучи, ёлқинли.
 ламтон **لامتون** ялтирок.
 ламха **لامخا** (1) қараши; (2) он, зум; ~ ин барқ чакмөкүнниң чарақ-лаши.
 лант **لانت** чүлөк оқсоқ; ~ бұймақ оқсоқланмоқ; ~ қиммақ чү-лант.
 лангар I **لانگار** (1) дорбонниң мувозанат ёрчи, лангар чүң; (2) кемани түхтати түриш үчүн кеманан суьла ташлаб қўйилган оғир чангар; ~ солмақ лангар ташламоқ.
 лангар II **لانگار II** мусофирхона.
 ланж **لانچ** нозил юриш; ~ этмақ ноз билан юрмоқ.
 лаоний **لاونى** (1) муьгьуьа нинг кўплиги; (2) асар ном; муь-ри ~ лаьл доналари.
 лара **لارا** (1) литраш, қатираш, чүьиб түшиш; (2) қатирөк.
 ларзон **لارزون** литроқ, қатирөк.
 латифа **لا تيفه** кўплиги латиф нозик маъно ифодаловучи
 кичик хикоя.
 латифийн **لا تيفين** гүзалик, нафислик.
 латифийн **لا تيفين** латифа нинг кўплиги; ~ таьл нозик таьлчи;
 ~ лар нозик маъноли кичик хикоятлар.
 латифа **لا تيفه** кўплиги афоз (1) суз; (2) тамаффүз; ~ и шах-дат Оллохнинг бирлиги ва Мухаммад унинг элчиси экани
 хакидати оғулар.
 латиф **لا تيف** (1) яраш; (2) кўшиб кўйиш.
 латфоз **لا تيفوز** (1) сузловучи, тамаффүз килувучи; (2) серпан, ваисақч, азма.
 латх **لا تيف** нарча, бұлак; ~ -- нарча-нарча.
 латхий **لا تيفي** бир оз, бирмуча (вақт).
 лачак **لا تيفك** рўмо.
 лашкаймақ **لا شكا يماق** бұшашмоқ.
 лаьб **لا ب** (1) ўйин; афоз ~ и болалар ўйини; (2) мазах, налранг; фүсулу ~ хийлаю налранг.
 лаьбафкан **لا ب فکان** налранг-боз.
 лаьборар **لا ب ور** ўйноқи, ўйинчи; хингўйин ~ хингў ўйин-лаьли.
 лаьнати **لا ب ناتي** лаьнати, маьгүн; зогими ~ лаьнати зогим;
 лаьлгун **لا ب لغون** ва лаьлгун **لا ب لغون** лаьлгун, қи-зиг; ~ май қизил май; ~ келмақ қизил бұймақ.

лаьлган **لا ب گان** лаьлганмон, қизил; ашқи ~ қон ёши.
 лаьли сиробий **لا ب سروبى** лаь.
 лаьн **لا ب** лаьнати; таьқи ~ лаьнат халқиси, таьқи ~ солмақ лаьнатиламоқ, қарешп остия қолимоқ.
 лаьра **لا ب** кўплиги ақоб ном; тахагүл.
 лаьра **لا ب** оғиз фалаки; ~ марази фалак касалтиги.
 лаьр **لا ب** беҳүда, бемазни.
 лаьб **لا ب** алаьга.
 лаьх **لا ب** ўйин-күлгү, хушчақчақлик; ~ гүхми қимор тошлари.
 лаьха **لا ب خا** (1) тамаффүз, ифода, шева; (2) овоз, товуш; хуш ~ чиройил овоз.
 лаьн **لا ب** кўплиги ақхон (1) охан, күй; (2) товуш, ун; күм-ри ~ и күмри товуш; ~ и нўшо-нўш баэзии кўлар; ~ лаьнапароз **لا ب ناپروز** күй чагүвучи, куйловучи; ~ муьганин-лар куйловучи, ашгүвучи, күй чагүвучи, чагүвучилар.
 лаьс **لا ب** кўплиги аьбиса кийим.
 лаьсат **لا ب سات** кўплиги лаьсат кийим.
 лаьсот **لا ب سوت** лаьсат нинг кўплиги.
 лаьво **لا ب و** байроқ; зарпин ~, зарбафт ~ олтин, зарха.
 лаьком **لا ب كوم** юган.
 лаьнат **لا ب نات** юмшөклик, мулоимлик.
 лаьсон **لا ب سون** кўплиги аьсина, тил; ~ и нуқтапароз хикмат-лар ашгүвучи тил; күш ~ и күш тили; араб ~ и араб тили; ~ ортин суз захри; ~ у-и-таьб фалдан таширувучи, сир-ларни билувучи.
 лаьф **لا ب ف** хурмо дарахтниниң пусти ва ундан олинадиган тола.
 лаьфт **لا ب فت** шоғом.
 лаько **لا ب كو** (1) кўришиш; (2) юз; ~ кўрүзмақ юз кўрсатмоқ; ~ га мушарраф бұймақ кўришиш парфита аришмоқ.
 лаьқия **لا ب قيا** соқол.
 лаьхөф **لا ب خوف** кўрпа, чошпаб.
 лаьа II **لا ب ا** фириб, налранг.

лобагар **لابه گر** фирибгар, найрангбоз; ~ **қавли** фирибгарнинг гапи.
 лобуд **لابد** 1) албатта; 2) лозима, лозим нарса; ~ **лар** лозим нарсалар.
 лода **لاده** нодон, аҳмоқ.
 ложарам **لاجرم** 1) албатта, шубҳасиз; 2) мажбуран, 3) шунинг учун, шу туфайли.
 ложувард **لاجورد** зангори ранг; **фалаки** ~ мовий осмон.
 ложувардий **لاجوردى** мовий, зангори.
 ложуръа **لاجرعه** охиригача, бир томчи қолдирмай; ~ **сумурмак** бир томчи қолдирмай ичмоқ; ~ **чекмак** охиригача ичмоқ.
 лозима **لازمه** керак нарса; **йахшилик** ~ **си** яхшилик учун керак нарса.
 лойа **لايه** матонинг бўёғи остига суриладиган мой қатлами.
 лойазал **لايزل** абадий, ўлмайдиган.
 лойамут **لايموت** 1) ўлмас; 2) ўлмаслик учун етарли.
 лойанфак **لاينفك** ажралмас, айрилмас.
 лойатажаззо **لايتجزى** бўлакларга бўлинмас, ажратиб, бўлиб бўлмайдиган.
 лойаъқал **لايعقل** ақлсиз.
 лойуадд **لايعد** саноқсиз.
 лойиҳ **لايخ** очиқ, тушунарли; ~ **этмак** равшан қилмоқ.
 лойиҳа **لايحه** кўплиги лавойиҳ лавҳа.
 лолабор **لاله بار** лола ёғдирувчи.
 лолавор **لاله وار** лола ранг, қизил.
 лолагун **لاله گون** лола ранг, қизил; ~ **ҳулла** қизил кийим.
 лолайи нуъмон **لاله نعمان** саллагул, пионгул.
 лоларух **لاله رخ** лола юзли.
 лоларухсор **لاله رخسار** лола юзли.
 лолафом **لاله فام** лоладек, қизил; ~ **минқор** қизарган тумшук; **ашки** ~ қон кўз ёши.
 лома **لامه** тўғриси ламъа.
 ломакөн **لامکان** 1) муқим ери йўқ, маконсиз; 2) тангри; ~ **мулки** тангри мулки, дунё.
 ломаъа-л-лоҳ **لامع الله**: ~ **манзил** ер юзи, дунё.

ломий **لامع** шуълали, ёлқинли; **меҳр** ~ **и**, **хуршиди** ~ **нурли** қуён; ~ **тулуъ қилмақ** нур тарқатмоқ, шуълалаймоқ.
 лос **لاس** ипак чиқиндиси.
 лот **لات** бут номи.
 лотахаф **لاتخف** қўрқма.
 лотақул **لاتقل** айтма, гапирма.
 лоуболлий **لاابالى** 1) бепарво, беғам; 2) қўрқмас; **тиги** ~ **аёвсиз** тиглар.
 лоухси: **لاوحسى** ~ **айтмак** сон-саноқсиз демоқ (Қуръондан иқтибос).
 лофиз **لافظ** талаффуз этувчи, сўзловчи; **маоний адосиға** ~ маъно очиб берувчи.
 лош **لاش** ўлимтик, ўлик тан.
 лоша **لاشه** 1) яғир эшак; 2) от; 3) тўрт оёқли ҳайвон.
 лошкаймак **لاشكايماك** тўғриси лашкаймак.
 лоъиб **لاعب** ўйинчи.
 лог **لاغ** 1) ҳазил; 2) ноз; 3) позиклик, юмшоқлик; 4) аланга.
 лог-лог **لاغ لاغ** ловуллаш; ~ **куймак** ловиллаб ёнмоқ.
 лоҳиқ **لاحق** қўшилган, илова қилинган.
 лоҳиқа **لاحقه** кўплиги лавоҳиқ илова, қўшимча.
 лубб **لب** 1) ўрта, марказ, моҳият; 2) юрак, кўнги; 3) ақл; 4) сара, терилган.
 лужайн **لجين** кумуш.
 лужжа **لجه** денгиз, дарё.
 лузужат **لزوجت** ёпишқоқлик.
 лук **لوك** ҳақир, забун, суст, оғир.
 луоб **لعاب** сўлак; ~ **и наҳл** асал.
 лутф **لطف** кўплиги алтоф илтифот.
 лутфомез **لطف آميز** марҳаматли.
 луҳ **لوخ** қамиш.
 луъб **لعب** ўйин.
 луъбат **لعبت** ўйинчоқ, қўғирчоқ.
 луъбатақбоз **لعبتك باز** найрангбоз.
 луъбатбоз **لعبت باز** қўғирчоқ ўйнөвчи, найрангбоз, ҳийлагар
 луъбатжабин **لعبت جبين** безанган, ораста маҳбуба.

луъбати қашанг لعبت قشنگ сержилва, шўх маҳбуба.

луъбий لعبى ўйинчилик.

луълуъ لؤلؤ кўплиги лаолий гавҳар.

луълуъфишон لؤلؤفشان гавҳар тарқатувчи.

луқмағоҳ لقمه گاه қорин, жиғилдон.

луқмахўр لقمه خور озиқланувчи, еювчи.

луғз لغز тўғриси лўғз.

луғаз لغز тўғриси лўғаз.

лўливанш لولى ووش лўлига ўхшаш, гўзал, шўх.

лўликуш لولى كوش лўлини ром қиладиган.

лўғз ва лўғаз لغز жумбоқ, топишмоқ, чистон.

лўғаз لغز лўғз га қ.

М

маа مع билан, бирга; ~ -л-қасд қасд билан, қасддан; ~ -л-қисса шундай қилиб, хуллас.

мабдаъ مبداء кўплиги мабодий бошланиш, ибтидо; ~ ву маод бошланиш ва охират, бу ва у дунё; ~ и файз барака манбаи.

мабодий مبادى мабдаъ нинг кўплиги.

мабкий مبكى йиғига сабаб бўлган (киши), марҳум.

мабсит مباسط кенг, ёйиқ; сўз, баён тузилишининг кенглиги, гапдаги узунлик.

мабраз مبرز ҳожатхона.

мабрур ميرور 1) Оллоҳ кечирган (киши); 2) марҳум, раҳматли; ~ бўлмақ кечирмоқ.

мабеут ميسوط 1) кенг, муфассал; 2) хурсанд, шод; ~ айламақ хурсанд қилмоқ.

мабъе مبعوث юборилган, элчи; ~ бўлмақ юборилмоқ.

мабҳас مبحث баҳс мавзуси; хорижи ~ сўзлар баҳс мавзудан ташқари гаплар.

мабҳут مبهوت ҳайрон, ҳайратда қолган; ~ димоқ ақл ҳайратда қолган ақл; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ ҳайрон бўлмоқ; ~ этмақ, ~ қилмақ ҳайратда қолдирмоқ; ~ қолмақ ҳайратда қолмоқ.

мабҳутлуқ مبهوت لوق ҳайратда қолиш.

маваддат مودت 1) муҳаббат; 2) дўстлик; фоил ~ ига фириф-

та қилмақ ҳаракат қилувчининг дўстлигига мафтун қилмоқ; ~ ошкор айламақ дўстлик изҳор қилмоқ.

маввож موج тўлқинли, мавжли; баҳри ~ тўлқинли денгиз; ~ қилмақ тўлқинлантирмоқ.

мавж موج кўплиги амвож тўлқин; ~ солмақ мавжлантирмоқ; ~ урмақ тўлқинланмоқ.

мавжвар موجور мавж урувчи, тўлқинли; баҳри ~ тўлқинланувчи денгиз.

мавжзан موجز тўлқинланиш; ~ бўлмақ мавжланмоқ.

мавжлуқ موجلوق тўлқинли, мавжли; ~ сув тўлқинли сув.

мавжнок موجناك тўлқинли, мавжли.

мавжпарвар موجپور мавжлар ичида ўсган (денгизчи).

мавжуд موجود кўплиги мавожд бор; ~ айламақ, ~ этмақ, ~ қилмақ яратмоқ; ~ ўлмақ ярамлоқ.

мавжудлуқ موجود لوق тириқлик, мавжудлик.

мавжхез موجخيز тошқин; ~ ўлмақ тошмоқ.

мавзий موضع кўплиги мавозий ўрин, жой, макон.

мавзун موزون 1) текис, хушбичим; 2) ўлчовли, вазнга солинган; ~ калом вазни сўз; ~ наволиқ мунгли; ~ бўлмоқ текис, тўғри бўлмоқ.

мавкиб موكب кўплиги мавокиб шоҳни кузатиб юрувчи суворийлар, мулозимлар, ~ и сарой; ~ и кишваророй мамлакатни безовчи суворийлар; ~ и ҳумойун шоҳона суворийлар.

мавлавий مولوى донишманд.

мавлид مولد 1) туғилган жой; ~ и Самарқанддур туғилган ери — Самарқанд; 2) туғилиши; ~ и набий пайғамбарнинг туғилиши.

мавло مولى кўплиги маволий хўжа, жаноб.

мавлуд مولود кўплиги маволид 1) туғилган; 2) туғилиш; 3) туғилган (ўғил).

маводд مواد модда нинг кўплиги.

мавожиб موجب маош, иш ҳақи; ~ олмақ иш ҳақи олмоқ.

мавожибхўр موجب خور маошхўр, хизмат ҳақи олувчи;

мавожд موجد мавжуд нинг кўплиги; азвоқ ~ и завқнинг мавжудлиги.

мавозий مواضع мавзий нинг кўплиги.

мавоиз موعظ муъъиза ва мавъизат нинг кўплиги.

мавоизосо موعظ آسا пасиҳатли; ~ калом пасиҳатли гап.

мавокиб موابك мавкиб нинг кўплиги; гардунваш ~ осмондек

(улуғ) суворийлар, шоҳ мулозимлари.

маволид **مواليد** мавлуд нинг кўплиги.
маволий **موالى** мавло нинг кўплиги, **мадраса** ~ **си** мадраса эгалари.
мавониъ **موانع** моний нинг кўплиги; ~ **бўлмак** тўсиқ бўлмоқ.
мавоший **مواشى** **мошийа** нинг кўплиги; **сотир** ~ бошқа туёқдиллар.
мавоқиъ **مواقع** мавқеъ нинг кўплиги.
мавоҳиб **مواهب** мавҳиба ва мавҳибат нинг кўплиги.
маврид **مورد** кириш ери; кириш пайти; ~ **и** **файзи** субҳоний тангри баракасининг кириш ери; ~ **и** **фуйузи** гайбий яширин барака кирган пайт.
маврус **موروث** мерос қолган.
маврусий **موروثى** меросга мансуб; ~ **мулк** мерос қолган мулк.
мавенм **موسم** фасл, мавсум; **қиш** ~ **и** қиш фасли.
мавсум **موسوم** номланган, аталган; ~ **бўлмақ**, ~ **эрмак** аталмоқ, номланмоқ; ~ **қилмақ** атамoқ, номламоқ.
мавсуф **موصوف** васф қилинган, сифатланган, мақталган; ~ **бўлмақ** таъриф қилинмоқ, сифатланмоқ, ~ **келмак** васф қилинмоқ, таърифланмоқ.
мавт **موت** кўплиги амвот ўлим; ~ **марази** ўлим дарди, дарди бедаво.
мавто **موتى** маййит нинг кўплиги; ~ **азаси** ўликлар учун тутилган аза.
мавфур **موفور** фаровон, бисёр, кўп.
мавъид **موعد** ваъдалашилган вақт.
мавъиза **موعظه** ва мавъизат **موعظت** кўплиги мавъиза ўғит, панд, ваъз; ~ **этмак** ўғит қилмоқ..
мавъизаомиз **موعظه امين** насиҳатомиз.
мавъизат **موعظت** мавъиза га қ.
мавъуд **موعود** ваъда қилинган, келишилган (нарсa).
мавқеъ **موقع** кўплиги мавоқиъ жой, ўрин, макон.
мавқуф **موقوف** 1) тўхталган; 2) боғланган; ~ **эрмак** тўхтамоқ; ~ **қилинмақ** боғлаб, мунтазир қилиб қўймоқ; ~ **қўймақ** тўхтатиб қўймоқ.
мавҳиба **موهبة** ва мавҳибат **موهبت** 1) совға, ҳадъя; 2) саховат; ~ **субҳоний** тангри саховати; ~ **тожи** саховат тожи; ~ **айламак** ато қилмоқ.
мавҳибат **موهبت** мавҳиба га қ.
магас **مگس** папша.

мадд **مد** узайиш, узунлик; ~ **айламак**, ~ **бермак** узайтирмоқ.
мадид **مدید** узун, узоқ; **муддати** ~ узоқ вақт.
мадина **مدینه** кўплиги мадойин 1) шаҳар; 2) шаҳар номи.
мадиҳ **مدیح** ва мадиҳа **مدیحه** кўплиги мадойиҳ 1) мақтов; 2) мақтовли; 3) мадҳия (шеър).
мадиҳа **مدیحه** мадиҳ га қ.
мадмаъ **مدمع** кўз ёши, ~ **и** **боклий** йнеловчининг кўз ёшлари.
мадойин **مداین** мадина нинг кўплиги 1) ...; шаҳар номи.
мадойиҳ **مدایح** мадиҳ ва мадиҳа нинг кўплиги; ~ **и** **нақд** бор, кўриниб турган сифатлар мақтови.
мадор **مدار** 1) ўқ, марказ; 2) асос, манба; ~ **ўлмақ** асос бўлмоқ; ~ **и** **ҳикмат** ҳикмат асоси.
мадориж **مدارج** мадраж ва мадража нинг кўплиги; **сўз** ~ **и** гап тузилиши.
мадорие **مدارس** мадраса нинг кўплиги.
мадраж **مدرج** ва мадража **مدرجه** даража.
мадража **مدرجه** мадраж га қ.
мадрак **مدرك** кўплиги мадорик хужжат.
мадраса **مدرسه** мактаб, ўқув юрти.
мадруе **مدروس** берк, ёпиқ; ~ **эшик** ёпиқ эшик; ~ **айламак**, ~ **этмак** ёпмоқ, беркитмоқ.
мадруслуқ **مدروسلوق** 1) берклик, ёпилганлик; 2) қамал; ~ **диш** қутулмақ қамалдан чиқмоқ.
мадфан **مدفن** дафн этиш жойи, гўр, мазор.
мадфун **مدفون** кўмилган, дафн қилинган; ~ **айламак** кўймоқ, дафн қилмоқ.
мадхал **مدخل** кириш, кириш жойи; **махражу** ~ чиқиш ва кириш жойлари; ~ **қилмақ** киритмоқ.
мадҳ **مدح** мақтов; ~ **демак** мақтамоқ.
мадҳгустарлик **مدحگستارلیک** мадҳ қилишлик.
мадҳоройлик **مدحارایلیک** мадҳўйлик.
мадҳсоз **مدحساز** мақтовчи, маддоҳ; ~ **бўлмақ** маддоҳлик қилмоқ.
мадҳуш **مدھوش** ҳушдан кетган, қўрққан; ~ **айламак**, ~ **этмак** қўрқитмоқ, даҳшатга солмақ; ~ **ўлмақ** ҳушсизланмоқ.
мажбул **مجبول** туғма, табиий; ~ **эрмак** яратилмоқ, табиатан яратилган бўлмоқ.

мажд **مجد** шон, шараф.
 мажзуб **مجنوب** ақлдан озган, телба, ҳақиқий ишқ жозибасини бошдан кечирган (киши).
 мажид **مجيد** шонли, шарафли; каломи ~ Қуръон.
 мажлисафрўз **مجلس افروز** мажлис қизитувчи.
 мажлисоро **مجلس آرا** мажлисни жонлантирувчи.
 мажмар **مجمر** оташкада, ўтдон.
 мажмаъ **مجمع** йиғилиш; йиғиладиган жой; ~ у-л-бахрайин икки денгиз қўшилган жой; ~ айламак, ~ қилмақ йиғмоқ.
 мажнун **مجنون** телба.
 мажнунниҳод **مجنون نهاد** мажнун сифат.
 мажонин **مجانين** мажнуннинг кўплиги.
 мажро **مجري** 1) оқар жой; 2) ўзан.
 мажуе **مجوس** оташпараст.
 мажуеий **مجوسی** мажуе га мансуб.
 мажуелиқ **مجوسلیق** оташпарастлик.
 мазаллат **مذلت** 1) ҳақорат; 2) пастлик; ~ қилмақ ҳақорат қилмоқ; ~ туфроғи тубанлик, пастлик.
 мазаммат **مذمت** терган, ёмонлаш, сўкиш; ~ лойиқи сўкинга лойиқ.
 мазбала **مذبلة** ахлатхона.
 мазбур **مذبور** мазкур, айтиб ўтилган; ~ айламак айтиб ўтмоқ, эсламоқ.
 мазбут **مضبوط** мустаҳкам, маҳкамланган; ~ баён очиқ баён; ~ айламак эгалламоқ; ~ ўлмақ эгалланмоқ, забт қилинмоқ.
 мазбуҳ **مذبوح** сўйилган; ~ айламак сўймоқ.
 мазж **مزج** аралаштириш, омукталаш; ~ қилмақ аралаштирмоқ, омукта қилмоқ.
 мазид **مزید** 1) қўшимча; 2) қўшилган; ичкан майи ҳал-мин ~ ичгани ортиқча майми?
 мазлима **مظلّمه** тўғриси музлима.
 мазлумкуш **مظلوم كوش** мазлум, эзилганни ўлдирувчи.
 мазмаза **مضمضه** оғиз чайиш.
 мазмум **مذموم** сўкилган, ёмонланган; ~ қилиғ ёмон қилиқ; ~ хасойил ёмон одатлар.

мавод **مزد** кўпайтириш, зиёда қилиш.
 маволим **مظالم** музлима нинг кўплиги; ~ девони шикоятлар билан шуғулланувчи идора.
 мазорихъ **مزارع** мазраъ ва мазраъа нинг кўплиги.
 мазоқ **مذاق** 1) маза билиш; 2) дид; ~ ни чучутмак дидли бўлмақ.
 мазоҳиб **مذاهب** мазҳаб нинг кўплиги.
 мазоҳир **مظاهر** мазҳар нинг кўплиги; ~ бўлмақ кўринмоқ.
 мазраъ **مزرع** ва мазраъа кўплиги мазорихъ экинзор.
 мазраъа **مزرعه** мазраъ га қ.
 мазруъ **مزروع** 1) экилган; 2) экин; ~ этмак экмоқ.
 мазруф **مظروف** идишга солинган (қўшилган) нарса; зарфу ~ шиша май.
 мазҳаб **مذهب** кўплиги мазоҳиб 1) дин; 2) таълимот; 3) йўл, йўналиш; тўрт ~ исломдаги ханбалий, шофий, аъзамий ва ҳанафий мазҳаблар.
 мазҳар **مظهر** кўплиги мазоҳир кўриниш ери, кўриниш; кўрсатиш.
 майгун **ميگون** май ранг, қизил, ҳоли ~ қизил хол.
 маййит **میت** кўплиги амвот ва мавто ўлик, мурда.
 майкада **میکده** майхона.
 майлона **میلانه** хоҳиш, рағбат; ~ кўрмак истамоқ.
 майполо **میپالا** май сузгич; ~ этмак сузмак, сузгичдан ўтказмоқ.
 майруқ **مایروق** оқсоқ, чўлоқ.
 майхуш **میخوش** пордон, аччиқ-чучук.
 макин **مکین** қарор топган, яшовчи.
 макман **مکمن** пистирма; ғайб ~ и тақдир; адам ~ и нариги дунё.
 макнат **مکنت** 1) қудрат; 2) бойлик; ~ тонмақ қудратли бўлмақ.
 макнун **مکنون** яширин; дурри ~ садаф ичидаги дур, яширин дур.
 макон **مکان** кўплиги амкина ер, манзил;
 макорим **مکارم** макрамат ва макрама нинг кўплиги; ~ и ахлоқ яхши хулқлар.
 макотиб **مکاتب** мактуб нинг кўплиги; ~ га рақам урмақ мактуб ёзмоқ, мактублар тўпламини тузмақ.
 макрама **مکرمة** макрамат га қ.

макрамат **مكرمت** ва макрама **مكرمه** 1) шон, шараф;
 2) олижаноблик; 3) саховат; ~ **бисотида** саховатда, қўли
 очиқликда.
 макруҳ **مكروه** ёқимсиз, ~ тутмақ ёқимсиз билмоқ.
 макс **مكث** 1) тўхташ; 2) кутиш; ~ **кўргузмақ**, ~ **этмақ**,
 ~ қилмақ тўхтамоқ.
 максаб **مكسب** ҳунар, касб билан тошилган мол, маблағ, да-
 ромад, кириш.
 мактабдор **مکتبدار** муаллим.
 мактуб **مکتوب** кўплиги макотиб мактуб, хат, ~ айламақ
 ёзиб қўймоқ.
 мактум **مکتوم** яширин, пинҳон; ~ **этмақ** яширмақ.
 макшуф **مکشوف** очилган, кашф этилган; ~ **бўлмақ** ошкор
 бўлмақ; ~ **қилмақ** очмоқ.
 малак **ملك** кўплиги малоийк ва малоийка фаришта.
 малакван **ملکوش** фариштасифат.
 малакий **ملکی** малак га тегишли.
 малакосор **ملك آثار** фаришта равиш.
 малакут **ملاکوت** яширин дунё, ғайб дунё, фаришталар олами.
 малакшева **ملک شیوه** фаришта равиш.
 маланг **ملنگ** 1) шира кайф; 2) оёқ яланг; масту маст ва
 оёқ яланг.
 малах **ملخ** чигиртка.
 малажаъ **ملجاء** бошпана, паноҳ.
 маликван **ملکوش** шоҳдек; ~ **келмақ** шоҳга ўхшамоқ.
 малиҳ **مليح** ёқимли; ~ **ўлмақ** ёқимли бўлмақ; **сурати** ~
 хушбичим, кўркли.
 маллоҳ **ملاح** денгизчи.
 мало **ملا** тўла; халову ~ эмас тўла эмас.
 малоз **ملاز** бошпана; ~ **и аҳли-л-лоҳ** халқпарвар, одампаноҳ.
 малоийк **ملايك** ва малоийка **ملايکه** малак нинг кўплиги.
 малоийка **ملايکه** малоийк га қ.
 малол **ملاال** ва малолат **ملاال** зерикиш, сиқилиш, эн-
 тикиш; ~ **қилмақ** ранжитмоқ; ~ **топмақ** сиқилмоқ.
 малолат **ملاال** малол га қ.
 малом **ملاام** ва маломат **ملاام** таъна; ~ **айламақ**,
 ~ **қилмақ** таъна қилмоқ.

маломат **ملاام** малом га қ.
 маломаткен **ملاام کيش** маломат чеккан, маломатли.
 малоҳат **ملاام** ёқимлилик.
 малсо **ملسا** текис; ~ **қилмақ** текисламоқ.
 малул **ملول** 1) ғамгин, хафа; 2) хоргин; ~ **бўлмақ**, ~ **ўл-**
мақ, ~ **эрмақ** ранжимоқ, хафа бўлмақ; ~ **қилмақ** хафа
 қилмоқ, ранжитмоқ.
 малфуз **ملفوظ** талаффуз қилинган; ~ **қилмақ** талаффуз қилмоқ.
 малҳуз **ملحوظ** мулоҳаза қилинган, хотирга олинган;
 ~ **бўлмақ** мулоҳаза қилмоқ.
 мамарр **ممر** ўтин жойи, йўл.
 мамдуд **ممدود** узайтирилган, чўзилган; ~ **бўлмақ** узаймоқ.
 мамдуҳ **ممدوح** мақталган; ~ **бўлмақ** мақталмоқ.
 мамзуж **ممزوج** аралаш, омухта; ~ **ўлмақ** аралашмоқ.
 мамлакат **مملکت** кўплиги мамолик юрт, ўлка.
 мамлу **مملو** тўла; **жонни** ~ **этмақ** хотиржам бўлмақ, кўн-
 гил тўлдирмоқ; ~ **айламақ**, ~ **қилмақ** тўлдирмоқ.
 мамлук **مملوک** қул.
 мамнуъ **ممنوع** ман этилган, тақиқланган; ~ **бўлмақ** та-
 қиқланмоқ; ~ **тутмақ** тақиқланган деб билмоқ.
 мамолик **ممالک** мамлакат нинг кўплиги.
 мамот **مماات** ўлим; **барги** ~ ўлимлик (нарсалар).
 мамуг **ماموغ** пахта.
 мангин **مانگيش** аста қадам қўйиш, хиром қилиш.
 манглай **مانگلاي** пешона.
 мангмақ **مانگماق** қуймоқ.
 мангдурмақ **مانگدورماق** аста қадам бостирмоқ, хиром қилдирмоқ.
 манжаниқ **منجنیق** палахмон; қалъа деворига чиқиш учун
 ишлатиладиган ускуна.
 манзар **منظر** ва манзара **منظره** кўриниш; ~ **бўл-**
мақ кўринмоқ.
 манзара **منظره** манзар га қ.
 манзил **منزل** кўплиги манозил уй, турар жой; қароргоҳ;
 ~ **этмақ**, ~ **қилмақ** жойлашмоқ (яшаш учун); ~ **ясамақ**
 турар жой қурмоқ.
 манзилат **منزلت** мартаба, даража.

манзума منظومه шеърий асар.

манзур منظور 1) кўринишли, кўримли; 2) мақсад; тилак.

маниш منش табиат, феъл-атвор.

маниъ منيع мустаҳкам, қўлга киритиб бўлмайдиган (қалъа).

манқуб منقوب жафокаш, эзилган.

маноб مناب ўринбосарлик, ноиблик; ~ и килки тақдир тақдир қалами билан ёзилган ўринбосарлик.

манозил منازل манзил нинг кўплиги, қатъи ~ айламак йўл босиб ўтмоқ.

манойиқлик مناييقلق мулоийим, жозибали.

манол منال мол-мулк; молу ~ мол-мулк.

маносиб مناصب мансаб нинг кўплиги.

манот منات бут номи.

манофиъ منافع манфаат нинг кўплиги.

мансаб منصب кўплиги маносиб амал (хизматда).

мансуба منصوبه 1) тайинланган (мансабга); 2) тикилган (байроқ); қайу ~ қайси байроқ; фалак ~ си насиба, ризқ.

мансур منصور ва мансура منصوره голиб, ғалаба қозонган.

мансура منصوره мансур га қ; асокири ~ голиб аскарлар.

мансух منسوخ бекор қилинган, сиқиб чиқарилган, йўқ қилинган; ~ айламак рад қилмоқ, ~ этмак йўқ қилмоқ, бекор қилмоқ.

мантуқий منطوقى айтилган.

манфаат منفعت фойда, даромад.

манфах منفخ тўғриси минфах.

манфий منفي салбий, инкор қилинган; ~ ўлмак йўқ бўлмоқ.

маншаъ منشاء келиб чиқиш.

маншурур منشور ва маншура منشوره 1) фармон; 2) ёрлик; 3) тарқатилган, ёйилган; ~ и давлат шоҳ фармони; ~ тиламак ёрлик сўрамоқ.

маншура منشوره маншуру га қ.

маншурулуқ منشورلوق имтиёзлилик.

манқабат منقبت 1) қобилият; 2) фазилат, хислат; 3) мақтов; ~ бўлмак мақталмоқ.

манқал منقل ўтдон, оташдон.

манқул منقول 1) кўчирилган; 2) ҳикоя қилинган, айтиб берилган; ~ бўлмак айтилмоқ.

манқут منقوت нуқтали; ~ қилмак нуқта қўймоқ.

манқуш منقوش нақшли, нақшланган.

манғит منغيت қабила номи.

манҳий منهي инкор қилинган; ~ ишлар тақиқланган, гуноҳ ишлар.

манҳуе منحوس бадбахт, наҳсли.

маоб I مآب кўплиги маойиб 1) сифиши жойи; бошпана.

маоб II معاب айб, нуқсон.

маод معاد 1) қайтиш жойи; 2) нариги дунё.

маодин معادن маъдан нинг кўплиги.

маозаллоҳ معاذالله Оллоҳ сақласин.

маойиб معايب маоб II нинг кўплиги; ~ топмак айб топмоқ.

маол مال 1) мазмун, асл мақсад; 2) пировард-натияжа.

маоллий معالي маълот нинг кўплиги; ~ эрмак олий хислатли бўлмоқ.

маоний معاني маъно нинг кўплиги; ~ абкори янги маънолар; ~ топмак тушинмоқ.

маориф معارف маърифат нинг кўплиги.

маорифпаноҳ معارف پناه билимлар ҳомийси.

маосир مآثر маъсар ва маъсара нинг кўплиги.

маоф معاف кечирип; ~ айламак, ~ тутмак кечирмоқ; ~ бўлмак кечирилмоқ; ~ эрмак кечирилмак; ~ қилмак кечиримли деб билмоқ.

мар مر ва марра مره олтинни ўлчашда қўлланиладиган ўлчов бирлиги ҳисобида ҳар бир эллик саногини бир эллик, икки эллик каби.

мараз مرض кўплиги амроз касаллик.

марал مرل кийик.

мараммат مرمت таъмир, тузатиш; қилмак тузатмоқ.

марас مرس тўғриси марс.

марақ مرق : гами ~ чуқур қайғу.

марбут مربوط беглик, тегишли; ~ айламак боғламоқ.

марг مرگ ўлим; ~ уйқуси қаттиқ уйқу.

марглик مرگليک жонсизлик; ~ зоҳир айламак жонсизлик белгиларини кўрсатмоқ.

мард مرد 1) эрмак; эр; 2) киши, 3) ботир.

мардак **مردك** 1) одамча; ~ и хар нодон, тентак; 2) кўз қорачиги; кўз ~ и кўз қорачиги.
мардон **مردان** эрлар; бузургвор ~ лар улуг кишилар.
мардуд **مردود** 1) рад этилган; 2) лаънати; ~ айламак рад қилмоқ; ~ бўлмақ лаънатланмоқ.
мардудлуқ **مردودلوق** 1) рад қилинганлик; 2) лаънатланганлик; ~ бермак рад қилмоқ.
мардум I **مردم** кўз қорачиги.
мардум II **مردم** одам, инсон; ~ и обий сув одами.
мардумак **مردمك** кўз қорачиги.
мардумафканлик **مردم افكنلىق** ботирлик, мардлик.
мардумгийо **مردمگيا** меҳригиё
мардумдорлиг **مردمدارلىغ** мулойимлик.
мардумкуш **مردم كىش** одам ўлдирувчи, қотил.
мардумлиг **مردملىغ** одамийлик, одамгарчилик.
маржиъ **مرجع** 1) қайтиш жойи; 2) манба; ~ у-л-хусул натижа.
маржух **مرجوح** охиратда тарозининг гуноҳ палласига қўйиладиган ёмон ишлар.
марз **مرز** 1) чегара; 2) ўлка; ~ у бум, ~ ила бум атроф, чегара ерлар.
марзбон **مرزبان** чегарачи.
марзо **مرضا** мариз нинг кўплиги.
мариз **مريض** кўплиги марзо касал; ~ ўлмақ касал бўлмақ.
маркаб **مركب** миниладиган ҳайвон (от, эшак) ва нарсалар (кема); губори ~ туёқ чанги; ~ и сабукпай чоққир ҳайвон.
маркаблиг **مركبلىغ** отли, уловли, туяли.
маркиб **مركب** тўғриси маркаб.
маройо **مرايا** миръот нинг кўплиги.
маротиб **مراتب** мартаба нинг кўплиги; юз ~ юз даража; бийик ~ улуг даража.
марорат **مرارات** 1) аччиқлик; 2) қайғу; қайғуриш; ~ солмақ қайғуга солмоқ.
марога **مراغه** улов ҳайвонларининг тупроққа беланиши (думалаши).
мароҳил **مراحل** марҳала нинг кўплиги; ~ қатъ қилмақ манзил босиб ўтмоқ.

марра **مره** марр га қ.
марс **مرس** бўйин боғич (ит учун).
марсейя **مرثيه** мотам шеъри;
марсейяомиз **مرثيه آميز** марсеяга ўхшатувчи.
марсеум **مرسوم** расм, одат бўлиб қолган.
мартаба **مرتبه** кўплиги маротиб даража; битик ~ обрў.
марфуъ **مرفوع** 1) кўтарилган, юксалган; 2) четлатилган; ~ бўлмақ юксалмоқ; четлатилмоқ; ~ қилмақ кўтарилмоқ; четлатмоқ.
маръий I **مرئى** кўринган, кўринадиган; ~ бўлмақ кўринмоқ.
маръий II **مرعى** амал қилинган, риоя қилинадиган; ~ тутмақ амал қилмоқ.
марқад **مرقد** қабр, гўр.
марқум **مرقوم** 1) эсланган; 2) ёзилган, чизилган; ~ бўлмақ ~ ўлмақ ёзилмоқ; ~ этмақ эслатмоқ.
марғзор **مرغزار** ўтлоқ, чаманзор.
марғуб **مرغوب** 1) ёқимли; севимли; 2) бозори чаққон; ~ айламак, ~ этмақ ёқтирмақ, ёқимли қилмоқ; ~ ўлмақ ёқимли бўлмақ.
марғул **مرغول** ва марғула **مرغوله** 1) соч жингалаги; 2) қуш ва муסיқа асбобларининг товуши, нағма.
марғула **مرغوله** марғул га қ.
марҳабо **مرحبا** ҳуш келибсиз.
марҳала **مرحله** кўплиги мароҳил 1) манзил, бир ердан иккинчи ерга кўчишда тўхташ жойи, қароргоҳ; 2) бу дунё.
марҳалапаймой **مرحله پيمائى** йўлчи, йўл юрувчи.
марҳам **مرهم** малҳам дори, ярага ёпиштириладиган малҳамли мато ёки пахта; ~ йоқмақ малҳам сурмоқ.
марҳамлик **مرهملىق** малҳамли; ~ момуг малҳамли момик; ~ фатила малҳамли пилта.
марҳаматгустар **مرحمت گستر** марҳамат қилувчи.
марҳун **مرهون** гаровга қўйилган; ~ этмақ гаровга қўймоқ.
мас **مس** текизин, ушлаш; ~ айламак ушламоқ; ~ этмақ тегмоқ.
масал **مثل** кўплиги амсол 1) мисол; 2) мақол; зарбу-л-л ~, зарби ~ мақол.
масалғўй **مثل گوى** масал айтувчи.
масаллик **مثل لىك** ўхшаш, каби; қуш ~ қуш каби, қушга ўхшаш.

масбат **مسبت** тўғриси мусбат ва мусаббат.
 масало **مثلا** масалан; ўхшашликда.
 масбуқ **مسبق** 1) ўтиб кетилган орқада қолган; 2) хабардор қилинган.
 масбуқона **مسبقانه** ~ қазо маълум қилинган ўлим.
 масдуд **مسدود** тўсилган; ~ айламак, ~ қилмақ тўсмоқ, ~ бўлмақ тўсилмоқ.
 масжид **مسجد** кўплиги масожид жамоа бўлиб намоз ўқилади-ган жой.
 масжуд **مسجود** саждага қаратилган зот, тангри; ~ ўлмақ, ~ этмак сажда қилмоқ, сизинмоқ.
 масжудлуқ **مسجودلوق** сажда қилишлик, сизинишлик.
 масир **مسير** 1) йўл; 2) сайр қиладиган жой, сайргоҳ; ~ этмак айланмоқ, сайр қилмоқ.
 масих **مسيح** ва масихо **مسيحا** Исо пайгамбар.
 масих алфоз **مسيح الفاظ** тирилтирувчи сўз.
 масих анфос **مسيح انفاس** тирилтирувчи нафас.
 масихо **مسيحا** масих га қ.
 масихосо **مسيح اسيا** Масихдек.
 масиховар **مسيح آور** жонбахш.
 масихойин **مسيح آيين** Масихдек.
 маска **مسكه** мой.
 масканат **مسكنت** фақирлик, ночорлик.
 маскун **مسكون** одам яшайдиган, маскан қилинган; рубъи ~ ер юзининг одамлар яшайдиган қисми.
 маскут **مسكوت** айтилмаган, сукут қилинган; ~ айламак яширмоқ.
 маслак **مسلك** кўплиги масолик 1) йўл, усул; 2) эътиқод.
 маслаҳатомиз **مصلحت آميز** яхшиликка қаратилган.
 маслаҳатбин **مصلحت بين** маслаҳатчи.
 маслуб **مسلوب** 1) таланган; 2) маҳрум қилинган; ~ бўлмоқ йўқ бўлмақ.
 маслук **مسلوك** юрилган (йўл), тутилган (йўл); ~ тутмақ йўл тутмоқ; эрганмоқ.
 маслух **مسلوخ** териси шилинган.
 масмум **مسموم** заҳарланган, заҳарли; ~ ўлмақ заҳарланмоқ.

масмуот **مسموعات** овоза, гап-сўзлар.
 масмуъ **مسموع** эшитилган; ~ бўлмақ эшитилмоқ.
 маснад **مسند** 1) суянчиқ; 2) ёстиқ; 3) тахт; 4) мартаба, даража; ~ и Жамшид Жамшид тахти; ~ и хуршид офтоб-дек баланд мартаба; ~ қилмақ жой, ўрин қилиб олмоқ.
 маснаднинин **مسند نشين** 1) тахтда ўтирувчи; 2) юқори марта-бани эгалловчи; ~ ўлмақ тахтга ўтирмоқ; ~ этмак шоҳ қилиб тайинламоқ.
 маснуъ **مصنوع** кўплиги маснуъот 1) ясалган, қилинган; 2) сунъий; қалбаки; байти ~ ясалган байт; ~ лар ясалган нарсалар.
 маснуъот **مصنوعات** маснуъ нинг кўплиги.
 масо **مسا** оқшом.
 масоба **مسابه** ва масобат **مسابه** 1) йиғилиш жойи; муқим жой (мас., тиланчилар учун масжид каби); 3) турар жой; соҳиби байтга салмақ тураржой билан таъминлашни уй эгаси бўйнига қўймоқ.
 масобат **مسابه** масоба га қ.
 масожид **مساجد** масжид нинг кўплиги.
 масойиб **مصايب** мусибат нинг кўплиги.
 масойил **مساييل** масъала нинг кўплиги.
 масокин **مساكن** мискин нинг кўплиги.
 масолик **مسالك** маслак нинг кўплиги.
 масолиҳ **مصالح** масаллик; қўй ~ и қўй гўшти; ~ тутул-мақ гўшт учун ов қилмоқ.
 масоний **مثنائي** 1) байт; 2) оят; етти ~, сабъу ~ фотиҳа сураси.
 масоф **مصاف** 1) жанг майдони; 2) жанг; ~ этмак, ~ қил-мақ жанг қилмоқ; ~ тузмак саф тортмоқ.
 масофозмун **مصاف آزمون** жангда синашиш; ~ этмак беллашмоқ.
 масоҳат **مساحت** 1) ер ўлчаш, 2) ер майдони; ~ қилмақ ўлчamoқ; чекилган ~ нинг авроқи йўл харитаси.
 масраф **مصرف** чиқим; ~ ига еткурмак сарф қилиб юбормоқ.
 масриф **مصرف** тўғриси масраф.
 масруф **مصروف** сарфланган; ~ қилмақ сарфламоқ, ўтказмоқ.
 массоҳ **مساح** ер ўлчови, танобчи; ~ и чуёт уста танобчи.
 маствор **مستوار** мастона, мастларча.
 мастур I **مسطور** ёзилган, битилган; ~ бўлмақ ёзилмоқ; ~ ай-ламак, ~ қилмақ ёзмоқ.

мастур II **مستور** 1) беркитилган, яширилган, ёпилган; 2) ёшиқ; ~ ўлмоқ ёшиқ бўлмоқ; ~ қолмақ ёшиқ қолмоқ; ~ қўймақ унутмоқ, кўрмай ўтмоқ.

масух **مسوخ** тўғриси мусух.

масх **مسخ** тўғриси мисх ўзгарган, айланган (мас., киши бирор ҳайвон суратига); ~ бўлмоқ ўзгармоқ, айланмоқ (бошқа нарса суратига).

масъала **مسألة** кўпчилиги масойил 1) ҳал этилиши лозим нарса, иш, вазифа; 2) баҳс, мунозара, муҳокама кабиларнинг мавзуи; 3) диний мавзудаги тортишув; мунозара; ~ йи муттафиқ келишилган масала.

масъуд **مسعود** бахтли, саодатли; ахтари ~ бахт юлдузи.

масқут **مسقوط** тушган, тушиб қолган; ~ айламак ташламоқ, туширмоқ.

масх **مسح** суртиш, силаш, таҳоратда кафтни ҳўллаб, таяммумда қўлни туршоқ ёки қўлига уриб, лозим бўлган узвга суриш.

масҳуб **مصحوب** бирга юрвчи; ~ бўлмақ бирга бўлмоқ.

матар **مطر** кўпчилиги амтор ёмғир.

матбах **مطبخ** ошхона; ~ аҳли ошпазлар, пазадалар.

матбахий **مطبخى** ошпаз.

матбух **مطبوح** пиширилган.

матбуъ **مطبوع** ёқимли, мақбул; ~ садолит ёқимли овозли; ~ табъ ёқимли табъ.

матин **متين** маҳкам, қаттиқ; ҳабли ~ пишиқ арқон; ҳисни ~ мустаҳкам қалъа; ~ лар матонатлилар.

матлаб **مطلب** кўпчилиги матолиб талаб, хоҳиш; талаб қилинган нарса.

матлаъ **مطلع** 1) кун чиқиш жойи; 2) кун чиқиш; 3) ғазалнинг биринчи байти.

матлуб **مطلوب** 1) талаб қилинган; 2) мақсад; ~ бўлмақ мақсад қилиб олинмоқ.

матмуъ **مطموع** орзу қилинган.

матолиб **مطالب** матлабнинг кўпчилиги; жуйойи ~ талабгор.

матоф **مطاف** тавоф қилинадиган нарса; ~ и афлок ер; ~ айламақ матоф деб билмоқ, тавоф қилинадиган нарса деб билмоқ.

матруд **مطروود** қувилган, ҳайдалган; ~ эрмак қувилмоқ.

матрук **مطروك** ташланган, қолдирилган, тарк қилинган.

мафар **مفر** бошпана; ~ этмак бошпана қилмоқ.

мафлук **مفلوك** бечора; жамоати ~ бечоралар.

мафраш **مفرش** палос; тўшак; ~ айламак ўрин қилмоқ.

мафруқ **مفروق** ажратилган.

мафеақа **مفسقه** бузуқчилик, фужур қилинадиган жой.

мафхар **منحخر** фахрли, фахрга сабаб бўладиган нарса; ~ у-с-савоҳиб дўстлар фахри.

мафқуд **مفقود** йўқолган, йўқ бўлган.

маҳдум **مخدوم** кўпчилиги маходим жаноб, хўжа.

маҳзан **مخزن** хазина; ~ и маоний маънолар хазинаси; ~ бермак бойлик бермоқ.

маҳзанфинон **مخزن فشان** саховатли.

маҳзун **مخزون** сақланган, йиғилган, хазина ҳолига келтирилган; ~ қилмақ йиғиб қўймоқ.

маҳлае **مخلص** қутулиш, озод бўлиш, нажот; ~ топмақ қутулоқ, нажот топтоқ.

маҳлут **مخلوط** аралаш, омухта; ~ ўлмақ аралашмоқ; ~ қилмақ аралаштирмоқ.

маҳмал **مخمل** бахмал.

маҳмаса **مخمسه** (очликдан) силла қуриш.

маҳмур **مخمور** маст, маст бўлган; ~ бўлмақ маст бўлмоқ.

маҳмурлуқ **مخمور لوق** мастлик.

маходим **مخادم** маҳдумнинг кўпчилиги.

махофат **مخافت** 1) хавф, қўрқинч, хатар; 2) хатарли жой.

махраж **مخرج** 1) чиқиш, чиқиш жойи; 2) талаффуз ўрни; 3) талаффуз; ~ айламақ чиқармоқ.

маҳрут **مخروط** тарошланган, силлиқланган; гулбади ~ осмон.

маҳуф **مخوف** қўрқинчли, даҳшатли.

маҳфий **مخفي** сирли, пинҳон, яширин; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ яширинмоқ; ~ асрамақ яширмоқ; ~ тутмақ сир тутмоқ.

машаб **ماشاب** дағал шол.

машварат **مشورت** кенгаш, маслаҳат; ~ қилмақ кенгашмоқ; ~ тиламақ маслаҳат сўрамоқ.

машй **مشى** юриш; инажар ~ и дарахтнинг юриши (ибора Мухаммад пайғамбарнинг ишораси билан ўсиб турган дарахт ерга қулаб тушгани ҳақидаги ривоятга асосланган).

машкук **مشكوك** шубҳали; ~ эрмак шубҳали бўлмоқ.

машмум **مشوم** бўй, ис, ҳид.
 машмумот **مشومات** (кўплик) хушбўй гуллар.
 машойил **مشاعل** машоъил га қ.
 машойих **مشايخ** шайх нинг кўплиги; ~ аҳли шайхлар.
 машом **مشام** бурун, димоғ; ~ топмақ ҳидламоқ.
 машориб **مشارب** машраба нинг кўплиги.
 машоъил **مشاعل** машъал ва машъала нинг кўплиги.
 машогил **مشاغل** машғал ва машғала нинг кўплиги.
 машоҳир **مشاهير** машҳур нинг кўплиги.
 машраб I **مشرب** сув ичиладиган жой, булоқ; аҳли ~ ичкич-лар.
 машраб II **مشرب** феъл, атвор.
 машраба **مشربه** кўплиги машориб сув ичадиган идиш, чўмич.
 машриқайн **مشرقين** Шарқ ва Ғарб.
 машруб **مشروب** ичимлик.
 маршрут **مشروط** шартлашилган, келишиб қўйилган; ~ бўлмақ шартлашмоқ.
 машруъ **مشروع** шаръий; ~ йасамақ шарият қонунларига бўйсундирмоқ.
 машруъий **مشروعي** шаръий; ~ лаззат шаръий лаззат.
 машруҳ **مشروح** шарҳланган, изоҳланган; ~ битилмақ шарҳланмоқ, шарҳлаб ёзмоқ; ~ адо қилмақ шарҳлаб ёзмоқ.
 машшота **مشاطه** келинга ясаиб оро берувчи аёл; ~ йи чарх фалакнинг оро берувчиси; ~ йи сунъ моҳир безакчи.
 машъал **مشعل** ва машъала **مشعله** кўплиги машойил учига мойли латта ўралиб ёритиш ёки ўт қўйиш учун ишлатиладиган таёқ; ~ и меҳр қуёш шуъласи.
 машъала **مشعله** машъал га қ.
 машъалафруз **مشعل افروز** машъал ёқувчи.
 машъуф **مشعوف** 1) хурсанд, мафтун; 2) қаттиқ севган, ошиқи беқарор бўлган; қаттиқ берилган (ишга, кишига); ~ эрмак қаттиқ берилмоқ (ишга, кишига). ~ бўлмақ, ~ ўлмақ мафтун бўлмоқ, қаттиқ севмоқ.
 машғал **مشغل** ва машғала **مشغله** кўплиги машогил иш, юмуш.
 машғала **مشغله** машғал га қ.
 машҳад **مشهد** шаҳид ўлганнинг қабри; ~ тоши шаҳид ўлганнинг қабр тоши.

машҳуд **مشهود** кўрилган, кузатилган, гувоҳлик қилинган;
 ~ бўлмақ гувоҳлик қилмоқ.
 машҳун **مشحون** 1) тўлдирилган, тўла; 2) тузилган.
 машҳур **مشهور** кўплиги машоҳир таниқли, доврўқли.
 маъбад **معبد** ибодатхона.
 маъбуд **معبود** илоҳ, худо; бут; ~ и ҳақиқий Оллоҳ.
 маъво **ماءوى** бошпана.
 маъдалат **معدلت** адслат.
 маъдан **معدن** кўплиги маодин қон; ~ и сидқ тўғрилиқ қони.
 маъдум **معدوم** йўқ бўлган; ~ бўлмақ йўқ бўлмоқ; ~ этмақ, ~ қилмоқ йўқ қилмоқ.
 маъжар **معجر** чачвон.
 маъжуба **معجوبه** ажойиб, ажабланарли.
 маъжуннок **معجون ناك** қора дори ичувчи.
 маъзарат **معذرت** тўғриси маъзират.
 маъзират **معذرت** кечириш; оқлаш.
 маъзул **معزول** ҳайдалган, четлатилган (хизматдан), ~ эрмак ҳайдалмоқ (ишдан).
 маъзуллуқ **معزوللوق** ҳайдалганлик, четлатилганлик (ишдан, хизматдан).
 маънийя **معيه** биргалик; ~ йи муаббад мангу биргалик.
 маъин **معين** салқин; мойи ~ тошқин сув.
 маъкул **ماءكول** ейдиган нарса, овқат, таом.
 маъкуе **معكوس** ағдарилган, тескари қилинган, тескари.
 маълот **معلات** кўплиги маолий олий хислат, фазилат.
 маълул **معلول** иллатли, касал; ~ айламақ ожиз қилмоқ.
 маълуф **ماءلوف** оддий, одатдагидек; ~ ўлмақ одатланмоқ.
 маъман **ماءمن** бошпана, сақланиш жойи; ~ тутмақ, ~ қилмақ бошпана қилмоқ, ватан қилмоқ.
 маъмур I **ماءمور** буюрилган, хизматчи; ~ айламақ бўйсундирмоқ.
 маъмур II **معمور** обод; ~ бўлмақ обод бўлмоқ; ~ этмак обод қилмоқ.
 маъмура **معموره** обод жой.
 маъмурлиғ I **معمورليغ** ободонлик.
 маъмурлиғ II **ماءمورليغ** бўйсундирилганлик.

маънус **ماء نوس** таниш, яқин, ўрганилган; ~ бўлмақ таниш-моқ, ~ қилмоқ танишмоқ.
 маъраз **معرض** намойишгоҳ, кўрсатиш жойи.
 маърифат **معرفت** кўплиги маъориф 1) билим, фан; 2) маълумот, ~ у-л-лоҳ Оллоҳни билиш.
 маъруз **معروض** арз қилинган, баён қилинган; ~ бўлмоқ баён қилинмоқ; ~ қилмақ баён қилмоқ.
 маъсар **ماءثر** ва маъсара **ماءثره** кўплиги маъосир яхши хислат фазилат.
 маъсара **ماءثره** маъсар га қ.
 маъсийат **معصيت** гуноҳ.
 маъсум **معصوم** гуноҳсиз, тоза; ~ билмақ гуноҳсиз деб ҳисобламоқ.
 маътуф **معطوف** йўналган; эргашган; ~ келмақ эргашмоқ.
 маъфу **معفو** кечирилган, афв қилинган; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ кечирилмоқ.
 маъшар **معشر** йиғин, гуруҳ; русул ~ и пайғамбарлар гуруҳи.
 маъшуф **معشوف** тўғриси маъшуф.
 маъхуд **معهود** аҳд қилинган, келишилган; ~ қонда ваъдага вафо.
 маъхудий **معهودى** келишилган, одатдаги; ~ албиса одатдаги кийимлар.
 мақарр **مقرر** қароргоҳ; ~ топмақ қарор топмоқ; ~ қилмақ ўрнашмоқ.
 мақбара **مقبره** кўплиги мақобир 1) қабр; 2) мазор.
 мақбуз **مقبوض** ушланган; олинган (қамоққа); ~ бўлмақ олинмоқ (қамоққа).
 мақдам **مقدم** 1) келиш; 2) қадам; ~ и баракот барака қадами; хайра ~ қадамларига ҳасанот; шариф ~ муборак қадам.
 мақдур **مقدور** 1) имкони борича қўлдан келадиган куч етдиган; ~ ўлмақ кучи етмоқ; куч ~ и бор кучи бор; улча ~ куч етганча.
 мақлуб **مقلوب** ағдарилган, тескари.
 мақобир **مقابر** мақбара нинг кўплиги.
 мақол **مقال** 1) гапириш, сўзлаш; 2) сўз, гап.
 мақолат **مقالات** кўплиги мақолот 1) гаплашиш, нутқ; 2) мақола, фасл, аввалги ~ биринчи мақола.
 мақолот **مقالات** мақолат нинг кўплиги.

мақом **مقام** кўплиги мақомот 1) ўрин, жой; 2) мусиқада куй номи.
 мақомир **مقامير** тўғриси муқомир.
 мақомлиғ **مقام ليغ** даражали, мартабали; бийиқ ~ юқори мартабали; ~ у мавлиди турган ва туғилган ери.
 мақомот **مقامات** мақом нинг кўплиги; авлиёлар, сўфиларнинг юриш-туришлари, ҳаёти.
 мақосид **مقاصد** мақсад нинг кўплиги; куллий ~ га етмақ ҳамма мақсадларга эришмоқ.
 мақрун **مقرون** 1) қўшилган боғлиқ; 2) яқин; ~ айламақ ~ қилмақ яқинлаштирмоқ; ~ бўлмақ яқинлашмоқ, қўшилмоқ.
 мақсад **مقصد** кўплиги мақосид 1) қасд қилинган иш, ис-так, ният, 2) бориб етиш жойи.
 мақсуд **مقصود** мақсад; ~ гули очилмақ мақсадга эришмоқ, муродга етмоқ, ~ этмақ ният қилмоқ.
 мақсум **مقسوم** 1) тақсимланган, бўлинган; ажратилган; ~ ўлмақ белгиланмоқ; 2) тақдир, қисмат.
 мақтал **مقتل** 1) ўлдирилган жойи; 2) қатл қилиш, ўлдириш жойи.
 мақтаъ **مقطع** 1) кесилган, майда бўлақларга бўлинган; 2) ғазалнинг охириги байти.
 мақтаул **مقتول** ўлдирилган, қатл қилинган; ~ бўлмақ қатл қилинмоқ, ўлдирилмоқ.
 мақхур **مقهور** 1) енгилган, мағлуб бўлган; ~ этмақ, ~ қилмақ мағлуб қилмоқ, енгмоқ.
 мағбун **مغبون** алданган (нарса нархида); ~ кўнгул адашган кўнгул.
 мағз **مغز** мия; сўнгак ~ и, устухон ~ и илиқ;
 мағзлиқ **مغزليق** маъноли; ~ сўз маъноли сўз.
 мағзоба **مغزابه** мазава, совун кўпиғи.
 мағзуб **مغضوب** ғазабга учраган.
 мағмум **مغموم** ғамгин.
 мағок **مغاك** чуқур; пастқам.
 мағора **مغاره** ғор.
 мағфират **مغفرت** кечирини, гуноҳларни кечирини.
 мағфур **مغفور** 1) марҳум, ўлган; 2) раҳматли, кечирилган; ~ нинг мағфани марҳумнинг гўри.
 маҳ **مه** моҳ га қ.

маҳак محك олтин, кумуш кабиларнинг сифатини аниқ
 лайдиган тош, синов тоши.
маҳбас محبس қамоқ.
маҳв محو 1) йўқотиш, йўқ қилиш; ~ айламақ, ~ эт-
 мак йўқотмоқ, йўқ қилмоқ; 2) йўқолиш, йўқ бўлиш, ўчиш;
 ~ бўлмақ, ~ ўлмақ йўқолмоқ, ўчмоқ.
маҳвата محوطه 1) ўралган жой, ихота қилинган жой; 2) тў-
 сиқ ихота.
маҳд مهد 1) бешик; 2) тобут; 3) тахт.
маҳдий مهدي 1) тухфа қилинган; 2) раҳбарликка олинган;
 тарбияга олинган; 3) 12-имомнинг исми.
маҳднинг مهدنشین тахтада ўтирувчи.
маҳдуда محدودе кўплиги маҳдудот; чегара.
маҳдудот محدودات маҳдуда нинг кўплиги; ~ келмақ тугамоқ.
маҳжабин مه جبين 1) ой юзли; 2) гўзал маҳбуба.
маҳжуб محجوب ҳижобли, яширин; ~ бўлмақ яширинмоқ,
 пинҳон бўлмоқ.
маҳжублиғ محجوبليغ пардали.
маҳжуд مهجود тунда бедор бўлган.
маҳжур مهجور ташлаб кетилган, айтилган; ~ ўлмақ ай-
 рилмоқ; ~ этмақ, ~ қилмақ ташлаб кетмоқ, қолдирмоқ;
 айирмоқ.
маҳжурлуқ مهجورلوق айрилиқ.
маҳз محض 1) тоза, соф; ~ кизб ғирт ёлгон; 2) фақат
 ўзи, ўзгинаси учун; ~ и беоқибатли оқибатсизликнинг
 ўзи; ~ и худо худо учун.
маҳзал مهزل масхара, ~ бўлмақ масхара бўлмоқ, кул-
 гу бўлмоқ.
маҳзар محضر 1) ҳозир бўлиш; 2) мажлис; 3) қарор.
маҳзуз محظوظ хурсанд, бахтиёр, мамнун; лаззатланувчи;
 ~ бўлмақ, баҳра олмоқ.
маҳин مهين манфур, жирканч; мойи ~ манфур, жирканч
 суюқлик (Қуръоннинг «Сажда» сурасида одамнинг ярати-
 лиши ҳақида гапирилганда шу ибора келади).
маҳкумвор محكوموار бўйсинганларга, тобеларга.
маҳл محل маҳал, муҳлат, муддат.
маҳлака مهلكه хатарли жой.
маҳлул محلول эритилган, суюлтирилган; лаъли ~ қизил май;
 ~ ўлмақ суюлтирилмоқ.

маҳмаса محمسه силла қуриш (очликдан).
маҳмиз مهمز отлик этигининг темир тепкиси.
маҳмил محمل маҳофа, кажава; ~ **богламақ** сафарга от-
 ланмоқ; ~ **сурмақ** сафар қилмоқ.
маҳмилнишин محملنشین маҳмилда ўтирувчи.
маҳмуд محمود мақталувчи.
маҳмул محمول 1) юкланган, ортилган; 2) ҳисобланган, нис-
 бат берилган; ~ **қилмақ** нисбат бермоқ, ҳисобламоқ.
маҳобат مهابت 1) кўрқиниш; 2) ҳайбат; ~ **солмақ** кўрқитмоқ.
маҳол محال кўплиги маҳолот қийин, оғир, мушқил.
маҳолван محالوش қийин, мушқил.
маҳолик مهالك 1) хатарли жой, 2) хатар.
маҳолот محالات маҳол нинг кўплиги.
маҳор مهار жилов; заврақ ~ и қайиқ чилвири, арқони
 (боглаб қўйиш учун).
маҳсеин محاسن соқол ва мўйлаб.
маҳофа محافه кажава.
маҳпайкар مه پيگر моҳпайкар га қ.
маҳпора مه پاره моҳпора га қ.
маҳпўш مه پوش ойни ёнувчи.
маҳр مهر қалин пули; ~ и муажжал кечиктирилган, нася
 қалин пули.
маҳрам محرم яқин дўст, сирдош; ~ и роз яқин дўст, сирдош.
маҳрамлик محرمليق сирдошлик, яқинлик.
маҳрамойин محرم آيين мулойим, очиқ юз.
маҳрамона محرمانه дўстларча.
маҳрур محرور 1) ҳароратли, иссиғи бор; 2) қизиққон, жаҳлдор;
 ~ бўлмақ, ~ ўлмақ қизимоқ; қизиққонлик қилмоқ.
маҳрурлик محرورليق ҳароратли, иситмали.
маҳруқ محروق куйган, ёнган; ёндирилган; ~ **бўлмақ** ён-
 моқ, куймоқ.
маҳсеуб: محسوب ~ билмақ ҳисобда бор деб билмоқ.
маҳсеуе محسوس сезиларли, ҳис қиларли.
маҳсеуот (кўплик) محسوسات ҳис-туйгулар.
маҳтоб مه تاب моҳтоб га қ.

маҳфил محفل 1) йиғин, мажлис; 2) йиғин, мажлис жойи;
 ~ и айни айш жойи.
маҳфилоро محفل آرا мажлисни, йиғинни безатувчи.
маҳфуз محفوظ сақланадиган; ёдда сақланадиган; ~ айла-
 мак, ~ тутмақ сақламоқ, асрамоқ.
маҳфуза محفوظه қўрғон.
маҳча مهچه ойча, кичкина ой; ~ йи туг, ~ йи алам бай-
 роқ учигаги кичкина ярим ой шакли.
маҳшар محشر қлёмат кунда одамлар йиғиладиган жой.
мезон ميزان 1) ўлчов, оғирлик; 2) тарози; ~ тузмак ўлча-
 моқ, тортмоқ; 3) посанги, мувозанат.
менг مينك хол.
менгиз مينگيز юз.
менлиг: مينگليگ ~ у сенлиг меники, сеники дейишлик,
 ўзига тортишлик.
меҳмонсаро مهمان سرا меҳмонхона.
меҳна ва миҳна محنه касб, ҳунар.
меҳнат محنت кўплиги миҳан машаққат, қийинчилик.
меҳнатзада محنت زده машаққат чеккан, қийинчилик кўрган.
меҳнаткаш محنت كاش заҳматкаш.
меҳр مهر 1) муҳаббат; 2) офтоб, қуёш.
меҳрванш مهر ووش қуёшдек.
меҳрибонванш مهربان ووش меҳрибонларча.
меҳригийо مهرگيا ва меҳригийоҳ ўт, гиёҳ номи.
меҳригийоҳ مهرگياھ меҳригийо га қ.
меҳриартав مهرپر تو қуёш нурли.
меҳрсон مهران қуёшдек.
меҳртоб مهربتاب Саратон буржи.
меҳтар مهتر 1) каттароқ, улуғроқ; 2) отбоқар.
мидод مداد 1) қалам; 2) сиёҳ; ~ и мушкий қора қалам,
 ~ айламак сиёҳ қилмоқ.
мидҳат مدحت мақтов, мақташ; ~ этмак мақтамоқ.
мижа مژه киприк.
мижгон مژگان тўғриси мужгон.

мижмар مجمر ва мижмара مجمره хушбўй гиёҳлар ту-
 татиладиган оташдон.
мижмара مجمره мижмар га қ.
мизроб مضراب нохин, медиатор.
мийон ميان 1) ўрта; 2) бел.
мийонбаста ميان بسته боғланган бел.
мийонгир ميان گير ўраб олувчи.
мил I ميل 1) қалам, сурма; 2) найза учи; 3) кўр қилиш
 учун қиздирилган темир чўп, ~ тортмақ кўр қилмоқ;
мил II ميل узунлик ўлчов бирлиги.
мийруқ ميروق тўғриси майруқ.
милал ملل миллатнинг кўплиги.
милк ملك мулк (ер, уй кабилар).
миллат ملت кўплиги милал 1) халқ; 2) бир динга мансуб
 кишилар жамоаси; 3) дин; ~ аҳли мусулмонлар.
мин: من наҳну ақраб илайҳи мин ҳабли-л-варид биз унга
 (одамга) унинг бўйин томиридан яқинроқмиз («Қоф» су-
 расидан иқтибос).
минвол منوال қоида, йўсин, равиш.
мино مينا шиша ранг, зангори.
минокор ميناكار шиша билан ишланган.
минокорлиг ميناكارليگ шиша билан ишлаш, безаш.
минтақа منطقه ер юзининг бирор бир хусусияти билан аж-
 ралиб турадиган бўлаги, иқлим, кенглик; ~ хатти минта-
 қа (чегараларининг чизиғи).
мину مينو мино га қ.
минусиринг مینوسرشت кўк, зангори.
минфах منفخ босқон.
минқор منقار тумшуқ; тайр ~ и қуш тумшуғи.
минқош منقاش 1) мўйчинак, қош юлғич; 2) наққошнинг пичоғи.
минҳож منھاج 1) йўл (кўча); 2) йўл-йўриқ, режа.
миод ميعاد муддат, муҳлат; ~ дин ўткармак муҳлатдан
 ўтказмоқ, кечиктирмоқ.
мирак ميرك она томонидан шаҳзода бўлғуси киши.
мирзо ميرزا ота томонидан шаҳзода бўлғуси киши.
мирохўр ميراخور отбоқарлар бошлиғи.

миръот **مرآت** кўплиги маройо кўзгу; ~ гетинамо онайи
жаҳон; ~ и роз сирларни кўрсатувчи кўзгу.
мирҳожлиқ **ميرحاجليق** бош ҳожидик.
мисбоҳ **مصباح** чироқ.
мисвок **مسواك** тиш чўтка; исбаъни ~ қилмақ ҳайрон қолмоқ.
миск **مسك** мушк.
мискийяту-ш-шамойим **مسكية الشاميم** мушк исли.
мискин **مسكين** кўплиги масокина бечора.
мисл **مثل** кўплиги амосил 1) ўхшаш, 2) каби.
мисмор **مسمار** 1) мих; 2) пона.
мисол **مثال** кўплиги амсила ўхшаш.
миссе **مساس** суркалш, тегиниш.
мисоқ **ميشاق** 1) шартнома, келишув; 2) ваъда.
мисоҳат **مساحت** тўғриси масоҳат.
миср **مصر** кўплиги амсор 1) қатта шаҳар; 2) мамлакат;
3) давлат номи.
мистар **مسطر** чизғич.
мисх **مسخ** кўплиги мусух кирган, айланган (мас., бирор
ҳайвон суратига).
мифтоҳ **مفتاح** 1) қалит, очқич, 2) Юсуф Саккокийнинг маъ-
но илмига оид «Мифтоҳу-л-улум» китобининг қисқа номи.
михдўз **مخدوز** михланган; ~ айламақ михламоқ.
мишкот **مشكات** тоқча, чирроғпой.
миқнаъ **مقنع** чачвон.
микроз **مقراض** қайчи.
миг **ميغ** булут.
миҳан **معن** меҳнатнинг кўплиги.
миҳаффа **محفه** маҳофа, кажава.
миҳбара **مجبره** сиёҳдон.
миҳна **معنه** меҳна га қ.
миҳод **مهاد** кўрпа-тўшак, ўрин.
мо **ما** сув; мойи маъни салқин сув.
мо арафнок **ماعرناك** биз сени танимадик.
мода **ماده** урғочи.

модарзод **مادرزاد** туғма, туғилишдан.
мода **ماده** кўплиги мавод жисм.
модиҳ **مادح** мақтовчи, маддох.
мозий **ماضي** ва мозийа ўтмиш.
мозийа **ماضيه** мозий га қ.
мо зор **مازارغ** алданмади; кўзи ~ топти кўзи алданмади
(«Нажм» сурасидан иқтибос).
моида **مائدة** дастурхон.
мойа **مايه** 1) моҳият, асос, сабаб; 2) сармоя, пул.
мойадаст **مايه دست** қудратли.
мойасанж **مايه سنج** савдолашувчи.
мойасиз **مايه سين** пулсиз.
мо кадар **ماكدر** лойқа, тиниқ эмас; аййўхо-е-соқий лано даъ
мо кадар хуз мосафо эй соқий бизга (майнинг) лойқасини
эмас, тиниғини бер.
мокийон **ماكيان** товуқ.
мокис **ماكس** турувчи, туриб қолувчи; ~ бўлмақ туриб қол-
моқ, тўхтамоқ.
мол **مال** кўплиги амвол бойлик, мулк.
молик **مالك** эга, соҳиб; ~ и жаббор золим подшоҳ, Оллоҳ.
молиш **مالش** сиқиш, ишқалаш, эзиш, ~ и ҳажр айрилиқ азоби.
моло **مالا** тўла, кўп.
мо ло йутоқ **مالا يطاق** тоқат қилиб бўлмайдиган.
мо мазо **مامضى** ўтган нарса, ҳодиса.
монавий **مانوى** Моний га мансуб; коргоҳи ~ Моний устахо-
наси.
монанд **مانند** ўхшаш.
монанденз **مانندسين** мислсиз.
монийрақам **مانىرقم** Моний чизган нақш, суратдек.
монивъ **مانع** кўплиги мавонивъ тўсиқ.
мор **مار** илон.
мо сабақ **ماسبق** илгари ўтган нарса.
мосафо **ماصفا** тиниқ; мокадар га қ.
мо сиво **ماسوا** бошқа, бўлак; мо сиво-л-лоҳ Оллоҳдан бошқа
ҳеч нарса, Оллоҳнинг ўзигина.

мотамкада ماتم كده мотом тутылган жой, мотамхона.
 мотамсаро ماتم سرا мотамхона, азахона.
 мотаро ماترى кўриб турганинг.
 мотаго ماطغى олазарак бўлмади, адашмади, («Нажм» сура-
 сидан иқтибос); мо зог га қ.
 мофи-з-замир ما فى الضمير кўнгидагини.
 мофиҳо ما فيها ундаги, унинг ичидаги; дунёву мо фиҳо дунё
 ва ундаги бор нарсалар.
 мофот مافات ўтмиш, ўтиб кетган ишлар, ўтмиш ишлар.
 мо халақа-л-лоҳ ما خلق الله Оллоҳ яратган нарсалар.
 мошаро ماشرا қон хуружи ва ҳарорат чиққан пайтида пайдо
 бўладиган яранинг тури, заҳм, қонли яра.
 мошийа ماشيه кўплиги мавоший мол, ҳайвон.
 мошита ماشطه келини тараб, безовчи аёл.
 мошура ماشوره 1) арқон тўқишда ишлатиладиган кичик най
 ёғочнинг номи; 2) ўт олдиришда ишлатиладиган най; 2) ичи
 кавак чўп, умуман ичи кавак нарса;
 моқабл ما قبل аввалги, олдинги.
 моҳ ما ва маҳ مه ой (йилнинг бўлаги); солу ~
 йилу ой; 2) Ой (сайёра); хуршеду ~ қуёш ва ой; ~ и
 Канъон Юсуф пайгамбар.
 моҳазар ما حذر бор нарса, тайёр нарса.
 моҳи ماهى балиқ.
 моҳийон ماهيان моҳи нинг кўплиги.
 моҳпора ماهپاره 1) ой мисол; 2) гўзал.
 моҳпайкар ماهپيگر 1) ой сурат; 2) гўзал.
 моҳрух ما هرخ ой юзли.
 моҳрухсеп ما هر خسار 1) ой юзли; 2) гўзал.
 моҳтоб ما هتاب 1) ой нури; 2) ой.
 моҳур ماهور куй, мақом, номи.
 муаббад موءبد ҳамиша, абадий.
 муаббир معبر тушни таъбир қилувчи, туш йўювчи.
 муадд معد тайёрланган, тайёр; ~ бўлмақ тайёр бўлмақ.
 муаддаб مؤدب одобли.
 муаддий مؤدى тўловчи (мас., солиқ).

муажжал I مؤجل 1) кейинга сурилган, пайсалга солинган,
 секинлаштирилган; 2) насия; маҳри ~ насия қалин пули.
 муажжал II معجل тезлаштирилган, шошилинган; шошилнч.
 муаззоз معزز азиз, иззатли; ~ бўлмақ иззатли бўлмақ.
 муаззам معظم 1) катта, улуг; 2) ҳурматли.
 муаззий مؤذى азият етказувчи.
 муаккад مؤكد 1) таъкидланган, тасдиқланган; 2) қайд
 қилинган, қайтарилган; ~ ўлмақ қайд қилинмоқ, қайта-
 рилмоқ.
 муаккал مؤكل тўғриси муваккил.
 муаллақ معلوق осилиб қолган; ~ урмақ ҳавода айланмоқ,
 осилиб айланмоқ.
 муалло معلال юксак; баланд.
 муаммил مؤمل умид қилувчи.
 муанбар معنبر хушбўй, анбар ҳидли.
 муаннас مونث аёллик жинсига тегишли (женский род).
 муарриф معرف билдирувчи, танитувчи, таърифловчи; ~ ўл-
 мақ билдирмоқ, танитмоқ.
 муаррих مؤرخ тарихчи.
 муарро معرى холи, озод; ~ бўлмақ холи бўлмақ.
 муаскар معسكر ўрда, лашкаргоҳ.
 муассир مؤثر таъсирли; ~ бўлмақ таъсирланмоқ.
 муасфар مؤصفر сариқ; гули ~ сариқ гул, заъфар гули.
 муаттал معطل 1) кейинга қолган, кечиккан, чўзилган (вақт-
 да); ~ бўлмақ чўзилмоқ. 2) бекор.
 муатталлиқ معطلليق 1) кейинга қолишлик, кечикишлик, чўзи-
 лишлик (вақтда); 2) бекорчилик.
 мубаддал مبدل ва мубаддол ўзгартирилган, алмаштирилган,
 айланган; бўлмақ ўзгармоқ, айланмоқ.
 мубаййан مبيىن 1) баён қилинган, аён бўлган; 2) баён.
 мубарро مبرى маҳрум; ҳайдалган, чиқариб юборилган;
 ~ айламақ маҳрум қилмоқ; чиқариб юборилмоқ.
 мубаррот مبرات хайрия; ~ буқъалари хайрия ерлар.
 мубарҳан مبرهن далилланган, исботланган, ~ қилмақ да-
 лилламоқ, исботламоқ.
 мубассир مبصر эътибор берувчи, диққат қилувчи.
 мубдиъ مبدع 1) яратувчи; 2) таңгри.

мубкий **مبکی** йигелатувчи.
мубойанат **مباينت** фарқланиш, мутаносибликнинг йўқлиги.
мубориз **مبارز** жангчи.
мубоҳ **مباح** 1) жониз, раво кўрилган; фикҳда бирор амал-
нинг ҳалол ва ҳаромлигидаги тенглик.
мубоҳаса **مباحثه** баҳслашиш; ~ қилмақ баҳслашмоқ.
мубоҳий **مباحی** 1) фахрланувчи; 2) шарафли.
мубоҳот **مباحات** 1) мағрурлик; 2) ғурур, шараф; ~ айламақ
ғурурланмоқ; ~ қилмақ мақтанмоқ, мағрурланмоқ.
мубоҳотгуна **مباحات گونه** мақтанши; ~ қилмақ мақтанмоқ,
мубрам **مبرم** хира, тихир; ~ гадо хира гадой.
мубтадал **مبتدل** мубаддал га қ.
мубтадий **مبتدی** 1) бошланғич; 2) янги бошловчи.
мубтадиъ **مبتدع** бидъатчи, қонун бузувчи.
мубтаҳиж **مبتهج** хурсанд бўлувчи, шод бўлувчи, ~ бўлмақ
хурсанд бўлмоқ.
мубҳам **مبهم** 1) ноаниқ, мужмал; 2) яширин, сирли.
мубҳамлиқ **مبهملیق** ноаниқлик, сирлилик.
муваддат **مودت** тўғриси маваддат.
муважжаҳ **موجه** мақбул, эътиборга олса бўладиган; ~ сўз-
ламақ муурожаат қилмоқ (сўз билан).
мувазаф **موظف** вазифага тайинланган; ~ бўлмақ тайин-
ланмоқ (вазифага).
муваззаъ **موزع** тақсимланган; ~ қилмақ тақсимламоқ.
муваккил **موکل** вакил.
муваллаҳ **موله** саргашта, йўлдан озган, мажнун; ~ чарх
саргашта чарх.
мувасвас **موسوس** васваса қилувчи; восвос.
мувашшаҳ **موشح** безалган.
муваҳҳиш **موهش** 1) ваҳшатли, ёввойи; 2) қўрқинчли, киши
яшамайдиган жой.
мувозабат **مواظبت** эътибор бериш, қараб юриш; ~ кўргазмақ
эътиборли бўлмоқ.
мувози **موازی** баробар, тенг.
муволот **موالات** узлуксиз равишда кетма-кет бажариш.
мувоасат **موانست** дўстлик, яқинлик.

мувосалат **مواصلت** дийдор кўришиш.
мувосо **مواسا** ёрдам, мадад.
мувофақат **مواقت** мувофиқлик; ~ қилмақ келишмоқ; ~ кўр-
гузмақ келишмоқ.
мудаввар **مدور** доира шаклли, юмалоқ.
мудаввин **مدون** девон тузувчи.
мудаққиқ **مدقق** диққат билан текширувчи, тасдиқ қилувчи.
мудбир **مدبر** бахтсиз, бечора.
муддаий **مدعی** даъвогар.
мудир **مدیر** айлантирувчи, юргизувчи.
мудиқ **مدق** диққатли; ~ бўлмоқ диққатли бўлмоқ.
мудмин **مدمن** берилиш, муккасидан кетиш.
мудовамат **مداومت** давом эттириш; ~ қилмақ давом эттирмоқ.
мудово **مداوا** даволаш, ~ айламақ даволамоқ.
мудом **مدام** 1) ҳамиша; 2) шароб, май.
мудоро **مدارا** 1) мулоимлик; илтифот, ҳурмат; 2) тийиниш
(ўзини) тутабилишлик; 3) дўстлигининг ташқи белгиларини
кўрсатиш; юзаки дўстлик қилиш; ~ айламақ тийинмоқ;
~ бўлмоқ дўстлик белгиларини билдирмоқ.
мудоҳана **مداھنه** мунофиқлик.
мудрак **مدرك** анланган, идрок қилинган.
мудғам **مدغم** 1) яширинган пинҳон бўлган (бирор нарса
ичида); ассимиляция.
мужа **مژه** кнприк.
мужавваз **مجوز** ижозат берилган, рухсат этилган.
мужавваф **مجوف** қавақ, ичи бўш; ~ гўй ичи бўш коштак.
мужаввид **مجود** қироат илмининг олими.
мужадвал **مجدول** жаadwalланган.
мужалло **مجلا** 1) жилоли, ярқираган; 2) сайқал берилган;
~ қилмақ ярқиратмоқ, жило бермоқ.
мужаррад **مجرد** 1) якка, ёлғиз; 2) бўйдоқ; 3) дунё лаззат-
ларидан кечган, сўфий.
мужгон **مژگان** кнприклар.
мужда **مژده** хушхабар.
муждагоний **مژدگانی** суюнчи.

мужиб **مجب** сабаб, важҳ.
 мужид **مجد** жаҳд қилувчи; тиришувчи; тиришқоқ.
 мужмал **مجمال** қисқа, мухтасар; ~ битилмақ қисқа ёзилмоқ.
 мужмалан **مجملا** қисқача.
 мужовир **مجاور** 1) қўшни; 2) авлиё мақбараси ёнида яшовчи; ~ бўлмақ қўшни бўлмоқ; авлиё мақбараси ёнида яшамоқ.
 мужодала **مجادله** 1) олишиш, жанжаллашиш; ~ қилмақ олишмоқ, баҳслашмоқ; 2) мунозара.
 мужоласат **مجالست** ҳамсуҳбат бўлиш, бирга ўтириш.
 мужоҳада **مجاهده** қўлиги мужоҳадот тиришиш, ғайрат; ~ қилмоқ тиришмоқ, ғайрат қилмоқ.
 мужоҳадот **مجاهدات** мужоҳада нинг қўлиги.
 мужоҳид **مجاهد** 1) шаҳид, ғозий; 2) нафси ўлдирувчи; ~ бўлмақ 1) шаҳид бўлмоқ; 2) нафси тиймоқ.
 мужрим **مجرم** айбли, жиноий; ~ и содиқ тўғри сўз жиноятчи.
 мужримвор **مجرموار** айблиларча; бўйни ~ осилмақ айбни бўйнига олмоқ, уялмоқ.
 мужтабо **مجتبى** танланган, саралаб, олинган.
 мужтамиъ **مجمع** тўпланган, жам бўлган; ~ бўлмақ жам бўлмоқ.
 мужтаниб **مجتنب** четланувчи, парҳез қилувчи; ~ ўлмақ четланмоқ, ўзини тиймоқ.
 мужтаҳид **مجتهد** ҳаракат қилувчи, ғайратли.
 музаййад **مزید** илова қилинган.
 музаййан **مزين** безалган, зийнатланган; ~ бўлмақ безалмоқ; ~ қилмақ безамоқ.
 музаййин **مزين** безатувчи, зийнатловчи.
 музаккий **مزكى** айбсиз, покиза.
 музакир **مذکر** эслатувчи; мажлис ~ и йинин войизи.
 музахрафот **مؤخرفات** уйдирма гаплар.
 музаъфар **مؤعفر** заъфарон; сариг.
 музаҳҳаб **مذهب** олтин суви юргизилган.
 музд **مزد** хизмат ҳақи, иш ҳақи.
 музднарвар **مزدنروار** иш ҳақи тўғри тўланишининг ҳомийси.
 муздур **مزدور** батрак, мардикор, ёлланма ишчи; ~ и шабов ёлланма чўпон.

муздурлуқ **مزدورلوق** мардикорлик.
 музий **موزى** азият берувчи, қийновчи.
 музийот **موزيات** (кўплик): уқтилу-л ~ азият берувчиларни ўлдиришлар.
 музир **مضر** зарар етказувчи.
 музлима **مظلمه** кўплиги мазолим 1) зулм қилиш, эзиш; 2) шикоят.
 музмар **مضمّر** 1) яширин, беркинган, пинҳон бўлган; 2) дилда тутилган; ўйда тутилган.
 музмаҳил **مضمحل** йўқ бўлган, қўздан ғойиб бўлган; ~ бўлмақ йўқ бўлмоқ.
 музоаф **مضاعف** иккинчи марта; ~ демак иккинчи марта гапирмоқ.
 музоб **مذاب** 1) эритилган; 2) суюқ; лаъли ~ шароб.
 музод **مزاد** ким ошди савдоси.
 музоф **مضاف** қўшилган, бириккан, тиркалган.
 музоҳим **مزامح** қийинчилик туғдирувчи, танглик яратувчи.
 музоҳир **مظاهر** ёрдам қилувчи, қўлловчи.
 музтар **مضطّر** 1) мажбур қилинган; 2) сиқиштирилган, изтиробга солинган.
 музтариб **مضطرب** изтиробланган, изтиробли, ~ бўлмақ изтироб чекмоқ.
 музҳик **مضحك** 1) кулгили, қизиқ; 2) қизиқчи, кулдирувчи.
 музҳир **مظهر** зоҳир қилувчи.
 мукавванот (кўплик) **مكونات** мавжудот, махлуқот.
 мукаддар **مكدر** 1) хира; 2) ранжиган; ~ этмак хира қилмоқ, ранжитмоқ.
 мукаййиф **مكيف** кайф берувчи, маст қилувчи.
 мукалал **مكمل** 1) тожланган, тож кийгизилган; 2) безатилган, зийнатланган; ~ қилмоқ безамоқ.
 мукаррар **مكرر** такрорланган, қайтарилган; ~ бўлмақ такрорланмоқ.
 мукаҳҳал **مكحل** сурма сурилган, сурмали.
 мукиат **مكنت** 1) имкон; 2) қобилият; куч, қудрат.
 мукобара **مكابره** кибрлашиш, кеккайиш.
 муколама **مكالمة** гаплашиш, суҳбат; ~ қилмақ гаплашмоқ.
 мукотабат **مكاتبت** хат ёзишиш.

мукошиф **مكاشف** кашф этувчи.
 мукрим **مكرم** меҳрибон.
 муктасаб **مكتسب** касб билан топилган маош.
 муктасиб **مكتسب** ишлаб топувчи, тирикчилиги касб билан
 ўтувчи.
 мул **مل** май, шароб.
 мулавван **ملون** ранг-баранг; ~ қилмақ бўямоқ.
 мулаввас **ملوث** ифлос, булғоқ, кир; ~ айламақ ифлос қил-
 моқ, булғамоқ.
 муламмаъ **ملمع** ола-була, ранг-баранг.
 мулаххас **ملخص** 1) чиқариб олинган (қисқа мазмун учун),
 қисқа баён; 2) қисқа, ихчам.
 мулк **ملك** қўлиги амлок мол, бойлик.
 мулкат **ملكت** давлат, мамлакат.
 мулкиййат **ملكيت** хусусий мулк.
 мулкорой **ملك آراي** давлатга оро берувчи.
 мулкпаноҳ **ملكپناه** подшоҳ.
 мулоиб **ملاعب** мулоъиб га қ.
 мулоймаат **ملايمت** мулоиймлиқ, юмшоқлик.
 мулояматомиз **ملايمت آميز** мулоиймлиқ.
 мулосиқ **ملاصق** бириктирилган, қўшилган, киргизилган; ~ ай-
 ламақ киргизмоқ.
 мулоъиб ва мулоиб **ملاعب** 1) ўйинчи; 2) қизиқчи.
 мулоқий **ملاقى** учратувчи; ~ бўлмақ учрашмоқ.
 мулоҳиз **ملاحظ** мулоҳаза қилувчи, ўйлаб иш қўрувчи; ~ бўл-
 мақ фикр қилмоқ, ўйламоқ.
 мулсақ **ملصق** ёпишган, қўшилган.
 мултаз **ملتذ** лаззатланган.
 мултамас **ملتمس** илтимос қилинган, сўралган; ~ қилмақ
 илтимос қилмоқ.
 мултафит **ملتفت** илтифот қилувчи; ~ бўлмақ илтифот қилмоқ.
 мулукона **ملوكانه** шоҳларча, шоҳона.
 мулҳам **ملهم** илҳомланган; ~ и ғайб тангридан келган ил-
 ҳом; ~ айламақ илҳомлантирмоқ.
 мулҳақ **ملحق** қўшилган, боғланган; ~ айламақ қўшмоқ,
 боғламоқ; ~ бўлмақ қўшилмоқ, боғланмоқ.

мумаййиз **ميميز** 1) оқу қоранинг фарқига етувчи; 2) оқил.
 мумид **ممد** ёрдамчи, мадакдор.
 мумил **ممل** зерикарли, толиқтирувчи.
 мумкинот (кўшлик) **ممكنت** мумкинликлар.
 мумос **مماس** туташган, ёпишган.
 мумтад **ممتد** чўзилувчи; давомли, чўзилган.
 мумталиий **ممتلى** тўла; ~ бўлмақ тўлмоқ.
 мумтаниъ **ممتنع** 1) ман қилинган; тақиқланган; 2) иложи
 йўқ; ~ бўлмақ тийинмоқ; иложсиз бўлмоқ; ~ қилмақ мап
 қилмоқ.
 мумтаҳан **ممتحن** имтиҳон қилинган, синалган.
 мумтоз **ممتاز** танланган, сараланган; ~ бўлмақ юқори қўйил-
 моқ; ~ этмақ ажратмоқ.
 мунаввим **منوم** ухлатувчи.
 муназаҳ **منزه** тоза, соф, ҳеч нарса аралашмаган; ~ бўл-
 мақ тозаланмоқ.
 мунаққаш **منقش** нақшланган, нақшли.
 мунаққаҳ **منقح** 1) тозаланган; 2) тўғриланган.
 мунбасит **منبسط** 1) очиқ; 2) хурсанд, шод; ~ бўлмақ шодлан-
 моқ.
 мунг **مونك** қайғу, алам.
 мунгалмақ **مونكالماق** ғамгин бўлмақ.
 мунгланмақ **مونكلانماق** қайғуланмоқ.
 мунглашмақ **مونكلاشماق** ҳасратлашмоқ.
 мунглуғ **مونكلوغ** қайғули, ғамли.
 мунграймақ **مونكرايماق** қайғуга ботмоқ.
 мунграшмақ **مونكراشماق** мунгли йиғламоқ.
 мунгуз **مونكوز** шох, мугуз.
 мунда **مونده** бунда; бу ерда.
 мундариж **مندرج** дарж қилинган, киритилган.
 мундафиъ **مندفع** қайтарилган, дафъ қилинган; ~ қилмақ
 қайтармоқ, дафъ қилмоқ.
 мунжамид **منجمد** қотган, музлаган.
 мунжар **منجر** бориб етган, тақалган; ~ бўлмақ бориб етмоқ,
 тақалмоқ.

музавий منزوی хилват тошган (дунё ишларидан); ~ бўлмақ
 1) хилват тошмоқ; 2) ибодат қилмоқ.
музал منزل осмоний, осмондан тушган.
мунасиф منکشف тутилган (қуёш, ой); ~ бўлмақ тутилмоқ
 (қуёш, ой).
мункир منکر инкор қилувчи, рад этувчи; ~ бўлмақ, ~ ўл-
 мақ инкор қилмоқ, рад этмоқ.
мунодий منادی жарчи; ~ қилмақ жар солмоқ, чақирмоқ.
муножот مناجات ёлбориш, ~ айламақ, ~ қилмақ ёлбормоқ.
мунозаат منازعت жанжал, низо.
муносафа مناصفه тенг иккига бўлиш.
мунофий منافی йўқ қилғучи.
мунофиқшева منافق شیوه иккиюзламаликни одат қилган.
муноқаша مناقشه олишув, жанжал; ~ қилмақ жанжаллашмоқ,
 олишмоқ.
мунсариф منصرف ўзгартириш, йўналиш, қўчиш; ~ бўлмақ йўнал-
 моқ; ўзгармоқ.
мунсиз مونسيز бусиз.
мунсиф منصف инсофли.
мунсифлиг منصفليغ инсофлилик.
мунтабиқ منطبق мувофиқ, лойиқ, мос.
мунтасиб منتسب тегишли, мансуб; алоқадор; ~ бўлмақ ман-
 суб бўлмоқ, тегишли бўлмоқ.
мунтафий منطفي сўнган, ўчган; ~ бўлмақ сўнмоқ, ўчмоқ.
мунтафий منتفع фойдаланувчи, баҳраманд; ~ бўлмақ фойда-
 ланмоқ, баҳраманд бўлмоқ.
мунтахаб منتخب танланган, сараланган; ~ айламақ, ~ қил-
 мақ танламоқ.
мунташир منتشر ёйилган, таралган; ~ бўлмақ ёйилмоқ;
 маълум бўлмоқ; ~ қилмақ ёймоқ.
мунтақил منتقل ўтувчи, кўчувчи; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ
 1) ўтмоқ, кўчмоқ; 2) ўлмоқ.
мунтақимлик منتقمليق қасоскорлик, ўч олишлик.
мунтаҳо منتها 1) тугатилган, охирига етказилган; 2) охир,
 сўнг, интиҳо.
мунтиж منتج натижа берувчи, натижали.
мунфаил منغفل уялган, хижолат бўлган; ~ бўлмақ уялмоқ;
 ~ қилмақ уялтирмоқ, хижолат қилмоқ.

мунфак منفك ажратилган, бўлак-бўлак қилинган, ~ этмақ
 ажратмоқ, бўлак-бўлак қилмоқ.
мунфарид منفرد 1) ёлғиз; 2) бўйдоқ.
мунасиф منخسف тутилган (ой), тўсилган.
мунашаъ منشاء ёзилган, битилган.
мушший منشی 1) хат тузувчи, иншо қилувчи; 2) котиб.
муношо منشا тўғриси мунашаъ.
мунаътиф منعتف қайрилган, бурилган; ~ қилмақ бурмоқ,
 қайирмоқ.
мунаъқид منعقد (аҳду паймон билан) боғланган.
мунаъим منعم 1) хайр-аҳсон қилувчи, сахий.
мунаълиб منقلب ағдарилган, тўнкарилган, йиқитилган;
 райи, фикри ўзгарувчи.
мунаълибван منقلب ووش ўзгаргандек.
мунаъсам منقسم бўлинган.
мунаъсим منقسم бўлувчи, қисмларга ажратувчи; ~ қилмақ
 бўлмоқ.
мунаътиъ منقطع узилган, ажралган, кесилган; ~ бўлмақ
 узилмоқ; ~ қилмақ узмоқ, кесмоқ.
мунаъод منقاد итоат қилувчи, бўйсунувчи; ~ қилмақ бўй-
 сундирмоқ.
мунаҳадам منهدм бузилган, вайрон бўлган; ~ бўлмақ бузилмоқ.
мунаҳазам منهزم қочган; ~ қилмақ, ~ этмақ қочирмоқ (душ-
 манни).
мунаҳаний منحنى эгри, қийшиқ.
мунаҳариф منحرّف 1) ўзгарувчи; 2) адашган; ~ бўлмақ адаш-
 моқ.
мунаҳасир منحصّر боғланган; мансуб, қўшиб олинган; ~ айла-
 мақ қўшиб олмоқ.
мунаҳат منحتھ тубанлаштирилган, пасайтирилган; ~ айла-
 мақ тубанлаштирмоқ; паст қилмоқ.
мунаҳий منهي даракчи, хабар берувчи; ~ йи роз сир очувчи.
муовадат معاودت қайтиш; ~ қилмақ қайтиб келмоқ.
муовин معاون ёрдамчи, мададкор.
муолажа معالجه даволаниш, илож қилиш; ~ қилмақ даволамоқ.
муолаж معالج даволовчи, илож қилувчи.
муомала معامله кўплиги муомалот ўзаро муносабат.

муомалапардоз **معامله پرداز** муомалани келиштириш; ~ қилмақ
 яхши муомала қилмақ.
 муомалот **معاملات** муомала нинг кўплиги.
 муораза **معارضه** ўзаро қаршилиқ кўрсатиш.
 муосий **معاصي** исёнчи, гуноҳкор.
 муосир **معاصر** асрдош, замондош; ~ бўлмақ замондош бўлмоқ.
 муотаб **معاتب** таънага қолган.
 муохаза **مواخذه** жазо.
 муошир **معاشر** 1) ҳамдам, ҳамсўхбат; 2) дўст.
 мураббаъ **مربع** тўртланган; ~ ўлтирмақ чордана қуриб ўтирмоқ.
 мураввақ **مرووق** сизилган, тиниқ.
 муравваҳ **مروح** жонбахш.
 муразо **مرضا** тўғриси марзо.
 мураккаб **مركب** таркиб тошган, тузилган; ~ айламақ, ~ қилмақ бириктирмоқ, қўшмоқ.
 мурассаъ **مرصع** безалган (қимматбаҳо тошлар билан); ~ этмақ, ~ қилмақ безамоқ (қимматбаҳо тошлар билан).
 мурассаъпўш **مرصع پوش** қимматбаҳо кийим кийган.
 мураттаб **مرتب** тартибга солинган.
 мураффаъ **مرافع** тинч, осуда, сойишта.
 мураққаъ **مرقيع** 1) ямоқли; 2) дарвешларнинг кийими, жаңда.
 мураққаъпўш **مرقيع پوش** жаңда кийган.
 мурағғиб **مرغيب** рағбатлантирувчи.
 мурдадиллиқ **مرده دالليق** 1) жонсизлик; 2) ҳиссизлик, бетаъсирлик.
 мурдор **مردار** ўлимтик.
 мурдорлиқ **مردار ليق** ўлимтиклик.
 муруж **مرجع** сақлаб қўйилган, кейинга қолдирилган.
 мурид **مريد** истаганини қила олувчи.
 муриқ **مرق** завқли, мароқли.
 мурод **مراد** кўплиги муродот ниёт, мақсад.
 муродот **مرادات** мурод нинг кўплиги.
 муружаат **مراجعت** қайтиш, қайтиб келиш.
 мууроот **مراعات** диққат, эътибор, ҳурмат.

муросо **مراسا** келишиш, муроса қилиш.
 муурофаа **مراغه** даъволашиш; ~ йи шаръий шаръий даъво.
 мууроқаба **مراقبه** 1) қузатиш; 2) мушоҳада қилиш.
 мууроқиб **مراقب** қузатувчи; ~ ўлтирмақ, қузатмоқ.
 мурсал **مرسل** кўплиги мурсални 1) юборилган; 2) пайгамбар; ~ эрмақ юборилмоқ.
 мурсални **مرسلين** мурсал нинг кўплиги 2) ...
 мурсаъ **مرصع** тўғриси мурассаъ.
 мурутад **مرتد** диндан қайтган.
 мурутакиб **مرتكب** 1) киришган, бўйнига олган, зиммасига олган; 2) гуноҳкор.
 мурутафиъ **مرتفع** 1) баланд, юксак; 2) кўтарилган, йўқ қилинган, четлатилган; ~ бўлмақ юксалмоқ; кўтарилмоқ; ~ кўрмақ йўқ деб билмоқ.
 мурутоз **مرتاض** риёзат, чекувчи, сўфий, дарвеш, қаландар.
 муруру **مرور** ўтиш, кечиниш; ~ айламақ ўтмоқ; ~ ўлмақ юрмоқ.
 мурушид **مرشد** муридларнинг маънавий раҳбари; 2) пир.
 мурушидий **مرشدي** пир.
 муруг **مرغ** қуш; товуқ.
 муруғобий **مرغابي** ўрдақ.
 мурусаббаб **مسبب** сабабли.
 мурусаббат **مثبت** мусбат га қ.
 мурусавада **مسوده** китоб ёки ёзилган бирор нарсанинг қоралама нусхаси.
 мурусаваар **مصور** тасвирланган, гавдаланган; ~ этмақ ёзмақ, тасвирламоқ.
 мурусаваир **مصور** сурат чизувчи, рассом.
 мурусадае **مسدس** 1) олти қиррали; 2) шеър тури.
 мурусаддир **مصدر** бош қилиб тайинланган; ҳофиздин ~ га ҳофизларнинг бошлиғига.
 мурусаддий **مصدع** безовта қилувчи.
 мурусажжал **مسجل** рўйхатга олинган; ~ бўлмақ рўйхатга олинмоқ.
 Мусайлама **مسيلمه** пайгамбарлик даъвосини қилган бир арабнинг номи; ~ йи каззоб ёлғончи Мусайлама.
 мусайқал **مصيقل** сайқаллаган, жилаланган; ~ айламақ сайқалламоқ.

мусаллам مسلم таслим бўлган, бўйсунган; ~ тутмақ бўйсун-
 дирмоқ.
мусалламлик مسلملىق бўйсунушлик.
мусаллат مسلط 1) ҳукмронликни бериш; 2) гиж-гижлаш,
 қарши қўйиш; ~ қилмақ бош қилиб қўймоқ, қарши қўй-
 моқ.
мусаллий مصلی намаз ўқувчи, намозхон; ~ бўлмақ намаз
 ўқимоқ.
мусалло مصلی жой намаз.
мусалсал مسلسل ҳалқа-ҳалқа ўралган (арқон), занжир
 мисол ўрилган соч; ~ турра занжир қилиб ўрилган соч;
 ~ айтилмақ бирин-кетин, кетма-кет гапирмоқ, боғлаб га-
 пирмоқ.
мусаммам مصمم қарор қилинган; ~ бўлмақ қарорга келмоқ.
мусамман مسمن қимматбаҳо.
мусаннаф مصنف кўплиги мусаннафот 1) таълиф қилинган;
 2) асар.
мусаннафот مصنفات мусаннафнинг кўплиги.
мусаттаҳ مسطح текис.
мусаххар مسخر бўйсундирилган, қарам қилинган; ~ бўл-
 мақ бўйсунмоқ; қилмақ қарам қилмоқ.
мусаххин مسخن иситувчи (кўнгили); ҳарорат берувчи.
мусбат مثبت ва мусаббат исботланган.
мусибат مصیبت кўплиги масойиб бахтсизлик; ~ тутмақ аза
 чекмақ.
мусин مسن кекса.
мусир مسير йўл.
мусиқа موسیقه куй.
мусиқор موسیقار бастагор, композитор.
мускир مسكر маст қилувчи.
муслиҳ مصلح тўғриловчи, ислоҳ қилувчи.
мусовий مساوی тенг, баробар.
мусодақат مصادقت самимийлик, содиқлик.
мусонд مساعد ёрдам берувчи, мададкор.
мусолаҳа مصالحة сулҳ тузиш.
мусофарат مسافرت саёҳат, сафар қилиш.
мусоҳабат مصاحبت ҳамсуҳбат бўлиш.

мусоҳиб مصاحب суҳбатдош, улфат.
муериф مصرف сарф қилувчи; исрофчи.
муставжиб مستوجب 1) лойиқ; 2) жавобгар; ~ бўлмақ жавоб-
 гар бўлмоқ.
муставли مستولی эгаллаган; ~ бўлмақ эгалламоқ; ~ қил-
 мақ эга қилмоқ.
мустандир مستدير доира шакли, думалоқ, мудаввар.
мустандом مستدام давомли, доимий.
мустанжоб مستجاب қабул бўлиш; ~ уд-даъва дуоси мақбул.
мустанзҳар مستظهر қўлланган, қўллаб-қувватланган.
мустанкраҳ مستكره ёқимсиз.
мустананд مستمند 1) ғамгин, аламли; 2) бечора; ~ ўлмақ
 ғамгин бўлмоқ; ~ қилмақ гирифтор қилмоқ.
мустамий مستمع тингловчи, қулоқ берувчи; ~ бўлмақ,
 ~ ўлмақ тингламоқ.
мустамийлик مستمعليق қулоқ солишлик.
мустанид مستند суянувчи, таянувчи.
мустанкар مستنكر 1) инкор қилинган, рад қилинган; 2) ёқимсиз.
мустароҳ مستراح 1) ҳожатхона; 2) оромгоҳ.
мустанқий مستنقى 1) қондириб бўлмайдиган ташналик;
 2) касаллик номи.
мустатил مستطيل узун, чўзилган.
мустатоб مستطاب яхши, ёқимли.
мустафид مستفيد фойда олувчи; ~ бўлмақ фойдаланмоқ.
мустафо مصطفى сайланган (Муҳаммад пайгамбарнинг сифати).
мустаҳлас مستخلص озод бўлган, қутилган; ~ қилмақ озод
 қилмоқ.
мустаҳраж مستخرج олинган, чиқарилган; ~ бўлмақ чиқарилмоқ.
мушашор مستشار маслаҳатчи.
мушашҳад مستشهد исбот учун шоҳид келтириш.
муштаъжил مستعجل шоншувчи.
муштаъжир مستاءجر ижарага олувчи.
муштаъид مستعد ҳозирланган, тайёр; ~ қилмақ тикламоқ.
муштаъсал مستاءصل илдизи билан қўпориш; ~ қилмақ ил-
 дизи билан қўпормоқ.
муштақий مستقى сувчи, сув чиқарувчи.

мустақим مستقيم тўғри; ~ бўлмақ тўғри бўлмоқ.
 мустағал مستغل ғалла экиладиган дала.
 мустағний مستغنى 1) муҳтож эмас, бой; 2) чиқарилган;
 ~ этмақ чиқармоқ.
 мустағрақ مستغرق ғарқ бўлган, чўмган; ~ бўлмақ ғарқ бўл-
 моқ.
 мустағаб مستحب кўплиги мустағаббат 1) севилган, ёқти-
 рилган; 2) шаръий, Муҳаммад пайғамбар баъзан қилиб,
 баъзан қилмаган ёки азиз авлиёлар севиб қилиб юрган
 амал.
 мустағаббот مستحبات мустағабнинг кўплиги.
 мустағиқ مستحق 1) лойиқ, ҳақли; 2) муҳтож.
 мустағлак مستهلك 1) тўланган (қарз); 2) ҳалок қилинган,
 вайрон қилинган.
 мустағсан مستحسن маъқулланган, мақтовга сазовор; ~ туш-
 мақ маъқул бўлмоқ.
 мусух مسوخ мисхнинг кўплиги.
 муқил مصلق сайқал берилган; ~ урмақ сайқал бермоқ.
 муқоф مصحف Ҳуръон.
 муқофиавис مصحف نويس китоб кўчирувчи, котиб.
 муқил مهمل сурги.
 мутааддид متعدد кўп сонли, бир қанча; ~ бўлмақ кўп бўлмоқ.
 мутаажжиб متعجب ажабланувчи; ~ бўлмақ ажабланмоқ.
 мутааззир متعذر қийин, мушкул.
 мутаайин متعين тайин, муқаррар; ~ қилмақ тайин қилмоқ.
 мутааллақ متعلق тааллуқли; ~ бўлмақ тааллуқли бўлмоқ.
 мутаалло متعلق юксак; ~ бўлмақ кўтарилмоқ.
 мутааммил متامل тааммул қилувчи, фикр юритувчи; ~ эрмақ
 фикр юритмоқ.
 мутааний متاءنى эҳтиёткор, шошмайдиган.
 мутаарриз متعرض эътироз билдирувчи, қарши турувчи.
 мутаассир I متعسر қийин, мушкул; ~ бўлмақ қийналмоқ.
 мутаассир II متاءثر қайғули, ғамгин.
 мутаассиф متاءسف афсусланувчи; ~ қилмақ афсусланмоқ.
 мутааххир متاءخر 1) кейинги, кейин келган; 2) янги, замо-
 навий; ~ машойих ҳозирги шайхлар.

мутааххид متعهد ваъда берган, бўйнига олган; ~ бўлмақ
 ваъда бермоқ.
 мутааххил متاءهل оилали.
 мутабаррак متبرك табаррук.
 мутабассим متبسم табассум қилувчи.
 мутабаҳхир متبخر аллома.
 мутаббақ مطبق 1) табақали; 2) чўнганган; 3) инак ма-
 тонинг бир тури.
 мутабоид متباعد узоқлашувчи; бўлмақ узоқлашмоқ.
 мутаваллиد متولد туғилган; ~ бўлмақ туғилмоқ.
 мутаварриъ متورع худоёўй.
 мутаваттин متوطن ватан қилган, жойлашган.
 мутаваффо متوفى вафот этган.
 мутаваҳхим متوهم тахмин қилувчи; кўрқувчи; ~ бўлмақ
 тахмин қилмоқ; кўрқмоқ.
 мутаввал متطول зун, чўзиқ; ~ қилмақ узайтирмоқ.
 мутавалли متولى масжид ва мадраса вақф мулкани идора
 қилувчи руҳоний.
 мутавозиъ متواضع камтар.
 мутаволий متوالى давоматли, давом этувчи.
 мутавори متوارى яширинувчи, яширин.
 мутавотир متواتر кетма-кет, узлуксиз.
 мутадаийин متدين диндор, худоёўй.
 мутадовила متداوله кўплиги мутадовилот оддий.
 мутадевилот متداولات мутадовиланинг кўплиги.
 мутажаллий متجلى 1) ярқираб турувчи, жиллоли; 2) очиқ,
 кўришиб турган.
 мутажовиз متجاوز ҳаддан ортиқ.
 мутажойиз متجايز тўғриси мутажовиз.
 мутазалзил متزلزل титровчи, тебранувчи.
 мутазаммин متضمن ўз ичига киритувчи; кафил бўлувчи.
 мутазаррир متضرر зарар кўрган.
 мутазойид متزايد ортиб боровчи, кўнаювчи.
 мутакаббир متكبر мағрур, кибрли.
 мутакаллим متكلم сўзловчи, гапирувчи; ~ тутмақ сўзламоқ.

мутакаллиф **متكلف** (бирор ишни) зиммасига, бўйнига олган.
 мутакаффил **متكفل** кафил бўлган.
 мутакасир **متكاسر** кўпайган.
 муталаввин **متلون** ранг-баранг, ола-була.
 муталаъли **متلاءلى** ялтироқ.
 муталло **مطلی** олтин юргизилган.
 муталоло **متلاءلى** тўғриси муталаъли.
 муталотим **متلاطم** тўлқинли.
 мутамаййиз **متميز** имтиёзли; ~ қилмақ ажратмоқ, имтиёзли қилмоқ.
 мутамаккин **متمكن** 1) қудратли; 2) яшовчи; ~ бўлмақ жойи қилмоқ, яшамоқ.
 мутамассил **متمثل** бировнинг суратига кирувчи.
 мутоматтиъ **متمتع** лаззат олувчи; баҳра олувчи.
 мутанаббих **متنبه** 1) уйғонаётган, ~ бўлмақ уйғанмоқ; 2) бедор; 3) ҳушёр.
 мутанаввиъ **متنوع** турли, ҳар хил.
 мутанаффир **متنفر** нафратланувчи.
 мутаоқиб **متعاقب** кетма-кет келувчи.
 мутараддид **متردد** тараддуд қилувчи, иккиланувчи; ~ қилмақ тараддудланмоқ, иккиланмоқ.
 мутаранним **مترنم** куйловчи, тараннум қилувчи.
 мутарраз **مطرز** каштали, безакли.
 мутарро **مطرا** 1) очиқган, парижон бўлган, ~ айламақ парижон қилмоқ; 2) соф тозаланган (ҳаво).
 мутасаввир **متصور** тасаввур қилинган, кўз олдига келтирилган.
 мутасарриф **متصرف** эга бўлувчи, эгалловчи.
 мутафарриъ **متفرع** 1) тармоқланган, бўлинган; 2) келиб чиққан; ~ бўлмақ келиб чиқмоқ.
 мутафарриқ **متفرق** тарқалган, сочилган.
 мутафаҳҳис **متفحص** ўрганувчи, текширувчи.
 мутафовит **متفاوت** 1) фарқ қилувчи, фарқли; ажралиб турувчи.
 мутахаййила **متخيلا** хаёл кучи зўр.
 муташаккил **متشکل** тузилган, ташкил қилинган.
 муташарриъ **متشرع** шариатга амал қилувчи.

мутақаддим **متقدم** кўплиги мутақаддимин илгариги, илгари ўтган; ~ машойих илгари ўтган шайхлар.
 мутақаддимин **متقدمين** бирлиги мутақаддим ўтганлар, илгари ўтганлар.
 мутақозий **متقاضی** қаттиқ туриб талаб қилувчи.
 мутақоъид **متقاعد** бўшатишган (ишдан); ~ бўлмақ бўшатишмоқ (ишдан).
 мутағаййир **متغير** 1) ўзгарувчи; ўзгарган; 2) ғазабланувчи, ғазабли; ~ бўлмақ ғазабланмоқ.
 мутағаллиба **متغلبه** зўравон.
 мутаҳаййир **متحير** ҳайратда қолган.
 мутаҳаммил **متحمل** бардош берувчи; ~ бўлмақ чидамоқ.
 мутаҳаррик **متحرك** ҳаракат қилувчи, ҳаракатли (зер-забарли).
 мутаҳаттик **متحنتك** ҳаёсиз, уятсиз; ~ бўлмақ шарманда бўлмоқ.
 мутаҳҳар **متطهر** тоза.
 мутир **مطير** ёмғирли; абри мутир ёмғирли булут.
 мутиъ **متيع** итоат қилувчи.
 мутобиқ **مطابق** мувофиқ; ўхшаш, мос.
 мутойаба **متايبه** ҳазил.
 мутойиб **متايب** ҳазил қилувчи.
 муттако **متكا** суянадиган нарса; ўришдиқ.
 мутталиъ **متلح** хабар топган; ~ бўлмақ хабар топмоқ, хабардор бўлмоқ.
 муттасиф **متصنف** васфланган, мақталган.
 муттафақ **متفق** муфовиқ, ўхшаш.
 муттафиқ **متفق** бирлаштирувчи, мувофиқлаштирувчи; ~ бўлмақ, келишмоқ.
 муттақий **متقى** художўй.
 муттаҳам **متهم** тухматга қолган; ~ қилмақ тухмат қилмоқ.
 муттаҳид **متحد** бирлашган, уюшган.
 муфавваз **مفوض** ишониб топширилган.
 муфаррид **مفرد** ажралган, дунё ишларидан четлашган.
 муфарриҳ **مفرح** хурсанд қилувчи, шодлантирувчи.
 муфассир **مفسر** шарҳловчи, тафсирловчи.
 муфаттиҳ **مفتح** 1) очувчи; ~ у-л-абвоб эшикларни очувчи; 2) забт қилувчи, фотиҳ.

муфид مفيد фойдали; ~ тушмак фойдали бўлмақ.
муфиз مفيز тўлиб тошган.
муфлис مفلس камбағал, фақир, ночор.
муфлислик مفلسلىق қашшоқлик, ночорлик.
муфорақат مفارقت айрилиш; ~ қилмақ айрилмоқ.
муфохарат مفاخرت гердаиш, манмаилик, фахрланш; ~ қил-
мақ гердаймоқ, фахрланмоқ.
муфрад مفرد ёлғиз, яқка.
муфрит مفرط ҳаддан ортиқ.
муфсеид مفسيده фасодчи, бузуқи.
муфт مفت текин.
муфтахир مفتخر мағрур, гурурли.
мух مخ мия.
мухаллад مخلد абадий.
муханнае مخنت хотинчалиш, хунаса.
мухаффаф مخفف 1) кичрайтирилган; 2) қисқа.
мухбир مخبر хабар берувчи.
мухил مخل халал берувчи.
мухолифгузор مخالف گزار тескари кўрсатувчи.
мухолифнеша مخالف پيشه тескарилини одат қилган.
мухосамат مخاصمت душманлик, хусумат.
мухотаб مخاطب хитоб қаратилган киши; ~ қилмақ чақирмоқ.
мухотара مخاطره хатар.
мухталит مختلط аралашган, омухта.
мухталиф مختلف хилма-хил, турли.
мухтарая مخترع ихтиро қилинган, ўйлаб топишган; ~ кел-
мақ ихтиро қилмоқ.
мухтариъ مخترع ихтиро қилувчи.
мухтий مخطى хато қилган, гуноҳ қилган.
мухтор مختار сайланган; ишонарли.
мучак مويچك ўпич, бўса.
мучина مويچينه тук юладиган асбоб, қайчи.
мушаббаҳ مشبه ўхшатишган, қиёсланган.

мушавван مشوش ташвишли.
мушаввашлиғ مشوش ليغ ташвишланганлик.
мушаввиш مشوش ташвишлантирувчи.
мушаддад مشدد 1) кучли, шиддатли; 2) ташдид белгиси
қўйилган, ташдидли.
мушаккал مشكل 1) хилма-хил; 2) безакли; ~ айламак безамоқ.
мушаммаъ مشمع парда.
мушаъбид مشعبد найрангбоз, кўзбўямачи.
мушикоф مشكاف билармон, тажрибали.
мушир مشير маслаҳатчи.
мушк مشك хушбўй модда; ~ и тотор тоза мушк.
мушкафшон مشك افشان мушк ҳиди таратувчи.
мушкбез مشك بيز ва мушкбор مشك بار мушк исни таратувчи.
мушкбид مشك بید мушк исли тол.
мушкбор مشك بار мушкбез га қ.
мушкбў مشك بو ва мушкбўй مشك بوي мушк ҳидли.
мушкбўй مشك بوي мушкбў га қ.
мушкин مشكين хушбўй; ~ насим ёқимли шамол; ~ ҳилол
қора қош.
мушкинбў مشك بوي хушбўй.
мушкomez مشك آميز мушкмисол
мушкрез مشك ريز хушбўй ис таратувчи.
мушкосо مشك آسا мушкдек.
мушксо مشك سا мушкдек.
мушкфом مشك فام 1) мушк рангли; 2) қора.
мушобаҳат مشابهت ўхшашлик.
мушобиҳ مشابه ўхшаш; ~ ўлмақ ўхшамоқ.
мушоракат مشاركت шериклик.
мушорик مشارك шерик.
мушоҳада مشاهده гувоҳ бўлиш, ўз кўзи билан кўриш; ~ қил-
мақ ўз кўзи билан кўрмоқ.
мушоҳид مشاهد кўзатувчи, кўриб турувчи; гувоҳ; ~ бўлмақ
кўриб турмоқ, гувоҳ бўлмақ.
мушриф مشرف молия ишларини назорат қилувчи амалдор.

муштамил **مشتمل** ташкил топувчи, ўз ичига олувчи.
муштарак **مشتراك** умумий.
муштағил **مشتعل** шуълали; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ ёнмоқ.
муштарий **مشتري** 1) сотиб олувчи, харидор; 2) Юпитер.
муштақ **مشتق** яралган, пайдо бўлган; ~ ўлмақ яралмоқ.
муштағил **مشتغل** шуғуланувчи; машғул.
муштаҳий **مشتهي** иштаҳали.
мушфиқ **مشفق** шафқатли.
мушғир **مشعر** хабар берувчи (хат орқали).
муъжиб **معجب** ажабланарли, ғалати.
муъжиз **معجز** ҳайратда қолдирувчи.
муъжизанамой **معجزه نامی** мўъжиза кўрсатувчи.
муъжизапардоз **معجزه پرداز** мўъжиза кўрсатувчи.
муъжизатироз **معجزه طراز** безалган.
муъжизанизом **معجز نظام** мўъжиза яратувчи.
муъман биҳи **مؤمن به** пиймон келтириладиган нарса.
муътакиф **معتكف** уйдан чиқмай ўтириш.
муътамад **معتمد** ишончли; ~ бўлмақ ишончли бўлмақ.
муътаман **معتمن** ишончли.
муътариз **معترض** эътироз қилувчи.
муътариф **معترف** эътироф қилувчи; ~ бўлмақ эътироф қилмоқ.
муътақид **معتقد** эътиқод қилувчи, қаттиқ ишонувчи; ~ бўлмақ ишонмоқ, эътиқод илмоқ.
муътний **معطى** ато қилувчи, берувчи.
муътод **معتاد** 1) кўниккан, одатланган; 2) одатдаги; ~ бўлмақ одатланмоқ, кўникмоқ; ~ этмақ кўниктирмоқ, одатлантирмоқ.
муқаввас **مقوص** эгилган.
муқаввий **مقوى** қувватланган, кучли; ~ у-д-далойил куч-ли далиллар келтирувчи.
муқаддар **مقدر** тақдирда бор, тангри белгилаган.
муқаййад **مقيد** кўнлиги муқаййадот боғланган; ~ этмақ, қилмақ, боғламоқ.
муқаййадот **مقيادات** муқаййад нинг кўнлиги.

муқаййиъ **مقيد** қустирувчи.
муқаллид **مقلد** тақлид қилувчи.
муқаммир **مقمر** қиморбоз.
муқаммиршева **مقمر شيوه** қиморбоз йўсинли, қиморбознамо.
муқаннаъ **مقنع** 1) бурканган, ниқобланган; 2) парда, ниқоб.
муқаннад **مقند** қандли, ширин.
муқарнас **مقرنس** нақшланган.
муқарраб **مقرب** кўнлиги муқаррабин яқин; суҳбатдош.
муқаррабин **مقربين** муқарраб нинг кўнлиги.
муқассир **مقصر** 1) айбли, гуноҳли; 2) айбдор, гуноҳкор.
муқаттаъ **مقطع** кўнлиги муқаттаот қитъа (шеър тури).
муқаттаот **مقطعات** муқаттаъ нинг кўнлиги.
муқафғал **مقفل** қулфланган; ~ қилмақ қулфламоқ.
муқбил **مقبيل** 1) иқболли, бахтли; 2) киши исми.
муқир **مقير** иқрор бўлувчи, бўйнига олувчи; ~ бўлмақ иқрор бўлмоқ.
муқобала **مقابله** яқинлашиш; ~ қилмақ яқинлашмоқ.
муқобил **مقابل** 1) қарши; 2) тўғри келадиган; тенг, баробар.
муқовамат **مقاومت** қарши чиқиш, қаршилиқ қилиш.
муқомир **مقامر** қиморбоз.
муқомирваш **مقامر وش** қиморбоздек.
муқомиршева **مقامر شيوه** қиморбоз йўсинли, қиморбознамо.
муқорана **مقارنه** яқинлашиш; қўшилиш (ой, юлдуз кабилар).
муқорин **مقارن** яқинлашган, қўшилиш (ой, юлдуз кабилар).
муқри **مقري** қироат қилувчи.
муқтадо **مقتدى** раҳбар.
муқтадолиқ **مقتدى ليق** йўлбошчилик, раҳбарлик.
муқтазий **مقتضى** зарур, керакли.
муқназо **مقنضه** зарурат.
муғ **مغ** 1) мажусий, оташпараст; 2) майфуруш; ~ дайри ибодатхона; 2) майхона.
муғаний **مغنى** мутриб, мусиқачи.
муғанийя **مغنيه** муғаний нинг муаннаси.

муғбача مغبيحه 1) оташпарастан бола; 2) чиройли бола; 3) май ташувчи бола.
муғилон مغيلان тиканли дарахт, акация.
муғон مغان муғлар, мажусийлар.
муғона مغانه муғларча, мажусийларча.
муғоний مغاني муғ га мансуб.
муғтанам مغتنم ганимат, фойдали; ~ тутмақ ганимат билмоқ.
муғулчин موغولچين тўғриси муғулчин.
муҳаввала محوله кўплиги муҳаввалот теварак, атроф.
муҳаввалот محولات муҳаввала нинг кўплиги.
муҳаввата محوطه ҳовли.
муҳаддаб محذب ажинли, қатлам-қатлам.
муҳаддис محدث ҳадис тўпловчи олим.
муҳалло محلى безалган, зарҳалланган.
муҳандис مهندس қурувчи, уста.
муҳандисваш مهندسوش устадек.
муҳаррам محرم ой номи.
муҳаррар محرر 1) таҳрир қилинган; 2) ёзилган.
муҳаррик محرك ҳаракатга келтирувчи.
муҳарриқ محرق ёндирувчи.
муҳарро محرى ҳил-ҳил пишган; ~ қилмақ ҳил-ҳил ~~пиш~~
 моқ.
муҳаққар محقر 1) таҳқирланган; 2) арзимас.
муҳаққақ محقق текширилган; тўғри.
муҳаққиқ محقق ҳақиқат изловчи.
муҳдас محدث янги.
муҳиб محب севишган; ~ қилмақ севидирмоқ.
муҳит محيط океан, денгиз.
муҳиқ محق ҳақли.
муҳл шароб.
муҳлатфизой مهلتفزاى муҳлатли.
муҳлик مهلك 1) ҳалок қилувчи; 2) ҳалокатли.
муҳлика مهلكه тўғриси маҳлака.

муҳмал مهمل арзимас; ақлга сиғмайдиган.
муҳовара محاوره кўплиги муҳоварот суҳбат.
муҳоварот محاورات муҳовара нинг кўплиги.
муҳожарат مهاجرت кўчиш.
муҳожир مهاجر кўчувчи.
муҳозий محاذى рўпара, қарши томон.
муҳоко محاكى (қайтариб) ҳикоя қилиш.
муҳол محال мушкул, қийин; ақлга сиғмайдиган.
муҳор محار цўлта.
муҳориб محارب жангчи.
муҳосара محاصره қамал.
муҳосиб محاسب ҳисобчи.
муҳофазат محافظت сақлаш; ~ қилмақ сақламоқ.
муҳофиз محافظ сақловчи.
муҳра مهره мунчоқ.
муҳрабозлиқ مهره بازليق 1) қиморбозлик; 2) найрангбозлик.
муҳриқ محرق куйдирувчи.
муҳрона مهراڭه муҳр ҳақи.
муҳтазар محتضر 1) жин урган; 2) жон бераётган.
муҳтамал محتمل эҳтимолли, бўлиши мумкин (нарсa, ҳодиса).
муҳтарақ محترق ёнган.
муҳтариз محترز сақланувчи, эҳтиётланувчи, ~ бўлмақ сақланмоқ, эҳтиёт бўлмақ.
муҳтасиб محتسب топ-тарози ва тартиб назоратчиси.
мў ва **мўй** مو соч толаси, тук.
мўй موى мў га қ.
мўйа مويه йиғи, фйгон.
мўйшикоф مويشكاف мўшикоф га қ.
мўшикоф مويشكاف ва мўйшикоф مويشكاف чечан, жуда моҳир.
мўкашон موکشان сочдан торган (ҳолда).
мўлдур مولدور шабнам, дўл.
мўнду موندو ўткир учли қозиқ (ов учун).
мўр مور чумоли.

шўчина **موچينه** тук юладиган асбоб, қайчи.

Н

наам **نعم** ҳа.

набард **نبرد** уруш, жанг.

набз **نبض** томир уриши.

набиз **نبيذ** шароб.

набий **نبى** кўплиги анбийо пайғамбар; ~ у-л-лоҳ Оллоҳ-

нинг пайғамбари.

набот I **نبات** набот; ҳабби ~ набот дури.

набот II **نبات** кўплиги наботот ўсимлик; ўлан.

наботан **نباتا** анбата-л-лоҳу ~ ҳасано Оллоҳ чиройли гиёҳ

қилиб ўстирсин.

наботий **نباتى** набот га мансуб,

наботот **نباتات** набот нинг кўплиги.

набуд **نبود** бўлмаган, йўқ.

нав **نو** янги; моҳи ~ янги ой.

навард **نورد** уруш, жанг.

наварус **نوعروس** янги келин.

навбар **نوبر** янги ўсаётган ўсимлик, янги мева.

навбат **نوبت** 1) дафъа, гал; 2) қоровулик; 3) саройда муай-

ян вақт оралиғида ногора чалиш; ~ урмоқ ногора чалмоқ.

навбаҳор **نوبهار** кўклам.

навбова **نوباوه** тўғриси навбора.

навбора **نوباره** янги мева: ул гуллардин кўп мақсудлар нав-

бораси ҳаётим комин баҳраманд этти.

наввараллоҳу **نورالله**: ~ сирраҳо Оллоҳ унинг гўрини

ёритсин.

наввоб **نواب** ноиб, ўринбосар.

навжавон **نوجوان** йигитча.

навжавонлиқ **نوجوانلىق** ёшлик, йигитлик.

навид **نويد** севинчли хабар, хушхабар; ~ етмак хуш-

хабар келмоқ.

нависанда **نويسنده** ёзувчи, хаттот, котиб.

нависандалиқ **نويسندەلىق** котиблик.

навиш **نويش** ёзиш; ~ қилмақ ёзмоқ.

навкар **نوکر** аскар.

навкарлик **نوکرلىك** аскарлик.

навкоста **نوگاسته** янги.

навмид **نوميد** умидсиз; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ умидсизла-

моқ, ноумид бўлмақ.

навмидлиқ **نوميدلىق** умидсизлик.

наво I **نوا** куй.

наво II **نوا** 1) мол, мулк; 2) бойлик, маъмурлик.

навобахш **نوابخشى** 1) куй бағишловчи; 2) ҳожат чиқарув-

чи; ~ бўлмақ, ҳожат чиқармоқ.

навогоҳ **نواگاه** куй чалинадиган жой.

навоғў **نواگو** куйчи, ашулаци.

наводир **نوادير** нодир нинг кўплиги.

навозанда **نوازانده** ҳсланда, созанда.

навозиш **نوازش** ардоқлаш, эркалаш; ~ қилмақ ардоқла-

моқ, эркаламоқ.

навойиб I **نوايب** ноиб нинг кўплиги.

навойиб II **نوايب** ноибат нинг кўплиги.

навокаш **نواکش** созанда.

навол **نوال** 1) совға; 2) насиба.

навола **نواله** 1) совға; 2) насиба.

наволиқ **نولىق** 1) насибали; 2) оҳангли.

навомуз **نواموز** янги ўрганган, тажрибасиз.

навосиз **نواستيز** бенаво, бечора.

навосизлиғ **نواستيزلىغ** бенасиблик.

навосоз **نواساز** бастакор, созанда.

навосозлиғ **نواسازلىغ** созандалик.

навоҳий I **نواحي** ноҳийа нинг кўплиги, ~ аҳли теваарак атроф-

даги одамлар.

навоҳий II **نواحي** наҳий нинг кўплиги; ~ тамшиятати ман

қилинган нарсаларни қила бошлаш.

наврас **نورس** янги етилган; ~ ниҳол янги кўчат; ~ йигит

янги етилган йигит.

навраста **نورسته** ниҳол, ёш ниҳол.

навсафар نوسفر сафарга янги чиққан.
навхез نوخيز ёш, тоза, янги ўсиб келаётган.
навхоста نوخاسته навраста, ёш йигит.
навъ نوع кўплиги анвоъ тур.
навҳа نوحه йиғи, нола.
навҳагар نوحه كر йигеловчи.
навҳагарлик نوحه كرليك аза тутиб йиғлашлик.
навҳапардоз نوحه پرداز аламзада, йиғили.
навҳасоз نوحه ساز оҳу фйгон қилувчи.
навҳасозлик نوحه سازليق йиғлашлик, нола қилишлик.
надам ندم пушаймон.
надба نديه аза йиғиси.
надийвор ندىوار - сахийлик билан, сахийларча.
надим نديم яқин дўст; ҳамсуҳбат.
надимваш نديموش яқиндай.
надимлик نديمليك яқинлик, суҳбатдошлик.
надимшева نديمشيوه хушсуҳбат.
нодир نادر кўплиги наводир камёб.
надомат ندامت пушаймон; ~ ашки пушаймонлик кўз ёши.
надоматлиғ ندامتليغ пушаймонлик.
надрат ندرت подирлик, камёблик.
найобат نيابت ўринбосарлик, ноиблик.
найом نيام қин, ғилоф.
нажанд نژند 1) ғамгин; 2) шум; ~ и ғамсиришт ғамга ботган.
нажас نجس кир; ~ айламак ифлос қилмоқ, булғамоқ.
нажжор نجار дурадгор, ёғоч устаси.
нажм نجم кўплиги анжум ва нужум юлдуз; ~ и соқиб ёриб ўтувчи юлдуз.
нажд نژاد насл, насаб.
нажосат نجاست кир; ифлослик.
назар نظر кўплиги анзор қараш.
назарбоз نظر باز ишвали қарашлар қилувчи; ~ айламак ишва билан қарамоқ.

назаргоҳ نظرگاه 1) тамошо; 2) назар қаратилган нарса жой.
назир نظير ўхшаш, тенг.
назиҳ نزيه тоза.
назмкан نظم كمش назмкан га қ.
назмкен نظم كيش ва назмкан نظم كمش шеър битувчи, шоир.
назойирхон نظايرخان назирачи, бировнинг шеър ёки куйига эргашиб ёзувчи.
назоҳат نزاھت тозалик.
назр نذر ваъда; ~ қилмақ ваъда қилмоқ.
назҳат نزهت тўғриси нузҳат.
най ني 1) қамиш; ~ ий килк қамиш қалам; 2) мусиқа асбоби.
найбаст ني بست қамиш девор; ~ айламак қамиш билан девор қилмоқ; ўрамоқ.
найзавар نيزه ور найзадор, найзали.
найзачи نيزه چي найза ясовчи.
наййир نير нур сочувчи; ~ и аъзам Қуёш.
наййирайн نيرين Қуёш ва Ой.
найистон ва найситон نيستان қамишзор, тўқайзор.
найрангсоз نيرنگساز сеҳргар.
найситон نيستان найситон га қ.
найсон نيسان тўғриси нисон.
найшакар نيشكر шакарқамиш.
накбат نكبت фалокат, бахтсизлик.
наким ناكيم нимаики.
накол نكال жазо.
накуҳида نكوھيده таънали, маломатли.
накҳат نكھت хушбўй ҳид, оғизнинг хушбўй ҳиди.
накҳатлиғ نكھتليغ хушбўйлик.
намак نمك туз.
намакдон نمكدان туз идиши.
наммом نمام иғвогар.
наммомлик نمامليق чақимчилик, иғвогарлик.

намоёанда **نامائندە** 1) вакил; 2) кўринарли; ~ бўлмақ кўринмоқ.
 намуд **نمود** 1) кўриниш; 2) манзара.
 намудор **نمودار** кўринарли, аён; ~ айламақ, ~ этмақ кўрсатмоқ, аён қилмоқ; ~ ўлмақ кўринмоқ, аён бўлмоқ; 2) намуна, мисол; шайтон ишига ~ ўлмақ шайтон ишига намуна бўлмоқ.
 нанг **نگ** уят, номус, шарм; ~ айламақ уялмоқ.
 нангсизлик **ئنگسىزلىك** уятсизлик.
 нар **نر** эркак; шири ~ эркак шер.
 нардобон **نردبان** нарвон.
 нарм **نرم** юмшоқ; ~ қилмақ юмшатмоқ.
 нармода **نرماده** хунаса.
 шармрафтор **نرمرفتار** оҳиста юрувчи.
 нарра **نره** эркак.
 наррод **نراد** 1) нард ўйновчи; 2) тақдир.
 насаб **نسب** кўплиги ансоб насл.
 насасқ **نسق** равиш, тартиб; ҳол; ~ тапмақ тартибга тушмоқ; юзага келмоқ; ~ қилмақ тартибга солмоқ, тизмоқ.
 насб **نصب** 1) ўрнатиш; 2) мансабга тайинлаш; ~ қилмақ мансабга тайинламоқ.
 насиж **نسيج** мато, газлама.
 насим **نسيم** кўплиги насойим енгил шабада.
 насиҳат **نصيحت** кўплиги насойиҳ ўғит.
 наснос **نسناس** маймун.
 насойим **نساييم** насим нинг кўплиги; ~ вардийату-н-~ гул ҳидли шабада.
 насойиҳ **نصايح** насиҳат нинг кўплиги; ~ айтмақ ўғит қилмоқ.
 наср I **نصر** кўплиги ансор 1) ёрдам, кўмақ; 2) ғалаба.
 наср II **نسر** бургут; ~ и тойир учар бургут.
 насринфом **نسرین فام** насрин рангли.
 насс **نصي** кўплиги нуус матн, аниқ мазмун; ~ и қотиъ қатъий ёзма далил (матн).
 нассож **نساج** 1) тўқувчи; 2) машойихлардан Абу Бакр нинг лақаби.
 настаран **نسترن** настарин.

натижа **نتيجه** кўплиги натойиж хулоса, самара.
 натойиж **نتايچ** натижа нинг кўплиги.
 натъ **نطع** чарм палос.
 наузу бил-лаҳ **نعوذ بالله** наъзузу би-л-лаҳ га қ.
 нафас **نفس** кўплиги анфосдам, тин; ~ тортмақ нафас олмоқ.
 нафир **نفير** карнай; ~ тортмақ, оҳ урмоқ.
 нафис **نفيس** нозик.
 нафй **نفى** 1) инкор этиш; 2) йироқлашиш; ~ этмақ 1) инкор қилмоқ; 2) йироқлатмоқ, қувмоқ.
 нафоз **نفاذ** таъсир; ~ қилмақ таъсир қилмоқ.
 нафойис **نفايس** нафис нинг кўплиги.
 нафс **نفس** кўплиги нуфус ва анфус 1) жигилдон; ~ балоси жигилдон балоси; 2) шахс.
 нафх **نفخ** дам чиқариш, пуфлаш; ~ и сур карнай овози.
 нафха **نفخه** 1) дам, нафас; ~ йи уне инсон нафаси; ~ йи руҳу-л-қуде ҳаёт нафаси.
 нафъ **نفع** фойда, манфаат; ~ и мо ло калом сўзсиз фойда.
 нафърасон **نفع رسان** фойда келтирувчи.
 нах **نخ** ип, тола.
 нахват **نخوت** фойда ~ ели гурур шамоли.
 нахжир **نخجير** ов, шикор.
 нахл **نخل** хурмо ниҳоли; ~ и тар янги хурмо.
 нахлбанд **نخلبند** гул ясовчи.
 нахлбун **نخلبن** хурмо дарахти.
 нахлистон **نخلستان** хурмозор.
 нахуст **نخوست** аввал, биринчи.
 нашв **نشو** ўсиш, юксалиш.
 нашиман **نشيمن** уя; ~ этмақ ошиён қилмоқ, уя қурмоқ.
 нашот **نشاط** шодлик.
 нашотангиз **نشاط انگيز** шодлик бағишловчи, ~ эрмақ шодлантирмоқ.
 нашотандуз **نشاط اندوز** шодлик ҳосил қилувчи, фарағатли; жоми ~ шодлантирувчи шароб.
 нашотафзо **نشاط افزا** шодлик келтирувчи.
 нашотафзолик **نشاط افزايلىق** шодлик келтирувчилик.

наштар **نشته** ништар га қ.
наъим **نعيم** бахтли, ғаровон ҳаёт.
наъл **نعل** кўплиги ниъл 1) тақа; 2) кафш, этик;
~ широки кафш ипи; ~ и бозгуна қайтарма этик.
наълайн **نعلين** жуфт кавуш.
наъразаи **نعره زن** наъра тортувчи; ~ ўлмақ наъра тортмоқ.
наът **نعت** сифатлаш, тавсифлаш.
наъзуу би-л-лаҳ **نعوذ بالله** Оллоҳ сақласин!
нақб **نقب** лаҳм, ер ости йўли; ~ урмақ ер тешмоқ,
ер ости йўли кавламоқ.
нақбзан **نقب زن** тешувчи.
нақбкан **نقب کن** ер ости йўли қазувчи.
нақбканлик **نقب کنليک** ер ости йўли қазич.
нақбрав **نقب رو** ер ости йўлида юрүвчи.
нақд **نقد** кўплиги нуқуд нақд пул; мавжудлик.
нақджўлуқ **نقدچولوق** пул топишга уриниш.
нақиб **نقيب** кўплиги нуқабо бошлиқ, раҳбар.
нақора ва наққора **نقاره** ноғора.
нақш **نقش** кўплиги нуқуш сурат, шакл.
нақшбанд **نقشبند** наққош.
нақшбин **نقش بين** сурат кўрувчи.
нақшбоз **نقشباز** ҳийлакор.
нақшбозлиғ **نقشبازليغ** ҳийлакорлик.
нақшгир **نقش گير** нақш олувчи; ~ бўлмақ безатилмоқ.
нақшин **نقشين** нақшли.
нақшпайванд **نقش پيوند** нақш боғловчи, наққош.
нақшпардоз **نقش پرداز** нақшловчи, нақш билан безовчи;
~ бўлмақ нақш билан безалмоқ.
нақшсоз **نقش ساز** наққош.
наққоб **نقاب** лаҳм қазувчи, йўл ости сувига йўл очувчи.
наққод **نقاد** танқид қилувчи, текширувчи.
наққора **نقاره** наққора га қ.
нағам **نغم** наво, оҳанг, куй, тарона.
нағамот **نغمات** нағма нинг кўплиги.

нағма **نغمه** кўплиги нағамот куй, тарона, ~ кўргузмақ азон
айтмоқ; ~ тутмақ куйламоқ.
нағмагар **نغمه گر** созанда.
нағмакаш **نغمه کش** созанда.
нағмановозлиқ **نغمه سازليق** созандалик
нағмапардоз **نغمه پرداز** куйловчи.
нағмасоз **نغمه ساز** созанда.
нағмасозлиқ **نغمه سازليق** созандалик.
нағмагар **نغمه گر** нағмакаш га қ.
нағмакан **نغمه کش** ва нағмагар **نغمه گر** созанда.
нагу **ناغو** қандай, нима учун, нимага; ~ қилмақ қан-
дай қилмоқ.
наҳангваш **نهنگوش** наҳангдек.
наҳб **نهب** талаш, талон-торож қилиш; ~ бўлмақ таланмоқ.
наҳиб **نهييب** қўрқинч; қўрқитиш.
наҳиф **نهيف** ориқ, озгин.
наҳй **نهى** кўплиги навоҳий ман этиш; ~ и мункар ёмон
ишлардан қайтариш.
наҳну **نخنو** биз.
наҳр **نهر** кўплиги анҳор дарё.
наҳс **نحس** бахтсизлик, омадсизлик, ~ анжуми Сатурн ва
Марс (Эронийларнинг ақидасича, булар бахтсизлик келти-
рувчи сайёралардир).
наҳсваш **نحسوش** наҳсдек.
наҳсийат **نحسيت** бахтсизлик, омадсизлик.
наҳслиқ **نحس ليق** бахтсиз, омадсиз.
наҳусат **نحوست** тўғриси нуҳусат.
некандиш **نيك انديش** эзгу ниятли.
некбахт **نيك بخت** бахтли.
некном **نيك نام** яхши ном чиқарган.
некуҳеш **نيكوخيش** таъна.
некхоҳ **نيك خواه** яхши тилакли.
неру **نيرو** куч, қудрат.
неъмат **نعمت** кўплиги ниъмат ғаровонли, бахтли ҳаёт.
ниам **نعم** тўғриси ниъмат.

нигаҳбон **نکھبان** нигоҳбон га қ.
 нигаҳдорлиқ **نکھدارلیق** соқчилик.
 нигин **نکین** 1) узук; 2) узук кўзига ўрнатилган қимматба-
 ҳо топ; 3) муҳрли узук.
 нигор **نکار** 1) сурат; 2) маҳбуба; ~ айламак сурат
 чизмоқ; ~ топмақ безалмоқ.
 нигоранда **نکارنده** 1) рассом; 2) ёзувчи, муаллиф.
 нигориш **نکارش** сурат, асар; ~ айламақ безамоқ.
 нигорон **نکاران** термулуб кутувчи, интизор; ~ бўлмақ,
 мунтазир бўлмоқ.
 нигорхона **نکارخانه** суратхона.
 нигоҳбон **نکھبان** ва нигаҳбон посбон.
 нигун **نگون** 1) ағдарилган, тескари; 2) эгилган, букил-
 ган; ~ айламақ, ~ қилмақ эгмоқ, букмоқ.
 ниғунлуқ **نگونلوق** эгрилик, букилганлик; ~ бермак эгрилик
 қилмоқ, тескарилик қилмоқ.
 ниғунсор **نگونسار** 1) эгилган; 2) тескари; ~ бўлмақ эгил-
 моқ.
 ниғунсорлиқ **نگونسارلیق** остин-устун қилишлик.
 низом **نظام** тартиб; ~ бермак тартибга солмоқ.
 низор **نزار** озғин, заиф; ~ айламақ оздирмоқ; ~ бўл-
 мақ, озмоқ, заифлашмоқ.
 ниҳоз **نیاز** аҳтиёж, зарурат; ~ аҳли муҳтожлар; ~ кўргузмак
 ҳожат чиқармоқ; ~ қилмақ ўтинмоқ, ёлбормоқ.
 ниёзманд **نیازمند** 1) муҳтож; 2) ўтинувчи.
 ниёзмандлиқ **نیازمندلیق** муҳтожлик, ўтинишлик; ~ қилмақ
 ўтинмоқ.
 ниёзмандона **نیازمندانه** ҳожат билан, ёлбориб.
 ниён ва нирон **نیران** нор I нинг кўплиги.
 никот **نکات** тўғриси нукот.
 ниқуҳиш **نیکوخیш** таъна, маломат.
 нил **نیل** 1) кўк, кўк бўёқ; 2) осмон.
 нилгун **نیلگون** зангори; ~ айвон осмон.
 нилин **نیلین** зангори, кўк.
 ним **نیم** ярим.
 нимбисмил **نیمبسمل** чала сўйилган.

нимгирд **نیمگرد** ярим тўғарак.
 нимкора **نیمکاره** чала, тугалланмаган.
 нимтарг **نیمترگ** темирдан ясалган бош кийим.
 нимхоб **نیمخواب** чала уйқу.
 нинак **نینک** киприк.
 ниол **نیال** тўғриси ниъол.
 нирон **نیران** ниён га қ.
 нисён **نیسیان** унутиш.
 нисо **نیسا** хотин, аёл.
 нисон **نیسان** апрель.
 нисор **نیسار** сочиш; ~ айламақ, ~ этмақ, ~ қилмақ, сочмоқ
 нисорлиқ **نیسارلیق** чочқилик.
 нисф **نیصف** ярим.
 нифоқ **نیفاق** 1) низо; 2) иккиюзламалик.
 нишаст **نیشت** ўтириш; ~ айламақ, ~ қилмақ 1) қарор топтир-
 моқ, ўрнатмоқ; 2) ўтирмақ.
 нишиб **نیشیب** 1) нишаб, қиялик; 2) пастлик.
 нишиман **نیشین** уя, ин; ~ қилмақ ошиён қилмоқ, ин қур-
 моқ.
 нишот **نیشاط** шодлик; ~ айламақ шод қилмоқ; ~ бўлмақ
 шодланмоқ.
 нишотангизлиқ **نیشاطانگیزلیق** шод қилишлық.
 нишотафзолиқ **نیشاطافزالیق** шодлик ҳосил қилишлик.
 нишотхона **نیشاطخانه** шодлик уйи.
 ништар ва наштар **نیشتار** ниш, тигнинг учи.
 ниъам **نیعم** неъмат нинг кўплиги; ~ и равза жаннат неъ-
 матлари.
 ниъол **نیال** наъл нинг кўплиги; ~ сафи ковушлар терилган
 жой.
 ниқор **نیقار** 1) олишиш; душманлик; 2) сўкиниш, да-
 ҳақи жанг; ~ тушмақ жанжаллашмоқ, сўкинишмоқ,
 ниҳод **نیهاد** таъб, мижоз.
 ниҳон **نیهان** яширин; ~ англамақ сир деб билмоқ; ~ тутмақ,
 ~ қилмақ яширмақ.
 ниҳоний **نیهانی** яширин.

ниҳонтоб **نهان تاب** яширин аланга.
 ниҳонхона **نهان خانه** хилватхона.
 поамнлиқ **نامن ليق** тинчликсизлик.
 ноаҳл **ناهل** ёт, бегона.
 ноб **ناب** тоза, соф.
 нобино **نايينا** кўр; ~ бўлмақ кўр бўлмоқ.
 нобияет **نابايست** сабабсиз.
 ноболиғ **نابالغ** балоғатга етмаган, гўдак.
 нов **ناو** 1) тарнов; 2) кема.
 нова **ناوه** кичик ҳарбий кема.
 новак **ناوك** 1) ёй ўқчаси; 2) киприк, ~ отмақ ўқ отмоқ
 новакандоз **ناوكانداز** ўқ отувчи.
 новакафкан **ناوكافكن** ва новакфиган **ناوكفگن** ўқ отувчи.
 новакаш **ناوه كاش** қурилиш мардикори.
 новакосо **ناوك آسا** ўқдек.
 новакфиган **ناوكفگن** новакафкан га қ.
 новард **ناورد** жанг.
 новмид **ناوميد** ноумид, умидсиз.
 ногирифт **ناگرفت** қилиб бўлмайдиган, амалга ошириб бўл-
 майдиган.
 ногузир **ناگزيير** четлаб бўлмайдиган; зарурий.
 нодим **نادم** афсусланувчи, пушаймон.
 нодир **نادر** камёб.
 нодира **نادره** ягона, ёлғиз.
 нозил **نازل** тушган; ~ бўлмақ тушмоқ; ~ этмақ, ~ қилмақ
 туширмоқ.
 нозим **ناظم** тартибга солувчи; шоир; ~ и жавоҳири-
 асрор сир гавҳарларини тизувчи.
 нозир **ناظر** кузатиб тургучи; ~ ўлмақ кузатмоқ.
 нозирбонлиғ **ناظر بان ليغ** соқчилик.
 нозиш **نازش** эркаланиш.
 нозпеша **نازپيشه** нозли қилиқ.
 нозпарвард **نازپرورد** нозли, ноз қилишга ўрганган.
 нозукандиш **نازكانديش** нозик фикрли, мулоҳазали.

нойиб **نايب** кўплиги **навойиб** I ўринбосар, нойиб.
 нойибат **نايبت** кўплиги **навойиб** II бало, мусибат.
 нойибманоб **نايب مناب** ўринбосар.
 нойим **نايم** уйқудаги киши; ~ бўлмақ ухламоқ.
 нойофт **نايافت** тошиб бўлмайдиган.
 нокоста **نا كاسته** тўлиқ, тўлин; моҳи ~ тўлин ой.
 ноком **ناكام** мақсадга етмаган, иложсиз.
 нокомлиғ **ناكامل يغ** мақсадга етмаганлик, иложсизлик.
 нокор **ناكار** 1) ишга яроқсиз, кучсиз; ~ бўлмақ кучдан қол-
 моқ, ишдан чиқмоқ; ~ ўлмақ кучсиз бўлмоқ.
 пол **نال** қамиш, қалам қамиши.
 нолакаш **نالە كاش** нола қилувчи.
 нолафиган **نالە فگن** нола қилғувчи, нолали.
 полон **نالان** нола қилувчи.
 ном **نام** 1) илм; 2) обрў.
 номабар **نامه بر** хат ташувчи.
 номавар **نامه ور** хабарчи; ақл ~ и ақл хабарчиси.
 номавзун **ناموزون** 1) келишмаган, вазнсиз (шеър); 2) но-
 текис; аҳли ~ келишмаганлар, хунуқлар.
 номаоро **نامه آرا** нома безовчи, хушхат.
 номарбут **نامر بوط** боғланмаган.
 номаръий **نامرعي** кўринмаган, эътибор қилинмаган; ~ кўр-
 мақ эътиборсиз қолдирмоқ.
 номасийоҳ **نامه سياه** гуноҳкор.
 номасмуъ **نامسموع** эшитилмаган.
 номатбуъ **نامطبوع** ёқимсиз.
 номафҳум **نامفهوم** тушуниб бўлмайдиган.
 номашруъ **نامشروع** шариатдан ташқари, шариатга хилоф.
 номаъдуд **نامعدود** сон-саноқсиз, кўп.
 номақдур **نامقدور** куч етмайдиган, эслаб бўлмайдиган.
 номақтул **نامقتول** ўлдирилмаган, ўлмаган.
 номаҳрам **نامحرم** ёт, бегона.
 номаҳсур **نامحصور** чегарасиз, чексиз.

номахфузлуғ **نامحفوظلوغ** сақлай олмаслик, яшира олмаслик.
номвор **ناموار** ном чиқарган, машхур; ~ айламак номдор қил-
моқ, машхур қилмоқ.
номдор **نامدار** машхур.
номдорлик **نامدارلىق** машхурлик.
номжўй **نامجوى** шуҳратпараст.
номзад **نامزد** унашилган.
номий **نامى** шуҳратли, кенг тарқалган.
номукаррар **نامكرر** такрорланмайдиган.
номутаноҳий **نامتناهى** чексиз, тугамас.
нопаид **ناپايد** кўринмайдиган, кўринмас, ғойиб.
нопаидор **ناپايدار** кўринмайдиган, сезилмайдиган.
нописанд **ناپسند** номаъқул, назарга илинмайдиган.
нописандида **ناپسندیده** номаъқуллик.
нор I **نار** кўплиги нийрон ва нирон шуъла, ўт, олов.
нор II **نار** анор.
норанж **نارنج** 1) апельсиннинг бир тури, 2) сариқ.
норанжваш **نارنج ووش** апельсиндек, сариқ.
норасо **نارسا** нуқсонли.
норван **نارون** тик, серсоя дарахт.
норизоманд **نارضمامند** рози эмас, норози.
нос **ناس** инсон нинг кўплиги.
носабур **ناسبور** сабрсиз.
носазо **ناسزا** 1) нолойиқ, ножўя; 2) сўкинч; ~ демак сўкинмоқ.
носазолик **ناسزالىق** нолойиқлик, ножўялик.
носинос **ناسپاس** ношукр.
носир **ناصر** кўплиги ансор кўмаклашувчи.
носих **ناسخ** бекор қилувчи; ~ айламак бекор қилмоқ.
носиҳ **ناسح** насиҳат қилувчи; ~ и талхгуфтор аччиқ гашириб насиҳат қилувчи.
носоз **ناساز** яхши эмас.
носозлиғ **ناسازلىغ** нобошлик.

носўфта **ناسفته** тешилмаган.
нотавон **ناتوان** заиф, қувватсиз,
нотавоно **ناتوانا** қудратсиз, кучсиз
нотануманд **ناتنومند** нотавон.
нофа **نافه** кийикнинг мушк бези.
нофаржом **نافرجام** 1) бахтсиз; 2) бефойда, самарасиз.
нофаржомлиғ **نافرجاملىغ** ёмон оқибатли, шумбахтлилик.
нофармон I **نافرمان** итоатсиз, фармонга бўйсунмайдиган.
нофармон II **نافرمان** оч бинафша ранг гул.
нофармонлиғ **نافرمانلىغ** бўйсунмаслик, итоатсизлик.
нофиз **نافذ** нуфузли, таъсирли; эътиборли.
нохалаф **ناخلف** ўрин босмайдиган.
нохирадманд **ناخردمند** ақлсиз.
нохирадмандлиқ **ناخردمندلىق** ақлсизлик.
нохўжаста **ناخجسته** бахтсиз.
ночах **ناچخ** кичик найза.
ношикиб **ناشكيب** ва ношикибо **ناشكيبا** сабрсиз.
ношикибо **ناشكيبا** ношикиб га қ.
ношинос **ناشناس** таниқсиз, беҳабар.
ношойист **ناشايست** ва ношойиста **ناشايسته** нолойиқ, номуносиб.
ношойиста **ناشايسته** ношойист га қ.
ношукуфт **ناشكفت** очилмаган.
ноэтимодлиғ **نا اعتمادلىغ** ишончсизлик.
ноқа **ناقه** урғочи туя.
ноқил **ناقل** нақл қилувчи, ҳикоя айтувчи.
ноқис **ناقص** нуқсонли.
ноқус **ناقص** катта қўнғироқ.
ноҳамворлиқ **ناهموارلىق** нотекислик, номувофиқлик.
ноҳанжор **ناهنجار** ноўрин, қўпол.
ноҳид **ناهيد** Зухра юлдузи.
ноҳийа **ناحيه** кўплиги навоҳий атроф, чегара.
ноҳийат **ناحيث** ўлка, мамлакат.

нубувват **نبوت** пайғамбарлик.
 нудба **ندبه** пола билан йиғлаш.
 нужум **نجوم** нажм нинг кўплиги; ~ фани ~ илми астрономия.
 нузул **نزول** тушиш; ~ айламак, ~ қилмақ тушмоқ.
 нузхат **نزهت** таровату покизалик.
 нук ва нўк **نوك** бирор нарсанинг учи.
 нукот **نكات** нукта нинг кўплиги.
 нуқта **نكته** кўплиги нукот теран маъноли сўз, ҳикмат;
 ~ йи зойида ўринсиз ҳикмат.
 нуктагўй **نكته گوی** чуқур маъноли сўзлар билувчи.
 нуктадон **نكته دان** маъноли сўзлар айтувчи.
 нуктадонлик **نكته دان ليق** нозикфаҳмлилик, чуқур фикрлилик.
 нуктажў **نكته جو** чуқур маъноли сўзлар ахтарувчи.
 нукталик **نكته ليك** билимдон.
 нуктаовар **نكته آور** нукта келтирувчи, билимдон.
 нуктапайванд **نكته پيوند** ҳикмат билан сўзловчи.
 нуктапарвард **نكته پرورد** маъноли сўзлар айтувчи.
 нуктарон **نكته ران** маъноли сўзловчи.
 нуктаронлик **نكته ران ليق** маъноли сўз айтишлик.
 нуктасанж **نكته سنج** синчиклаб, танлаб сўзлайдиган.
 нуктасоро **نكته سارا** маъноли сўзловчи.
 нуктатироз **نكته طراز** маъноли сўзловчи.
 нуктафишон **نكته فشان** нозик фикрлар айтувчи.
 нуму **نمو** ўсиш.
 нур **نور** кўплиги анвор зиё.
 нурпош **نور پاش** нур сочувчи.
 нуерат **نصرت** 1) зафар, ғалаба; 2) ёрдам.
 нуусе **نصوص** насс нинг кўплиги; ҳикматга оид бир китоб
 номи.
 нуеха **نسخه** кўчирилган китоб; ~ мастур айламак китоб
 ёзмоқ.
 нутуқчи **نوتوقچى** кичик бир қуш номи.
 нуфуз **نفوذ** 1) таъсир; 2) обрў.

нуфур **نفور** нафратланиш.
 нухуд **نخود** нўхат.
 нухуст **نخست** илгари, аввал, ~ қилмақ илгариламоқ, олдин-
 га ўтмоқ.
 нушодир **نشادر** нашатир.
 нушур **نشور** ўликларнинг тирилиши; йавму-н ~ ўлик-
 ларнинг тирилиш куни, қиёмат куни.
 нуъмон **نعمان** қон; лолайи ~ қизил лола.
 нуқабо **نقبا** нақиб нинг кўплиги.
 нуқат **نقط** нуқта нинг кўплиги.
 нуқл **نقل** ширинлик.
 нуқрафом **نقره فام** қумушранг, оқ.
 нуқс **نقص** камчилик, нуқсон.
 нуқта **نقطه** кўплиги нуқат учли нарса тегизиш билан қо-
 ладиган из, кичик доғ.
 нуқуд **نقود** нақд нинг кўплиги.
 нуқуш **نقوش** нақш нинг кўплиги.
 нуҳ **نه** тўққиз; ~ тоқ тўққиз гумбаз.
 нуҳусат **نحوست** бахтсизлик, омадсизлик.
 нуҳуфт **نهفت** ва нуҳуфта **نهفته** яширин.
 нуҳуфта **نهفته** нуҳуфт га қ.
 нўг **نوگ** тўғриси нук ва нўк.
 нўк **نوك** нук га қ.
 нўш **نوش** 1) ичиш; 2) дори; ~ айламак, ~ этмак ичмоқ.
 нўшдору **نوش دارو** ичиладиган, суоқ дори.
 нўшин **نوشين** мазали, тотли.
 нўшлаб **نوش لب** ширинлаб.
 нўшонўш **نوشا نوش** кетма-кет ичиш.
 нўшханд **نوش خند** чиройли табассум, ~ қилмақ ширин кулмоқ.

О

об **آب** сув; ~ и оташранг қизил май; ~ и ҳаёт тириклик суви.
 обгина **آبگينه** шиша, биллур, ойна.

обгир **آبگين** 1) жом, тос; 2) ҳовуз.
 обгун **آبگون** 1) ҳаво ранг; 2) тиниқ, шаффоф; ~ чарх зангори осмон.
 обдор **آبدار** 1) серсув, ширадор, сўлим; 2) салмоқли.
 обид **عابد** кўплиги уббод ибодат қилувчи, сиғинувчи; ~ и асном бутларга сиғинувчи.
 обий **آبى** обга мансуб, ҳаво ранг; ~ мудоро қилмақ юмшоқ муомала қилмоқ.
 обила **آبله** 1) қабариқ; 2) чечак, ҳуснбузар.
 обир **عابر** ўткинчи, йўловчи; ~ айламак юргизмоқ.
 обкаш **آبكش** элак, ғалвир.
 обнус **آبنوس** қора дарахт.
 обо **آبا** абнинг кўплиги.
 обод **آباد** I абаднинг кўплиги.
 обод **آباد** II ободон; ~ айламак ободон қилмоқ.
 ободгар **آبادگر** обод қилувчи.
 обпўш **آپوش** сув сотувчи; ~ бўлмақ сув сепмоқ.
 обхўр **آبخور** 1) сув ичувчи; 2) сувлоқ.
 обхўрд **آبخورد** ва обхўриш **آبخوارش** емаклик, ичмаклик.
 обхўриш **آبخورش** обхўрдга қ.
 обшор **آبشار** 1) обдор, серсув. 2) шаршара; ~ дастовиз совға.
 овиза **آويزه** осилган, осиглиқ.
 овон **آوان** он нинг кўплиги.
 оверт **اورت** лунж.
 овуч **آوچ** ҳовуч, кафт, чангал; ~ қоқмақ чапак чалмоқ.
 огаҳваш **آگهوش** хабардорсимон; ~ бўлмақ хабардор бўлмақ қўриқламоқ.
 огаҳвор **آگهوار** ҳушёрлик билан.
 одамийкуш **آدميكوش** одам ўлдирувчи.
 одий **آدى** од қавмига мансуб; ~ лар Од қавмига мансуб кишилар.
 ож **عاج** фил суяги.
 ожил **عاجل** ошиқувчи, пошилувчи; муқтазойи ~ ўлим.
 озар **آذر** ўт, олов; ~ қўймақ ёндирмоқ.

озарм **آزم** 1) уят, номус, ор; 2) ҳурмат, иззат.
 озим **آزم** 1) жўнаётган, кетаётган; 2) (бирор нарса қилиш-ни) мўлжаллаётган, ният қилган; ~ бўлмақ жўнатмоқ, кетмоқ, ният қилмоқ.
 озмойиш **آزمایش** синов, тажриба; ~ қилмақ, синамоқ.
 озмун **آزمون** синов, тажриба; ~ қилмақ синамоқ.
 озмунлуқ **آزمون لوق** синашлик, тажриба қилишлик; толеъи ~ бахт синашлик.
 озодаваш **آزادهوش** асли тоза, олижаноб.
 озодакаш **آزاده كش** баланд, олий.
 озодаху **آزاده خو** олий ҳимматли; ~ шаҳ олий ҳимматли шоҳ.
 озодакарда **آزاد کرده** озод қилинган.
 озурда **آزرده** озор чектирилган, ранжитилган, хафа қилинган; ~ бўлмақ озор чекмоқ, ранжимоқ; ~ қилмақ озор чектирмоқ, хафа қилмоқ.
 озурдалиқ **آزرده ليق** хафа қилишлик, ранжитишлик.
 озғурмақ **آزغورماق** тўғриси азғурмақ.
 ойилдурмақ **آييلدورماق** айилдурмақ га қ.
 ойилмақ **آييلماق** айилмақ га қ.
 ойин I **آيين** қоида, расм; одат; ~ эрмак одат бўлмақ.
 ойин II **آيين** безак; ~ қилмақ безамоқ.
 ойна I **آيينه** кўзгу.
 ойна II **آيينه** кўриниш, равиш.
 ойинагун **آيينه گون** яшил.
 ойинадор **آيينه دار** сартарош.
 ойинасон **آيينه سان** тиниқ, тоза.
 ойинафом **آيينه فام** акс берувчи.
 ойинлик **آيين ليك** қоидали.
 ол I **آل** тўғриси ал I.
 ол II **آل** тўғриси ал II.
 ол III **آل** оила.
 олабўка ва алабука **آلابوكه** ўрдакнинг бир тури.
 оламафруз **آلامافروز** дунёни ёритувчи; ~ этмак дунёни ёритмоқ.
 оламафрузлуқ **آلامافروز لوق** дунёни ёритадиган; машъали ~ дунёни ёритадиган машъал, офтоб.

оламгард **عالم کرد** дунё кезувчи; мехри ~ қўёш.
оламгардлик **عالم کردلیق** дунёкезарлик; ~ қилмақ дунё кезмоқ.
оламгир **عالم گير** жахонгир, дунёни олувчи.
оламоро **عالم آرا** ва оламорой **عالم آرای** 1) оламини безатувчи;
2) гўзал.
оламорой **عالم آرای** оламоро га қ.
оламсўз **عالم سوز** дунёни куйдирувчи.
оламтоб **عالم تاب** дунёни ёритувчи.
оламфуруз **عالم فروز** дунёни ёритувчи.
олат **آلت** кўпчилиги олат асбоб, қурол.
олдарамоқ **الداراماق** тўғриси алдарарамақ.
олмобош **الماباش** тўғриси алмабаш.
олойиш **الایش** кир қилиш, доғ қилиш, булғаш.
олонг **الانگ** тўғриси аланг.
олот **الات** олатнинг кўпчилиги.
олохон **الاخان** тўғриси алахон.
олохонлиғ **الخانلیغ** тўғриси алахонлиғ.
олочуқ **الاجوق** тўғриси алачуқ.
олтойи **الطایی** тўғриси алтайи.
олу **آلو** олхўри.
олуд **آلود** ва олуда **آلوده** бузулган, булганган.
олуда **آلوده** олуда га қ.
олудалиғ **آلوده لیغ** ифлослик, булганганлик.
ом I **عام** кўпчилиги аъвом йил.
ом II **عام** 1) умумий; 2) оддий, одатдаги; 3) халқ; ~ айла-
мақ ёймоқ, таратмоқ.
ома **عامه** 1) ҳамма, барча; 2) оддий халқ.
омизиш **آمیزش** аралаштириш, алоқа; ~ топмақ аралашмоқ, қў-
шилиб кетмоқ.
омий **عامی** 1) умумий; 2) саводсиз; ~ киши саводсиз киши;
~ қолмақ саводсиз бўлмоқ.
омил **عامل** кўпчилиги уммол 1) хизматчи, хизматдаги киши;
2) гумашта, агент; ~ и девон девон хизматчиси.
омода **آماده** тайёр, ҳозир ~ айламақ ҳозир қилмоқ, тайёрламоқ;
~ эрмақ ҳозир бўлмоқ.

омож **آماج** нишон.
оможхона **آماج خانه** ўқ отиш учун қўйилган нишонлар, нишонхона,
омол **آمال** амалнинг кўпчилиги; Каъбайи ~ умидлар Каъбаси.
омоч **آماج** тўғриси омож.
омочхона **آماج خانه** тўғриси оможхона.
омузгор **آموزگار** ўқитувчи, муаллим; ~ бўлмақ ўқитмоқ, муал-
лимлик қилмоқ.
омурзиш **آمزش** кечириш, гуноҳдан кечиш.
омфириб **عام فريب** сохта.
он **آن** кўпчилиги авон дам, чоғ, вақт.
онгмақ **انگماق** тўғриси ангмақ.
онгдимоқ **انگدیماق** тўғриси ангдимақ.
оранж **آرنج** тирсақ, қўл.
ораста **آرسته** ороста га қ.
ордича **آردیچه** орқасидан, ортидан, кетидан.
орзухоҳ **آرزوخواه** орзуманд, орзу қилувчи.
орзухоҳлиғ **آرزوخواهلیغ** ~ умидворлик.
ори I **اری** тўғриси ари.
ори II **اری** ҳа, шундай.
орижақ **اریماق** тўғриси арижақ.
ориз **عارض** юз берган; ~ бўлмақ юз бермоқ.
ориза **عارضه** кўпчилиги авориз ҳодиса, воқеа.
оритмақ **اریتماق** тўғриси аритмақ.
ориф **عارف** билимдон, доно, донишманд.
орифлиғ **عارفلیغ** билимдонлик, донолик.
орифона **عارفانه** доноларча, билимдонлик билан
ориг **اریغ** тўғриси ариқ ва ариғ.
ориглиқ **اریغلیق** тўғриси ариғлиқ.
оригсиз **اریغسیز** тўғриси ариғсиз.
оройиш **آرایش** безак; ~ бермақ, ~ кўргузмақ безамоқ;
оромгир **آرامگیر** ором топган.
оромжўй **آرامجوی** ором изловчи; ~ бўлмақ ором топмоқ.
оромиш **آرامش** тинчлик, ҳордиқ, фароғат.

оромрасон **آرامسان** ором берувчи, етказувчи.
ороста **آراسته** ва ораста **آرسته** безалган, тартибга
солинган; ~ айламак, қилмақ безамоқ.
ортилмақ **ارتيلماق** тўғриси артилмақ.
ортуқси **ارتوقسى** тўғриси артуқси.
ортуқсимақ **ارتوقسيماق** тўғриси артуқсимақ.
ос **آس** оқсусар, оқсусар пўстин.
осиб ва осийб **آسيب** 1) офат; 2) зиён, зарар; ~ и хазоний
топмақ сарғаймоқ, дардга чалинмоқ.
осийб **آسيب** осиб га қ.
осий **عاصي** гуноҳкор, итоатсиз; ~ бўлмақ гуноҳ қилмоқ.
итоатсизлик қилмоқ.
осиглиғ **اسيغليغ** гуноҳкорлик, итоатсизлик.
осиғ **اسيغ** тўғриси асиғ.
осмонгард **آسمانگرد** осмон кезувчи.
осмондав **آسماندو** кўкка чопар.
осмонпаймой **آسمان پيمای** баландга интиладиган.
осмонгазйин **آسمان تزيين** осмон безакли.
осор **آثار** асар нинг кўплиги.
остин **استين** астин га қ.
остонбўс **آستان بوس** остона ўпиш.
осудадил **آسوده دل** осойишта, тинч, хотиржам.
осудалик **آسوده ليك** тинчлик, осойишталик.
осудасифатлиғ **آسوده صفتليغ** тинч.
осудахотир **آسوده خاطر** хотиржам.
осуғ **اسوغ** тўғриси асуғ.
оташангез **آتش انگيز** ўт сочувчи.
оташбор **آتش بار** ўт ёғдирувчи.
оташгаҳ **آتش گاه** оташгоҳ га қ.
оташгоҳ **آتش گاه** ва оташгаҳ ўтхона, ўчоқ, тандир
оташгун **آتش گون** олов ранг, оловга ўхшаш.
оташдон **آتش دان** ўтхона, манқал.
оташдонлиғ **آتش دانليغ** куйдириш, ёндириш.
оташзада **آتش زده** ўт кетган, ўт тушган.

оташин **آتشين** ўтли, алангали.
оташкада **آتش كده** оловга сиғинувчилар ибодатхонаси.
оташкорлиқ **آتشكارليق** гўлоҳлик, ўт ёқишлик.
оташнок **آتشناك** ўтли, алангали.
оташолуд **آتش آلود** 1) ўтли, ёлқинли; 2) қизил, қип-қизил.
оташпараст **آتشپرست** оловга сиғинувчи.
оташпора **آتشپاره** чўғ.
оташранг **آتش رنگ** олов ранг, алангали.
оташрез **آتش ريز** ўт солувчи, ёндирувчи.
оташреза **آتش ريزه** чўғ, учқун.
оташрезлиғ **آتش ريزليغ** шуълали.
оташфиган **آتش فگن** ўт сочувчи.
оташфипонлиғ **آتشفشانليغ** ўт сочувчилик, ўт сочарлик;
~ қилмақ ўт сочмоқ.
оташхона **آتشخانه** ўтхона.
отил **عاطل** бекорчи; 2) бекор, беҳуда; ~ эрмак беҳуда бўлмоқ;
беҳуда эканини билмоқ.
отифат **عاطفت** марҳамат, мурувват, илтифот.
отиқмақ **اتيماق** тўғриси атиқмақ.
офариниш **آفرينش** 1) яратиш, яратилиш; 2) борлиқ, дувб.
офийат **عافيت** соғлиқ, эсонлик, саломатлик, хотиржамлик.
офот **آفات** офат нинг кўплиги.
офоқ **آفاق** уфқ нинг кўплиги.
офоқгир **آفاق گير** уфқларни забт этувчи.
офоқсўз **آفاق سوزا** уфқларни куйдирувчи.
офтоба **آفتابه** обдаста.
офтобпараст **آفتاب پرست** 1) кунгабоқар; 2) қуёшга сиғинувчи.
офтобрў **آفتاب رو** кунгай, қуёшга қараган жой.
охир **آخر** кўплиги авохир 1) охир, сўнг; 2) сўнгги, охириги.
охсум **آخسوم** тўғриси ахсум ва ақсум.
ошиқвап **عاشق و ش** ошиқдек.
ошиқнешалиқ **عاشق پيشه ليق** ошиқликни ҳунар қилиб олиш.
ошлиқ **اشليق** тўғриси ашлиқ.

ошнорўй **آشناروی** таниш; ~ кўринмак таниш кўринмоқ.
 ошом **آشام** етиш, ичиш; ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмақ, ют-моқ, ичмоқ.
 ошуб **آشوب** ғавго, тўполон, ҳаяжон; ~ солмақ ҳаяжонлан-тирмоқ, қўзғамоқ; ~ тушмак ғавго пайдо бўлмоқ.
 ошуфта **آشفته** паришон, ҳаяжонли; ~ туш қўрқинчли туш.
 ошуфтаваш **اشفته وش** паришонҳол, ҳаяжонли.
 ошуфтавор **آشفته وار** паришонлик билан, ҳаяжон билан.
 ошүфтасор **آشفته سار** ҳаяжонли.
 ошифтаҳол **آشفته حال** паришонҳол, ҳаяжонли; ~ айламак па-ришон қилмоқ.
 ошифтаҳўй **آشفته خوی** паришонҳол.
 оқил **عاقل** кўплиги уқало ақлли, эсли.
 оқсум **اقسوم** тўғриси ахеум ва ақсум.
 оғоз **آغاز** бошланиш; ~ айламак ~ қилмақ, бошламоқ.
 оғу **اغو** ва агу 1) заҳар; 2) аччиқ.
 оғулүқ **اغولوق** заҳарлик.
 оғушта **آغشته** қориган, аралашган, булганган.
 оҳан **آهن** темир.
 оҳанг **آهنگ** ният, қасд, майл; ~ қилмақ ният қилмоқ, ис-тамоқ.
 оҳанг II **آهنگ** куй, овоз; ~ тузмак куйламоқ.
 оҳангар **آهنگر** темирчи.
 оҳанглиг **آهنگليغ** ниятли; саҳиҳ ~ яхши ниятли.
 оҳангудоз **آهنگداز** темирчи, темир эритадиган.
 оҳанжома **آهنجامه** темир кийим.
 оҳанин **آهنين** темирдан ясалган; ~ диз темир қалъа, мустаҳ-кам қалъа.
 оҳанинвор **آهنيانوار** темирдек; ~ қилмақ мустаҳкамламоқ.
 оҳанпора **آهنپاره** темир парчалари.
 оҳваш **آهوش** оҳли, аламли.
 оҳугирлик **آهوگيرليک** кийик овлаш.

П

падид **پديد** аниқ, очиқ; ~ мақсад аниқ мақсад; ~ ўлмақ пайдо бўлмоқ; очилмоқ; ~ этмак бор қилмоқ, зоҳир қил-моқ.
 падидор **پديدار** кўриниб турган, аниқ; ~ ўлмақ пайдо бўлмоқ;
 ~ айламак кўрсатмоқ.
 падруд **پدرو** хайрлашиш; ~ қилмақ хайрлашмоқ.
 пажмон **پژمان** сўлгин.
 пажмурда **پژمرده** сўлгин; эзилган; ~ бўлмақ эзилмоқ; ~ ай-ламак сўлдирмақ.
 пажмурдалиг **پژمرده ليغ** сўлгинлик, эзилганлик.
 пажух **پژوه** текшириш, таҳқиқ қилиш.
 пай **پي** оёқ, қадам; ~ ба ~ устма-уст; ~ урмақ қадам босмоқ.
 пайваст **پيوست** туташ, кетма-кет; ~ тортмақ кетма-кет ичмоқ.
 пайваста **پيوسته** боғланган, уланган, туташган; ~ қош қў-шилган қош.
 пайвасталиқ **پيوسته ليق** ёпишганлик, боғланганлик; ~ бўлмақ боғланмоқ.
 пайк **پيك** хабарчи, хабар етказувчи; ажал ~ и ўлим хабар-чиси, Азройил.
 пайкар **پيکار** ғавда, қиёфа; пари ~ пари қиёфа; ~ тироз ҳайкалтарош.
 пайкароро **پيکار آرا** ва пайкаророй **پيکار آراي** қиёфани безов-чи, оро берувчи.
 пайкаророй **پيکار آراي** пайкароро га қ.
 пайкон **پيکان** 1) ёй ўқлари; 2) ёй ўқининг учи.
 пайконлиг **پيکان ليغ** пайзалик.
 пайкор **پيکار** жанг.
 паймон **پيمان** аҳднома; аҳду ~ айламак бирликка аҳд қилмоқ.
 паймона **پيمانه** жом; ~ йн умр умр жоми.
 паймонакан **پيمانه کش** соқий.
 паймудалиг **پيموده ليغ** 1) юришлик; 2) ўлчашлик.
 пайом **پيام** ва пайғом **پيغام** хабар, дарак.
 пайомовар **پيام آور** хабар келтирувчи, даракчи.
 пайопай **پياپي** кетма-кет, муттасил; ~ бўлмақ доим бўлмоқ.
 пайрав **پيرو** эргашувчи, изидан борувчи.

пайравлиқ **پيرولىق** издан боришлик.
 пайса **پيسه** майда пул, чақа.
 пайсипарлиқ **پيسپىرلىق** кетидан юришлик.
 пайгом **پيغام** пайом га қ.
 пайгамбаройин **پيغمبر آيين** пайгамбардек.
 пайгомий **پيغامى** хабар берувчи.
 пайгомрасон **پيغامرسان** хабар етказувчи, хабарчи.
 пайгор **پيغار** ва пайгора **پيغاره** тухмат, игво.
 пайгора **پيغاره** пайгор га қ.
 паланг **پلنگ** қоплон, йўлбарс.
 палангий **پلنگى** паланг га мансуб, ола-була.
 палид **پليد** ифлос.
 палла **پله** оёқ пошнаси, оёқ изи.
 панд **پند** ўғит.
 пандпазир **پندپذير** насихат таъсир қиладиган.
 панж **پنج** беш; ~ ганж 1) беш хазина; 2) «Хамса» асари.
 панжаварлиқ **پنجه ورلىق** зўравонлик.
 паранд **پرند** 1) оддий ипак мато; 2) тиг, шамшир, найза.
 парастанда **پرستنده** тобе, хизматкор, ғулом, навкар.
 парастандалик **پرستنده لىق** хизматкорлик, навкарлик.
 парастин **پرستش** сирғиниш.
 парастор **پرستار** 1) хизматкор, ходим; 2) ғамхўр.
 парасторлиқ **پرستارلىق** қараш, парвариш, тарбия қилиш (мас., беморни).
 парварда **پرورده** тарбия қилинган, парваришланган.
 парвезан **پروريزن** элак, ғалвир
 парвин **پروين** Хулкар юлдузлар туркуми.
 парво **پروا** ва парвой **پرواى** қўрқинш.
 парвой **پرواى** парво га қ.
 парвоначи **پروانه چى** подшоҳнинг ҳукмини етказувчи.
 парвор **پروار** ва парворий **پروارى** парвариш қилинган, семиртирилган.
 парворий **پروارى** парвор га қ.

паргола **پرگاله** ва паркола **پرگاله** парча, бўлак.
 паргар **پرگن** циркуль.
 пардабоф **پرده باف** парда тўқувчи.
 пардавар **پرده ور** парда тўқувчи.
 пардадар **پرده در** парда йиртувчи, сир очувчи.
 пардадарлиғ **پرده درلىغ** ранжитиш, ҳақорат қилиш.
 пардадор **پرده دار** (иккинчи сирни) сақловчи.
 парданишин **پرده نشين** 1) пардада ўтирувчи; аруси ~ пардада ўтирувчи келин; 2) ҳабли аёл.
 пардапўш **پرده پوش** парда ёнувчи, сир яширувчи; ~ келмак сир яширмақ.
 пардарабо **پرده ربا** пардани кўтарувчи; ~ ўлмақ, сирни очмоқ.
 пардозлиғ **پردازلىغ** жилоли нағма куйин безовчи; ~ айламақ безамоқ.
 пардохт **پرداخت** пардоз, жилолаш; ~ қилмақ жило бермоқ.
 парзада **پرزده** чакич урилган; ~ ўтмақ, чакичланган нон.
 паризода **پريزاده** пари урган, жин урган.
 парикаш **پريكش** пари элтувчи.
 парисон **پريسان** паридек; ~ эрмақ парига ўхшашмоқ.
 парихон **پريخان** сеҳргар; жинларни чақирувчи (киши).
 парихонлиғ **پريخانلىغ** жодугарлик.
 париншон **پريشان** тўзилган, ёйилган; ~ ҳол безовта; ~ бўлмақ тўзимоқ сочилмоқ.
 парканд **پرکند** парча, бўлак; ~ қилмақ парчаламоқ, бўлиб ташламоқ.
 парков **پرکاو** қирқинш, буташ.
 парийоний **پرنيانى** гулдор ипак мато.
 парра **پره** паррак.
 паррон **پران** учувчи; ~ этмақ, ~ қилмақ учирмоқ.
 парронлиғ **پرانلىغ** учқурлик.
 партав **پرتو** нур; ~ солмақ ёритмоқ.
 партавлиғ **پرتولىغ** нурилилик.
 партов **پرتاو** улоқтириш; ~ отмақ, улоқтирмақ.
 пархош **پرخاص** 1) жанжал, муштлашиш; 2) жанг, уруш; ~ қилмақ уришмоқ.

пархошжўй **پرخاشجوى** жанжал изловчи, уруш қидирувчи.
 парчам **پرچم** 1) байроқ ёки найзага илинган попук;
 2) кокил, соч.
 парҳезкор **پرهيزكار** тийилувчи, парҳезга амал қилувчи.
پخش тарқатиш, ёйиш; ~ айламак тарқатмоқ, ёйиб юбормоқ.
 пашиз **پشيز** чақа, майда пул; бир ~ бир пул; ~ етиш-
 мак арзонга олинмоқ; ~ кўринмак арзон деб билмоқ.
 пашмина **پشمينه** 1) жун мато; 2) жун кийим.
 пағом **پغام** пайғомнинг қисқаргани.
 паҳлушчиоф **پهلوشكاف** биқинни тешиб ўтувчи; ~ бўлмақ би-
 қинни тешиб ўтмоқ.
 пелтак **پلتك** дудуқ, чучук тилли.
 перойа **پيرايه** зийнат.
 пероҳан **پيراهن** кўйлак.
 песа **پيسه** 1) ола-була; 2) ола-була от.
 печ **پيچ** 1) эгиклик; 2) буралиш; ~ ўрмақ буралмоқ;
 ~ қилмақ уламоқ, қўшмоқ.
 печ дар печ **پيچ در پيچ** чигал.
 пачида **پيچيده** буралган.
 пачини **پيچين** мураккаб.
 пачиш **پيچش** қийналиш; ~ айламак қийналмоқ.
 печ-печ **پيچ پيچ** чигал; ~ эрмак чигал бўлмоқ.
 пеш **پيش** олд, рўпара.
 пеша **پيشه** касб.
 пешавар **پيشه ور** кесиб.
 пешаварлик **پيشه وريک** кесиблик.
 пешакор **پيشه کار** устакор.
 пешгаҳ **پيشگاه** олд.
 пешдол **پيشداد** адолат ҳомийси, «додига қулоқ берувчи».
 пешдодий **پيشدادى** Эрон шоҳларидан бир сулола.
 пешканш **پيشکش** тортиқ.
 пешон **پيشان** олд, қарши (томон).
 пешрав **پيشرو** олдинда юрувчи, илғор.
 пешхайл **پيشخيل** гуруҳ боши, раҳбар.

пилпойа **پيلپايه** катта биноларда ёғоч устунларининг таги-
 га қўйиладиган тош, зеркунда, тагтош.
 пилтак **پلتک** тўғриси пелтак.
 пиндор **پندار** мағрурлик, ўзини баланд тутиш, такаббурлик.
 пироманд **پيرامند** улуғвор, ҳурматга сазовор.
 пирзол **پيرزال** кампир.
 пирона **پيرانه** қариларча, оқилона.
 пиронарой **پيرانه راي** қарияларга хос фикр, ақлли фикр.
 пироста **پيراسته** безакли.
 писанд **پسند** маъқуллаш; ~ айламак маъқулламақ; ~ эт-
 мак маъқул кўрмоқ.
 писандида **پسندیده** маъқул тушган, ёқтирилган; ~ тушмак
 ёқтирмоқ.
 писандлик **پسندليک** маъқул кўришлик, ёқтиришлик.
 по **پا** ва пой **پاي** оёқ.
 побаст **پابست** ва пойбаст **پايبست** 1) асир; 2) боғлан-
 ган; бўлмақ; ~ ўлмақ боғланмоқ; 3) опшиқ.
 побастлик **پابستليک** асирлик.
 побўе **پابوس** ва пойбўе **پايبوس** оёқ ўпиш.
 подаш **پادش** 1) мукофот; 2) жазо, қасос.
 пой **پاي** по га қ.
 поя **پايه** 1) пойдевор, асос; 2) мартаба, даража.
 поялик **پايه ليق** асослик, таглик.
 поянда **پاينده** барқарор.
 пояндалик **پاينده ليق** қатъийлик.
 поябанд **پايند** оёғи боғланган.
 поябаст **پايبست** побаст га қ.
 поябаста **پايبسته** иқтидорсиз.
 поябўе **پايبوس** побўе га қ.
 пойдор **پايدار** барқарор, маҳкам; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ маҳкам
 бўлмақ; ~ қилмақ барқарор қилмоқ.
 пояинпараст **پاين پرست** пастда ўтиришни истовчи, камтар-
 лик қилувчи; ~ эрмак камтарлик қилмоқ.
 поякор **پايكار** хизматкор.
 пояқўб **پايكوب** оёқ тепкилаш; ~ ўлмақ сакрамоқ, тепкиланмоқ.

поймардлик **پايمردليغ** кўмаклашиш; ~ қилмақ кўмаклашмоқ.
пойон **پايان** сўнг, ахир.
покбоз **پاكباز** садоқатли ошиқ, ҳалол, тўғри юрувчи.
покдаст **پاكداست** ҳурматли.
покдоман **پاكدامن** ва **پاكدامان** покдомон ифғатли, пок; ~
айламақ тозаламоқ, покиза қилмоқ.
покдомон **پاكدامان** покдоман га қ.
покдомонлик **پاكدامانليغ** ифғатлилик, ахлоқий поклик.
покзод **پاكزاد** зоти тоза.
покпайванд **پاكپيوند** асли тоза.
покрав **پاكرو** тоза юрувчи.
покравлиқ **پاكروليق** ахлоқий поклик.
покрў **پاكرو** юзи тоза, оқ юзли.
покфар **پاكفر** тоза.
покшиор **پاكشعار** тоза хулқли.
полуда **پالوده** соф, тоза; ~ йи душоб тоза шинни.
полудалиқ **پالودهليق** тозалик.
помол **پامال** оёқ ости қилинган, эзилган.
порсо **پارسا** тақводор, художўй.
порсоваш **پارساوش** художўй сингари.
порсолиқ **پارساليق** тақводорлик, художўйлик.
порсосузанда **پارساسوزنده** порсоликка ўт кўювчи.
пору **پارو** ёғоч курак.
пос **پاس** 1) сақлаш, қоровуллаш; 2) туннинг бир қисми;
3) эътибор, ҳурмат.
посух **پاسخ** жавоб.
пошандалик **پاشندهليك** сепишлик, сочишлик.
пошикаста **پاشكسته** оёғи синиқ.
поғунда **پاغنده** пахта, титилган пахта.
пуд **پود** ва пуда **پوده** арқоқ (газлама кўндалангининг номи).
пуда **پوده** пуд га қ.
пузишпазир **پزيرشپازير** кечирувчи.
пул I **پل** кўприк.

пул II **پول** ақча.
пур **پر** тўла, тўлдирилган; ~ қилмақ тўлдирмоқ.
пурбор **پربار** серёгин; абри ~ ёғинли булут.
пургў **پرغو** сергап, эзма.
пургўйлуқ **پرگويلوق** эзмалик, сергаплик.
пурдардий **پردردى** дардли, аламли; ~ сўз дардли гап.
пурдил **پردل** юракли, касур.
пуржамъ **پرجمع** зич, тигиз йиғин; ~ бўлмақ зич бўлиб
йирилмоқ.
пуржўш **پرچوش** қайноқ.
пуркор **پرکار** ишчан.
пуркорлик **پرکارليغ** ишчанлик.
пурмакр **پرماکر** ҳийлакор.
пурнур **پرنور** нурли, нурга тўла; ~ ўлмақ нурга тўлмоқ.
пурофат **پرآفت** серофат.
пурошуб **پرآشوب** серҳаяжон; ~ бўлмақ жуда ҳаяжонли бўлмоқ
пурпеч **پرپيچ** чигал.
пурсўз **پرسوز** қаттиқ куйдирувчи.
пуртоб **پرتاب** 1) серчигал, сиртмоқли; **гисуйи** ~ серчигал
соч. 2) нурли, шуътали.
пурфан **پرفن** маккор; **чархи** ~ маккор фалак.
пурфанлик **پرفنليق** маккорлик; ~ қилмақ, маккорлик қилмоқ
пурфусун **پرفسون** сермакр.
пурхам **پرخم** жингалакли, буралиб кетган.
пурхатар **پرخطر** серхатар.
пурхирад **پرخراد** серақл.
пурхор **پرچار** сертикан.
пурхун **پر خون** қонли, қон тўла; **дийдайи** ~ қон тўла кўз.
пурчин **پرچين** серажин, ажин босган; ~ ораз ажин босган юз.
пуршикан **پرشکن** 1) синиги кўп; сертугуп, жингалак;
~ зулф ўрим халқаси кўп соч, жингалак соч.
пуршўр **پرشور** сергавго; ~ хотир сергавголи хаёл.
пурқаҳр **پر قهر** газабли, газабга тўла.
пурҳийла **پر حيله** ҳийласи кўп.

пурҳол **پرحال** хурсанд, шод; ~ бўлмақ шодланмоқ.
 пурҳолат **پرحالت** турли ҳол; ҳар хил кўриниш; ~ бўлмақ тусланмоқ, турли ҳолга тушмоқ.
 пурҳубоб **پرحباب** серкўшиқ.
 пурҳунарлик **پرهنرليق** устакорлик, тажрибакорлик.
 пушт **پشت** насл; киши ~ и одам насли; 2) орқа, кейин.
 пўй **پوي** югуриш, чопиш; ~ урмақ югурмоқ.
 пўйа **پويه** югуриш, елиш, чопиш.
 пўйагар **پويه گر** юрувчи, югурувчи, пойгачи.
 пўйазан **پويه زن** қадам босувчи, юрувчи.
 пўйанамо **پويه نما** тез борар каби
 пўйанда **پوينده** тез юрар; тез юриш.
 пўйандалиг **پوينده ليغ** тез юрарлик, тез юришлик.
 пўлок **پولاك** балиқ қаноти; ёй ўқининг пати.

Р

рабб **رَب** кўплиги арбоб 1) хўжа, эга; 2) тагри; ~ у-л-оламин дунёлар тагрисиди; ~ и гафур кечирувчи тагри.
 раббано **رَبَّنَا** эй бизнинг тагри.
 раббоний **رَبَّانِي** тагрига мансуб, олими ~ илоҳиёт олими, улуми ~ илоҳий илмлар.
 рабиъ **رَبِيْع** баҳор.
 рабиъу-л-аввал **رَبِيْعِ الْاَوَّل** хижрий йил учинчи ойининг номи.
 рабойанда **رَبَائِنْدَه** тортувчи, жалб қилувчи, жозибали.
 рабойандалиг **رَبَائِنْدَه ليغ** жозибадорлик, ўзига тортувчанлик.
 работ **رَبَاط** карвонсарой, мусофирхона.
 рабт **رَبْط** боғлаш; ~ айламақ, ~ бермақ боғламоқ;
 рабуд **رَبُوْد** тортиш; ~ тиламақ қайтармоқ.
 рабуда **رَبُوْدَه** тортиб олинган, тортилган; ~ айлаб олмақ тортиб олмоқ.
 рабъ **رَبْع** 1) манзил; 2) маҳалла.
 раванда **رَوْنْدَه** юрувчи, кезувчи, мусофир.
 равза **رَوْضَه** кўплиги рийоз 1) боғ; 2) жаннат; ~ йи дори-л-баҳо, ~ йи ривзон, ~ йи худд жаннат боғи.

равзан **رَوْزَن** туйнук, дарча, тешиқ; ~ - ~ плама-тешиқ.
 равнақфизоӣ **رَوْتَقْ فِزَاي** равнақли, мунаввар, нурли ~ бўлмақ мунаввар бўлмоқ.
 равойиҳ **رَوَايِح** ройиҳа нинг кўплиги; ~ таййиба яхши ҳидлар.
 равон **رَوَان** юрувчи: анки ~ оқар кўз ёши; оби ~ оқар сув; ~ айламақ юргизмоқ, тўкмоқ; 2) тез; ~ битмақ тез ёзмақ; ~ бўлмақ юрмақ; ~ этмақ юргизмоқ; 3) жон; ~ киргизмақ жон бермоқ, тирилтирмақ.
 равона: **رَوَانَه** ~ айламақ 1) юргизмоқ; 2) тўкмоқ.
 равонбахш **رَوَان بَحْش** жон бахш, жон берувчи.
 равонбахшлиқ **رَوَان بَحْشْلِيْق** жон бахшлиқ; ~ қилмақ жон бахшлиқ қилмоқ.
 равонесо **رَوَان اَسَا** жонбахш.
 равонпарвар **رَوَان پَرُوْر** жонпарвар.
 равотиб **رَوَاتِب** ротиб нинг кўплиги.
 равоқ **رَوَاق** гумбаз, айвон.
 равшанравин **رَوَشَن رَوَاش** кўринарли, кўримли; ~ равшанра-еон нурга интилувчи.
 равшанрой **رَوَشَن رَوَاي** билимли, зиёли.
 равҳ **رَوْح** севиңч; беандоза ~ чексиз севиңч.
 раг **رَگ** томир; ~ узмақ томир узмоқ; имон ~ и дин асоси.
 райосат **رَايَسَات** раислиқ, бошқаришлиқ.
 райоҳин **رَايْحِيْن** райҳон нинг кўплиги.
 ража **رَؤْه** қараш, парварит қилиш; ~ чекмақ қарамоқ, парварит қилмоқ.
 ражо **رَجَا** умид қилиш, тилаш.
 ражулийиат **رَجَوِيَّت** эртаклик, мардлик.
 ражват **رَجْوَات** қайтиш, чекиниш.
 раз **رَز** ток, узум; ~ фарзанди, ~ қизи май, шароб.
 раззоқ **رَزَاق** ризқ берувчи; ~ келмақ ризқ бермоқ.
 разил **رَزِيْل** кўплиги арзол паст, тубан (киши); ~ и даний бевафо дунё.
 разилван **رَزِيْلُوْش** пасткаш, тубан; ~ эл пасткаш халқ.
 разм **رَزْم** жанг; ~ айламақ, ~ қилмақ жанг қилмоқ.
 размгоҳ **رَزْمْگَاه** жанг майдони; ~ майдони жанг майдони.

размеоз **رزمساز** жангчи.
 райийат **رعيت** райийат га қ.
 райийатнавоз **رعيت نواز** халқпарвар.
 райихон **ريحان** кўплиги райоҳин гул номи.
 райхоний **ريحاني** райхон исли.
 рак **رك** тўғриси раг.
 ракик **ريك** 1) дагал, қўпол; 2) суст, заиф; ~ **гуфтор** қўпол сўз.
 рам **رم** чўчиш, хуркиш; ~ **ўлмақ**, чўчимоқ, хуркмоқ;
 ~ **этмақ**, ~ **қилмақ** чўчитмоқ, хуркитмоқ.
 рама **رمة** 1) гала; 2) пода.
 рамад **رمد** кўз қизариши.
 рамақ **رمق** сўнги нафас.
 рамз **رمز** белги, аломат, ишора.
 рамида **رميده** чўчиган, хурккан; ~ **бўлмақ** чўчимоқ, хуркмоқ;
 ~ **хотир** хаёли қотган.
 рамим **رميم** чирик, чириган; **азми** ~ чириган суяк.
 рамл **رمل** қум; ~ **манқи** қум билан фол очиниши ўрганиш;
 ~ **чекмақ** қум билан фол очмоқ.
 раммол **رمال** фолбин, қум билан фол очувчи.
 рамон **رمان** хурккан, чўчиган; ~ **эрмақ** чўчимоқ, хуркмоқ.
 ранг **رنگ** 1) бўёқ, тус; **қаро** ~ қора бўёқ. 2) режа; ~ **сайд**
 этмақ ов режасини тузмоқ.
 рангин **رنگين** рангли, ранг-баранг; ~ **бўлмақ** бўялмоқ;
 қизармоқ.
 ранглиг **رنگليغ** : ~ сўз жимжимадор гап.
 рангомиз **رنگ آميز** рангларни аралаштирувчи; ~ **гуногушлиг**
 ранг-баранглик.
 рангрезлик **رنگريزليک** бўёқчилик; ~ **иши** бўёқчилик ҳунари.
 рангий **رنگي** машаққат, қийинчилик; ~ **га** солмақ қийнаб
 қўймоқ.
 ранжа **رنجه** 1) меҳнат; қадам ~ **айламақ** қийин бўлса ҳам бо-
 риб келмоқ; 2) безовталиқ; ~ **га** қолмақ безовта
 бўлмоқ; 3) озор чекмоқ.
 ранжида **رنجيده** ранжиган.
 ранжон **رنجان** хафа бўлиш, ранжиш; ~ **бўлмақ** хафа бўлмоқ,
 ранжимоқ.

ранжпаймой **رنجپيماي** ранжиган.
 ранжпарвард **رنجپرورد** дардпарвар; ~ **ўлмақ** ҳамдард бўлмоқ.
 ранжур **رنجور** касалманд, дардманд; ~ **бўлмақ** қийналмоқ.
 ранжурлуг **رنجورلugh** касаллик, беморлик.
 ранжфарсой **رنجفارساي** машаққатни олиб ташловчи; ~ **бўл-**
мақ машаққатсизлантирмоқ.
 расад **رصد** 1) юлдузлар ҳаракатини кузатиш; 2) юлдузлар ха-
 ракатига қараб келгуси ишларнинг кайфиятини аниқлаш;
 ~ **богламақ** астрономик жадвал тузмоқ.
 расадбанд **رصدبند** мунажжим.
 расан **رسن** арқон, ип.
 расм **رسم** кўплиги русум одат, удум.
 расойил **رسايل** рисола нинг кўплиги.
 раста **رسته** 1) саф, қатор; 2) озод бўлган, қутулган;
 қутулмоқ, озод бўлмоқ.
 растгор **رستگار** қутулган, халос бўлган, озод бўлган;
 ~ **бўлмақ** қутулмоқ, озод бўлмоқ.
 расул **رسول** кўплиги русул элчи, пайғамбар; ~ **и араб**
 Мухаммад пайғамбар.
 расулона **رسولانه** пайғамбарона, пайғамбарларча.
 расулу-л-лоҳ **رسول الله** Оллоҳнинг элчиси.
 ражб **رجب** ҳўл, нам, юмшоқ; ~ **у-л-лисон** қилмақ гапир-
 моқ, ошкор қилмоқ.
 ратл **رطل** қадаҳ.
 рафий **رفيع** юксак, баланд, буюк; ~ **айламақ** юксалтирмоқ,
 баланд кўтармоқ.
 рафоҳиййат **رفاهيت** фаровонлик, маъмурлик, тўқин-сочинлик.
 рафраф **رفرف** ёстиқ.
 рафтор **رفتار** муомала; ~ **солмақ**, ~ **этмақ** юрмоқ.
 рафъ **رفع** кўтариш; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** кўтарилмоқ; ~ **этмақ**
 кўтармоқ.
 рафъат **رفت** тўғриси рифъат.
 рах **رخ** чизик; ажин.
 рахна **رخنه** дарз, ёриқ, тешик, тирқиш; ~ **солмақ** путур етказ-
 моқ; ~ **тушмақ** путур етмоқ.

рахт رخت буюм.
 рахш رخش 1) қизил; 2) югурик от, тулпор; ~ сурмак от юргиз-моқ, уруш қилмоқ.
 рахшанда رخشنده ялтироқ, порлоқ.
 рахшандалик رخشنده ليك ялтироқлик, нурлилик.
 рахшон رخشان ялтироқ, порлоқ.
 рашахот رشحات рашха нинг кўплиги.
 рашид رشيد 1) мард; 2) ақли бутун, оқил.
 рашха رشحه кўплиги рашахот томчи.
 раъд رعد момақалдироқ.
 раъиййат ва ранййат رعيت кўплиги раъйойо халқ, уммат, фуқаро.
 раъйат رعيت байроқ.
 раъйойо رعايا раъиййат нинг кўплиги.
 раъс راءس бош; ~ ан бар ~ устма-уст.
 раъфат ва рофат راءفат шафқат қилиш.
 раъша رعشه 1) титроқ; 2) қалтираш.
 рақам رقم кўплиги арқом ва руқум соннинг ёзувдаги белгиси; ~ чекмак ёзмоқ.
 рақамзад رقمزد ёзиш.
 рақамзада رقمزده ёзилган, битилган.
 рақамзан رقمزن ёзувчи, котиб.
 рақамкор رقمكار рақам қилувчи, ҳисобчи.
 рақамхон رقمخان ўқувчи, билувчи.
 рақамсанж رقمسنج донишманд, билимдон.
 рақба رقبه : ер ~ си ер мулки.
 рақиқ رقيق бўш, майин; ~ қалб таъсирчан, кўнгилчан.
 рағбат رغبت интилиш, орзу, иштиёқ, майл; ~ айламак, ~ қилмак интилмоқ.
 рағбатнамой رغبت نماي рағбат кўрсатувчи; ~ бўлмак интилмоқ.
 рағим رعيم 1) истамовчи; 2) мажбур бўлган.
 раҳ ره роҳ II га қ.
 раҳба رحبه 1) кенг хона; 2) кенг жой.
 раҳмвор رحموار тезу равон; ~ эрмак тезу равон юрмоқ.

раҳгузар رهگذر ва раҳгузор رهگذار 1) йўловчи; 2) ўтиш йўли.
 раҳгузор رهگذار раҳгузар га қ.
 раҳзан رهن роҳзан га қ.
 раҳзанлик رهن ليق роҳзан га қ.; ~ этмак йўл тўсарлик қилмоқ.
 раҳил رحيل жўнаш, кетиш, кўчиш; ~ қилмак кўчмақ.
 раҳилкуш رحيلكوش йўловчи, йўлга солувчи.
 раҳим رحيم раҳм қилувчи; ~ ўлмақ раҳмли бўлмақ.
 раҳимаҳу-л-лоҳу رحمه الله Оллоҳ унга раҳм қилсин.
 раҳкуб رهكوب йўл босувчи, йўлланувчи; ~ бўлмақ йўлга отланмоқ.
 раҳмат رحمت раҳмдиллик, марҳаматлилик; ~ у-л-лоҳ, Оллоҳнинг марҳамати; ~ қилмақ раҳмдиллик қилмоқ; Олоҳ ~ ига восил бўлмақ, Оллоҳ ~ ига бормақ ўлмақ.
 раҳматфизой رحمت فزاي раҳмдиллик қилувчи, марҳамат қилувчи.
 раҳмон رحمان раҳм қилувчи.
 раҳмоний رحمانى илоҳий; ~ бўлмақ илоҳий бўлмақ.
 раҳн رهن гаров; ~ этмак гаровга қўймоқ.
 раҳнавард رهنورد роҳнавард га қ.
 раҳнамулук رهنمولوق йўлбошчилик; ~ қилмақ йўлбошчилик қилмоқ.
 раҳнамун رهنمون роҳнамун га қ; ~ айламак йўл кўрсатмоқ.
 раҳнамунлук رهنمونلوق йўл кўрсатувчилик; ~ қилмақ йўл кўрсатмоқ.
 раҳолиқ رها ليق озод, халос қилиш; ~ бўлмақ озод бўлмақ, халос бўлмақ.
 раҳрав رهرو роҳрав га қ.; ~ ўлмақ йўл юрмоқ.
 раҳшунос رهشناس роҳшунос га қ; ~ бўлмақ йўл танимоқ.
 раҳмфиканда رحم فکنده йўлга ташланган.
 рев ريو макр; ҳийла; ~ айламак ҳийла қилмоқ.
 реза ريزه майда.
 резачин ريزه چين қолган овқатни еювчи.
 резон ريزان тўкилувчи, сочилувчи,
 реза-реза ريزه ريزه майда-майда; ~ айламак, ~ қилмақ майдаламоқ, тўғрамоқ.

реш ريش 1) яра; 2) яраланган; ~ **тан** яраланган тан; ~ **айламак**, ~ **этмак** яраламоқ.
реша ريشه илдиэ.
рибқа ربقه 1) зулм; 2) сиртмоқ.
ридо ردا елкага ташланадиган мато, рўмоқ.
рийо رياء мунофиқлик, икки юзламачилик.
рийоз رياض равза нинг кўплиги.
рийозат رياضت тийиниш, ўзини дунё лаззатларидан тийиш; ~ **тоши** оғирлик.
рийозий رياضى риезатли, тийилувчи.
рийозот رياضات рийозат нинг кўплиги.
рийой رياءى риекор, мунофиқ; **шайхи** ~ мунофиқ шайх.
рийокаш رياكش риекор, мунофиқ.
рийолик رياليق мунофиқлик.
рийосат رياست бошчилик, раҳбарлик; ~ **қилмақ** бош бўлмақ.
рийоҳ رباح рих нинг кўплиги; ~ **губори** шамол тўзони.
рижол رجال ражул нинг кўплиги.
ризвон رضوان жаннат; **равзайи** ~ жаннат боғи.
ризо رضا розилик, кўниш; ~ **аҳли** рози бўлувчилар, кўнувчилар.
ризожўй رضاجوى ризолик истовчи.
ризоманд رضامند рози, кўпган; ~ **бўлмақ** кўпмоқ.
ризқ رزق кўплиги **арзоқ** насиба.
рикоб ركاب узанги.
ринд رند майнараст.
риндваш رندوش мард.
риндона رندانه мардона.
рисола رساله кўплиги расойил 1) хат, мактуб; 2) асар.
рисолат رسالت пайғамбарлик.
рисолатойин رسالت آيين пайғамбар кўринишли.
рисолатпаноҳ رسالت پناه пайғамбар ҳомийси, пайғамбар ҳимоячиси.
рифъат رفعت 1) кўтарил, баландлаш; 2) юқори мартаба.
рифъатфизой رفعت فزاي улуғлик орттирадиган.

рифқ رفق лутф, меҳрибонлик; ~ **айламак** меҳрибонлик қилмоқ, лутф кўрсатмоқ.
ришва رشوه пора; ~ **бермак** пора бермоқ.
ришватхўр رشوتخور порахўр.
ришта رشته 1) ип; 2) тор; **Марям** ~ **си** Биби Марям Исо пайғамбарга тўқиб берган хирқа учун ишлатган иплар.
риштатоб رشته تاب эшиб пишитилган.
риққат رقت возиклик, юмшоқлик.
ришханд ريشخند 1) масхара қилиш, пичинг қилиш.
риҳ ریح кўплиги **рийоҳ** шамол.
риҳлат رحلت кўчиш; ~ **кўсин** чалмақ ўлмоқ.
робийъ رابع тўртинчи; ~ **ухум калбуҳум** уларнинг тўртинчиси уларнинг итидир («ал-Қаҳф» сурасида ҳикоя қилинган горда 309 йил ухлаб турган уч ўсмир ва уларнинг итига ишора).
робита رابطه муносабат, алоқа.
ровий راوى ривоят қилувчи.
рожиъ راجع 1) қайтувчи; ~ **бўлмақ** қайтмоқ; 2) боғланган тегишли.
рожиҳ راجح 1) лойиқ; ~ **этмак лойиқ** кўрмоқ; 2) **усгун**, ортиқ; 3) эҳтимолли.
роз راز сир.
розалиқ رازه ليق тош йўнувчи; ~ **санъати** тош йўниш ҳунари
роздор رازدار 1) сирдош; 2) ишончли, амин (киши).
розиқ رازق ризқ берувчи, ризқлантирувчи.
розжў رازجو сир изловчи.
розпардоз رازپرداز маҳфий, сирли.
роиз رايز ўргатувчи; **ишқ** ~ **и** ишқ ўргатувчиси.
роиха رايحه **ройиха** га қ.
рой راي ва раъй راءى фикр, ўй.
ройат رايث раъйат га қ.
ройзан رايزн фикр билдирувчи.
ройиж رايچ ва **ройижа** **райже** ишлатиш, муомалага киритиш (пулни).
ройижа رايجه **ройиж** га қ.

ройиҳа **رایحه** кўплиги равойиҳ яхши ҳид.
 рокиб **راكب** отлик; ~ и самоватнаймо осмонга чиқувчи.
 рокиъ **راکع** тиз чўқувчи; ~ ўлмақ тиз чўкмоқ.
 ром **رام** 1) бўйсунувчи, бўйин эгувчи; 2) қўлга ўргатилган;
 ~ айламақ, ~ қилмақ бўйсундирмоқ; ~ бўлмақ,
 ~ ўлмақ бўйсунмоқ.
 ромиш **رامش** хушчақчақлик, шодлик.
 ромиҳ **رامح** тез учар, тез юрар; **симоҳи** ~ тезучар юлдуз.
 росих **راسخ** қаттиқ турувчи, маҳкам турувчи; ~ бўлмақ
 барқарор бўлмоқ; ~ тутмақ қатъий турмоқ.
 ростбасар **راست بصر** тўғри кўз.
 ростгом **راستگام** тўғри юрувчи.
 ростгор **راستگار** қутулиш; ~ бўлмақ қутулмоқ.
 ростмонанд **راستمانند** ростмисол, ростга ўхшаш.
 рострав **راسترو** тўғри юрувчи.
 ростравлик **راستروليق** тўғрилиқ, ҳалоллик.
 ротиб **راتب** кўплиги равотиб 1) белгиланган, тайинланган;
 2) пул, ҳақ.
 ротиба **راتبه** тайин қилинган (ҳақ, нафақа).
 рофат **رافت** раъфат га қ.
 роқий **راقى** сеҳргар, сеҳр.
 роқим **راقم** хат ёзувчи, котиб.
 роғ **راغ** ўтлоқ, дала.
 роғиб **راغب** истовчи, интилувчи.
 роҳ I **راح** май, чоғир.
 роҳ II **راه** ва **ره** раҳ йўл.
 роҳатайн: **راحتين** ал-йаъсу иҳда-р-роҳатайн умидсизлик—
 икки роҳатнинг бири.
 роҳзан **راهزن** ва раҳзан **رهزن** йўл тўсар, қароқчи.
 роҳзанлик **راهزئليق** ва раҳзанлик **رهزنليق** йўл тўсарлик,
 қароқчилик.
 роҳиб **راحب** кўплиги руҳбон **رحبان** нассорийлар рабҳари,
 муришди.
 роҳила **راحله** улов.
 роҳнавард **راهنورد** ва раҳнавард **رهنورد** йўловчи, кезувчи.

роҳнамун **راهنمون** ва раҳнамун **رهنمون** йўл кўрсатувчи.
 роҳрав **راهرو** ва рəҳрав **رهرو** йўловчи, саёҳатчи.
 роҳшунос **راهشناس** ва раҳшунос **رهشناس** йўл танигувчи.
 рубъ **ربع** тўртдан бир, чорак; ~ маскун ернинг аҳоли
 яшайдиган чораги.
 руд I **رود** дарё, оқим; ~ и Синд Синд дарёси.
 руд II **رود** торли мусиқа асбоби; ~ у роҳ мусиқа ва шароб.
 рудбор **رودبار** оқар сув кўп ер.
 рудхона **رودخانه** 1) дарё, 2) ирмоқ.
 ружуъ **رجوع** 1) мурожаат қилиш; 2) қайтиш; қайтиб келиш;
 ~ этмақ, ~ қилмақ қайтмоқ.
 рукн **رکن** кўплиги аркон устун.
 рукуъ **رکوع** эгилиш, намозда эгилиб туриш; ~ ўлмақ
 эгилмоқ.
 руммон **رمان** анор.
 руммоний **رمانى** анор ранг, анор гулининг ранги.
 румуз **رموز** рамз нинг кўплиги.
 румҳ **رمح** найза.
 русий **روسى** саҳройи; гадойи ~ саҳройи гадо.
 руст **رست** маҳкам, қаттиқ; ~ қилмақ беркитмоқ, яширмақ.
 рустахез **روسته حيز** ва рустохез **روستاخيز** ва рустхез **روستخيز**
 1) охиратда тирилиш, қиёмат қаюм; 2) жонланиш, уйғо-
 ниш; ~ солмақ ғавво қилмоқ
 рустойи **روستائى** қишлоқи.
 рустохез **روستاخيز** рустахез га қ.
 рустхез **رستخيز** рустахез га қ.
 русул **رسول** расул нинг кўплиги.
 русум **رسوم** расм нинг кўплиги; ~ бўлмақ расм, одат бўлмоқ.
 русух **رسوخ** маҳкамлик, қатъий туришлик, хотиржам бўлиш-
 лик; ~ қилмақ қатъийлашмоқ, маҳкамлашмоқ.
 рутаб **رطب** ҳўл, нам; ҳарри ~ пессиқ ҳўл (мизож).
 рутба **رتبه** унвон, мартаба, даража.
 рутбалик **رتبه ليک** мартабалик, даражалик.
 рутубат **رطوبت** намлик, ҳўллик.
 рух **رخ** юз; ~ и зард сариг юз.

рухас **رخص** рухсат нинг кўллиги.
 рухом **رخام** мраммар тош.
 рухсат **رخصت** кўллиги рухас ижозат.
 рухсор **رخسار** юз.
 рухсорлиг **رخسارليغ** юзли.
 рушд **رشد** 1) ўсиш, камол топиш; 2) ақли комиллик.
 руунат **رؤنت** тентаклик, енгилтаклик.
 руўйат **رويت** кўриш, янги ойни кўриш; ~ у-л-лоҳ эҳ-
 тимоли Оллоҳни кўриш эҳтимоли.
 руқум **رقوم** рақам нинг кўллиги.
 руқба **رقعه** 1) хат, мактуб; 2) ямоқ.
 руҳ **روح** кўллиги арвоҳ жон.
 руҳафзо **روح افزا** ва **руҳафзой** **روح افزای** руҳлантирувчи,
 жонлантирувчи, тирилтирувчи.
 руҳафзой **روح افزای** руҳафзо га қ.
 руҳбахш **روح بخش** руҳ берувчи, жон киргизувчи.
 руҳбон **رحبان** роҳиб нинг кўллиги.
 руҳгустар **روح گستر** вҳ берувчи.
 руҳона **روحانه** руҳ билан; **сабук** ~ енгил руҳ билан.
 руҳосо **روح آسا** руҳни кўтарувчи, кўнгил очувчи.
 руҳпарвар **روح پرور** руҳни парвариш қилувчи, руҳлантирувчи.
 руҳу-л-амин **روح الامين** ва **руҳу-л-қуде** **روح القدس** Жабрайил
 алайҳи-с-саломнинг лақаблари.
 руҳу-л-лоҳ **روح الله** Исо пайгамбарнинг лақаби.
 руҳу-л-қуде **روح القدس** руҳу-л-амин га қ.
 рў **رو** рўй га қ.
 рўбараҳ **روبره** ва **рўбароҳ** **روبراه** йўлга чиқин, сафарга
 отланиш, ~ бўлмақ сафарга чиқмоқ.
 рўбароҳ **روبراه** рўбараҳ га қ.
 рўбарў **روبرو** ва **рўбарўй** **روبروی** юзма-юз.
 рўбарўй **روبروی** рўбарў га қ.
 рўбоҳ **روباه** тулки.
 рўгардон **روگردان** юз ўгирган; ~ бўлмақ юз ўгирмоқ.
 рўда **روده** ичак.

рўз **روز** кун.
 рўзадор **روزه دار** рўза тутган киши.
 рўзафзун **روزافزون** кундан-кун ортиб борувчи; ~ бўлмақ
 кун сайин кўпаймоқ.
 рўзгор **روزگار** 1) замона; ~ ақли замондошлар; 2) ҳаёт;
 3) қисмат.
 рўзий **روزی** ризқ, насиба.
 рўзнома **روزنامه** кундалик дафтар
 рўй I **روی** ва **рў** **رو** юз.
 рўй II **روی** бронза.
 рўйинтан **رويین تن** бронза бадан.
 рўйкаш **رويکش** рўкаш га қ.
 рўйпўш **رويپوش** ва **рўпўш** **رويپوش** чачвоп.
 рўкаш **روکش** ва **рўйкаш** **رويکش** қалбаки, ясама.
 рўпўш **رويپوش** рўйпўш га қ.

С

сабаб **سبب** кўллиги асбоб боис, важ, баҳона.
 сабад **سبد** ва сабат **سبت** сават.
 сабат **سبت** сабад га қ.
 сабақ **سبق** кўллиги асбоқ дарс, ўқин; ~ олмақ ўрган-
 моқ, ўқимоқ; ~ ўқумақ дарс олмоқ.
 саббог **سباغ** бўёқчи.
 сабзалиқ **سبزعليق** яшиллик, яшил ранглик.
 сабзнўш **سبزپوش** 1) кўк либосли; 2) Хизр алайҳи-с-салом.
 сабзоранг **سبزارنگ** сабзоранг га қ.
 сабзоранг **سبزارنگ** ва сабзоранг **سبزارنگ** яшил ранг.
 сабий **صبي** бола, гўдак.
 сабил **سبيل** йўл; ~ қилмақ қурбон қилмоқ.
 сабилу-л-лоҳ **سبيل الله** худо ҳақи, худо йўли.
 сабиҳ **سبيح** гўзал, чиройли; ~ ўлмақ чиройли бўлмақ.
 сабоҳ **صبح** эрталаб, тонг; ~ у масо, ~ у шом эртаю кеч.
 сабоҳат **سباحت** чирой.
 сабоҳатлиг **سباحتليغ** чиройлик.

сабрпайвандлик **صبر پيو ندىلىق** чидамлилик, тоқатлилик.
сабрхоҳ **صبر خواه** чидамли, тоқатли; ~ бұлмоқ чидамоқ.
сабт **سبت** қайд қилинган, ёзилган; ~ ўлмақ (тақдирда) ёзилмоқ; ~ айламақ, ~ этмақ, ~ қилмақ 1) маҳкам қилмоқ; мустаҳкамламоқ; 2) ёзмоқ, битмоқ, ~ қиллмақ ёзилмоқ, қайд қилинмоқ.
сабу **سبو** кўзача.
сабукаш **سبو كاش** май уювчи.
сабукашлик **سبو كشلىك** 1) ичувчилик, майхўрлик; 2) май қуювчилик.
сабукбор **سبو كيار** 1) енгил юкли; 2) чаққон, илдам; ~ ўлмақ чаққон бұлмоқ.
сабукборлик **سبو كيارلىق** бепарволик.
сабукгом **سبو كگام** енгил қадам, тез юривчи.
сабукдав **سبو كدو** тез юривчи, югурик.
сабукинонлик **سبو ك عنائلىق** енгилтақлик.
сабукнай **سبو كىيى** тез юрар.
сабукрав **سبو كرو** енгилтақ, оёғи енгил.
сабукруҳ **سبو كروح** самимий, очиқ чеҳрали.
сабукруҳлуг **سبو كروحلۇغ** самимийлик, очиқ юзлилик.
сабуксайр **سبو كسىر** тез ўтувчи, тез юривчи.
сабуксанг **سبو كسنگ** 1) енгил тош, 2) енгил.
сабукхез **سبو كخيز** илдам, эпчил, чаққон.
сабур **صبور** сабрли, чидамли, ~ бұлмақ чидамли бұлмоқ.
сабурний **صبورى** сабрлилик, чидамлилик.
сабуъ **سبوع** йиртқич, ҳайвон.
сабуъийийат **سبوعيت** йиртқичлик, ҳайвонийлик.
сабуҳ **صوبح** 1) тоза; чиройли; 2) наҳорга май ичиш.
сабуҳий **صوبحى** наҳорга май ичиш; ~ жом, ~ май сахар ичиладиган май; ~ қилмақ наҳорга май ичмоқ.
сабуҳнашон **صوبو حشنان** наҳорга май ичувчилар.
сабъ **سبع** ва сабъа **سبعه** етти.
сабъа **سبعه** сабъ га қ; ~ йи масоний фотиҳа сураси.
сабқатнамо **سبقت نما** ва сабқатнамой **سبقت نماى** пешқадам, илгари, илгариллаган.
сабқатнамой **سبقت نماى** сабқатнамо га қ.

сабҳа **سبحه** тасбех.
сав **ساو** сов га қ.
савб I **صوب** томон, тараф.
савб II **ثوب** кўплиги асвоб кийим, либос.
савдо I **سودا** 1) қора; 2) шайдолик, гирифторлик.
савдо II **سودا** олди-сотди.
савдоафзой **سودا افزاى** гам-ташвиш орттирувчи.
савдоомиз **سودا آميز** савдо аралаш; ~ хаёл шайдоли хаёл.
савдопеша **سودا پيشه** савдогар.
савийийат **سويت** тенглик, баробарлик.
савлажон **سولجان** чавгон.
савм **صوم** рўза; ~ аҳли рўзадорлар; ~ тутмақ рўза тутмоқ.
савмаъа **صومعه** кўплиги савомий христианлар ибодатхонаси.
саво **سوا** баробар, тенг.
савобит **ثوابت** савит нинг кўплиги; темир қозиқ юлдузи.
савод **سواد** 1) қора, қоралик; 2) қоронғи, қоронғилик, зулмат; 3) ёзувнинг биринчи нухаси, қоралама; ~ айламақ, ~ қилмақ 1) ёзмоқ, хат ёзмоқ; 2) қора қилмоқ.
савол **سوال** кўплиги асвила сўроқ.
савомий **صوامع** савмаъа нинг кўплиги.
савоҳил **سواحل** соҳил нинг кўплиги.
савр **سور** 1) хўкиз; 2) Ҳамал буржи; 3) апрель.
савсанний **سوسنى** савсан ранг, яшил ранг.
савт **صوت** овоз, товуш; куй, оҳанг; ~ и алҳон куйлар; ~ у-л-химор эшак овози.
сагбонлик **سگبانلىق** итбоқарлик.
садд **سد** 1) тўғон; 2) гов, тўсиқ; ~ и роҳ йўл тўсиғи.
садамот **صدمات** садмат нинг кўплиги.
садафвор **صدفوار** садафдек, садафга ўхшаш.
садафгун **صدفگون** садаф ранг.
садафкор **صدفكار** 1) садаф йўнувчи; 2) садаф қадалган.
садафкорлик **صدفكارلىق** садаф билан безатилганлик.
садафпора **صدفپاره** садаф парчалари.

садафреза **صدفريزه** садафнинг синиги, майдаланган садаф.
садафсон **صدفسان** садаф каби, садафга ўхшаш.
садбарг **صديبرگ** юз янроқ; гули ~ қирқогайни.
саддақ **صدق** тўғри, рост.
садийак **صديك** юздан бир.
садмат **صدمت** кўплиги **садамот** 1) тўсатдан тушадиган зарба; кутилмаган зарба, ҳужум; 2) зарар.
садматомиз **صدمت آميز** кутилмаган.
садорат **صدرات** бошчилик, раислик; ~ **олий** олий раҳбарлик.
садоратмаоб **صدرات مآب** раислик мансабдаги.
садоқ **سداق** ва садог **سداغ** ўқ-ёй халтаси.
садог **سداغ** садоқ га қ.
садр **صدر** 1) бошлиқ; ~ бўлмақ бош бўлмақ; **бузург**-лар ~ и улуғлар пешқадами; 2) тўр, ўрта.
сажжода **سجاده** жойнамоз.
сазо **سزا** 1) муносиб, лойиқ; 2) жазо; ~ **қилмақ** жазоламоқ; ~ **еткурмақ** жазоламоқ; 3) мукофот.
саид **سعيد** саъид га қ.
сид 1) ов; 2) овланган нарса; ~ **бўлмақ**, ~ **ўлмақ** овламоқ; ~ **урмақ** ов қилмоқ; ~ **қилмақ** овламоқ.
сайдафкан **صيدافكن** моҳир овчи.
сайдгар **صيدگر** овчи.
сайдгаҳ **صيدگه** ов қилиш жойи.
сайид ва саййид **سيد** 1) Муҳаммад авлоди; 2) жаноб, тақсир; 3) бошлиқ, йўлбошчи; ~ у-л-мурсалин пайғамбарларнинг бошлиғи.
саййид **سيد** сайид га қ.
саййигъа **سئيغه** ёмон.
саййод **صياد** овчи; ~ и **лаъим** пасткан овчи.
саййодлиг **صيادليغ** овчилик.
саййол **سيال** 1) оқадиган; ~ **айламақ** оқизмоқ; 2) суюқлик.
саййор **سيار** сайр қилувчи, кезувчи.
сайлхез **سيلخيز** селнинг кўпайиши, кучли сел.
сайрафий **صيرفي**; сарроф.

сайрфуруш **سيفروش** қуруқ ваъдалар билан алдаш; қуруқ гап сотувчи.
сайф **سيف** қилич.
сайфий **صيفي** ёзлик, ёзги.
сайфур **سيفور** нафис мато, атлас.
сайқаландуз **صيقل اندوز** жило берувчи.
сайҳа **صيحه** бақиринш, ҳаяжон билан қичқиринш; ~ **урмақ** бақирмоқ, қичқирмоқ.
сакана **سكنه** кўплиги **саканот** 1) бир жойда яшовчилар. бир жойда ишлаб турувчилар; ором олувчилар; 2) ҳаракатсизлик, ҳарфнинг сокинлиги.
саканот **سكنات** сакана нинг кўплиги.
сакарот **سكرات** жон талвасаси.
сакбон **سكبان** тўғриси **сагбон**.
сакбонлиг **سكبان ليغ** тўғриси **сагбонлиг**.
саклов **سكلو** сув ити, жонивор.
салавот **صلوات** салот нинг кўплиги.
салаф **سلف** кўплиги **аслоф** кимгадир илгари ўтган ҳамфикр, ҳаммаслак киши.
салб **سلب** 1) ўғирлаш; 2) инкор қилиш; ~ и **вужуд** борликни инкор қилиш; ~ **этмақ**, ~ **қилмақ** инкор қилмоқ.
салиб **صليب** христианлар бўйнига осиб юрадиган тўрт тарафли олтин ёки бошқа металдан ишланган тақинчоқ, крест.
салим **سليم** соғ, тўғри; ~ **фитрати** соғ вақти; ~ **нафас** яхши ниятли.
салис **سليس** равон, аниқ, тушунарли, таъсирчан.
салисалфоз **سليس الفاظ** таъсирчан, равон сўзли.
салита **سلطه** уятсиз, ҳаёсиз.
салиқа **سليقه** қобилият; табиат, завқ.
салламаҳуму-л-лоҳ **سلمهم الله** уларга Оллоҳнинг саломи бўлсин.
салла-л-лоҳу алайҳи ва саллам **صلى الله عليه وسلم** унга Оллоҳнинг ризолигию саломи бўлсин.
салланмақ ва солланмақ **سالانماق** нозли хиром қилмоқ, чайқалиб юрмоқ.
сало **صلا** йўлга отланиш чақириги; ~ **солмақ** жар солмоқ, овоза қилмоқ; ~ **урмақ** жар солмоқ, ундамоқ.

салоһа **سلايه** 1) текислаш, силлиқлаш; 2) юмшатиш;
 ~ айламак 1) силлиқламоқ, 2) юмшатмоқ.
 саломатрўб **سلامتروب** омонликни бузувчи.
 салосил **سلاسل** силсила нинг кўплиги.
 салот **صلا** кўплиги саловот намоз; ~ и хамса беш вақт
 намоз.
 салотин **سلاطين** султон нинг кўплиги, ~ и комгар қудрат-
 ли султонлар; ~ и маснаднишин юқори мартабали султон-
 лар; ~ и мозийа ўтган султонлар, қадимги шоҳлар.
 салоҳ **صلاح** тўғрилиқ, солиҳлик, маъқуллик; ~ аҳли тўғ-
 ри одамлар, тақводор одамлар; ~ сўз тўғри сўз, ҳақ гап;
 ~ этмак тuzатмоқ, яхшиламоқ.
 салоҳафзой **صلاح افزاي** тўғрилиқ, ростлик
 салоҳийят **صلاحيت** 1) тўғрилиқ, ростлик; 2) қобилият.
 салсабил **سلسبيل** жаннат суви.
 самад **صمد** абадий; ~ зикри Оллоҳни ёдга олиш, эслаш.
 самак **سمك** балиқ.
 саман **سمن** ёсмин, суман гул.
 саманд **سمند** от тури.
 самандар **سمندر** афсонавий қуш номи.
 самандарван **سمندروش** самандарга ўхшаш, самандар каби.
 самандарлик **سمندرليق** самандардек куйиш.
 самар **ثمر** кўплиги асмор мева.
 самин **سمين** қимматбаҳо; ~ гавҳар қимматбаҳо гав-
 ҳар; ~ коло қимматбаҳо буюм.
 самия **سميع** эшиткучи.
 самм **سم** заҳар.
 самоваш **سماوش** самовий, ҳаворанг.
 самовотпаймо **سماوات پيما** самоларни кезувчи.
 самоъ ва симоъ **سماع** эшитиш; қулоқ солиш, тинг-
 лаш; ~ қилмақ эшитмоқ.
 самог **سماغ** елим.
 самум **سموم** иссиқ шамол.
 самумосо **سموم آسا** самумдек.
 самур **سمور** 1) қундуз; 2) қундуз пўстини.
 сана **سنه** йил.

санавбар **سنوبر** қайин дарахти.
 санавбарвор **سنوبروار** қад-қомати келинган, хушбичим.
 санад **سند** 1) ҳужжат; 2) асос.
 санам **صنم** кўплиги асном 1) бут; 2) маҳбуба.
 санач **سناچ** меш, чарм халта.
 санг I **سنگ** 1) тош отувчи; 2) қалъа деворида ўқ,
 пиширилган кабоб; ~ и хора қаттиқ тош, гранит тош.
 санг II **سانگ** сонг га қ.
 сангандоз **سنگانداز** 1) тош отувчи; 2) қалъа деворида ўқ,
 тош отиш учун қилинган махсус тешиқлар.
 сангбаст **سنگ بست** мустаҳкам; ~ этмак мустаҳкамламоқ.
 сангборон **سنگ باران** тошбўрон, тош ёғдириш.
 сангбур **سنگبور** тошкесар.
 сангдил **سنگدل** тошқўнғил, тошбағир.
 сангин **سنگين** тошдан ясалган; ~ кўнғил, ~ дил тош-
 бағир, тошпояк.
 сангпора **سنگپاره** тош парчаси, ушоқ тош.
 сангрез **سنگريز** тош ёғдириш; ~ этмак тош ёғдирмоқ.
 сангеор **سنگسار** 1) тошлоқ ер; 2) тошбўрон қилиш.
 сангтарош **سنگتراش** тоштарош уста, тош йўнувчи.
 сандал **صندل** ёғочи хушбўй бир дарахт номи.
 сандалбў **صندلبو** ва сандалбўй **صندل بوي** сандал исли,
 хушбўй.
 сандалбўй **صندلبوي** сандалбў га қ.
 сандалгун **صندلگون** сандал рангли.
 сандалий **صندلي** сандал ёғочидан ясалган курси; ~ қаср
 сандал ёғочидан ясалган қаср.
 сандалнасим **صندل نسيم** хушбўй шабада.
 сандалойин **صندل آيين** сандал кўринишли.
 сандалосо **صندلاسا** ва салдалсо **صندلسا** сандал каби.
 сандалпўш **صندل پوش** сандал рангли кийим кийган.
 сандалсо **صندلسا** сандалосо га қ.
 сандалфом **صندل قام** сандал ранг.
 сандарус **سندروس** 1) сандарак; 2) сариқ.
 сандон **سندان** темир кунда.

сандуқван **صندوقوش** қутичадек, сандиққа ўхшаган.
санжақ **سنجاق** байроқ.
санжоб ва синжоб **سنجاب** 1) силовсин; 2) силовсин пўстини.
санноъ **صناع** ҳунарманд.
сано **ثنا** мақтов.
саноний **ثنائى** мақтовли.
санохон **ثناخوان** сано айтувчи.
саноч **ساناچ** тўғриси санач.
санъатгар **صنعتگر** ҳунарманд, моҳир уста.
санъатгарий **صنعتگرى** санъаткорлик.
санъатнамой **صنعتنامى** санъаткорона, моҳирона.
санъатойин **صنعتآيين** санъатга ўхшаш.
санъатеоз **صنعتساز** санъаткор, моҳир уста.
санъатфон **صنعتفаш** машҳур ҳунарманд, санъаткор.
сапаг **سپااغ** банд, даста
сапида **سپيده** оқлик; ~ дам тонг ёруғлиги.
сапидор **سپيدار** терак.
сапог **سپااغ** тўғриси сапаг.
сар **سر** бош; ~ то ~ бошдан-оёқ; ҳаммаси.
сарандоз **سرانداز** 1) энкайган, боши қуйи; ғамгин, хафа; 2) шижоатли, ботир, ~ қилмақ хафа қилмоқ.
сарандозлик **سراندازلىق** бош эгишлик.
саратон **سرطان** бурж номи.
сарафкандалик **سرافكندەلىك** бўйсунитишлик, итоат этишлик.
сарафроз **سرافراز** 1) бошини юқори қўтарган; 2) юксак, баланд; 3) хурсанд, мағрур; ~ бўлмақ мамнун бўлмоқ, эришмоқ; ~ қилмақ ҳурматламоқ, хурсанд қилмоқ.
сарафрозлик **سرافرازلىق** улуғворлик, юксаклик.
сарбаланд **سربلند** боши юқори; юксак, атоқли; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ улғаймоқ; шухрат қозонмоқ; ~ айламақ, ~ қилмақ хушвақт қилмоқ, баҳраманд қилмоқ.
сарбаландлиг **سربلندلىغ** юксаклик, улуғлилик.
сарбасар **سر بسر** бошдан-оёқ, бутунлай; ~ бўлмақ тўлмоқ, лим-лим бўлмоқ.
сарбарлиқ **سر برلىق** эзиш, қийнаш.

сарвар **سرور** етакчи, йўлбошчи.
сарвақт **سروقت** йўқлаб келиш, зиёрат.
сарвбуи **سروبون** хушқомат, қадди келишган.
саргарм **سرگرم** (бирор ишга) жон-жаҳдини бериш, зўр қизиқиш, машғул бўлиш.
саргардон **سرگردان** эс-ҳушини йўқотган, паришон, саргардон.
сард **سرد** совуқ.
сардоба **سردابه** 1) иссиқ кунда ўтириладиган ертўла; 2) ер ости сув омбори; 3) музхона.
сарзамин **سرزمين** мамлакат.
сарзаниш **سرزنش** гина, таъна; таъбиҳ, койиш; ~ қилмақ койимоқ, таъбиҳ бермоқ.
сарир I **سرير** (ўри, тахт; ~ аҳли шоҳлар, султонлар.
сарир II **صيرير** гижирлаш; эшик ~ и эшик гижирлаши; қалам ~ и қалам шитирлаши.
саризъ **سريع** тез, суръатли.
саризъ-е-сайр **سريع السير** тез ҳаракат, тез юрар.
сарихъ **صريح** ошқора, аниқ, ойдин.
саркаш **سرکش** бебош, ўжар; ~ ниҳол бўйдор дарахт.
саркашлик **سرکشلىك** бебошлик, ўжарлик; ~ қилмақ ўжарлик қилмоқ.
саркор **سرکار** ишбоши.
саркўб **سرکوب** бостириш, тор-мор қилиш.
саркўфта **سرکوفته** боши янчилган.
сармад **سرمد** абадий, доимий.
сармадий **سرمدى** абадий, доимий.
сарманзил **سرمنزل** биринчи манзил; карвонлар, йўловчиларнинг биринчи тўхташ жойи.
сармаст **سر مست** маст.
сармастон **سر مستان** кайфлик, мастлик.
сармойалиқ **سرمايه لىق** давлатмандлик.
сарнавишт **سر نوشت** тақдир, қисмат.
сарнигун **سرنگون** ағдарилган, тўнтарилган, остин-устин; ~ айламақ 1) тўнкармоқ, остин-устин қилмоқ, ағдармоқ; йўқ, қилмоқ; улоқтириб ташламоқ.
сарнигунлуқ **سرنگون لوق** тўнтарилганлик, остин-устинлик; ағдарилганлик, йўқ қилинганлик.

саро سرا сарой га қ.

саробўстон سرايستان уй ёнидаги боғ, томорқа.

саровоз سراآواز овоза; ~ этмак овоза қилмоқ, билдирмоқ.

сарой سراي ва саро سرا уй, сарой.

саройанда سراينده ҳофиз, ашулачи.

саромад سراآمد 1) биринчи, бошловчи; 2) биринчи аллома;
~ бўлмақ илгариламоқ (шуҳратда) биринчи бўлмоқ.

саропарда سراپردе 1) подполар чодир; 2) ҳарам.

саросар سراسر бошдан-оёқ, ҳаммаси.

сарофат صرافت ният; ~ бўлмақ ният қилмоқ, истамоқ.

сарогоз سراآغاز бошланиш; кириш, муқаддима.

сарпанжа سرپنجه чангал.

сарпўш سرپوش қопқоқ.

сарришта سررشته 1) асосий иш; ишнинг уч; ~ йи умид
умид иши; ~ йи ғайб ғайб иши; 2) ишбилармонлик; 3) маъ-
лумот.

саррож سراج 1) эгарчи; 2) сўфий Абу Насрнинг лақаби.

сарроф صراف пул алмаштирувчи.

сарсабз سرسبز яшил, яшнаган; ~ бўлмақ яшнамоқ.

сарсар صرصر совуқ, аччиқ, кучли шамол.

сарсармонанд سرسرمانند сарсармисол.

сарсухан سرسخن кириш сўз, муқаддима.

сарг سارت форс, тожик.

сартакйа سرتكیه бош чодир.

сарфароз سرفراز 1) мағрур; 2) ҳурматланган; ~ айла-
мак, ~ этмак ҳурматга сазовор қилмоқ.

сарфиканда سرفكنده итоат, буйсуниш.

сарфитна سرفتنه фитнанинг боши, фитна бошловчи;
~ йи аййом фитнаги кунларнинг бошланиши.

сархайл سرخيل бошлиқ; ~ ўлмақ бош бўлмоқ.

сархайллик سرخيلليق сардорлик, бошчилик.

сархам سرخم боши эгик; ~ қилмақ, эгмоқ.

сархуш سرخوش маст.

саршумора سرشماره сарҳисоб.

сарқут سرقوت сарқит (ярим ичилган, тагида қолган қадах).

сарҳ صرح қаср.

сарҳад سرحد чегара.

сарҳалқа سرحلقه ишбоши.

сарҳалқалиғ سرحلقه ليغ ишбошилиқ.

сатарванлиғ سترون ليغ туғмаслик.

сатр I ستر кўплиги сутур I 1) парда; 2) беркитиш, ёпиш;
~ и ҳол аҳволни беркитиш; ~ этмак беркитмоқ, яширмоқ.

сатр II سطر кўплиги сутур II қатор, йўл (ёзувда).

сатҳ سطح кўплиги сутуҳ юза, текислик.

сафар سفر кўплиги асфор саёҳат.

сафарий سفرى сафар қилувчи.

сафват صفوت тозалик, тиниқлик.

сафдар صفدر ботир, жасур.

сафид سفيد оқ.

сафина سفينه кўплиги сафойинге кема.

сафир صفير ҳуштак; булбул ~ и булбул сайраши.

сафиҳ سفیه 1) аҳмақ, нодон; 2) сурбет.

сафойинг سفاين сафинанинг кўплиги.

сафойоб صفاياب тоза, мусаффо.

сафрат صفرت тўғриси суфрат.

саффоқ سفاك қонхўр.

сафшикан صفشکن 1) саф бузувчи; 2) баҳодир, ботир,
қаҳрамон.

сафшиканлик صفشکنليغ саф бузувчилик.

сахат سخط сахт га қ.

сахим سخيم улушдош.

сахт ва сахат سخت 1) қийин, мушкул; 2) қаттиқ.

сахтгир سختگير қаттиқ ушловчи.

сахтжонлик سختجانليق жони қаттиқлик.

сахткўш سختكوش жуда ҳаракатчан, тиришқоқ.

саъб صعب қийин, оғир, мушкул; ~ ўлмақ қийин бўлмоқ.

саъблиқ صعبليق қийинлик, мушкуллик.

саъбҳол صعبحال қийин аҳвол.

саъл سعد бахт; юлдузларнинг жойлашишида бахт келишини кўриш.
 саъид ва саид سعيد бахтли.
 саъй سئى тиришиш, уриниш; интилиш; ~ этмак тиришмоқ, уринмоқ.
 саъқа صعقه ҳайқириш; гуркираш.
 сақам سقم кўплиги асқом дард; бетоблик; оғриқ.
 сақар سقر дўзах.
 сақарлот سقرات 1) жуннинг бир тури; 2) от устига ташланадиган ёпинчиқ; 3) чойшаб.
 сақат سقط 1) чиқинди; ичак-чавоқ; 2) йиқилиш, тушиш; ~ бўлмақ йиқилмоқ; ~ қилмақ йиқитмоқ.
 сақизган سقیزغان зағизгон.
 сақил ثقیل оғир.
 сақим سقیم касал.
 сақл ثقل кўплиги асқол 1) оғирлик; 2) юк.
 сақоғ ساقاغ ияк.
 сақф سقف 1) шифт; 2) том.
 сақдо سقا сув ташувчи, мешкобчи.
 сағалмақ ва соғалмақ ساغالماق хушёр тортмоқ, ўзига келмоқ.
 сагинч ساغینچ ва согинч умид.
 сагир صغیر ёш; гўдак; ~ у-с-син кичик ёшли.
 сагира صغیره сағирнинг муаннаси.
 саҳарний سحرى саҳарги, тонги.
 саҳархандлик سحرخندلیق очиқ юзлилик.
 саҳархез سحرخیز саҳар турувчи.
 саҳбо سہبا шароб.
 саҳв سہو хато.
 саҳву-л-қалам سہوالقلم қалам хатоси.
 саҳифа صحیفه кўплиги саҳойиф 1) бет, варақ; 2) китоб; ~ йи кофур оқ қоғоз.
 саҳих صحیح тўғри, чин; асл, ҳақиқий ~ қилмақ тўғриламоқ.
 саҳл سهل енгил, осон; ~ тутмақ енгил ҳисобламоқ; ~ этмак осонлаштирмақ, енгиллаштирмақ.

саҳм I سهم ёй ўқи; ~ и қазо тақдир ўқи.
 саҳм II سهم қўрқинч, ваҳима, даҳшат.
 саҳмгин سهمگین даҳшатли, ваҳимали.
 саҳмноқ سهمناк қўрқинчли, ваҳимали.
 саҳоб سحاب булут; ~ и мутир ёмғирли булут.
 саҳойиф صحايف саҳифанинг кўплиги.
 саҳронавард صحرانورد саҳро кезувчи.
 саҳронини صحرانشین саҳрони ватан қилиб олган, саҳронда ўтирувчи.
 саҳхоф صحاف муқовачи.
 саҳхофлик صحافليک муқовачилик.
 себ سيب олма; ~ и занаҳдон бақбақа.
 себарга سه برکه гул шоҳидаги гул ости барги.
 секирмак سيکیرماک отилиб чиқмоқ; кейнидан ел ~ орқадан ел чиқмоқ.
 сел سيل қаттиқ ёмғир.
 селандуз سيلاندوز селга айланувчи.
 селгинчак سيلگينچک турғиси селкинчак.
 селоб سيلاب тошқин.
 сепамак سپپاماک арф қилмоқ.
 сепеч سه پيچ уч ўрам.
 сечмак سيچماک сайламоқ, ажратмоқ.
 сеҳрангез سحرانگيز сеҳрловчи, мафтун қилувчи.
 си سى ўттиз; ~ рўза ўттиз кун.
 сиблиат سبليت мўйлаб, мурт; ~ и нблис шайтон жунни.
 сибоъ سباع йиртқич, ҳайвон.
 сива-л-лоҳ سوى الله Оллоҳдан бошқа.
 сиво سوى бошқа, айрим, бўлак.
 сидиқ صديق 1) тўғри, чин, вафодор; 2) ҳазрати Абу Бакрнинг лақаби.
 сидра سدره кедр.
 сидранишин سدره نشين еттинчи осмонда турувчи.
 сидрафарсой سدره فرساي осмонни бузувчи, чарчатувчи.

сидросо سدر آسا еттинчи осмондаги энг баланд дарахтга
 ўхшаш; ~ минор энг баланд минор.
 сидқ صدق тўғрилиқ, ростлик; ~ у казби ков-кови чин-
 ёлғонлигини текшириш.
 сижилл سجل рўйхат; умр ~ и умр дафтари.
 сижилла سجله кўплиги сижиллот рўйхат дафтари, реестр.
 сижиллот سجلات сижилла нинг кўплиги.
 сизмақ سيزماق чизмоқ, ёзмақ.
 сийар سير юриш-туриш.
 сийахдиллик سيه دليلك кўнгли қоралиқ.
 сийахгор سيه كار бадқирдор, ичи қора.
 сийахнома سيه نامه гуноҳқор, жиноятчи.
 сийахўш سيه پوش қора кийган.
 сийахрў سيه رو ва сийахрўي سيه روي юзи қора, бахтсиз;
 ~ келмақ қора юз билан келмоқ.
 сийахрўз سيه روز қора кунда қолган.
 сийахрўй سيه روي сийахрў га қ.
 сийахрўлиг سيه روليج шармандалиқ, шармсорлик.
 сийахситора سيه ستاره 1) юлдузи қора; 2) бахтсиз.
 сийахтоб سيه تاب ва сийоҳтоб سيه تاب қора товланувчи;
 қорамтир.
 сийахфол سيه فال бахтсиз.
 сийахчол سيه چال ва сийоҳчол سيه چال 1) чоҳ, қудуқ;
 2) зиндон.
 сийирмақ سيرماق сидирмоқ.
 сийим سييم кумуш.
 сиймандом سييم اندام кумуш бадан.
 сиймандуд سييم اندود кумуш қопланган.
 сиймафшон سييم افشان кумуш сочувчи.
 сиймбар سييم بر кумуш бадан.
 сиймгун سييم گون кумуш ранг.
 сиймжисем سييم جسم кумуш бадан.
 сиймин سييمين кумуш ранг; ~ соқ кумуш ранг болдирли;
 ~ қилмақ кумуш ранг қилмоқ.
 сийминбадан سييمين بدن кумуш ранг бадан.

сийминбар سييمين بر кумуш ранг бадан.
 сиймкаш سييم كاش кумуш юкланган.
 сиймпон سييم پاش кумуш сочувчи.
 сиймфишонлиқ سييم فشان ليق кумуш сочувчилик.
 сиймқалб سييم قلب сохта пул.
 сина سيينه сийна га қ.
 сийна ва сина سيينه кўкрак.
 сийнабанд سيينه بند юракни банд қилувчи.
 сийнареш سيينه ريش кўкраги тешилган.
 сийнасуз سيينه سوز юракни куйдирувчи.
 сийодат سيادت ҳокимият, ҳукмронлик, салтанат.
 сийонат سيانت 1) ҳимоя қилиш, сақлаш, муҳофаза қи-
 лиш; 2) тарбия қилиш; 3) ҳушёрлик.
 сийосатгоҳ سياستگاه жазоланадиган жой.
 сийоқ سياق усул, метод.
 сийоҳ سياه қора.
 сийоҳбахт سيه بخت бахти қора.
 сийоҳгилим سيه گليم бадбахт.
 сийоҳжарда سيه جرده қорачадан келган.
 сийоҳий سيه يايه қора; ~ нуқта. 1) қора нуқта; 2) хол.
 сийоҳтоб سيه تهاب сийаҳтоб га қ.
 сийоҳчол سيه چال сийаҳчол га қ.
 сийрамақ سيراماق совурмоқ.
 сийрат سيرت юриш-туриш.
 сийфалмақ سييفالماق тўғриси сипалмақ.
 сийқалмақ سيقالماق сийқаланмоқ.
 сийга سيغه шакл, тур; ~ йи муфрад бирлик шакл.
 сиканжабин سکنجيبин сирка ва асал шарбати.
 сикка سکه 1) танга пул; 2) тангага уриладиган тамга;
 ~ йи адл адолат тамғаси; ~ и беҳбуд яхшилик тамғаси;
 ~ и рифъат сўқулмақ юксак тамғали танга зарб қилин-
 моқ.
 сикказада سکه زده зарб урилган; ~ қилмақ 1) зарб ур-
 моқ; 2) тарбияламоқ.
 сиккапардоз سکه پرداز тамга билан безовчи.

сина **صه** совга, тухфа; ~ айламак сйламоқ.

синаг **سيلغ** силлиқ.

силк **سلک** қатор, саф; ~ и издивож уйланиш, оилавий боғ-
ланиш.

силкинчак **سيلکينچاک** тумор.

сילוҳ **سلاح** қурол, аслаҳа.

сילוҳшўр **سلاح شور** 1) жангчи, қурол ушлашга моҳир;
2) жангавор.

силсила **سلسله** кўплиги салосил 1) занжир; 2) шажара;
~ йи насаб насаб шажараси.

симийо **سيميا** сеҳргарлик, жодулик.

симоъ **سماع** самоъ га қ.

симург **سيمرغ** афсонавий қуш номи.

симургбин **سيمرغбин** симургни кўрувчи; ўткир кўзли.

синн **سن** ёш.

сингир **سينگير** 1) томир; 2) беихтиёр йиғлаш.

синграмак **سينگراماك** оҳиста, яширин йиғламоқ.

сингурмак I **سينگورماك** қайгурмоқ; ғамни ичига ютмоқ; чидамоқ.

сингурмак II **سينگورماك** сингдирмоқ, ҳазм қилмоқ.

синж **سنج** чилдирма.

синжоб **سنجاب** санжоб га қ.

синон **سنان** найза, найза учи; ~ и қалам қалам учи.

синонвар **سناتور** пайздор.

синф **صنف** кўплиги асноф ва сунуф тур.

сипалмақ **سپالماق** сирғанмоқ.

сипанд **سپند** исириқ; ~ бўлмақ тутатқи-бўлмақ; ~ қил-
мақ тутатмоқ.

сипандон **سپندان** исириқдон, исириқ тутатадиган идиш.

сипанж **سپنج** ўткинчи; саройи ~ ўткинчи дунё.

сипар **سپير** қалқон.

сипарий **سپيرى** тамомланган, битирилган, тугалланган.

сипаҳбад **سپه بد** кўмондон; ~ и чуст довиорақ кўмондон.

сипаҳбадлик **سپهبدليغ** кўмондонлик.

сипаҳдор **سپهدار** кўмондон.

сипаҳдорлик **سپهدارليغ** кўмондонлик; ~ айламақ кўмон-
донлик қилмоқ.

сипаҳсолор **سپهسالار** бош кўмондон.

сипеҳр **سپهر** фалақ, осмон; ~ зарғари қуёш; ~ и асир
осмоннинг энг юқори қавати; ~ и ахзар кўк осмон; ~ и
барин баланд осмон; ~ и дижам қайғули тақдир; ~ и дун
бахтсиз тақдир, бахти қаро; ~ и қаҳқашон сомон йўли.

сипеҳрфарео **سپهر فرسا** 1) осмонни ҳолсизлантирувчи;
2) кучли, қудратли.

сипеҳрқадр **سپهر قدر** баланд мартабали, юксак даражали.

сипорини **سپارش** сўраш, буюртма; ~ қилмақ сўрамоқ, бу-
юртма (заказ) қилмоқ.

сипос **سپاس** сано, мақтов.

сипоҳий **سپاهى** жангчи.

сирдор **سردار** сирли.

сирешлак **سريش ليک** сирачланган.

сиринк **سروشک** кўз ёши.

сиринт **سرشت** яратилиш, табиат, характер.

сирламақ **سيرلاماق** тортиб олмоқ.

сирож **سراج** чироқ.

сиройат **سرايت** ўтиш, таъсир, юқиш; ~ айламақ, ~ қил-
мақ ўтмоқ, сингиб кетмоқ, юқмоқ.

сирот **صراط** кўприк; ~ и мустақим маҳшардан сўнг дў-
зах устидан жаннатга олиб борувчи кўприк.

сиршилмақ **سيرپيلماق** сирғанмоқ, тоймоқ, тойиб кетмоқ.

сирфа **صرفه** исроф қилиш.

ситез **ستيز** жанжал, ўчакишлик, тескарилик, ~ айламақ,
~ қилмақ жанжал қилмоқ, тескарилик қилмоқ.

ситезарўй **ستيزه روى** сурбет, ўжар, қайсар.

ситезон **ستيزان** жанжалли, тескари; ~ бўлмақ тескари-
лик қилмоқ, ўчакишмоқ.

ситойини **ستاييش** мақтов, мақташ; маъқуллаш.

ситом **ستام** эгар-жабдуқ.

ситора **ستاره** юлдуз.

ситорафишон **ستاره فشان** юлдуз сочувчи.

сифла **سفله** паст, пасткаш; ~ ишоноси пасткашлик ало-
мати.

сифлий سڧلى паст, тубан; ~ мақон пастки ўрни; ~ мақом паст даража.
сифот-у-л-лоҳ صفات الله Оллоҳнинг сифатлари.
сифр سفر кўплиги асфор дафтар, китоб.
сифра سفره қайчи.
сиқа ثقه ишончли; ~ эл ишончли кишилар, вафодор кишилар
сиқат ثقت кўплиги сиқот ишончли киши, вафодор киши.
сиқл ثقل оғирлик.
сиқот ثقات сиқатнинг кўплиги.
сиқаттамақ سيقتاتماق кўп йиғлатмоқ.
сигар صغر ёшлик; ~ и син ёшлик.
сигриқмақ سيغريقماق 1) яширинмоқ; 2) чақмоқ, хабар бермоқ.
сиҳиқад تۇغرى, текис, келишган.
сиҳи سېھىقد тўғри қомат.
собир صابر сабри.
соби́т ثابت кўплиги савобит 1) мустаҳкам, тургун; 2) исботланган, тасдиқланган, ~ бўлмақ, ~ ўлмақ тасдиқланмоқ; ~ этмақ, ~ қилмақ исбот қилмоқ.
соби́та ثابتە кўплиги собитот тургун (юлдуз).
соби́тот ثابتات собитанинг кўплиги.
собиқан سابقا илгари, бурун.
сов ва сав ساو ажратиш, жудо қилиш; ~ этмақ, ~ қилмақ ажратмоқ, жудо қилмоқ.
сода سادە 1) содда, оддий; 2) текис, силлиқ.
содаван سادەوش соддадек, содда кўринган.
содалиг سادەليغ содаллик, оддийлик.
содарў سادەرو тоза юз; ~ нома тоза, ёзилмаган варақ.
содис سادس сатиқчи.
содиқ صادق 1) чин сўз; 2) садоқатли, вафодор.
сожид ساجد сажда қилувчи; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ эгилмоқ, сажда қилмоқ.
соиқа صاعقه соиқага қ.
сойаафган سايە افگن соя солувчи, ҳимояга олувчи.
сойавар سايە ور соя туширувчи, сояли.
сойанишин سايە نشين сояда ўтирувчи.

сойиб صايب тўғри; ройи ~ тўғри фикр.
сойил سايل тиланчи.
сойим صايم рўзадор, рўза тутган киши; ~ у-д-дахр доим рўзадор; ~ кечурмақ рўза тутиб ўтказмоқ.
сойир سايير юрувчи, кезувчи, сайр қилувчи; ~ и улви мақом ҳазрати Жабройил; ~ ўлмақ сайр қилмоқ.
сойис سايس отбоқар.
сойислиг سايس ليغ отбоқарлик.
сойгалмақ سايغالماق сарфланмоқ, харж бўлмоқ.
сойгамақ سايغاماق сарфламоқ, харж қилмоқ.
сокин ساكن кўплиги суқкон 1) бир жойда турувчи, тургун яшовчи; 2) ҳаракатсиз ҳарф, ёпиқ бўғиндаги ундош ҳарф; ~ сокин секин-аста, тўхтаб-тўхтаб; ~ и вайрона вайронада яшовчи; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ яшамоқ; тўхтамоқ.
сокинлик ساكن ليك турғунлик, тинч туришлик.
соки́т ساكت суқунат; ~ бўлмақ суқут қилмоқ, жим бўлмоқ.
соки́тлик ساكت ليك суқутлик, жимлик, тинчлик.
сол سال йил.
солик سالك 1) юрувчи; йўл ~ и йўловчи; 2) сўфий, мутаасаввиф.
солим سالم соғлом, соғ; ~ тутмақ соғлом тутмоқ.
солимлиг سالم ليغ соғломлик.
солис ثالث учинчи.
солиг ساليغ солиқ.
солиҳ صالح тўғри, тартибли.
солиҳа صالحه солиҳнинг муаннаси.
солланмақ ساللانماق салланмақ га қ.
солор سالار 1) бошлиқ, доҳий, йўлбошчи, раҳбар; 2) қари, кекса.
солхўрд سالخورد кекса, қари, ёши улғайган; ~ и куҳан қария, кекса.
сомир سامر суҳбатдош.
сомиррий سامرى ҳамсуҳбат.
сомит صامت сўзсиз, индамас, жим-жит; ~ ўлмақ жим турмоқ, гапирмай турмоқ.
сомиъ سامع эшитувчи, тингловчи; ~ бўлмақ эшитмоқ, тингламоқ.

сомон سامان 1) фаровонлик, бойлик; 2) тартиб, осойишталик.
 сомонли سامانلى тартибли, интизомли.
 сонг ва санг سانگ юпқа муз; ~ тутмақ юпқа музламоқ.
 соний ثانى иккинчи, муаллими ~ иккинчи муаллим.
 сонийан ثانيا иккинчидан.
 сонигъ صانع ижодкор, яратувчи, ишлаб чиқарувчи; ҳу-
 нарманд; ~ и гайб тангри.
 соних سانع воқеа, ҳодиса; ~ бўлмақ содир бўлмоқ, юз
 бермоқ.
 сор سار чуғурчуқ.
 сорбон ساربان туякаш.
 сорий سارى юқ; мли, тарқалувчи.
 сориф صارف сарф қилувчи.
 соро سارا сара.
 сорт سارت сарт га қ.
 сотир ساتر беркитувчи, яширувчи; ~ бўлмақ беркитмоқ.
 яширмоқ.
 сотигъ ساطع ялтировчи, порловчи.
 софий صافى соф, тоза; ~ қилмақ тозаламоқ.
 софийа صافيه софий нинг муаннаси.
 софийваш صافىوش пок, соф.
 софчаш صافچش тиниқ, май ичувчи.
 сохт ساخت буюм.
 соъ صاع дон ўлчайдиган идиш.
 соъид صاعد билак.
 соъий صاعى ҳаракатчан, тиришқоқ; ~ бўлмақ саъй қил-
 моқ, тиришмоқ.
 соъиқа ва соиқа صاعقه яшин, чақмоқ.
 соъиқаангез صاعقه انگيز яшиндек.
 соқиб ثاقب ёруғ; нажм-и ~ ёруғ юлдуз.
 соқизгон ساقيزغان тўғрисида сақизган.
 соқит ساقط тушиб қолган; ~ бўлмақ тушиб қолмоқ.
 соғалмақ ساغالماق сағалмақ га қ.
 соғар ساغر қадаҳ, жом.

соғаркаш ساغر كاش май ичувчи.
 соғинч ساغينچ сагинч га қ.
 соғолмақ ساغالماق тўғриси сағалмақ ва соғалмақ.
 соҳат ساحت майдон; ~ и гулзор гулзор майдони.
 соҳиб صاحب кўплиги асҳоб 1) эга, хўжайин; 2) дўст,
 ўртоқ.
 соҳибгоҳ صاحب گاه жой эгаси.
 соҳибдил صاحب دل соф кўнгилли.
 соҳибжоҳ صاحب جواه улуг мартабали, буюк даражали.
 соҳибхлос صاحب اخلاص ихлосмаңд.
 соҳибхтиёр صاحب اختيار ихтиёр эгаси; сарой бошқарувчиси.
 соҳибқиқтидор صاحب اقتدار қудратли.
 соҳибкамол صاحب كمال 1) етуклик эгаси; 2) олим.
 соҳибкамоллигъ صاحب كمال ليغ етуклилик.
 соҳибмақолат صاحب مقاتل сўз устаси, нотик.
 соҳибнисоб صاحب نصاب пул ва молидан закот беришга қодир.
 соҳиброй صاحب روى фикр эгаси; доно.
 соҳибтамкин صاحب تمكين оғир табиатли, вазмин.
 соҳибтариқ صاحب طريق тариқат йўлыга кирган.
 соҳибфар صاحب فر ҳашаматли.
 соҳибфирон صاحب فراش 1) тўшак эгаси; 2) бемор, касал.
 соҳибхирад صاحب خرد ақлли, доно.
 соҳибшукуҳ صاحب شكوه савлат эгаси.
 соҳибқирон صاحب قران бахтга эришган.
 соҳил ساحل кўплиги савоҳил қирроқ.
 суббуҳ صبح мақтов.
 субут ثبوت собит, барқарор; ~ топмақ маҳкам турмоқ;
 исботламоқ.
 субҳ صبح 1) тояғ; ~ супургуен тонг шамоли; ~ шамо-
 маси тонг хушбўйлиги; ~ и анвар нурли тонг; ~ и дам
 тонг пайти; ~ и козиб тонг отардан илгарироқ пайт; ~ и
 кофурий ошпоқ тонг.
 субҳа سبحه тасбеҳ; ~ иқди тасбеҳ донатари тизилган
 ип; ~ йи аврод тунда ўқилладиган қиеқа дуолар тасбеҳи.
 субҳгаҳ صبح گه субҳгоҳ га қ.

субҳгоҳ **صبح گاه** ва субҳғаҳ **صبح گه** 1) тонг; 2) тонгда.
субҳнишон **صبح نشان** тонг белгиси.
субҳона-л-л-оҳ **سبحانه الله** Оллоҳга мақтов бўлсин.
субҳонаҳу **سبحانه ه** унга мақтов бўлсин.
субҳоний **سبحاني** илоҳий; мавҳибати ~ илоҳий тухфа.
субҳосор **صبح آثار** тонг асарли.
субҳҳез **صبح خيز** тонгда турувчи.
сувар **صور** суратнинг кўплиги.
суд **سود** фойда, манфаат, наф; ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмак фойда қилмоқ, наф кўрмоқ.
суда **سوده** туйилган, майдаланган, ~ айламак туймоқ, майдаламоқ.
судандеша **سودانديشه** фойда кетидан қувувчи, фойда топишни ўйловчи.
судмаид **سودمند** фойдали, нафли.
судмандона **سودمندانه** фойдали, нафли, баҳрали.
судоъ **صداع** бош оғриги, хумор; ~ афеуни хумор; ~ еткурмак бошни оғритмоқ, хумор қилмоқ.
сужуд **سجود** букилиш; ~ этмак сажда қилмоқ; эгилмоқ; бошни ерга қўймоқ.
су **سو** сув; хизр ~ йи ҳаёт суви.
суӣ **سوى** тўғриси су.
суйурғал **سويورغال** доимийга фойдаланишга берилган совға (мас., ер).
суйурғал **سويورغال** тўғриси суйурғал.
суккон **سكان** екиннинг кўплиги.
сукр **سكر** маст бўлиш, кайф бўлиш.
сукун **سكون** тинчлик, ором, осойишталик; ~ маскани ором маскани; ~ тонмак 1) тинчланмоқ; 2) қарор тонмоқ.
сулб **صلب** қаттиқ, мустаҳкам.
сулдуз **سولدوز** туркий қабила номи.
суле **ثلث** учдан бир.
сулеон **ثلثان** учдан икки.
султон **سلطان** кўнлиги салотин подшоҳ.
сулук **سلوك** 1) муомала, ҳулқ, феъл-атвор; 2) тариқат; ~ аҳли суфийлар; ~ қилмак 1) йўлга чиқмоқ, сафар қилмоқ,

2) зикр қилмоқ; ~ ка машғул бўлмақ сўфийлик йулига кирмоқ; ~ ихтиёр қилмақ тарки дунё қилмоқ.
сум **سم** ва сунб **سنب** туёқ.
суман **سمن** ёсмин гули.
суманбар **سمنبر** суманбадан.
суманбез **سمنبيز** суман ҳиди тарқатувчи.
суманбў **سمنبوی** ва суманбўӣ **سمنبوی** суман ҳидли.
суманбўӣ **سمنبوی** суманбў га қ.
сумансо **سمنسا** ва сумансой **سمنسای** сумансой суманга ўхшаган.
сумансой **سمنسای** сумансо га қ.
сумма **ثم** кейин, яна, сўнг.
сумнот **سمنات** бут номи; дайри ~ Сумнот ибодатхонаси.
сумнотпараст **سمنات پرست** бутпараст.
самум ва сумум **سوموم** иссиқ шамол, гармсел; қуюн.
сузмақ **سوزماق** узатмоқ, чўзмоқ; илик ~, қўл ~ ишга киришмоқ.
сунан **سنتن** суннатнинг кўплиги.
сунб **سنب** сум га қ.
сунбода **سنباده** қайроқ тош, эгов.
суннат **سنت** кўплиги сунан йўл-йўриқ, одат; Муҳаммад пайгамбарнинг доим қилиб, умрида бир-икки бор тарқатган амали.
сунуф **صوف** синфнинг кўплиги.
сунъ **صنع** ясаш, қилиш; ~ и илоҳ тангри иши; ~ и қалам чекмак яратмоқ.
сунгур **سونغور** лочин, шунқор.
сур I **سور** карнай, сурнай; ~ и қиёмат охират сурнайи, Исрофил сурнайи.
сур II **سور** тўй, базм; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ тўй бўлмоқ, базм бўлмоқ.
сурайӣо **ثريا** кичик юлдузлар туркумининг номи.
сурат **صورت** кўплиги сувар расм, шакл; ~ билган саводибор.
суратангиз **صورتانگيز** суратни гавдалантирмоқ, кўз олдига келтирмоқ.
суратгар **صورتگر** расм солувчи, рассом.
суратлиг **صورتليغ** кўринишлик.

суратнамой صورت نماي сурат намойиш қилувчи, сурат кўрса-
 тувчи.
 суратпазир صورت پذير расм чизишга қобилиятли.
 суратпараст صورت پرست расмпараст.
 сурин سرين орқа, думба.
 сурмаандуд سرمه اندود сурмаланган, сурма қўйилган.
 сурмағий سرمه گي сурмали.
 сурмагун سرمه گون сурмаранг.
 сурмаолуд سرمه آلود сурмаланган, сурма билан бўйланган.
 суроҳий صراحي қадаҳ, жом.
 суррийат سريت канизак.
 суруд سرود 1) қўшиқ, ашула; 2) куй; ~ аҳли ҳофизлар,
 созандалар, ~ и дарднок ғамгин куй; ~ фано чекмак
 фанолик куйини чалмоқ.
 сурук سوروك тўда, гуруҳ.
 суруп سرور хурсандчилик, шодлик; ~ аҳли шодлик
 қилувчилар.
 суруш سروش хушхабар келтирувчи, ҳазрати Жабройил.
 суруқ سوروق хода.
 суруҳ سروح новда.
 сурхбед سرخ بيد қизил тол.
 сурхрў سرخرو қизил юз.
 суръатойин سرعت آيين тезлик билан.
 сустаймаг سوستايماغ сусайиш, бўшашиш, кучсизланиш.
 сустаймег سوستايماغ тўғриси сустаймаг.
 сутуда ستوده мақталган, мадҳга сазовор.
 сутур I ستر сатр I нинг кўплиги.
 сутур II سطر сатр II нинг кўплиги.
 сутурлоб سطرلاب устурлаб га қ.
 сутуҳ ستوح сатҳ нинг кўплиги.
 суфор صفار сариқлик, сариқ; ўқ ~ и ўқ захри.
 суфра سفره дастурхон.
 суфрат صفرت сариқлик; сўлғинлик.
 суфт سفت ва суфта سفته тешик; ~ қилмақ тешиқ.

суфта سفته суфт га қ.
 суханадо سخن ادا (гапга) чечан.
 суханвар سخن ور 1) шоир; 2) нотик.
 сухандон سخن دان 1) гапдон, гапга уста, нотик; 2) шоир.
 сухансанж سخن سنج гапдон, гапга чечан, сухандон.
 суъубат صعوبت машаққат, қийинчилик.
 суъба ثقبه тешик.
 суълатмақ سوقلاتماق очмоқ, қўзғатмоқ (иштаҳани).
 суғалмақ ва суғолмақ سوغالماق камаймоқ, қуримоқ.
 суғолмақ سوغالماق суғалмақ га қ.
 суғро صغرى энг кичик.
 суғулмақ سوغولماق суқилмоқ, қадалмоқ.
 суҳайл سهيل юлдуз номи.
 суҳо سها юлдуз номи.
 суҳоваш سهاوش суҳодек.
 суҳон سوهان эгов; ~ айламақ эговламоқ.
 суҳонлик سوهان ليق эговлик.
 суҳулат سهولت енгиллик, осонлик.
 суъ سو ва сўй سوي томон, тараф; ~ ба ~ тарафма-тараф,
 томонма-томон.
 суъ سوگ алам, қайғу, мотам.
 суъвор سوگوار мотамли, азадор.
 суъворлик سوگوار ليق мотамлик, азадорлик.
 суъанда سوزنده куйдирувчи, ёндирувчи.
 суълуқ سوزلوق 1) ўтли, оловли; 2) куйдирадиган, ёнди-
 радиган.
 суънок سوزناك 1) ўтли, алангали.
 суъок سوزاك 1) аланга, ёниш; 2) изтироб.
 суъон سوزان ёндирадиган, куйдирадиган.
 суъачи سوزچي сўзловчи, гапирувчи.
 сўй سوي сў га қ.
 сўйламак سويلاماك тагламоқ, излаб топмоқ.
 сўксўк سوکسوک саксовул.

сўна سونه эркак ўрдак.

сўнгак سونكاك суяк, устихон.

сўнгинча سونكىنچە орқасидан, кетидан.

сўқулмақ سوقولماق босилмоқ, помига атаб (пулга) тамға босилмоқ.

Т

тааб تعب 1) чарчаш; ҳориш; ~ етмак чарчамоқ; 2) қийинчилик, машаққат; ~ қилмақ қийналмоқ, машаққат чекмоқ.

тааблиқ تعبليق қийинлик.

таабнок تعبناك қийналган, машаққат чеккан.

таадди تعدى 1) душманлик; 2) зулм, зўравонлик.

тааддипешалик تعدىپيشه ليك зулмкорлик; зўравонлик.

тааддуд تعدد кўп, кўп сонли.

тааззум تعظم гурур, такабурлик, манманлик; ~ этмак ўзини катта тутмоқ, кибрланмоқ.

тааййун تعين 1) очиқ аниқланиш, аниқ бўлиш; 2) аниқлик; маълумлик.

тааллул تعلل бош тортиш; ~ қилмақ бош тортмоқ.

тааллум تعلم ўрганиш, илм олиш.

тааммул تااملل ўйлаб кўриш; мулоҳаза қилиш; ~ айламак, ~ қилмақ фикр қилмоқ, ўйлаб кўрмоқ, мулоҳаза қилмоқ. тааммуллуқ تاامللوق мулоҳазалик.

таанни تاءنى 1) секинлик; 2) аҳтиётлик, диқ қатлилик.

таарруз تعرض эътироз, қаршилик; ~ қилмақ, эътироз билдирмоқ.

таасеуб تعصب (бирор нарса ёки ғояга) беҳад берилиш, чексиз муҳаббат, фанатизм.

тааффул تعفن 1) чириш, сасиш; 2) сасиқлик, бадбўйлик.

тааххур تااخخر кечикиш, секинлашиш.

таашшуқ تعشق 1) ошиқлик; 2) зулфинбандлик.

тааққул تعقل тушуниш, англаш, идрок қилиш; ~ айламак, ~ қилмақ англамоқ, тушунмоқ.

тааққуллуқ تعقلوق фаҳмли, тушунуқли, дақиқ ~ нозик фаҳмли.

тавакқулل таваككول аҳдлашиш, зиммага олиш; ~ қилмақ бирон ишни

зиммага олмоқ, аҳдлашмоқ.

тавакқулل تااملل уйланиш.

таб تاپ иситма.

табан تابان тоvon; аяақ ~ и оёқ тоvони.

табархун طبرخون 1) қизил новдали тол дарахти; 2) қизил ранг.

табаъ تبع тегишли бўлиш, эга бўлиш.

табақ طبق кўплиги атобоқ қават.

табаҳ تبه табоҳ га қ.; ~ рўзгор турмуши хароб.

табаҳқор تبه كار бузгунчи, жиноятчи.

таббоҳ طباخ ошпаз.

табдил تبديل ўзгартиш, алмаштириш; ~ айламак ўзгартирмоқ.

табиб طبيب кўплиги атиббо.

табл تبل ногора; ~ урмақ ногора чалмоқ; ~ и раҳил урмақ кўччи ҳақида ногора чалмоқ.

таблбул تبلبلу ногорачи.

табойиъ طبيع хулқ, феъл.

табон تابان тўғриси табан.

табор تبار насл, пасаб.

таборак تبارك сура номи.

табоҳ تباہ ва табаҳ تبه бузуқ, вайрон; ~ айламак бузмоқ;

~ бўлмақ бузилмоқ.

табоҳи تباہى бузуқлик.

табоҳлик تباہليک бузуқлик.

табуғ تابوغ тобуқ га қ.

табхола تبخاله учуқ.

табъ طبع хулқ, характер; ~ и салим соғлом дид; ~ и сақим бузуқ дид.

табъкаш طبعكش табъли, дидли.

табъназир طبع پذير табъли, ёқимли.

таваккуҳ توجه 1) юзланиш; 2) диққат; ~ айламак диққат қилмоқ, диққат билан қарамоқ; ~ қилмақ юзланмоқ.

таваккал توكل таваккул га қ.

таваккул **توكل** ва таваккал **توكل** ишониб қўйиш, таваккал қилиш; ~ айламак ишониб қўймоқ, таваккал қилмоқ.

тавалло **توللا** тилак; ~ айламак тиламак.

тавассул **توصل** етишиш, етиб бориш; ~ қилмақ етишмоқ, етиб бормоқ.

тавачи **تواجی** хабарчи.

таваққуф **توقف** тўхташ; ~ айламак, ~ қилмақ тўхтамоқ.

таваққуъ **توقع** кутиш, умид қилиш; ~ айламак кутмоқ, умид қилмоқ.

таваҳҳум **توهم** шубҳаланиш, ваҳима қилиш; ~ айламак, ~ этмак шубҳаланмоқ.

тавбакор **توبه کار** тавба қилувчи; ~ бўлмақ тавба қилмоқ.

тавбиҳ **توبيح** ҳамранг; ~ қилмақ ҳамранг бўлмоқ.

тавзиъ **توضیح** бўлиш, тақсимлаш; ~ этмак, ~ қилмақ бўлмоқ, тақсимламоқ.

тавзиҳ **توصیح** изоҳлаш, шарҳлаш; ~ этмак шарҳламоқ.

тавил **طویل** узун; ~ у-з-зайл думи узун, ниҳояси узун; ~ ўлмақ узун бўлмоқ, давомли бўлмоқ.

тавобиъ **توابع** тобиъ нинг кўплиги.

тавозуъ **تواضع** камтарлик; ~ кўргузмак камтарлик қилмоқ.

тавойиф **طوائف** тойифа нинг кўплиги.

тавоп **توان** куч, қудрат.

тавопгар **توانگر** 1) бой; 2) қодир.

тавоно **توانا** кучли, қодир.

тавонолиқ **توانالىق** кучлилик, қудратлилик.

таворих **تواريخ** тарих нинг кўплиги.

тавотур **تواتر** ёйилиш, узлуксиз, тарқалиш.

тавоф **طواف** (бирар парсанинг) атрофида юриш, айланиш; ~ айламак, ~ қилмақ (Ҳаъбани) айланмоқ.

тавачи **تواجی** тўғриси тавачи.

тавр **طور** кўплиги атвор юриш-туриш, хулқ.

тавсан **توسن** асов, ўйноқи; ~ эрмак ўйноқи бўлмоқ.

тавсанлиг **توسنلىغ** асовлик, ўйноқилик.

тавсиъ **توسیع** кенгайиш, ёйилиш, кенгайтириш; ~ топмақ кенгаймоқ, ёйилмоқ.

тавушқан ва товушқан **تاووشقان** қуён.

тавф **طوف** айланиш, айланиб юриш.

тавфгаҳ **طوفگه** тавфгоҳ га қ.

тавфгоҳ **طوفگاه** ва тавфгаҳ **طوفگه** айланиб юриш жойи.

тавфир **توفیر** 1) орттириш; кўпайтириш; 2) фойда.

тавшалмақ **تاوشالماق** қаттиқ чарчамоқ, ҳаримоқ, адо бўлмоқ.

тавъ **طوع** бўйсунуш, итоат қилиш.

тавъмон **تواعمان** ўхшашлик, эгизак.

тавъмонлиг **تواعمانلىغ** ўхшашлик.

тавқ **طوق** 1) ҳалқа; 2) кишан; зулм; 3) марварид.

тавқир **توقیر** шарафлаш, ҳурматлаш; ~ айламак ҳурматламоқ.

тавқиф **توقیف** тўхтатиб қўйиш, тўхтатиш.

тавқибъ **توقیبع** 1) шоҳ муҳри, имзоси; 2) шоҳ фармони.

тавҳид **توحید** 1) бирлаштириш; 2) худонинг бирлигига эътиқод қилиш; ~ дақойиқи тавҳид илмининг нозикликлари.

тагарг **تگرگ** дўл.

тадвин **تدوين** девон тузиш, китоб ҳолига келтириш.

тадорук **تدارك** ҳозирлик кўриш; ~ қилмақ ҳозирлик кўрмоқ, тайёрланмоқ.

тадриж **تدریج** аста-секин.

тадфин **تدفین** дафн қилиш, кўмиш.

тайомун **تیامن** вузунга ўнг тарафдан бошлаш.

тажаддудпазир **تجددپذیر** янгиланишга қабул қилувчи.

тажаллий ва тажалло **تجلی** жилоланиш, жилваланиш; ~ айламак жилваланмоқ, жиллоланмоқ.

тажаллийиат **تجلیت** кўплиги тажаллийиот жилоланишлик, жилваланишлик.

тажаллийот **تجلیات** тажаллийиат нинг кўплиги.

тажалло **تجلی** тажаллий га қ.

тажаммул **تجمل** зийнат; ҳашамат; ~ қилмақ безамоқ, зийнатга тўлдиримоқ.

тажарруд **تجرد** ёлғизлик, тарки дунё қилиш; ~ кўйи тарки дунё кўчаси; ~ уйи ёлғизлик уйи.

тажвид **تجوید** Қуръонни талаффуз қоидалари билан ўқиш.

тажвиз تجويز рухсат қилиш, ижозат бериш; ~ қилмақ
 рухсат бермоқ.
 тажвиф تجويف бўшатиш, қавак қилиш, ~ қилмақ бўшатмоқ,
 қавак қилмоқ.
 таждид تجديد янгилаш, қайталаш.
 тажнисه تجنيس шеърый санъат.
 тажнисомиз تجنيس آميز тажнисга ўхшаш.
 тажоҳул تجاهل билмасликка олиш, муғамбирлик қилиш;
 ~ у-л-ориф шеърый санъат усули.
 тажрид تجريد 1) айриш, ёлғизлаш; ~ айламак, ~ қил-
 мақ айирмоқ; 2) мавҳумлик; ~ бўлмақ мавҳумлаштирмоқ.
 тажҳиз تجهيز жиҳозлаш, ҳозирлаш.
 тажҳил تهجيل нодонликда айблаш; ~ қилмақ нодонликда
 айбламоқ.
 тазаввуж تزوج уйланиш.
 тазалзул تزلزل 1) ларза, титраш, қимирлаш; 2) ҳаяжон.
 тазаллум تظلم зулмдан шикоят қилиш; ~ айламак, ~ қилмақ,
 ~ этмак зулмдан шикоят қилмоқ; ~ юздан тазарруъ
 қилмақ зулмдан шикоят қилмоқ, зулмга қарши ёрдам
 сўрамоқ.
 тазаллумнамой تظلم نماي зулмдан шикоят қилувчи.
 тазарв تزرو тустовуқ, қирговул.
 тазарвойин تزرو آيين тустовуқ равиш.
 тазарруъ تضرع ёлбориш, ялиниш; ~ қилмақ ёлбормоқ,
 ялинмоқ.
 тазвиж تزويج ўғилни уйлантириш, қизни эрга бериш, ни-
 коҳ; ~ топмақ никоҳланмоқ.
 тазвир تزوير алдаш, найранг; ~ айламак алдамоқ.
 тазийл تذييل қўшиш, улаш, илова қилиш.
 тазийн تزئين зийнатлаш, безан; ~ бермак зийнатламоқ.
 тазкир تذكير эшлаш, зикр қилиш.
 тазмин تضمين шеърга бошқа шеърдан мисол киритиш.
 тазъиф تضعيف қамайтириш, енгиллатиш; ~ қилмақ қа-
 майтирмоқ, енгиллатмоқ.
 тазҳиб تهذيب олтин сувини юргизиш, олтинлаш.
 таи طی 1) ўраш, қатлаш; 2) юриш, ўтиш; ~ бўлмақ юрил-
 моқ; босиб ўтилмоқ; ~ қилмақ юрмоқ; ~ йи арз этмак ер-
 ни айланиб чиқмоқ.

тайаммун تيمن (бирор ишни) ўнгдан бошлаш.
 тайарон ва тайрон طيران учин, парвоз қилиш.
 тайборгоҳ تيارگاه тайёрланадиган жой.
 тайласон طيلسان ридо, танага ўраладиган мато.
 тайр طير кўплиги туйур қуш.
 тайрон طيران тайарон га қ.
 таи تاي чопиш; ~ у дав айламак елиб-югурмоқ; ~ у
 тоа қилмақ, ~ у пўй этмак елиб югурмоқ; ~ урмақ чоп-
 моқ, югурмоқ.
 таиваллум تكلّم гаплашиш, суҳбат; ~ айламак, ~ қилмақ
 гаплашмоқ, суҳбатлашмоқ.
 таиваллумнамой تكلّم نماي сўзловчидек.
 таиваллуф تكلّف 1) хижолатпазлик; 2) юзакилик, сунъийлик.
 таиваллуфлуқ تكلّف لوق 1) юзаки, зўрма-зўраки; 2) хижолатли;
 ~ ош хижолатли ош.
 таиваллуфот (кўплик) تكلّفات сунъийлик, самимий эмаслик.
 таиваррур تكرر такрорланиш, қайтарилиш.
 таивасур تڪسر синиқлик; мизож ~ и саломатликнинг бу-
 нуқлиги.
 таиванд تڪيند камар, белбоғ.
 таивбир تڪبير 1) кўпайиш, ортиш; 2) «Оллоҳу акбар» дейиш.
 таивиб تڪذيب ёлғонни фош қилиш; ~ қилмақ ёлғонда
 айбламоқ.
 таива تڪيه 1) дарвишнинг турар жойи; 2) суяниш, суян-
 чик; ~ солмақ тақа қўрмоқ; ~ қилмақ суянмоқ; ~ да
 бўлмақ суянган ҳолда содир бўлмоқ.
 таивагоҳ تڪيه گاه 1) бошпана; 2) суянчик, суянадиган
 жой; ~ қилмақ бошпана қилмоқ.
 таивка تڪه тақа.
 таивил تكميل 1) тамомлаш, тугатиш, охирига етказиш;
 2) мукаммаллаштириш, камолатга етказиш, тўлдириш;
 ~ нга иштигоқ кўргузмак ниҳоясига етказиш билан шу-
 гулланмоқ; ~ айламак, ~ қилмақ тўлдирмоқ, камолатга
 етказмоқ.
 таивила تكملة 1) тўлдириш; 2) охирига етказиш.
 таивовар تڪاور чопқир от; ~ сурмак 1) от сурмоқ; 2) олиш-
 моқ.
 таивосул تڪاسل сустлик, ланжлик, дангасалик.
 таивсир تڪسير синдириш; ~ этмак синдирмоқ.

такфин **تكفين** кафанлаш.
 такфир **تكفير** диндан чиқариш, куфрда айблаш.
 талабангез **طلبانگيز** талаб қилиб, сўраб.
 талаввун **تلون** 1) ўзгарувчанлик; 2) ранг-баранглик.
 талаввунлук **تلون لوق** ўзгарувчанлик.
 талаал **تلل** кўплиги атлол хароба.
 таламмуз **تلمد** тузилик (нарсанинг моҳиятини кўрсатувчи томони).
 талааттуф **تلطف** меҳрибонлик, лутфлилик.
 талаф **تلف** йўқотиш; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ йўқ бўлмақ.
 талафкорлик **تلف كار ليق** йўқотишлик, йўқ қилишлик.
 талач ва талоч **تالاج** гилай.
 талаққий **تلقي** учрашиш, кутиб олиш; ~ қилмақ учратмоқ, кутиб олмоқ.
 талбис **تلبيس** 1) кийдириш; 2) ҳийла, найранг.
 талл **طل** шабнам.
 талла **تله** тузоқ.
 талоло I **تلاولا** куй, оҳанг, қўшиқ, қийқирик, ҳайқирик.
 талоло II **تلاولا** ялтираш, чарақлаш, порлаш.
 талотум **تلاطم** 1) уриш, зарблаш; 2) тўлқинларнинг чайқалиши.
 талофий **تلافي** 1) зарарни қоплаш; хун ҳақи бериш; ~ айламақ етказилган зарарни қопламоқ, хун ҳақи бермоқ; 2) мукофот.
 талоч **تالاج** талач га қ.
 талош **تلاش** хатти-ҳаракат, интилиш, тиришиш.
 талойа **تلايه** лашкар олдида борувчи гуруҳ; қоронғи тушгандан сўнг лашкарларга посбонлик қилувчи отлиқ аскарлар.
 талтиф **تلطيف** илтифот кўрсатиш, меҳрибонлик қилиш; ~ мақол айламақ илтифот билан сўзламоқ.
 талфаса **تلغته** талваса.
 талх **تلخ** аччиқ.
 талхгүфтор **تلخگفتار** аччиқ сўзли.
 талхком **تلخ کام** аламзада, қайғули.
 талхкомлик **تلخ کامليق** ғамгинлик, аламзадалик.
 талхлик **تلخ ليق** аччиқлик.

таъбат **طلعت** қиёфа, сиймо.
 таъсир **تلقين** таъсир этиш, ўғитлаш; ~ и хирад ақл таъсир; ~ изҳор этмақ таъсир кўрсатмоқ, ўғит бермоқ; ~ қилмақ ўғитламоқ.
 тағамоқ **تالغاماق** ажратмоқ; фарқ қилмоқ.
 тававвуж **تواج** мавжланиш, тўлқинланиш; ~ солмақ тўлқинлаштирмоқ.
 тававвул **تمول** молдорлик, бойлик.
 тававалуқ **تملك** (мулкка) эга бўлишлик; ҳукмронлик.
 тававалуқ **تملق** тилёғламалик, лаганбардорлик.
 тававанний **تمنى** таманно га қ.
 тававанно **تمنا** ва тававанний **تمنى** истак, тилақ; ~ айламақ истамоқ, тиламоқ.
 тававаннолуг **تمنا ليق** орзули, истакли.
 таваасхур **تمسخر** масхара; ~ келмақ масхара бўлмақ.
 тавааттуъ **تمتع** 1) лаззатланиш; 2) фойдаланиш; ~ қилмақ лаззатланмоқ.
 тавамм **تم** тугаш, сўнг, охир.
 тавамма **تم** тамом бўлди, тугади; ~ би-л-хайр яхшилик билан тугади (Қўлёзма китоблар сўнггида келади).
 таваммоз **تميز** тоза.
 таваммоз **تميز** ажратиш, фарқлаш; ~ даъвоси йўқ ажратишни билмайди.
 таваммоз **تمكين** қаттиқ, мустаҳкам, саботли; ~ сақламақ саботли бўлмақ.
 таваммоз **تملك** мулкдор қилиш; ҳукмдор қилиш; ~ эрмақ эга бўлмақ.
 таваммознамоӣ **تماشا ناماي** томоша қилгандек.
 таваммоз **تمثيل** мисол келтириш, ўхшатиш.
 тавамуқ **تاموق** ва тамуғ **تاموغ** дўзах.
 тамуғ **تاموغ** тамуқ га қ.
 таваммозийат **تمشيت** ҳаракатга келтириш, амалга киритиш.
 таваҳид **تمهيد** 1) тайёрлаш; жой тузатиш; 2) (ҳийла, найрангли) муддао.
 таваһид **تنند** ялқов, танбал, дангаса.
 таваһифур **تنفر** нафратланиш; ~ айламақ, ~ этмақ нафратланмоқ, жирканмоқ.

танаъум **تنعم** ҳаётдан лаззатланиш, маъмурликда қув
кўриш; ~ айламак фаровон кун кўрмоқ, ҳаётдан лаззат-
ланмоқ.
танаққул **تنقل** кўчиш, ўрин алмашиш.
танбул **تنبول** овқатга солинадиган бир хил хушбўй япроқ.
танвин **تنوين** араб тилида ноаниқлик билдирувчи «н»
ҳарфи ва товуши.
танг I ва тонг **تانگ** саҳар; ~ шаъми қуёш; ~ қуши хўроз.
танг II **تنگ** тор.
тангбаста **تنگ بسته** маҳкам; ~ айламак қаттиқ боғламоқ.
тангдил **تنگدل** ғамгин, хафа; сиқилган.
тангдиллик **تنگدليلك** ғамгинлик, хафалик, дилтанглик.
тангимақ **تانگيماتاق** боғламоқ.
тангнай **تانگنای** танглай.
тангудоз **تنگداز** танни куйдирувчи.
тандуруст **تندرست** соғлом.
тандурустлуг **تندرستلوق** тансиҳатлик, соғлик.
танзиъу-л-мулк **تنزع الملك** «Олу Имрон» сурасидаги
туъти-л-мулка ман ташаъу ва танзиъу-л-мулка мимман та-
шаъу мулкни хоҳлаганига беради, мулкни истаганида
олади ҳам оятига ишора.
танзиҳ **تنزيه** покланиш.
таноб **طناپ** 1) арқон; 2) ўлчов бирлиги.
таносуб **تناسب** мутаносиблик; ~ «топмақ мутаносиб бўлмоқ.
танпарвар **تنپور** 1) ширин томоқ, нафс қули; 2) майин
танли.
тансиф **تنصيف** тенг иккига бўлиш; ~ қилмақ тенг иккига бўлмоқ.
тануманд **تونمند** кучли; семиз, гавдаи.
тануқ **تانوق** ва тануғ **تانوغ** гувоҳ.
тануғ **تانوغ** тануқ га қ.
тануғлуқ **تانوغلوق** гувоҳлик, шаҳодат.
танқийа **تنقيه** тозалаш.
танқир **تنقير** қайта-қайта уриниш; ~ айламақ қайта-қайта
урмоқ.
танқис **تنقيص** камайтириш; ~ бермақ камайтирмоқ, сиқиб
қўймоқ.

таодул **تعادل** баробарлик, мутаносиблик; ~ этмақ тенг келмоқ.
таом **طعام** кўчилиги аъйима овқат.
таоқуб **تعاقب** таъқиб қилиш.
таппонча **تپانچه** шапалоқ.
тар **تر** ҳўл.
тараб **طرب** хуррамлик, шодлик; завқ, шавқ; ~ айламақ
хурсандчилик қилмоқ.
тарабангиз **طرب انگيز** шодлик келтирувчи, хурсандлик бағиш-
ловчи.
тарабафзо **طرب افزا** хурсандликини оширувчи.
тарабгин **طرب گين** шод, хуррам; ~ бўлмақ шодланмоқ, хур-
санд бўлмоқ.
тарабгоҳ **طرب گاه** шодлик қиладиган жой.
тараблиқ **طرب ليق** шодлик, хурсандлик.
тарабнок **طرب ناك** шод, хурсанд.
тарабойин **طرب آيين** кўриниши шод, хурсанд.
тарабрез **طرب ريز** хурсандлик тўқувчи, шодлик сочувчи.
тарабхез **طرب خيز** шодлик қўзғатувчи; ~ айламақ хурсанд
қилмоқ, шодлантирмоқ.
тарабхона **طرب خانه** шодлик уйи, хурсандчилик жойи.
тарабфизо **طرب فزا** шодликини оширувчи.
тараддуд **تردد** иккиланиш, шубҳа; ~ қилмақ иккилап-
моқ, шубҳаланмоқ.
тараққуб **ترقب** таркиб топиш, ташкил топиш.
таранжабин **ترنجبين** янтоқ шакари.
тараннумгар **ترنم گر** куйчи, куйловчи.
тараннумсарой **ترنم سراي** куй бошловчи, куй чиқарувчи.
тарафуруш **ترة فروش** кўкат сотувчи.
тараффуъ **ترفع** ғурур, кеккайиш; ~ билмақ мағрурлантир-
моқ, кеккайтирмоқ.
тарашшуҳ **ترشح** сизиб чиқиш, ажралиб чиқиш; ~ айла-
мақ, ~ қилмақ сизиб чиқмоқ, тўкилмоқ, оқиб чиқмоқ,
тараҳҳум **ترحم** раҳм қилиш, шафқат қилиш; ~ айламақ
раҳм қилмоқ, шафқат қилмоқ.
тарбия **تربيع** тўртга бўлиш; квадрат чиқариш; квадрат шак-
лида бўлиш.

тарвиж **ترويج** ёйиш, тарқатиш, ривож; қиймат бериш;
 ~ топмақ, ривожланмоқ; таралмоқ, ёйилмоқ.
 тарвиҳ **ترويح** елпиш, шамоллатиш, шабадалаш; уд билан
 елпиш.
 тардид **تريد** 1) рад этиш; 2) иккиланиш.
 тардоман **تردمان** бузуқ, ҳаёсиз.
 таржиъ **ترجيح** кўплиги таржиъот 1) такрорлаш; 2) шеърӣй
 санъат.
 таржиъот **ترجيعات** таржиъ нинг кўдлиги.
 таржих **ترجيح** устунлик; имтиёз; ~ қилмақ устун қўймоқ,
 ҳисобламақ.
 таржимон **ترجمان** тилмоч.
 тарз **طرز** равиш, услуб.
 тарид **طريد** қувғин, қочқин; ~ айламақ, ~ этмақ қувмоқ,
 қочирмоқ.
 тарий **تري** нам, тоза, янги.
 тарих **تاريخ** кўплиги таворих ижтимоӣ воқеълик, ҳаёт.
 тарихсанж **تاريخ سنج** тарихни текширувчи, тарихчи.
 тариқат **طريقت** йўл, маслақ; ~ адаби суфийлик ахлоқи.
 тарйок **ترياك** афюн, қора дори.
 тарйоқ **ترياق** заҳар кучини қайтарувчи дори.
 тарк I **ترك** жангда кийиладиган кийим, дубулға.
 тарк II **ترك** ташлаш, тарк этиш, кечиш; ~ айламақ, ~ қил-
 мақ ташламоқ, тарк этмоқ.
 таркиб **تركيب** кўплиги тарокиб тузиш, ташкил этиш.
 тароват **تراوت** ҳўллик, намлик.
 таровиш **تراوش** сизиб чиқиш, томиш.
 тарокиб **تراكب** таркиб нинг кўплиги.
 тарокима **تراكمه** туркман нинг кўплиги.
 таронасозлиг **ترانه سازليغ** куйлаш.
 тарош **تراش** 1) қириш, тарошлаш, йўниш; 2) қиринди;
 ~ қилмақ, қирмоқ, йўнмоқ.
 таррор **ترار** кисавур, чўнтаккесар, ўғри; муттаҳам, фириб-
 гар, товламачи.
 тарсизъ **تروصيح** қимматбаҳо тошлар билан безатиш.
 тарегор **ترسگار** мархезкор, сақланувчи, тийинувчи.

тарсо **ترسا** насроний, христиан.
 тарсолиг **ترسالىغ** насронийлик, христианлик.
 тарсон **ترسان** қўрқувчи, қўрқоқ.
 тарф **طرف** 1) қараш, назар; 2) кўз; 3) охир, сўнг.
 тарҳ **طرح** режа, лойиҳа; ~ айламақ лойиҳа чизмоқ, ре-
 жа тузмоқ.
 тасалсул **تسلسل** боғланиш, ҳалқаланиб бирикиш; ~ қил-
 мақ боғламоқ.
 тасаннун **تسنن** суннийлик маъзабиға эргашиш.
 тасарруф **تصرف** эгаллаб олиш, қўлга киритиш; ихтиёриға
 олиш; ~ қилмақ эгалламоқ, ихтиёриға олмоқ.
 тасарруфлуқ **تصرفلوق** ўзбошимчалик, ихтиёрийлик.
 тасбиғ **تسبيغ** тўлдириш.
 тасбиҳ **تصبيح** 1) садаф ёки бошқа нарса доналари шодаси;
 2) тасбиҳ ўғриб дуо айтиш.
 таслим **تسليم** 1) топшириш; 2) бўйсунуш, тўғри топиш; ~ ай-
 ламақ, ~ этмақ топширмоқ; ~ бўлмақ бўйсунмоқ, тўғри
 топмоқ.
 тасмийа **تسميه** 1) биёми-л-лоҳи-р-раҳмон-р-раҳим дейиш;
 2) аташ, номлаш; ~ қилмақ атамоқ, ном қўймоқ.
 тасомуъ **تسامع** эшитиб олинган (хабар).
 тасоҳул **تساهل** ён босиш; ~ раво тутмақ ён босмоқ.
 тасриҳ **تصريح** аниқ айтиш, очиқ ифодалаш; ~ айламақ
 очиқ айтиб бермоқ.
 тасфийа **تصفيه** тозалаш; ~ топмақ тозаланмоқ.
 тасхир **تسخير** 1) сеҳрлаш; қўлга киритиш, забт этиш; ~ бўл-
 мақ забт этилмоқ; ~ қилмақ забт этмоқ.
 тасҳиҳ **تصحیح** тузатиш, тўғрилаш.
 татаббуъ **تتابع** эргашиш; ~ қилмақ эргашмоқ, изидан бормоқ.
 татимма **تتمه** 1) тугаш, охир, сўнг; 2) давом, қўшимча.
 татолиф **تتاليف** тузилиш, таълиф берилиш.
 таф **تف** ҳарорат.
 тафарруж **تفرج** 1) томоша, сайр; 2) ўйин-кулгу, кўнгил
 очиш; ~ этмақ кўнгил очмоқ, томоша қилмоқ.
 тафаррус **تفرس** кузатиш, фаросат билан назардан ўтказиш.
 тафаръавн **تفرعون** 1) такабурлик, маъманлик; 2) ўта за-
 лимлик.

тафаръун **تفرعون** тўғриси тафаръави.
тафаъбул **تفعل** фол кўриш, яхши фол кўриш, яхшилик-ка йўйиш.
тафаққуд **تفقد** сўраш, суриштириш; ~ **этмак** суриштирмоқ.
тафаҳхус **تفحص** текшириш, суриштириш; ~ **қилмақ** текширмоқ, суриштирмоқ.
тафвиз **تفويض** топшириш, қайта топшириш; ~ **этмак** топширмоқ.
тафзиҳ **تفضيح** шарманда қилиш, бадном қилиш; ~ **айламақ** шарманда қилмоқ.
тафосир **تفاسير** тафосир нинг кўплиги.
тафохур **تفاخر** фахрланиш, мақтаниш; ~ **айламақ** фахрланмоқ, мақтанмоқ.
тафрид **تفريد** ёлғизланиш, четланиш.
тафриқа **تفرقة** бўлиш, айириш, таратиш.
тафриҳ **تفريح** ўйин-кулги, кўнгиш очиш, хурсандчилик қилиш.
тафеанда **تفسنده** қизиган.
тафсир **تفسير** кўплиги тафосир шарҳ қилиш, изоҳлаш.
тафсон **تفسان** қизиган.
тафтиш **تفتيش** қидириш, текшириш; ~ **айламақ**, ~ **этмак**, ~ **қилмақ**, қидирмоқ.
тафжим **تفهيم** англаш, тушунтириш; ~ **қилмақ** тушунтирмоқ.
тахаййул **تخييل** хаёл суриш, хаёлга келтириш; ~ **айламақ** хаёл сурмоқ, хаёлга келтирмоқ.
тахаййузлиқ **تخييليق** хаёлли.
тахаллуф **تخلف** хилоф иш қилиш, четга чиқиш; ~ **қилмақ** қаршилиқ қилмоқ.
тахалхул **تخلخل** тебраниш, чайқалиш; ~ **топмақ** тебранмоқ, чайқалмоқ.
тахалхулпазир **تخلخل پازير** тебранарлик, чайқаларлик.
тахвиф **تخفيف** хавф туғдириш, қўрқитиш; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** хавф туғдирмоқ, қўрқитмоқ.
тахлил **تخليل** тараш, бармоқлар орасидан ўтказмоқ; лиҳйани ~ **қилмақ** соқолни бармоқлар орасидан ўтказмоқ.
тахлис **تخليص** 1) халос қилиш, озод қилиш; ~ **бермақ** халос қилмоқ; 2) хулосалаш, қисқа баён.
тахминшунос **تخمين شناس** тахмин қилувчи.
тахсис **تخصيص** 1) ажратиш; 2) тайинлаш, белгилаш; ~ **айламақ**, ~ **этмак** тайинламоқ, белгиламоқ.

тахтанора **تخته پاره** тахта бўлаги.
тахтасанг **تخته سنگ** тош тахта.
тахтир **تختگير** 1) голиб, қаҳрамон, кучли шоҳ; 2) тахт эгал-ловчи.
тахтоҳ **تختگاه** пойтахт, марказ.
тахтниниш **تخت نشين** подшоҳ.
тахторой **تخت آراي** тахт безатувчи; арз тингловчи.
тахфиф **تخفيف** енгиллатиш; ~ **айламақ** енгиллатмоқ.
таш **تاش** сирт, ташқари.
ташбиҳ **تشبيه** ўхшатиш; ~ **айламақ**, ~ **қилмақ** ўхшатмоқ.
ташбир **تشوير** уялиш, ҳаяжон.
ташниг **تشنيع** дашном бериш, сўкиш, уялтириш.
ташт **تشت** катта мис тоғора.
ташхис **تشخيص** 1) ажрата билиш, 2) диагноз; ~ **айламақ** диагноз қўймоқ.
ташъир **تشعير** сезиш, шуур қилиш; ~ **этмак** сезмоқ.
ташқилиғ **تاشقيلغ** ташқи қиёфа.
ташҳиз **تشحيد** ўткирлаш, равшанлаш; хотир ~ и хотирани ўткирлатиш.
ташҳир **تشهير** 1) машҳур қилиш, ҳаммага маълум қилиш; 2) ёмон отлиқ қилиш, бадном қиладиган гаплар тарқатиш.
таъбийя **تعبيه** тайёрлаш, ҳозирлаш, жойлаш, тизиш, тахт қилиш; ~ **айламақ**, ~ **қилмақ** жойлаштирмоқ, тизмоқ, ҳозирламоқ.
таъвид **تعويد** ўргатиш; ~ **айламақ** ўргатмоқ.
таъвиз **تعويد** тумор.
таъвил **تاويل** баён қилиш, шарҳлаш; ~ **бўлмақ** баён қилинмоқ, шарҳланмоқ.
таъдиб **تاءيب** 1) жазо; 2) тузатиш; 3) интизом; 4) тарбия қилиш.
таъжил **تعجيل** тезлатиш, шошилиш; ~ **айламақ**, ~ **этмак** тезлатмоқ, шошилмоқ.
таъйид **تاءيد** мадад қилиш, кўмаклашиш, ёрдам бериш.
таълил **تعليل** касал бўлиш, бемор бўлиш; ~ **қилмақ** касал қилмоқ.
таълимгоҳ **تعليم گاه** мактаб.

таъминийа **تعيمه** жумбоқ билан гапириш.
таъминийаомиз **تعيمه آميز** жумбоқли, жумбоқ аралаш.
таъминим **تعيميم** умумлаштириш, тенглаштириш, баробарлаш; ~ айламак умумлаштирмоқ, тенглаштирмоқ.
таъмин **تامين** гаровга қўйиш, эминликни таъминлаш; ~ этмак гаровга қўймоқ, эминликни таъминламоқ.
таълиқ **تعليق** чуқурлаштириш, теранлаштириш; ~ қилмак чуқур ўйлаб қарамоқ.
таънагар **طعنه گر** таъна қилувчи.
таънаомиз **طعنه آميز** таънали, таъна аралаш.
таънасоз **طعنه ساز** таъна чиқарувчи.
таъриз **تعريض** намойиш этиш, кўрсатиш; имо қилиш; ~ этмак кўрсатмоқ; имо қилмоқ.
таъхир **تاءخير** кечикиш; кечиктириш; ~ қилмак кечиқмоқ; кечиктирмоқ.
тақаббул **تقبل** 1) бўйнига олиш; 2) зиммага олинган мажбуриятлар; ~ айламак зиммага олмоқ.
тақаддум **تقدم** илгарилаш, олдинда бўлиш; ~ айламак илгариламоқ, олдинда бўлмоқ.
тақаййуд **تقيد** 1) ҳаракат қилиш, тиришиш; 2) тиришқоқлик.
тақарруб **تقرب** 1) яқинлашиш; 2) яқинлик; ~ бўлмак яқинлашмоқ.
тақбиҳ **تقبيح** ёмонлаш, шарманда қилиш.
тақвий **تقوى** тақво га қ.
тақвийшикан **تقوى شكن** тақвийликни синдирувчи.
тақвим **تقويم** юлдузлар жадвали, календарь.
тақво ва тақвий **تقوى** 1) пархезкорлик, тийинишлик; 2) худо-жўйлик.
тақвошиор **تقوى شعار** художўйликни шиор қилувчи.
тақи **تقى** тагин, яна.
тақриб **تقريب** яқинлашиш.
тақрир **تقرير** сўзлаш, оғзаки баён қилиш; ~ айламак, ~ қилмак айтмоқ, оғзаки баён қилмоқ.
тақсир **تقصير** кўплиги тақсирот айб, гуноҳ иш; ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмак айб қилмоқ, гуноҳ иш қилмоқ.
тақсирот **تقصيرات** тақсирнинг кўплиги.

тагаййур **تغير** ўзгариш; ~ топмак 1) ўзгармоқ; 2) газабланмоқ.
тагайир **تغيير** ўзгартиш, ўзгариш; ~ бермак ўзгартирмоқ; ~ топмак ўзгармоқ.
тагайирпазир **تغيير پذير** ўзгартирилиши мумкин, турланиб турадиган.
тагайи **تغايى** тоға.
тагорлиқ **تغارليق** тоғорадаги, идишдаги.
тагофул **تغافل** 1) сезмасликка олиш, сезмасликка ҳаракат қилиш; ~ қилмак 1) сезмасликка олмоқ; 2) гафлатда қолмоқ.
тах I **ته** тағ, туб.
тах II **ته** тах, ёғжим; ~ ба ~ тахма-тах.
тахаввур **تهور** 1) телбалик; ўйламай иш туттишлик; 2) бо-тирлик, жасорат; ~ айламак 1) телбалик қилмоқ; 2) жасорат қилмоқ.
тахаййур **تخير** ҳайратда қолиш, ҳайрон бўлиш; ~ айламак ҳайратда қолдирмоқ, ҳайрон қилмоқ, ажаблантирмоқ.
тахаммул **تحمل** сабр, чидам; ~ айламак, ~ қилмак сабр қилмоқ, чидамоқ.
тахаммуллауқ **تحمل لوق** сабрлилик, чидамлилик.
тахаммуломизлиқ **تحمل آميزليق** сабр аралашганлик.
тахармуз **تهرمز** ҳаромзадалик, қаллоблик.
тахаррук **تحرک** ҳаракатлашиш, ҳаракатга келиш; ~ сизбадан жонсиз тағ; ~ қилмак ҳаракатланмоқ, ҳаракатга келмоқ.
тахассур **تحسر** ҳасратланиш, ҳасратга тушиш; ~ емак ҳасратланмоқ, ҳасратга тушмоқ.
тахаттук **تهتك** 1) шарманделик, ҳаёсизлик; 2) фоҳишалик.
тахиййат **تحيات** кўплиги таҳиййот табриклаш, салом бериш.
тахиййот **تحيات** таҳиййотнинг кўплиги.
тахлил I **تحليل** 1) парчалаш, майдалаш; 2) ҳал қилиш, ечиш.
тахлил II **تحليل** мақтов; ле плоҳа илло-л-лоҳ оллоҳдан бошқа илоҳ йўқ дуосини айтиш.
тахниййат **تهنيت** табриклаш.
тахоший **تهاشي** 1) рад қилиш, қайтариш; 2) тийиниш; эҳтиёт бўлиш.
тахошийсизлиғ **تهاشي سيزليغ** тийинишсизлик, эҳтиётсизлик.

тило **طلا** олтин; қуёш ~ си қуёш жилоси.
тиловат **تلاوت** овоз чиқариб ўқиш.
тимор **تيمار** 1) парвариш қилиш; 2) тарбия қилиш;
гам, ғусса.
тимтароқ **تيمتراق** тўғриси тумтароқ.
тиндурмақ **تيندورماق** тинчитмоқ, тинчлантирмоқ.
тирмамақ **تيرماماق** тирнамоқ, таталамоқ.
тироз **طراز** 1) ўлчов; 2) нақш, безак; ~ **чекмак** нақш урмоқ.
тирозлиғ **طرازليغ** нақшли, безакли; **нукта** ~ сўзга пардоз беришлик.
титрагуч **تيتراگوج** келинларнинг бошига санчиб қўйиладиган безак.
титратма **تيتراتما** безгак.
тифл **طفل** кўплиги атфол бола; ~ и **бахор** куртак.
тифлваш **طفلوش** бола табиатли, содда.
тифлзод **طفلزاد** болаликдан, туғилмшдан таниқли белги.
тиши **تيشى** аёл, хотин; мода, урғоч.
тиғдод **تيغداد** дамли, ўткир.
тиғзан **تيغزن** аскар, жангчи.
тиғлиқ **تيغليق** тиғ кўтарган; қуролланган.
тиҳи **تهى** бўш, холи; **айбдин** ~ кўрунмак айбсиз кўри-
моқ луқсондан холи туюлмоқ.
тоат **طاعت** тоъат га қ.
тоб I **تاب** ҳарорат, иссиқлик.
тоб II **تاب** 1) куч, қувват; 2) бардош.
тоб III **تاب** ўрам, жингалак; ~ у **печ** этмак ўралиб-буралиб
кетмоқ.
тоба **تابه** това.
тобадон **تابه دان** туйнук, дарча.
тобдор **تابدار** 1) тобли; 2) туғунлик, чигал; **зулфи** ~ жинга-
лак соч.
тобистон **تابستان** ёз.
тобистоний **تابستاني** ёзги, ёзлик.
тобиъ **تابع** кўплиги атбоъ ва тавобиъ 1) издош, шогирд;
2) қарам; 3) фўқаро.

тобиқ **طابق** мос келувчи, мувофиқ келувчи; **тобиқу-н-наъл**
этмак мос келтирмоқ, баробар қилмоқ.
тоблиғ **تابليغ** 1) тобли; 2) ўримли, чигал.
тобнок **تابنوك** нурли, порлоқ.
тобон **تابان** порлоқ, нурли, тобли.
тобсиз **تابسيز** кучсиз, қувватсиз.
товушқон **تاوشقان** тавушқан га қ.
тожвар **تاجور** 1) тождор, тож кийган; 2) подшоҳ.
тожир **تاجر** кўплиги **тужжор** савдогар; ~ и **мусофир** му-
софир савдогар.
тоз **تاز** кал.
тозйона **تازيانه** қамчи.
тойир **طاير** 1) учадиган, учувчи; 2) қуш; ~ и **давлат**
давлат қуши; ~ **қудс руҳ**; **жон**.
тойифа **طايفه** кўплиги тавойиф синф, гуруҳ.
толиъ **طالع** 1) бахт, бахтли юлдуз, тақдир; ~ и **масъуд**
бахтли тақдир; 2) **чиқувчи**, кўтарилувчи (қуёш, ой ҳа-
қида); ~ **бўлмақ** чиқмоқ, кўтарилмоқ.
толиҳ **طالھ** ёвуз, бадбахт.
толон **تالان** 1) толон-торож; 2) ўлжа.
толғамак **تالغاماق** тўғриси талғамак.
томиъ **طامع** тамағир, очкўз.
томот **طامات** беҳуда сўз, қуруқ гап.
томуқ **تاموق** тамуқ га қ.
томуғ **تاموغ** тамуқ га қ.
тонг I **تانگ** танг I га қ.
тонг II **تانگ** ажаб, таажжуб; ~ **эрмас** ажаб эмас.
тонглалиқ **تانگلاليق** эрталик.
тонглағи **تانگلاعي** эртанги.
тоот **طاعات** тоъат нинг кўплиги.
торақ **تارک** бошнинг теша қисми; бош; **тожи** ~ бошдаги тож.
торақ **تارم** 1) панжара, боғ девори; 2) гумбаз; ~ и **аъло**
1) баланд гумбаз; 2) осмон.
торп **طاري** қоронғилик; ~ **бўлмақ** қоронғи бўлмоқ, қорон-
ғилашмоқ.

торикмақ **تاریقماق** зерикмоқ, сиқилмоқ.
 торожгар **تاراجگر** толон-торож қилувчи, таловчи.
 торумор **تارومار** паришон, сочилган, тарқоқ; ~ айламақ,
 ~ қилмақ сочмоқ, енгмоқ.
 тошин **تاشين** тошқин.
 тоъат **طاعت** кўплиги тоот бўйсиниш.
 тоҳир **طاھر** тоза, пок; ~ ўлмақ пок бўлмоқ.
 тубо ва тубий **طوبى** жаннат дарахти.
 туваг **توواغ** ва туйнақ **تويناق** ва туйнаг **تويناغ** туёқ-
 туюғ **توواغ** туйнақ га қ.
 тувурлуг **توورلوغ** ўтовнинг туйнугига ёпиладиган кигиз.
 туган **توگان** доғ, из; ~ қўймақ доғ туширмақ, из қолдирмоқ.
 туғанлик **توگانлик** доғли, изли.
 тужжор **تجار** тожир нинг кўплиги.
 туз **توز** 1) тўғри текис; ~ жодда тўғри йўл; ~ ният ях-
 ши ният; ~ бўлмақ тўғри бўлмоқ; ~ этмақ текисламоқ,
 тўғриламоқ; 2) текислик, текис ер.
 тузлук **توزلук** тўғрилиқ, ҳалоллик.
 тузуклук **توزуклук** тўғрилиқ, осойишталик.
 туйноқ **تويناق** тувнақ га қ.
 туйноғ **تويناغ** тувнақ га қ.
 туйур **طيور** тайр нинг кўплиги.
 тул I **طول** узунлик, бўй, давом этиш, узоқлик; ~ и амал
 узоққа кетадиган умидлар; ~ и ҳаёт умр узунлиги; узоқ
 умр; ~ толмақ чўзилмоқ, узаймоқ.
 тул II **تول** есир.
 тулак **تولاك** туллаш, жун тўкиш; ~ аййоми барг тўкилиш
 кунлари, куз.
 тулоний **طولاني** узоқ давомли, кўп вақт давом этган, узун-
 дан-узоқ; ~ айламақ узоқ давом эттирмақ, чўзмоқ.
 тулуъ **طلوع** чиқиш, таралиш; ~ айламақ, ~ этмақ, ~ қил-
 мақ чиқмоқ, кўтарилмоқ (ой, қуёш).
 тумога **توماغه** ов қушининг бошига кийгизиб қўйила-
 диган темир қалпоқча.
 тумтароқ **تمتراق** тўғриси тумтуроқ.
 тумтуроқ **تمتراق** дабдаба, шавкатлилик, улуғворлик.

тунмақ **تونماق** тинмоқ, тинчимоқ; тўхтамоқ.
 тунглюк I **تونگلوك** туйнук.
 тунглюк II **تونگلوك** ростлик, чинлик.
 тунд **تند** тез, қаттиқ; шиддатли; ~ саманд чопқир, асон
 от; ~ сарсар қаттиқ шамол; ~ ўлмақ тез бўлмоқ, кучай-
 моқ.
 тундбод **تندباد** бўрон, кучли шамол.
 тундлуқ **تندلوق** тезлик; ~ қилмақ тезлик қилмоқ.
 тундхў **تندخو** ва тундхўй **تندخوي** қайсар.
 тундхўй **تندخوي** тундхў га қ.
 тунқатор **تونقاتار** подшоҳ турган жойнинг тун қоровули;
 тунгй қоровул.
 турбат **تربت** 1) гўр; 2) тупроқ.
 турк **ترك** кўплиги атрак халқ номи.
 туркман **ترکمان** кўплиги тарокима туркий халқ номи.
 турксоз **ترکساز** туркча шаклда, туркий йўсинда.
 турктоз **تركتاز** 1) ҳамла, талон-торож, ғорат; 2) толон-
 торож қилувчи; ~ айламақ бостириб келмоқ, таламоқ.
 турктозлик **تركتازلىق** ҳужум қилишлиқ, талончилик.
 туруб **تراپ** 1) тупроқ; 2) гўр.
 турра **طره** кокил, соч ўримлари; ~ йи сунбул сунбул шохл
 турфа **طرفه** қизик, ажабланарли, нодир.
 турфату-л-айн **طرفةالعين** бир зумда, кўз очиб юмгунча.
 туршрўй **تورشروي** бадбуриш, бадқовоқ.
 тусаммо **تسمى** аталади, номланади.
 туслуқ **توسلوق** рангли; мино ~ ҳаворанг; мулаванн ~ ранг-
 баранг, рангдор.
 тутруқ **توتروق** тутатқи, тутантуруқ.
 тутуқ **توتوق** парда, тўсиқ.
 туфайл **طفيل** ва туфайлий **طفيلی** текинхўр; қақирил-
 маган меҳмон.
 туфайлий **طفيلی** туфайл га қ.
 тухмийона **تخمیانه** уруғ дори.
 туш ва тўш **توش** тараф, жониб; томон, ~ дин ҳар та-
 рафдан, ҳамма томондан.

туъма ва тўъма **طعمه** озиқ, овқат; ~ қилмақ овқатлан-
моқ.
туъмалиқ ва тўъмалиқ **طعمه ليق** егулик, луқма.
туғ **توغ** байроқ.
туғмоқ **توغماچ** туркий уруғ.
туғро **تغرا** сарлавҳа, хат бошидаги муҳр; ~йи саодат
бахт туғроси.
туҳаф **تحف** туҳфа нинг кўплиги.
туҳфа **تحفه** кўплиги туҳаф ҳадя, совға.
тў **تو** қат, қават; ~ ба тў, ~ бар ~ қатма-қат, устма-уст.
тўбий **طوبى** тубо га қ.
тўбийваш **طوبىوش** жаннат дарахтига ўхшаш.
тўбра **توبرا** тўрва.
тўйгармақ **تويغارماق** тўйғазмоқ, таомга тўйдирмоқ.
тўкуз **توكوز** тўкис, тўла.
тўлғамақ **تولغاماق** қайирмоқ, бурамоқ; бўйин ~ 1) бош чайқамоқ;
2) бўйин товламоқ.
тўлғашмақ **تولغاشماق** ўралишмоқ, буралишмоқ, чирмашмоқ.
тўнғумақ **تونگوماق** совуқ емоқ; қотмоқ; мўзламоқ.
тўнгулмақ **تونگولماق** совумоқ; ҳайотдин ~ ҳаётдан совинмоқ,
ҳаётдан умид узмоқ.
тўрқа **تورقه** ва тўргу **تورغو** нафис ипак мато, зарбафт ипак.
тўргу **تورغو** тўрқа га қ.; ~ тўп ипак матодан тикилган тўп.
тўстиган **توستوغان** тўғриси тўстуған.
тўстуған **توستوغان** ёғоч коса.
тўтийо **توتيا** кўз дори.
тўтийоваш **توتياوش** тўтиёдек, тўтиё каби.
тўтийолиқ **توتيالىق** тўтиё қилиш, тўтиё ўрнида қўллаш.
тўш **توش** туш га қ.
тўша **توشه** озиқ-овқат, йўл озиғи.
тўшалиқ **توشه ليق** озиқ-овқатли, йўл озиғи бор.
тўшасизлиқ **توشه سيزلىق** озиқсизлик.
тўшлуқ **توشلوق** ўрта, марказ, қоқ марказ; ~ тўши ҳар то-
мондан; юзма-юз; энг ўрта.
тўшук **توشوك** тешиқ, ёриқ.

тўшуклуқ **توشوكلوک** тешиқли, йиртиқ.
тўъма **طعمه** туъма га қ.
тўъмалиқ **طعمه ليق** туъмалиқ га қ.
у
уббаҳат **ابهت** 1) дабаба; 2) мағрурлик.
уббод **عباد** обид нинг кўплиги.
убудийиат **عبوديت** 1) бандалиқ; 2) тобелиқ.
убур **عبور** ўтиш, кечиш, кечиб ўтиш; ~ қилмақ ўтмоқ;
кечиб ўтмоқ.
уғулмақ **اوگولماک** тўғриси ўғулмақ.
уд I **عود** кўплиги аъвод алоз; ~ и мижмар қилмақ
хушбўй ис таратмоқ.
уд II **عود** мусиқа асбобининг номи.
удеъз **عودسوز** уд куйдирувчи.
удул **عدول** четланиш; узоқлашиш; ~ қолмақ четлашмоқ,
узоқлашмоқ.
ужб **عجب** манманлик, шуҳратпарастлик, кеккайишлиқ.
уза **اوزا** узра.
узалмақ **اوزالماق** тўшалмоқ, узуп қилиб солишмоқ.
узамақ **اوزاماق** узаймоқ, чўзилмоқ.
узатмақ **اوزاتماق** узайтирмоқ, чўзмоқ.
узв **عضو** аъзо; бадан ~ и бадан аъзоси, бўлағи.
узгун **اوزگون** тўлқин, тошқин.
узлат **عزلت** ёлғизланиш, ~ кунжи ёлғизлик бурчағи, ёлғиз-
ликда ўтириш; ~ этмақ ёлғизланмоқ.
узлатгир **عزلتگير** ёлғизланган.
узлатгузин **عزلتگزين** ёлғизликни ихтиёр қилувчи.
узлатойин **عزلت آيين** узлатда яшовчи.
узмо **عظمى** 1) энг улуғ; 2) энг катта; 3) энг муҳим.
узолмақ **اوزالماق** тўғриси узалмақ.
узор **عذار** юз чеҳра.
узоғу **اوزاغو** тўғриси ўзағу.
узрварлиқ **عذرآورلىق** узр сўрамоқлик; ~ этмақ узр сўрамоқ.

узрхоҳ **عذرخواه** узр сўровчи: ~ бўлмақ узр сўрамоқ.
уй I **اوى** хона, уй.
уй II **اوى** уй қорамоли.
уйақмақ **اوياقماق** ботмоқ (ой, қуёш).
уйақтурмақ **اوياقтурماق** сўндирмоқ, йўқотмоқ, поймол қилмоқ.
уйуб **اىوب** айб нинг кўплиги.
уйумақ **اويوماق** ухламоқ.
уйун **اىون** айн нинг кўплиги.
уйурулмақ **اويورولماк** ўгирилмоқ, айланмоқ.
уйуқмақ **اويوقماق** ухлатмоқ.
уйуқламақ **اويوقламаق** ухламоқ.
укус **اىكوس** аке нинг кўплиги.
улв **اىلو** баландлик, юксаклик.
улвий **اىلوى** олий, юқори даражали.
улвий нажд **اىلوى نژاد** зоти улуг.
улю **اىليا** энг олий, энг юксак.
улоқмақ **اولاقماق** тўғриси ўлақмақ.
ултанг **اولتانگ** 1) патак; 2) нарм.
ултонг **اولتانگ** тўғриси ултанг.
улувв **اىلوى** улуглик, буюклик.
улум **اىلوم** илм нинг кўплиги.
улумақ **اولوماق** йиғламоқ.
улузмақ **اولوتماق** нола чекмоқ, дод-вой қилмоқ.
улуҳийят **اىلوهيت** илоҳийлик.
умм **ام** кўплиги уммаҳот она.
умам **امم** уммат нинг кўплиги.
умач ва умоч **اوماچ** таом номи.
умйо **اميا** кўрлик, узоқни кўрмаслик.
уммат **امت** кўплиги умам халқ, миллат.
умматлиг **امتلىغ** миллатга манеублик.
уммаҳот **امهات** умм нинг кўплиги.
уммаҳоний **امهاني** оналарча.

уммол **امال** омил нинг кўплиги.
уммон **امان** денгиз; океан.
уммоний **امانى** денгизга тегишли; дурри ~ денгиз дури.
умоч **اوماچ** умач га қ.
умрбахшандалик **امربخشندელიق** ҳаётбахшлик.
умркоҳ **امرگاه** умрни қисқартирувчи.
умур **امور** амр нинг кўплиги.
умқ **امق** чуқурлик, теранлик.
ундур **اوندور** юксак, баланд.
унноб **اناب** жилонжийда.
унс **انس** 1) муомала; 2) шодлик, севинч.
унсо **انسا** кўплиги инос аёл.
унсур **انصور** кўплиги аносир модда.
унқуч **اونقوج** қарз.
ур **اور** яланғоч.
урафо **عرفا** ориф нинг кўплиги.
урва **عروه** даста; ~ йи вусқо мустаҳкам таянч.
урийон **ايريان** яланғоч; ~ этмақ яланғочламоқ.
урийонлик **ايريانلىغ** яланғочлик; ~ эрмақ яланғоч бўлмоқ.
уркмақ **اوركماк** ва уркумақ **اوركوماк** хуркмоқ, чўчимоқ.
уркамач **اوركاماچ** таом номи.
уркудамақ **اوركوداماك** мудрамоқ.
уркумақ **اوركوماك** уркмақ га қ.
уркутмақ **اوركوتماк** хуркитмоқ, чўчитмоқ.
уруж **اروج** кўтарилиш, меърожга чиқиш; ~ айламақ кў-
тарилмақ, меърожга чиқмоқ.
уруқ **اروق** ирқ нинг кўплиги.
уруқ-қайаш **اروق قياش** қариндош-уруғ.
уер **اعسر** қийналганлик; маъа-л-уери йуер машаққат билан
бойлик келади.
уератаңгез **اعسرتانگيز** қийинчилик келтирувчи.
уеру **اوسرو** кўп, жуда, ниҳоятда.
уерук **اوسروك** маст; ~ кўз хумор кўз.

уерумак **اوسروماك** маст бўлмоқ.
 уеруклук **اوسروكلوك** мастлик, бедорлик.
 уестувор **استوار** маҳкам, кучли, бақувват, таъсирли.
 уестура **اسطوره** кўплиги асотир масал, ривоят.
 уестурлоб **اسطрلاب** астрономик асбоб.
 уестухон **استخوان** суяк.
 уеул **اصول** асл нинг кўплиги.
 уфрамак **اوفراماك** эскирмоқ, тўзмоқ, йиртилмоқ.
 уфтода **افتاده** йиқилган, тушган, тушкунликка учраган;
 ~ этмак йиқмоқ, мағлуб этмоқ.
 уфтодаван **افتادوش** бечораҳол, нотаваон.
 уфтодалиқ **افتادелиق** бечоралик, нотаваонлик; ~ аййоми оғир
 кунлар.
 уфуи **عفن** тўғриси афин.
 уфунат **عفونت** чириклик, сассиқлик.
 уфунатлиқ **عفونتلىق** чириганлик, сасиганлик.
 уфуқ **افق** уфқ.
 уфқ **افق** кўплиги офоқ ер ва осмоннинг кўзга кўринарли
 ерлари.
 уча **اوجا** орқа, елка.
 ухравий **اخروى** бошқа; ~ мурад охираг тилаги.
 ухувват **اخوت** биредарлик.
 учмақ **اوجماق** жаннат.
 учмоқ **اوجماق** тўғриси учмақ.
 ушмундақ **اوشمنداق** мапа шундай.
 ушмунча **اوشمونچه** мана шунча.
 ушр **عشر** ўндан бир.
 уштулум **اوشتلوم** 1) жаҳллик, қаҳрлик; 2) тўполон,
 ғавғо, жанжал; ~ айламак, ~ қилмақ 1) жаҳл қилмоқ;
 2) жанжал қилмоқ.
 уштурак **اشترك** тўлқин, мавж.
 ушшоқ **عشاق** ошиқ нинг кўплиги.
 ушшоқсўз **عشاقسوز** ошиқларни куйдирувчи.
 уқало **عقلا** оқил нинг кўплиги.

уқбо **عقبى** нариги дунё.
 уқбоситон **عقبىستان** нариги дунё.
 уқда **عقدہ** банд, тугун.
 уқдалиғ **عقدہليغ** боғлиқ, тугунлик; ~ зулф ўрилган соч; ~ иш
 чигал иш.
 уқоб **عقاب** бургут.
 уқтул **اقتل** ўлдир!
 уқул **عقول** ақл нинг кўплиги.
 уг **اوغ** ўтовнинг устки ёғочлари.
 угнийя **اغنيه** кўплиги агоний куй.
 уҳда **عهدہ** мажбурият, ваъда; ~ айламак ваъда бермоқ.
 уҳси **احصى** ло уҳси га қ.
 уҳуд **احد** ислом дини учун мусулмонлар билан Қурайшилар
 ўртасида ғазот рўй берган жойнинг номи.

Ф

фа-айна **فاين** қаерда? қани?
 фавж **فوج** кўплиги афвож гуруҳ, тўда; ~ - ~ гуруҳ-гуруҳ,
 тўда-тўда; ~ бар ~ гуруҳ-гуруҳ бўлиб.
 фавойид **فواید** фойида нинг кўплиги.
 фавокиқ **فواکه** фокиқа нинг кўплиги.
 фавокиқлиғ **فوالهليغ** мевали; ~ бог мевали бог.
 фавт **فوت** 1) йўқотиш; 2) ўлим, вафот этиш; ~ бўлмақ
 ўлмоқ, вафот этмоқ; ~ этмак, ~ қилмақ қўлдан чиқар-
 моқ, йўқотмоқ.
 фавқ **فوق** уст, юқори; ~ у-л-фалак осмон устида.
 фажр **فجر** тонг, саҳар; ~ тулуғи тонг отиши.
 фазаъ **فزع** кўрқинч, даҳшат; ~ и акбар улкан даҳшат.
 фазихат **فضيحت** расволик, шармандалик; ~ қилмақ шар-
 манда қилмоқ.
 фазла **فضله** чиқинди.
 фа-йакун **فيكون** бўлади.
 файз **فيض** кўплиги фуйуз саховат.
 файйоз **فياض** 1) тўла, тўлиб тошган; 2) саховатли; олижаноб;
 ~ и вужуд тўкис тириклик; ~ и жуд тўла саховат.

файзосор **فیض آثار** файз кўрсатувчи, файз берувчи.
 фалаж **فلج** шол.
 фалак **فلك** кўплиги афлок осмон.
 фалакванш **فلکوش** осмондек.
 фалаквор **فلکوار** осмондек, фалак сингари.
 фалакжоҳ **فلکجه** юксак мартабали.
 фалакмонанд **فلکمانند** осмондек.
 фалакнишонлиг **فلک نشانیغ** олий мақсадни кўзлашлик.
 фалакона **فلکانه** юқори, юксак.
 фалакнайиванд **فلکیبوند** осмонга улашган.
 фалакнаймой **فلک پیمای** осмонда юрувчи, осмонда кезувчи.
 фалакрав **فلکرو** фалакдай тез юрадиган.
 фалаксо **فلکسا** ва фалакеой **فلکسای** осмонўпар.
 фалаксой **فلکسای** фалаксо га қ.
 фалакеуръат **فلکسرعت** тезлик, чаққонлик.
 фалактазийин **فلک تزیین** осмон каби безалган.
 фалакфарсо **فلک فرسا** фалакка етадиган, фалакни орқада қол-
 дирадиган.
 фалакнигоф **فلک شکاف** дунёни ўрташ, ларзага келтириш.
 фалакэхтинном **فلک احتشام** баланд мартабали, дабдабали.
 фалакқадр **فلک قدر** юксак мартабали.
 фалақ **قلق** тонг.
 фа-л-йаттаваккал **فلیتوکل** : ~ ала-л-лоҳ оллоҳга таваккал
 қилинган.
 фалохан **فلاخن** палаҳмон.
 фалоҳ **فلاح** нажот, қутулиш.
 фам **فم** кўплиги афвоҳ оғиз.
 фараж **فرج** енгил тортиш, шод бўлиш.
 фараг **فرنگ** Европа; ~ аҳли европаликлар.
 фарагвий **فرنگی** европалик.
 фарагиванш **فرنگی وش** европача, европаликдек.
 фарас **فرس** от; ~ сурмак от юргизмоқ.
 фараҳ **فرح** хурсандлик шодлик; ~ тонмақ хурсанд бўлмоқ,
 шодланмоқ.

фараҳбахш **فرح بخش** хурсандчилик бағишловчи.
 фараҳнок **فرح ناک** хурсанд, шод.
 фараҳомиз **فرح آمیز** хурсандчилик аралаш; қувончли.
 фард **فرد** кўплиги афрод 1) ёлғиз, якка; тоқ; ~ айла-
 мак айирмоқ; ~ бўлмақ ёлғиз бўлмоқ; ~ қилмақ айирмоқ,
 ёлғизлатмоқ; 2) шеър.
 фардгўй **فردگوی** фард айтувчи.
 фардлиғ **فردلیغ** ягоналик, ёлғизлик, тоқлик.
 фарйод **فرياد** бақиритиш, дод-вой солиши; ~ айламақ, ~ қил-
 мақ, додламақ, бақирмоқ; ~ этмақ оҳ урмоқ.
 фарйодгар **فريادگر** фарёд қилувчи.
 фарйодрае **فريادرس** фарёдга жавоб берувчи.
 фаржом **فرجام** пировард, тугаланиш.
 фарз **فرض** бажарилиши зарур бўлган иш.
 фарзан **فرضا** тахминан.
 фарзандона **فرزندانه** фарзандларча.
 фарзандчилай **فرزندچیلای** ўз фарзандидай.
 фарзинрав **فرزینرو** фарзин каби ҳаракат қила оладиган.
 фарзлиғ **فرزلیغ** зарурлик, бажарилиш шартлик.
 фарзона **فرزانه** 1) донишманд; олим, 2) оқил, доно.
 фарзонавор **فرزانه وار** оқилона.
 фарзоналиқ **فرزانه ليق** оқиллик, донолик.
 фарид **فريد** тенги йўқ, ягона; ~ и замон замона ягонаси.
 фариза **فريضة** кўплиги фаройиз диний зарурият (намоз,
 рўза, кабилар).
 фаришта **فريشته** малак.
 фариштаванш **فريشته وش** фариштадек.
 фариштазотлиғ **فريشته ذاتليغ** фаришта насабли.
 фариқ **فريق** фирқа, гуруҳ.
 фариҳ **فرح** шод, хуррам.
 фармонбар **فرمانبر** буйруққа бўйсунувчи.
 фармондиҳ **فرمانده** фармон берувчи.
 фармонпазир **فرمان پذير** буйруқни бажарувчи.
 фармонраво **فرمان روا** буюрувчи, фармон қилувчи.

фармонраволиқ فرمانرواليق фармон беришлик.
 фароз فراز юқори, баланд.
 фароиз فرايض фаройиз га қ.
 фаройиз ва фароиз فرايض фариза нинг кўплиги.
 фаромуш فراموش унутиш; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ унутилмоқ.
 фарог فراغ ва фароғат فراغت ҳордиқ, дам; ~ камбудалиги роҳат камлиги; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ бўшамоқ; ~ етмақ ҳордиқ чиқаришга етишмоқ; ~ тонмақ ҳордиқ чиқаришга эришмоқ; ~ қўймақ бўшатмоқ.
 фароғатсанж فراغتسنج фароғат кўрувчи.
 фароҳам فراهم йиғилган, қўшилган; ~ қилмақ тўпламоқ, қўшмоқ.
 фарр فر 1) дабдаба, ҳашамат; 2) гўзаллик.
 фарраст فرست бирор нарсаи урганда ёки отганда ундан чиқадиган овоз.
 фаррух فرخ 1) гўзал; 2) бахтли; ~ бўлмақ бахтли бўлмоқ.
 фаррухбахт فرخ بخت бахтиёр.
 фаррухдийдор فرخ ديدار очиқ юзли.
 фаррухжамол فرخ جمال гўзал, ёқимли, ҳусли.
 фаррухниҳод فرخ نهاد асли пок, яхшидан тарқалган.
 фаррухойин فرخ آيين бахт келтирувчи; ~ қилмақ бахтиёр қилмоқ.
 фаррухпой فرخ پای қутлуғ қадам.
 фаррухрасул فرخ رسول бахтли элчи.
 фаррухфол فرخ فال 1) бахтиёр, қутлуғ; 2) яхши ният, соф кўнғил.
 фарсеуда فرسوده 1) тўзғинган, титилган, эскирган; 2) ҳориган; чарчаган; ~ ҳол ҳориган, чарчаган; ~ қилмақ чарчатмоқ.
 фарсудалиқ فرسوده ليق ҳорғинлик.
 фарт فرط ортиқлик, ҳаддан ташқарилик; ~ и иштиҳо иштаҳанинг кучлилиги.
 фартут فرتوت қари, жуда қари.
 фартутлуқ فرتوت لوق қариллик, кексалик.
 фар-фар فر فر тез-тез, қайта-қайта.
 фарфия فرفي нафис.
 фархундаавқот فرخنده اوقات бахтли дамлар.

фархундазот فرخنده ذات бахтли зот.
 фархунда кишвар فرخنده کشور бахтли мамлакат.
 фархундалиқ فرخنده ليق бахтлилик.
 фархундапай فرخنده پاي қутлуғ қадам.
 фархундарой فرخنده رای дово, оқил.
 фархунда рўзгор فرخنده روزگار бахтли турмуш.
 фархундафар فرخنده فر қутлуғ савлат.
 фархундафол فرخنده فال бахтиёр, бахтли.
 фархундахў فرخنده خو хушхулқ, хушфезл.
 фархундахол فرخنده حال яхши кайфиятли, бахтиёр.
 фарш فرش тўшак, гилам, палос; ~ и габро ер юзи; ~ бўлмақ, тўшалмоқ.
 фаръ فرع тармоқ.
 фарқад فرقد Қутб юлдузи ёнидаги икки ёруғ юлдузнинг бири.
 фарҳанг فرهنگ 1) илм, маърифат; 2) лугат.
 фарҳодвор فرهادوار Фарҳодга ўхшаш, Фарҳоддек.
 фарҳодваш فرهادوش Фарҳодга ўхшаш.
 фарҳодкуш فرهادكوش Фарҳодни ўлдирувчи.
 фарҳодкушлиқ فرهادكوشليق баҳодирлик, зўравонлик.
 фасақа فسقه фосиқ нинг кўплиги; ~ хайли фосиқлар тўдаси.
 фасих فصيح кўплиги фусаҳо 1) чиройли сўзловчи; чечан; каломи ~ чиройли айтилган сўз.
 фасл فصل кўплиги фусул 1) мавсум; ~ и баҳор баҳор мавсуми; 2) боб, бўлим.
 фасона فسانه афсона.
 фасонавор فسانه وار афсонага ўхшаш.
 фасонаовор فسانه آور хабар келтирувчи.
 фасонанайванд فسانه پيوند ҳикоя айтувчи, дostonчи.
 фасонапардозлиқ فسانه پردازليغ афсона айтишлик.
 фасонасигол فسانه سگال ҳикоячи, дostonчи.
 фасонасиголлиқ فسانه سگال ليق афсона айтмшлик; ҳикоя айтмшлик.
 фасонатироз فسانه طراز яхши ҳикоячи.
 фасх فسخ қайтариш, бекор қилиш.

фатила **فتيله** пилик.
 фатилакаш **فتيله كاش** пилик қирқувчи.
 фатилалиқ **فتيله ليق** пилталик, пилталанган.
 фатир **فتير** патир.
 фаттон **فتان** мафтун қилувчи, жозибали.
 фаттоҳ **فتاح** очувчи, банд эшикларни очувчи; мушкул ишларни осон қилувчи; тангри.
 фатҳ **فتح** кўпчилиги **футуҳ** 1) очилиш; 2) забт этиш, эгаллаш; 3) ғалаба, зафар; ~ **и билод** шаҳарни босиб олиш; ~ **и бихор** айламак денгизларни забт қилмоқ; ~ **бермак** очмоқ; ~ **бўлмақ** эгалланмоқ, забт қилинмоқ; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** қўлга киритмоқ; ~ **ҳосил қилмақ** забт қилмоқ, қўлга киритмоқ.
 фатҳнома **فتح نامه** ғалаба ҳақида нома.
 фатҳбоб **فتح باب** эшик очилиши; очиқ эшик.
 фа-фҳам **فافهم** билиб ол.
 фаш **فش** салланинг учи.
 фашиг **فشليغ** саллабон мато.
 фақир **فقير** кўпчилиги **фуқаро** камбағал.
 фақих **فقيه** кўпчилиги **фуқаҳо** шарият билимдони.
 фақрандиш **فقرا نديش** фақирона, камбағал сифатли.
 фағфурий **فغفوري** хитойи, хитойча.
 феруз **فيروز** **фируз** га қ.
 ферузагун **فيروزه گون** **фирузагун** га қ.
 феъл **فعل** кўпчилиги **афъол** қилмиш, ҳаракат.
 феҳрист **فهرست** тўғриси **фиҳрист**.
 фиғор **فكار** 1) яраланган, мажруҳ; 2) қийпалган, чарчаган; ~ **қилмақ** яраламоқ.
 фиканда **فكنده** ташланган, ташлаб қўйилган.
 фикрат **فكرت** ўйлаш, фикрлаш; ~ **уйи** тасаввур, хаёл; ~ **и ниҳон** яширин ўй.
 фикратангез **فكرت انگيز** фикрловчи, фикрга чўмувчи.
 фикратандиш **فكرت انديش** фикрловчи; ~ **бўлмақ** фикр юритмоқ.
 фикратнамо **فكرت نما** ўйлаб иш кўрувчи, мулоҳазали.
 фикратнараст **فكرت پرست** фикрловчи, фикрга берилувчи.

фи-л-арзайн **في الارضين** : ас-султонун зиллу-л-лоҳи ~ султон Оллоҳнинг икки дунёдаги соясидир.
фи-л-бадийҳа **في البديهه** дарҳол ўқилган шеър.
фи-л-воқеъ **في الواقع** ҳақиқатда.
фи-л-жумла **في الجملة** шу жумладан шунингдек.
филиз **فلز** кўпчилиги **филиззот** метал.
филиззот **فلزات** **филиз** нинг кўпчилиги.
фи-л-ишора **في الاشارة** кўрсатиб, ишора билан.
фи-л-лоҳ **في الله** Оллоҳ учун.
фи-л-масал **في المثل** гўё, масалан; масалда.
фир **فر** ~ **эта** учмақ **пирр** этиб **учмоқ**.
фирдавс **فردوس** жаннат; ~ **и ризвои** жаннат боғи.
фирдавсаш **فردوس وش** **фирдавсдек**.
фирдавсойин **فردوس ايين** жаннатга ўхшаш.
фирдавсосо **فردوس آسا** жаннатдек.
фирифта **فريفته** мафтун бўлган, алданган; ~ **бўлмақ** мафтун бўлмоқ, алданмоқ; ~ **қилмақ** мафтун қилмоқ.
фириҳ **فره** қарғиш; ~ **келмақ** қарғамоқ.
фирор **فرار** қочиш; ~ **айламак**, ~ **этмак** қочмоқ; ~ **топмақ** қочмоқ.
фирорий **فراري** қочоқ, қочувчи.
фирош **فراش** тўшак, ўрин-кўрпа.
фироқ **فراق** айрилиқ.
фироқемиз **فراق آميز** **фироқдан** дарак берувчи.
фируз ва феруз **فيروز** 1) бахтли; 2) ғолиб.
фирузабакт ва фирузбакт **فيروز بخت** бахтиёр, бахтли.
фирузагун ва ферузагун **فيروزه گون** кўк тусли, ҳаворанг.
фирузафом **فيروزه فام** **фируза ранг**, ҳаворанг.
фирузбакт **فيروز بخت** **фирузабакт** га қ.
фирфирак **فرفرك** пирширак.
фиръавн **فرعون** шоҳ, ҳоким (қадимий Мисрда).
фитан **فتن** **фитна** нинг кўпчилиги.
фитна **فتنه** кўпчилиги **фитан** 1) ўзига тортиш, жалб қилиш; 2) исён, ғалаён.

фитнаангиз **فتنه انگيز** фитна қўзғовчи.
 фитнаангизлиғ **فتنه انگيز ليغ** фитна қўзғовчилик.
 фитнагар **فتنه گر** фитначи, фитна қилувчи.
 фитнаосор **فتنه آثار** фитнали.
 фитнарез **فتنه ريز** фитна тарқатувчи.
 фитнафикан **فتنه فكن** фитна солувчи.
 фитнахез **فتنه خيز** фитнали.
 фитодалиқ **فتاده ليق** тушкунлик.
 фитрак **فتراك** ва фитрок **فتراك** қажирға.
 фитрат **فترت** вақт, шкки пайғамбар орасидаги вақт.
 фитрок **فتراك** фитрак ка қ.
 фиъол **فعال** феъл нинг кўплиги.
 фиқх **فقه** диний қонун; ~ илми диннинг йўл-йўриқлари,
 қондалари тўғрисидаги илм; ~ эли қонуншунослар, фа-
 қихлар.
 фиғон **فغان** кўплиги афгон йиги.
 фихрист **فهرست** мундарижа.
 фойз **فائض** фойиз га қ.
 фойл **فاعل** қилувчи, бажарувчи; ~ этмақ ҳаракатга келтирмоқ.
 фойқ **فائق** фойиқ га қ.
 фойида **فايده** кўплиги фавойид 1) кўрсатма; 2) зарар-
 нинг зидди, манфаат.
 фойиз ва фойз **فايض** устун, буюкроқ; ~ бўлмақ афзал
 бўлмақ; ~ келмақ устун бўлмақ; ~ топмақ афзал кўрмақ.
 фоқиҳа **فاكهه** кўплиги фавоқиҳ мева.
 фонийлиғ **فاني ليغ** бебақолик.
 фонийона **فانيانه** фонийлик билан.
 фор **فار** фокус; маёқ.
 форигбол **فارغبال** ва **форигу-л-бол** **فارغالبال** хотиржам,
 кўнгли тинч.
 форигболлиқ **فارغبالليق** ва **форигу-л-боллиқ** **فارغالبالليق**
 хотиржамлик, тинчлик.
 форигдил **فارغدل** хушхол, бепарво.
 форигу-л-бол **فارغالبال** форигбол га қ.
 форигу-л-боллиқ **فارغالبالليق** форигболлиқ га қ.

форсидисор **فارسى دثار** форсийдонлар, форс-тожик тилида ижод
 қилувчилар.
 фосил **فاصل** ажратиб турувчи оралик, ўртадаги масофа.
 фосиқ **فاسق** кўплиги **фасақа** фисқу фасодчи.
 фохта **فاخته** сайроқи қуш, қумри.
 фоқа **فاقه** камбағаллик, бечоралик.
 фузуда **فزوده** ортиқ, кўп.
 фурудаст **فرو دست** кучсиз, мағлуб.
 фузул **فضول** сурбет, ўзбошимча.
 фузун **فزون** куч, ортиқ; ~ **айламақ** орттирмоқ, кўпайтирмоқ.
 фуйуз **فيوض** файз нинг кўплиги.
 фукук **فكوك** илоҳий ҳикмат ҳақидаги бир асар номи.
 фулк **فلك** кема.
 фулла **فله** янги туққан ҳайвоннинг дастлабки сути, оғиз
 тайёрланадиган сут.
 фурумойя **فرومايه** асли наст, тубан; бечора, эътиборсиз.
 фуржа **فرجه** 1) ёриқ, тешик, бўшлиқ. 2) истироҳат, ҳордиқ.
 фуржоҳ **فرجاه** кам, арзимас.
 фурза **فرضه** кемаларнинг дарёга кириш жойи, кемага
 чиқиладиган жой, порт.
 фуре **فوس** форс; ~ **фусаҳоси** форс сўз усталари.
 фурутан **فروتن** камтар; ўзини наст оладиган.
 фуруғ **فروغ** ёруғлик, равшанлик.
 фусаҳо **فصحا** **фасиҳ** нинг кўплиги.
 фусул **فصول** фасл нинг кўплиги.
 фурудастлиқ **فرو دستليق** кучсизлик.
 фурузон **فروزان** порлоқ, алангали, нур сочувчи.
 фуесун **فسون** сеҳр.
 фуесунгар **فسون گر** сеҳргар.
 фуесунлуқ **فسون لوق** сеҳрли.
 фуесунпардоз **فسون پرداز** сеҳргар; ~ **шуаро** сеҳрли шоирлар.
 фуесунрез **فسون ريز** сеҳрловчи.
 фуесунсоз **فسون ساز** сеҳрловчи.
 фуесурдалиғ **فسورده ليغ** сўлиганлик, ланжлик.

фусуе فصوص фалсафага оид бир асарнинг номи.
 фута فوته фўта га қ.
 фусҳат فسحت кенглик, бўшлиқ, масофа.
 футувват فتوت олижаноблик, саховат; ~ аҳли саховатли кишилар.
 футур فتور 1) чарчаш; тушкунлик; 2) зарар; ~ етмак, ~ етинмак, ~ тушмак зарар етмоқ.
 футурлуқ فتورلوق тушкунли; путур етган.
 футуҳ فتح фатҳ нинг кўплиги.
 футуҳот فتوحات 1) босиб олинган; босиб олинган ерлар; 2) асар номи.
 фуъод فوآاد кўплиги афъида юрак.
 фуқаро فقرا фақир нинг кўплиги; халқ.
 фуқаҳо فقها фиқҳ нинг кўплиги.
 фуҳш فحش сўкинч; ~ сўкмак уятли сўзлар билан сўкмоқ.
 фўлод فولاد пўлат.
 фўта فوته ва фута лўнги.

Х

хабар خبر кўплиги ахбор.
 хабарлиқ خبرليق хабардорлик.
 хаббоз خباز нонвой.
 хабир хабир хабардор, хабари бор.
 хабисе хبيث кўплиги хубасо 1) ёвуз; 2) ифлос, бузуқ.
 хабисшева خبيثشيوه хабис табиатли.
 хабосат خباثت 1) ёвузлик; 2) ифлослик, бузуқлик.
 хабт خبط хато, янглиш иш; ~ ўлмақ янглишмоқ; ~ қилмақ хато қилмоқ; ўйламай иш қилмоқ.
 хавоза خوازه харақ, чўпбанд.
 ҳавориқ خوارق хориқ нинг кўплиги; ~ и одат мўжиза.
 хавоссе خواص хосса нинг кўплиги.
 хавотир خواطر хотир нинг кўплиги.
 хавоқин خواقين хоқон нинг кўплиги.
 хавфлуқ خوفلوق хавфли, хатарли.

хад خد ёноқ.
 хадам خدم ходим нинг кўплиги.
 хадаг خدنگ ёй ўқи;
 хадапгафкан خدنگافکن ўқ отувчи.
 хадив خديو подшоҳ; 2) вазир; ~ и комкор орзудаги шоҳ.
 хавро خضرا кўк.
 хаваф خوف сопол идиш.
 хавз خز олмахон мўйнаси.
 хавина خزينه кўплиги хавойин бойлик.
 хавойин خزايин хавина нинг кўплиги; ~ и маоний маънолар хазиналари.
 хазона خزانه хазина.
 хазонадор خزانه دار хазиначи.
 хазондйида خزانديده қурий бошлаган, қовжираган.
 хазоний خزاني кузги, саргайган.
 хазро خضرا кўк, яшил.
 хазроранг خضرارنگ яшил ранг, кўк ранг.
 хай خى тер томчиси.
 хайбар خيبر мавзе номи; қалъайи ~ Хайбар қалъаси.
 хайзарон خيزران тўғриси хайзурон.
 хайзурон خيزران бамбук.
 хайл خيل тўда, гуруҳ; ~ и башар одамлар; ~ и атрол турклар, туркий қавмлар.
 хайлиқ خيلىق терлик.
 хайлхона خيلخانه меҳмонхона.
 хайма خيمه чодир.
 хаймадўзлуқ خيمه دوزلوق чодир тикиш иши; чодирдўзлик.
 хайолангизлик خيال انگيزليك ўйчанлик.
 хайолат خيالت кўплиги хайолот ўй.
 хайолот خيالات хайолат нинг кўплиги.
 хайр خير эзгулик, яхшилиқ.
 хайра мақдам خيره مقدم хуш келибсиз.
 хайрандиш خيرانديش эзгу ниятли, яхшилиқ тилловчи.

хайрат **خيرت** тўғриси хийрат.
хайрбод **خير باد** хайрлашиш; ~ қилмақ хайрлашмоқ.
хайрийят **خيريت** эзгулик.
хайрсиз **حيرسين** бахил.
хайрул-аном **خير الانام** одамларнинг энг яхшиси, Муҳаммад пайғамбарнинг лақаби.
хайрул-баройо **خير البرايا** одамларнинг энг яхшиси, Муҳаммад пайғамбарнинг лақаби.
хайрул-башар **خير البشر** инсонларнинг энг яхшиси, Муҳаммад пайғамбарнинг лақаби.
хайрул-умур **خير الامور** ишларнинг яхшиси; хайру-л-умур ва сатуҳо ишларнинг яхшиси ўртачасидир ҳадисига ишора.
хайфишон **خيفشان** тер тўкувчи.
хала **خلة** ҳаяжон.
халаж **خلاج** қабила номи.
халал **خلل** кўплиги хилол 1) зиён, нуқсон; ~ топмақ зиён кўрмоқ; 2) синиқ.
халаллиқ **خللليق** 1) зиёнлик, нуқсонлик; 2) ёриқли, синиқли.
халаф **خلف** 1) ўринбосар; 2) авлод, кейинги насл.
халафзод **خلفزاد** авлод.
халил **خليل** жонажон дўст.
халилосо **خليل آسا** дўст каби.
халилу-л-лоҳ **خليل الله** Оллоҳнинг дўсти, Иброҳим пайғамбарнинг лақаби.
халифа **خليفة** кўплиги хулафо ўринбосар.
халиқ **خليق** 1) одобли, тарбияли; 2) муносиб.
халлоқ **خلاق** яратувчи, тангри.
хало **خلا** бўшлиқ.
халофат **خلافت** тўғриси хилофат.
халул **خلول** халал, шубҳа.
халхол **خلخال** (аёллар оёғига тақиладиган олтин ёки кумуш) ҳалқа.
хам **خم** эгри, букик.
хамида **خميده** букилган, эгилган.
хамлиқ **خمليق** эгилганлик, букилганлик.

хамор **خمار** майфуруш.
хаморанг **خمارينغ** майхўрлик; майфурушлик.
хамр **خمр** май.
хамса **خمسه** бешлик, беш дoston.
хамсатайн **خمستين** икки «Хамса» (Низомий ва Хусрав Деҳлавийнинг «Хамса» ларига ишора).
хамсу-л-муборак **خمس المبارك** исломнинг беш аркони.
хамул **خمول** 1) хилватгоҳ; 2) тарки дунё, ёлғизлик; ~ айламақ тарки дунё қилмоқ, ёлғизланмоқ.
хамуш **خמוש** жим турувчи, сукут сақловчи; ~ бўлмақ, ~ ўламақ, жим турмоқ, сукут сақламоқ.
хамушлуқ **خمشلوق** жим туришлик, сукут сақлашлик.
ханда **خنده** кулги; ~ йи ширин ширин кулги.
ханданок **خنده ناك** кулиб туриш.
хандақ **خندق** шаҳар ёки қалъани душмандан муҳофаза қилиш учун қазилган чуқурлик; ~ қилмақ чуқур қавламоқ, зовур қазимоқ.
хандон **خندان** кулиб турувчи; ~ юз кулиб турувчи юз, очиқ юз.
хандонлиғ **خندان ليغ** кулиб туришлик.
ханж **خنج** 1) фойда, наф; 2) беҳуда, бекор, бетайин; 3) куй, кўшиқ; 4) айшу тараб; 5) позу карашма.
хар **حر** эшак.
харвор **خروا** ўлчов бирлиги; ~ лар жуда кўп, қоп-қоп.
харгўш **خرگوش** қуён.
харж **خرج** сарф, чиқим; харажат қилинадиган пул, сарфланадиган маблағ; йўл ~ и йўл харажати; ~ дирами сарф пули; ~ и маош тириклик харажати; ~ қилмақ сарфламоқ; ~ бўлмақ сарфланмоқ.
харз **خرز** маҳсидўзлик; ~ санъати маҳсидўзлик ҳунари.
харита **خريطه** халта, тўрва.
хариф **خريف** ақли сусайган чол.
харифлиқ **خريفليق** ақл сусайишлик.
хармуҳра **خرمهرة** эшак бўйнига плинадиган мунчоқлар, эшак мунчоқ.
харобобод **خراب آباد** 1) харобазор; 2) дунё.
хароботий **خراباتى** 1) хароба жойда турувчилар, дарвешлар, тарки дунё қилганлар; 2) май ичувчилар.

хорош **خراش** 1) яғир, тирналған, 2) тирнаш; қиртишлаш;
 ~ и қалам қаламның өзішда шитирлаши; ~ айламак, ~
 этмак тирнамоқ, қиртишламоқ; ~ топмақ озор чекмоқ;
 ~ и хома қилмақ қалам йўнмоқ.
 хорошандалиқ **خراشندەلىق** тирналишлик, шитирлашлик; ~ қил-
 мақ тирналмоқ, шитирлатмоқ.
 хорошида **خراشيدە** қирилған, хириллаган.
 хорошлик **خراشلىق** хириллаган, хирилдоқ; ~ ун хириллаган
 товуш.
 харпуншта **خرپشتە** чодир, чайла.
 харроз **خراز** 1) мунчоқ тешувчи; 2) Абусаид Аҳмад ибни Исо-
 нинг лақаби.
 харчанг **خرچنگ** 1) қисқичбақа; 2) Саратон буржи.
 хасий **خسى** бичилған; ~ қилмақ бичмоқ.
 хаскан **خسكن** хас терувчи.
 хасм **خصم** душман, рақиб.
 хасмбанд **خصمند** душманни асир қилувчи.
 хасмлиқ **خصللىق** душманлик.
 хасоил **خسائل** хасойил га қ.
 хасоие **خصائص** хасойие га қ.
 хасойил **خسائل** ва хасоил **خصائل** хислат нинг кўплиги;
 ~ и писандида яхши хислатлар.
 хасойие **خصايص** ва хасоие **خصائص** хосейиат нинг кўплиги.
 хаспўш **خسپوش** хас билан ёпилған; ~ қилмақ хас билан
 ёшиб қўймоқ.
 хат **خط** кўплиги хутут ёзув, чизиқ.
 хатарнок **خاترناك** хатарли, хавфли.
 хатарот **خاترات** хатрат нинг кўплиги.
 хатиб **خطيب** кўплиги хутабо ваъз айтувчи; ~ и ҳарза-
 найванд беҳуда ваъзлар айтувчи хатиб.
 хатир **خطير** муҳим; ~ амр муҳим буйруқ.
 хатлиғ **خطلىغ** чизиқли, йўлли; ~ рухсор қошли юз.
 хатм **ختم** 1) тамомлаш, тугатиш; 2) марҳумга фотиҳа
 ўқиш маросими; ~ и китоб китобнинг охири, хулоса;
 ~ ўлмақ, ~ эрмақ эришилмоқ, тугатилмоқ; ~ қилмақ ту-
 гатмоқ.
 хатма **ختنه** суннат қилиш.

хатокор **خاتاكار** хато қилувчи.
 хатрат **خطرت** кўплиги хатарот.
 хат-хат **خط خط** йўл-йўл, чизиқ-чизиқ.
 хафақон **خفقان** (юрак) уриши, типирчилаш.
 хафий **خفى** махфий, яширин.
 хафиф **خفيف** енгил.
 хафо **خفا** яширин, хуфия; ~ айламак яширмоқ, беркитмоқ.
 хафтон **خفتان** қафтон.
 хафшош **خفاش** кўршапалак.
 хаш **خش** яхши, ёқимли.
 хашм **خشم** ғазаб.
 хашмоқ **خشمناك** ғазабли.
 хашхош **خشخاش** кўкнори; ~ чоғлиғ кўкнори уругича, майда;
 донайи ~ кўкнори уруги.
 хез **خيز** сапчин, сакраб турниш; ~ айламак, ~ этмак
 сапчимоқ, сакраб турмоқ.
 хейли **خيلي** жуда, кўп; ~ вақт узоқ вақт.
 хенг **خينگ** 1) ҳар бир нарсанинг оқи; 2) оқ от.
 хидам **خدم** тўғриси хадам.
 хидев **خديو** тўғриси хадив.
 хижилранг **خجلرنگ** хижолатдан қизарган, қизил.
 хижлат **خجلت** қизариш; ~ топмақ қизармоқ, уялмоқ.
 хизлон **خزلان** ёрдамсиз қолдириш, муҳтожликда қолди-
 риш; ~ бўлмақ ёрдамсиз қолмоқ.
 хизоб **خضاب** бўёқ; ~ бермак бўямоқ.
 хизона **خزانه** хазина.
 хизоначи **خزانه چي** хазиначи.
 Хизир ва Хиэр **خضر** Хизр пайғамбар; ~ суйи оби ҳаёт;
 ~ и нажот нажот берувчи Хиэр; ~ и раҳ йўл кўрсатувчи
 Хиэр.
 Хизр **خضر** Хизир га қ.
 хизрवार **خضرآور** Хизрдек, Хизрга ўхшаб доим бахт келти-
 рувчи.
 хира **خيرە** хийра га қ.
 хийор **خييار** бодринг.

хийра ва хира **خيره** 1) ажабланган; сурбет; 2) хира, хиралашган; ~ кўз хиралашган кўз; ~ бўлмақ хиралашмоқ, нурсизланмоқ.

хийракушвор **خيره كوشوار** золимларча, ноҳақ ўлдирувчи.

хийрат **خيرت** (ҳар бир нарсанинг) яхшиси, хайрлиси.

хилватгарой **خلوت گراي** хилватда ўтирувчи.

хилватгузин **خلوت كزین** хилватни ихтиёр қилувчи.

хилватнамой **خلوت نماي** ўзини хилватда кўрсатувчи.

хилватнишин **خلوت نشين** хилватда ўтирувчи.

хилватсарой **خلوت سراي** хилватхона.

хиллол **خلال** халалнинг кўплиги.

хилофандеша **خلاف اندیشه** доим зидликни ният қилувчи.

хилофат **خلافت** 1) халифалик, ўринбосарлик; ~ борғоҳи халифалик, халифа қароргоҳи; ~ и ҳукмшиор ҳукмли, ҳоким нишонли халифа; 2) халифалик даври.

хилт **خلط** кўплиги ахлот балғам.

хилъат **خلعت** тўн, мукофот тариқасида бериладиган уст кийим; ~ и ахзар яшил тўн.

хилқат **خلقت** яратилиш.

хинг **خنگ** оқ от.

хирад **خرد** ақл; ~ аҳли оқиллар; ~ футури ақл сустилги; ~ шамъи ақл чироғи; ~ и дурбин узоқни кўрувчи ақл; нишони ~ ақл белгиси; пири ~ донишманд; ~ ни зойил этмак ақлни кеткизмоқ.

хирадйорлиг **خرديارليغ** оқиллик.

хирадлиг **خردليغ** ақлли.

хирадманд **خردمند** ақлли, донишманд.

хирадмандлиг **خردمندليغ** оқиллик, донишмандлик.

хираднома **خردنامه** ҳикматнома.

хираднайбанд **خردپيوند** ақлли ҳисобланган.

хирадпарвар **خردپرور** ақл билан етишган; оқил, доно.

хирадпеша **خردپيشه** хушёр, ўйлаб иш қилувчи.

хирадрўб **خردروب** ақлдан оздирувчи.

хирадфан **خردفن** ақлни ишлатувчи, ақлдан фойдаланувчи.

хиракаж **خيره كجش** 1) қоронғуликка тортиш; 2) хафалик келтириш.

хирафлик **خرفليق** кексалик.

хиргаҳ **خرگه** хиргоҳ га қ.

хиргаҳнишин **خرگه نشين** чодирда ўтирувчи.

хиргоҳ **خرگاه** ва хиргаҳ **خرگه** чодир.

хиргоҳваш **خرگاهوش** чодирга ўхшаган, чодирдек.

хирилдамақ **خيريلداماق** хирилламақ.

хирум **خرام** бир-бир босиб юриш, соллониб юриш; ~ айламақ, ~ қилмақ юрмоқ, бир-бир босиб юрмоқ.

хирумон **خرامان** хирум қилувчи; сарви ~ текис хирум қилувчи.

хирқа **خرقه** жанда; дарвешлар кийими; ~ и фақр фақирлик тўни; ~ и иршоддин урйон бўлмақ тўғри йўлдан адашмоқ; ~ киймак дарвешлик йўлига кирмоқ.

хирқапўш **خرقه پوش** хирқа кийган, дарвеш.

хислат **خصلت** кўплиги хасойил ва хисол сифат.

хисол **خصال** хислатнинг кўплиги; ~ и хосийят хислатлар хосияти.

хитом **ختام** хотима, сўнг; мискийатул-л ~ қилилмақ хотимани мушк иси билан анқитмоқ.

хитта **خطه** ўлка, вилоят; ~ йи маъмур обод ўлка.

хиффа **خفه** ва хиффат **خفت** енгиллик; енгилтаклик; ~ кўрмак енгиллик сезмоқ; ~ кўргузмак енгилтаклик қилмоқ.

хиффат **خفت** хиффа га қ.

хишт **خشت** ғишт.

хиштомалиқ **خشت مالليق** ғишт қуйиш касби.

хиштхона **خشت خانه** 1) хумдон, ғишт пиширадиган жой; 2) хона ҳавосини юмшатиш ва салқинлатиш учун хонанинг ён деворига қуриладиган махсус мўри.

хоб **خواب** уйқу, туш; ~ и харғўш бепарволик.

хобгаҳ **خوابگه** хобгоҳ га қ.

хобгоҳ **خوابگاه** ва хобгаҳ **خوابگه** ухлаш жойи, ўрин, ётоқ.

хоболуд **خواب آلود** мудроқ, уйқусираган.

хоболудлиқ **خواب آلودليق** мудроқлик, уйқусизлик.

хованд **خواند** хўжа, эга.

ховар **خاور** Шарқ; меҳри ~, хуришиди ~ тонги қуёш, кўтарилаётган қуёш.

ховарий **خاوری** шарқий; меҳри ~, офтоби ~ тонги қуёш,
 кўтарилаётган қуёш.
 ховарон **خاوران** 1) шарқликлар; 2) қуёшдек чақнаган.
 ход **خاد** калхат.
 хода **خاده** узун ёғоч.
 ходим **خادم** кўплиги хадам ва худдом хизматкор.
 хозин **خازن** хазиначи.
 хоиф **خائف** хойиғ га қ.
 хойиғ **خائف** ва хоиф **خايف** қўрқувчи, қўрқоқ.
 хок **خاك** 1) тупроқ; 2) мамлакат; ~ и даргоҳ хизматкор;
 ~ и остон айламак оёқ ости қилмоқ; ~ и остон бўлмақ
 оёқ ости бўлмоқ; ~ қилмақ ерга урмоқ, йўқ қилмоқ.
 хоквашлиғ **خاکوشلیغ** хоксорлик, камтарлик.
 хокдон **خاکدان** 1) тупроқхона; 2) дунё; ~ гарибистони
 гариблик олами.
 хокий **خاکی** тупроқдан бўлган, асли тупроқ.
 хокийваш **خاکیوش** камтарин; ~ и фурумойя бечора, эъти-
 борсиз (қадимда ёзувчилар ўзи ҳақида ишлатган ибора).
 хокистар **خاکستر** кул.
 хокистарий **خاکستری** кулранг; ~ синжоб 1) кулранг пўс-
 тин; 2) булут.
 хоклиғ **خاکلیغ** камтарлик.
 хокнишин **خاکنشین** тупроқда ўтирувчи; камтар.
 хокпайванд **خاکپیوند** хокистар, заиф, нотавон.
 хоки раҳлиғ **خاکرهلیغ** хоксорлик, камтарлик.
 хокрўб **خاکروب** хизматкор.
 хоксор **خاکسار** аянчли; ~ айламак, ~ қилмақ оёқ ости қил-
 моқ.
 холида **خالده** кўплиги холидот мангу, абадий.
 холидот **خالدات** холида нинг кўплиги.
 холиқ **خالق** яратувчи, тағри.
 хома **خامه** 1) қалам; 2) услуб; ~ йи тақдир тақдир қалами,
 тақдир; ~ сўрмак, ~ тутмақ ёзмоқ, ~ чекмак қалам ур-
 моқ, ёзмоқ.
 хомазан **خامه زن** қалам билан меҳнат қилувчи, ёзувчи.
 хомиса **خامسه** бешинчи.

хомкор **خامکار** тажрибасиз, уқувсиз, ишбилмас.
 хомеўз **خامسوز** чала пишган, хом пишган.
 хомтабъ **خامطبع** аҳмоқ, подон.
 хон I **خان** дастурхон.
 хон II **خوان** подшоҳ.
 хонабарандоз **خانه برانداز** уйни бошига кўтарувчи, уйни сову-
 рувчи, бор-йўғини исроф қилиб юборувчи; ~ ўлмақ уйни
 бошига кўтармоқ, хонавайрон бўлмоқ.
 хонавода **خانه واده** сулола.
 хонагўр **خانه گور** хонадан чиқмай ўтирувчи.
 хонанда **خواننده** ашулаци, ҳофиз.
 хонапардоз **خانه پرداز** уйни безовчи, уй беағи.
 хонасийоҳ **خانه سیاه** хонавайрон, бахтсиз.
 хонасўз **خانه سوز** уйни куйдирувчи.
 ҳонақаҳ **خانقاه** ва хонақо **خانقا** ва хонақоҳ **خانقاه**
 сўфи ва дарвешларнинг зикр ўтказадиган жойи; ~ и уне
 маишатгоҳ.
 хонақо **خانقا** хонақаҳ га қ.
 хонақоҳ **خانقاه** хонақаҳ га қ.
 хонгустар **خانگستر** дастурхон ёювчи; меҳмондўст.
 хонсолор **خان سالار** бош дастурхончи.
 хонумон **خانومان** рўзгор буюмлари; ~ ни барбод айламак,
 ~ ни совурмақ хонавайрон қилмоқ; ~ ини қаро қилмақ
 хонавайрон қилмоқ; бахтсиз қилмоқ.
 хонумонеўз **خان ومانسوز** бор-йўғини куйдирувчи.
 хор **خار** тикан; ~ и бало бало тикани; ~ у хае хашак.
 хора **خاره** қоя.
 хораандоз **خاره انداز** қоя қўнорувчи, тош отувчи.
 хораафкан **خاره افکن** қоя қазувчи, тош қазувчи.
 хорабур **خاره بور** тош кесувчи.
 хораков **خاره کاو** тош қазувчи.
 хорапардоз **خاره پرداز** тошга сайқал берувчи.
 хорафшон **خارافشان** тиганзор.
 хорбагет **خار بست** тиканли тўсиқ.

хориж **خارج** 1) чиқувчи; 2) ташқари, сирт; ~ и мабҳас, баҳдан ташқари, баҳс қилинмайдиган; ~ этмак, ~ қилмақ чиқармоқ.

хорижнаво **خارج نوا** овози ёқимсиз.

хорижрой **خارج راي** бузук ниятли.

хористон **خارستان** тиканзор.

хориш **خارش** 1) қашин; 2) қичин; 3) қичима; ~ бермак қичин пайдо қилмоқ; ~ қилмақ қичишмоқ, тирнамоқ.

хориқ **خارق** кўплиги хавориқ мўъжиза.

хоркаш **خارکش** ўтин ташувчи.

хоро I **خارا** гранит.

хоро II **خارا** инак мато.

хороваш **خاروش** тошсимои, қаттиқ.

хорокан **خاراکن** тош кўчирувчи.

хороқўб **خارا کوب** тош янчувчи; ~ и хоқий бечора, камтар ошиқ.

хоронабард **خارانبرد** жанг тоши; ~ қилмақ жанг тошига айлантирмоқ.

хоротарош **خاراتراش** тоштарош, тош йўнувчи.

хорофкан **خارافکن** тош отувчи.

хорошигоф **خاراشگاف** тош тешувчи.

хорошкан **خاراشکن** тош ушатувчи, тош синдирувчи.

хорпушт **خارپشت** типратикан.

хорхор **خارخار** ҳаяжон, тараддуд, хавотир; ~ тушмак хавотирланмоқ.

хосир **خاسر** зарар кўрган киши.

хосса **خاصه** кўплиги хавосе хослик, хусусият.

хоссийат **خاصيت** кўплиги хасойие хусусият.

хост **خواست** хоҳиш, истак.

хотам I **خاتم** тўғриси хотим I.

хотам II **خاتم** тўғриси хотим II.

хотим I **خاتم** 1) муҳр; 2) узук, муҳрли узук; ~ и адл адолат муҳри.

хотим II **خاتم** якуловчи; 2) сўнги;

хотим III **خاتم** ва хотима **خاتمه** охир, сўнг ~ и руоул пайгамбарларнинг охиргиси, Муҳаммад пайгамбар; ~ и хитоб

хатнинг охири, мактубнинг охири; ~ у-л-анбийо ва-н-нубува пайгамбарларнинг охиргиси, Муҳаммад пайгамбар.

хотима **خاتمه** хотим га қ.

хотир **خاطر** кўплиги хавотир эс, ўй; ~ таманноси кўнгили истаги; ~ и беқарор қарорсиз ўй; ~ и ношод ғамгин хаёл; ~ и огоҳ ҳушёрлик; ~ и хуррам хотиржамлик, вақти чоғлик; ~ га егурмак эсга солмоқ, эслатмоқ, ~ га келмак эсга тушмоқ; ~ жамбўлмақ кўнгли жойига тушмоқ, тинчланмоқ; ~ га кечмак кўнгилидан ўтказмоқ.

хотира **خاطره** ўй, эс.

хотирбасталик **خاطر بسته ليک** ўйчанлик.

хотирнавоз **خاطر نواز** кўнгили тортар, хурсанд қиладиган, ёқимли.

хотирнишон **خاطر نشان** эсга солувчи, эслатиб турувчи; ~ қилмақ эсга солмоқ.

хотиролой **خاطر آلاي** хотирни аралаштирадиган, фикрни чалғитадиган.

хотиросо **خاطر آسا** эсда турадиган, эсдан чиқмайдиган.

хотирпазир **خاطر پذير** ёқимли.

хотирписанд **خاطر پسند** маъқул, маслаҳатга мувофиқ.

хотирчи **خاطر چي** ўйловчи, эсловчи.

хотиф **خاطف** тез, шиддатли; барқи ~ шиддатли чақмоқ.

хошокрўб **خاشاکروب** кўча суңурувчи, хас суңурувчи.

хоқон **خاقان** кўплиги хавоқин подшоҳ.

хоҳар **خواهر** она, сингил.

хоҳий **خواهي** хоҳлаб, истаб; ~ ва нахоҳий истаб истамай.

хоҳон **خواهان** хоҳловчи, истовчи.

хубасо **خبثا** хабис нинг кўплиги.

худ **خود** ўз; тотмағлиг ~ тотиб кўришнинг ўзи; тақсим топарида ~ бўлишнинг ўзида, тақсим қилишнинг ўзида.

худбин **خودبين** манман, худпараст.

худбинлик **خودبينليک** манманлик, худпарастлик.

худдом **خادم** ходим нинг кўплиги.

худком **خود کام** ва худкома **خود کامه** ўзбилармон, қайсар; жоҳили ~ ўзбилармон подон.

худкома **خود کامه** худком га қ.

худо **خدا** ва худой **خدای** тангри.

худованд **خوداوند** 1) худо, тангри; 2) эга, хўжа; ~ и таоло буюк тангри.
худой **خودای** худо га қ.
худрой **خودرای** ўзбилармон, ўзбошимча.
худройлиг **خودرایلیغ** ўзбилармонлик, ўзбошимчалик.
худрў **خودرؤ** ва худрўй **خودرؤی** 1) ёввойи; 2) ёввойи ўт; лолайи ~ ёввойи лола.
худрўй **خودرؤی** худрў га қ.
худфурӯш **خودفروش** ўзини бозорга солувчи, ўзини сотувчи; мақтанчоқ.
худшикан **خودشکن** ўз нафсини ўлдирувчи, хоксор, камтар.
хужаста **خجسته** қутлуг, муборак, бахтли; ~ авқот муборак вақтлар; ~ алфоз қутлуг сўзлар; ~ мақдам қутлуг қадам; ~ мақом қутлуг жой; ~ насим муборак шабада; ~ қутлуг сифатли; ~ соҳиб бахт эгаси; ~ талъат муборак юз; ~ тутмақ қутлуг билмоқ.
хужасталиқ **خجسته ليق** бахтлилик.
хужастафол **خجسته فال** муборак фол, фоли яхши.
хузоб **خضاب** тўғриси хизоб.
хузро **خضرا** тўғриси хазро.
хук **خوك** чўчқа.
хукбон **خوكبان** чўчқабоқар.
хулафо **خلفا** халифа нинг кўплиги.
хулд **خلد** абадийлик, мангулик; ~ и барин жаннат; ~ и барин қилмақ жаннатга айлантирмоқ.
хулдойин **خلدآيين** жаннатдай, жаннатга ўхшаш.
хулус **خلوص** 1) холислик, тўғрилиқ самимийлик; ~ и ихлос самимий ихлос.
хумс **خمس** бешдан бир.
хумул **خمول** тубанлик, нокаслик; ~ зовийаси зулмат бурчаги.
хумхона **خمخانه** 1) майхона; 2) май тайёрлайдиган жой; 3) хумлар турадиган жой.
хун **خون** қон; ~ и жигар житар қони.
хунафшон **خونافشان** қонли, қон сочувчи, қон йиғловчи.
хунбор **خونبار** қонли ёш ёғдирувчи, қон йиғловчи.
хунборлиқ **خونبارليق** қон йиғлашлик.

хунйогар **خنياگار** 1) нола қилувчи, нолагар; 2) созанда, хонанда.
хунйогарлиғ **خنياگاريغ** хонандалик, созандалик.
хунин **خونين** қонли, қонранг.
хуноб **خوناب** ва хуноба **خونابه** қонли ёш.
хуноба **خونابه** хуноб га қ.
хунолуд **خونآلود** қонга буланган.
хуномиз **خونآمیز** қон аралаш, қонли.
хуношом **خونآشام** қонхўр, қон ичувчи.
хуношомлиғ **خونآشامليغ** қонхўрлик, қон ичишлик.
хунполой **خونپالاي** қонга буланган, қонли.
хунрез **خونريز** 1) қон тўкувчи, қонхўр; 2) золим, раҳмсиз; ~ қилмақ қонли кўз ёш тўкмоқ.
хунрезлик **خونريزليک** қон тўкувчилик.
хунхор **خونخار** ва хунхора **خونخاره** 1) қонхўр, қон тўкувчи; 2) қон ютувчи, қон йиғловчи.
хунхора **خونخاره** хунхор га қ.
хунхорлиғ **خونخارليغ** қонхўрлик.
хур **خور** қуёш, оғтоб.
хурд **خورد** кичик, кичкина; ~ ида чегарасида, доирасида; ~ и ҳолига кўра ҳолига муносиб, яраша.
хурда I **خورده** 1) майда; 2) бўлак, парча; 3) олтин қириндиси.
хурда II **خورده** нуқта, нозик маъноли сўз, гап.
хурдабин **خوردهبين** (иш, нарсани) синчиклаб кўрадиган, синчков; ~ кишилар синчковлар.
хурдадон **خوردهدان** чуқур билимдон; нуктадон.
хурдадонлиғ **خوردهدانليغ** чуқур билимдонлик, моҳир усталик.
хурофат **خرافات** кўплиги хурофот асоссиз, беҳуда гап.
хурофот **خرافات** хурофат нинг кўплиги.
хуруж **خروج** 1) чиқиш; 2) юриш; ~ аслаҳаси юриш учув керакли қурол-аслаҳалар; ~ этмак, ~ қилмақ юриш қилмоқ.
хуруе **خروس** хўроз.
хуруш **خروش** қичқирӣқ, бақирӣқ; ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмақ қичқирмоқ, бақирмоқ.

хурушон **خروشان** қичқириқ, бақириқ.
хуршед **خورشيد** хуршид га қ.
хуршид ва хуршед **خورشيد** қуёш; ~ сафҳаси қуёш юзи;
~ и анвар нурли қуёш; ~ и рахшанда ва ~ и рахшон порлоқ қуёш.
хуршидвор **خورشيدوار** қуёш каби, қуёшга ўхшаш.
хуршидпайкар **خورشيدپيکار** қуёш суратли.
хуршидроӣ **خورشيدراي** равшан фикрли.
хуршидсиймо **خورشيدسيما** қуёш юзли.
хуршидфайз **خورشيدفيض** қуёшдек нурли.
хусрави занг **خسروزنگ** ой.
хусрави чин **خسروچين** офтоб.
хуерон **خسران** 1) зарар, зиён; 2) адашиш, янглишиш.
хусронзадалиқ **خسرانزده ليق** зиён кўришлик.
хусумат **خصومت** душманлик, адоват.
хусуфзод **خوشوفزاد** (ой, кунни) тутилтирувчи, тутилиш сабабчиси.
хутабо **خطبا** хатиб нинг кўнлиги.
хутур **خطور** эсга келиш, хотирдан ўтиш; ~ этмак, ~ қилмақ эсга келмоқ, хотирдан ўтмоқ.
хутут **خطوط** хат нинг кўнлиги.
хуфйа **خفيه** яширин.
хуффош **خفافش** кўршаналак.
хуффошлиғ **خفافشليغ** кўршаналаклик, ёруғликдан қочишлик.
хушалҳон **خوشالحان** хушоҳанг, хушовоз.
хушбош **خوشباش** хушмуомала.
хушгувор **خوشگوار** 1) хуштаъм, мазали; 2) сингимли, бад-хазмнинг зидди.
хушгўй **خوشگوي** ширинсўз, ширинсухан.
хушгўйлук **خوشگويلوق** ширинсўзлик, ширинсуханлик.
хушклар **خشكلاب** ташналаб.
хушкларлиғ **خشكلابليغ** ташналаблик.
хушкеол **خشكسال** қурғоқчилик йили.
хушлаҳжа **خوشلهجه** хушовоз, ёқимли.
хушлук **خوشلوق** яхшилик; хурсандлик.

хушмашраб **خوشمشرب** серзавқ, хушчақчақ.
хушмақол **خوشمقال** яхши нутқли, гапдон, чечан.
хушмуҳовара **خوشمحواره** хушсуҳбат.
хушнавиё **خوشنوويس** хаттот.
хушнаво **خوشنوا** хушоҳанг.
хушнавоз **خوشنواز** яхши чолғувчи.
хушнамо **خوشنما** яхши кўринишли, чиройли.
хушнағма **خوشنغمه** сайроқи.
хушо **خوشا** қандай яхши!
хушоб **خوشاب** тоза, тиниқ, дурри ~ тоза дур.
хушойанда **خوشآينده** ёқиб тушадиган, ёқимли; ~ кўрунмак ёқимли бўлмақ.
хушнанд **خوشپند** яхши насиҳатли.
хуштавр **خوشطور** яхши равишли.
хуштолеъ **خوشطالع** бахтли, бахтиёр.
хушунат **خوشونت** дағаллик, кўполлик.
хушув **خوشوع** 1) бўйсунин; 2) қуллуқ қилиш, эъвозлаш; ~ айламак 1) бўйсунмоқ; 2) эъвозламоқ.
хушхиром **خوشخرام** чиройли юришли.
хушхон **خوشخوان** хушоҳанг, хушовоз, ~ муганний хушовоз ашулачи.
хуш-хуш **خوشخوش** яхшилаб; розилик билан, хурсандлик билан.
хў **خو** ва хўй **خوي** одат, феъл, қилиқ, характер; ~ йи йўмшақ юмшоқ табиатли, ~ тутмақ одатланмоқ, ~ этмак одат қилмоқ, одатланмоқ.
хўб **خوب** 1) чиройли; 2) яхши; ~ кўрмак ёқмоқ; яхши деб билмоқ; ~ этмак яхшиламоқ.
хўбзабонлиқ **خوبزبانليق** яхши сўзлик.
хўблиқ **خوبليق** яхшилик.
хўд **خود** дубулға.
хўдук **خودوك** хўтик.
хўй **خوي** хў га қ.
хўрд **خورد** 1) овқатланиш; 2) овқат, таом, емш.
хўриш **خورش** емиш, егулик нарса.
хўрок **خوراك** овқат.

хўруш **خورش** 1) шовқин-сурон; 2) жанжал; ~ айламак
 қичқирмоқ.
 хўрушон **خروشان** фарёд чекувчи, қичқирувчи.
 хўтанвор **ختن وار** хўтанга ўхшаган, хўтан каби.
 хўтанзод **ختن زاد** хўтан фарзанди.
 хўша **خوشه** 1) бошоқ; 2) бош; узум ~ си бир бош узум.
 хўша-хўша **خوشه خوشه** бош-бош.
 хўшачин **خوشه چين** бошоқчи, бошоқ терувчи.

Ч

чав **چاو** овоза.
 чавгон **چوگان** (копток уриш учун) учи эгилган ёғоч;
 ~ масаллик чавгонга ўхшаш, эгри.
 чавгончи **چوگانچی** чавгон ясовчи.
 чавуш **چاуوش** 1) ясовул, эшик оғаси; 2) йўлбошчи; қофила
 ~ и карвонбоши.
 чайан ва чайон **چيان** чиён.
 чайқалмақ ва чалқалмақ **چيقالماق** ҳаракатга келмоқ (сув),
 мавжланмоқ.
 чак **چك** олди-сотди шартномаси.
 чаковак **چكاوك** 1) тўрғай; 2) куй номи.
 чакон **چكان** томиб турувчи.
 чалипо **چليپا** крест.
 чалиғ **چالغ** тез, чопқир.
 чалқалмақ **چالقالماق** чайқалмақ га қ.
 чаманвар **چمنور** чамандек.
 чаманпирой **چمنپيراي** раҳнамо, йўл яшнатувчи, кўкарти-
 рувчи.
 чамбар **چمبر** чанбар га қ.
 чанбар **چمبر** ва чамбар **چمبر** ҳалқа.
 чанақ ва чаноқ **چاناق** узанги.
 чанбаршоҳ **چنبرشاخ** шоҳи чанбар.
 чангак **چنگك** илгак.
 чангал **چنگل** панжа (ҳайвонларда).
 чаноқ **چاناق** чанақ га қ.

чапқун ва чоңқун **چاپقون** 1) ҳамла; ҳужум; 2) бўрон.
 чарбдаст **چر بدست** уста, чаққон.
 чарка ва чирка **چر كه** соябон.
 чаркалик **چر كه ليك** соябонли.
 чаркас **چر كس** халқ номи.
 чаркасий **چر كسي** чаркас га мансуб, ~ дулуга чар-
 кас дубулғаси.
 чармин **چر مين** чармдан тикилган, ясалган; ~ танура (ичи бўш)
 чарм ёғоч.
 чаро **چرا** ўтлатиш.
 чарогоҳ **چراگاه** яйлоб.
 чарранда **چر نده** мол, ўт ейдиган ҳайвон.
 чарх **چرخ** фалак; ~ атласи, ~ и ахзар кўк фалак;
 ~ и аъло энг юқори фалак; ~ урмақ айланмоқ.
 чархван **چرخ وش** осмондек.
 чархвор **چرخ وار** осмондек баланд.
 чархгом **چرخ گام** илдам қадам.
 чархмонанд **چرخ مانند** осмон каби.
 чархоео **چرخ آسا** осмондек.
 чархнаймо **چرخ پيما** ва чархнаймой **چرخ پيمای** осмондек
 баланд.
 чархнаймой **چرخ پيمای** чархнаймо га қ.
 чархпарвоз **چرخ پرواز** кўкка учувчи.
 чархсой **چرخ ساي** жуда баланд; ~ қилмақ доврўғини ёй-
 моқ.
 чархфарео **چرخ فرسا** кўкка уланган, жуда юксак; ~ қил-
 мақ баланд қилимоқ.
 чархшўй **چرخ شوي** осмон ювар.
 чарқаб **چرقب** 1) ёқаси ва этак ҳошиялари зарли қаф-
 тон; 2) хазон.
 чатма **چنمه** 1) ёғоч тузог; 2) чайла, қапа.
 часпон **چسپان** ярашиқли, муносиб,
 чатр **چتر** 1) соябон; ~ и анбаролуд 1) қора парда; 2) қора
 чодир.
 чашм **چشم** кўз; ~ и гирйон йиғлаб турадиган кўз; заҳ-
 ри ~ ёмон қараш.

чашмасор چشمسار булоқлари кўп жой, булоқзор.
 чашмбанд چشمبند сеҳргар, жоду.
 чаши جشن тўғриси жашн.
 чақилмақ چاقيلماق чақнамоқ.
 чақин چاقين чақмоқ.
 чағандар چغندر лавлаги.
 чағатай ва чағатой چغتاي улус номи; ~ тили эски ўзбек тили; ~ халқи чағатой халқи.
 чағир ва чоғир چاغير шароб; ~ лойи шароб қуйқаси.
 чағламақ ва чоғламақ چاغلاماق 1) тасаввур қилмоқ, гумон қилмоқ; 2) мулоҳаза қилмоқ, ният қилмоқ.
 чағлиқ ва чоғлиқ چاغليق миқдор, ўлчов; йонар ~ ёпишга етарли; не ~ қанчалик, пил ~ филдек.
 чағона چغانه 1) торли мусиқа асбоби; 2) мусиқада парда ва куй номи, 3) шеърин қасида; 4) тиришқоқ киши.
 чаҳ چه чоҳ га қ.
 чаҳор چهار тўрт.
 чаҳоргоҳ چهارگاه куй номи.
 чаҳорум چهارم тўртинчи; иқлими ~ тўртинчи иқлим.
 чеврулмақ چيورولماк айланмоқ.
 чевурмақ چيورماк ўғирмоқ.
 чекилмақ چيکيلماک 1) ёзилмоқ; 2) қўйилмоқ, терилмоқ.
 чекратмақ چيکراتماک тўғриси чикритмақ.
 чекримак چيکريماک тўғриси чикрамақ.
 чектурмақ چيکتورماک торттирмақ; оҳ ~ оҳ урдирмоқ, қийнамоқ; забона ~ алангалантирмақ.
 ченамақ چيناماک тўғриси чинамақ.
 черик چيريك 1) қўшин; 2) аскар; ~ тортмақ қўшин билан бостириб кирмоқ, ~ тушурмақ қўшинни жойлаштирмақ, ~ чекмақ лашкар тортмоқ.
 черикчи چيريکچي аскар, ҳарбий.
 чеҳракушой چهره کشاي юз очувчи.
 чеҳраолой چهره آلاي юз булғовчи; ашки ~ юз булғовчи кўёёши.
 чеҳрасой چهره ساي юз сурувчи.
 чеҳрафарсой چهره فرساي юзга доғ солувчи.

чигил چيگيل қабила номи.
 чийра چيره 1) голиб, 2) кучли.
 чийрадаст چيره دست забардаст.
 чийралик چيردليک голиблик.
 чийракор چيره کار 1) забардаст; 2) голиб.
 чийраразм چيره رزم ботир қарашли.
 чикрамақ چيکريماک пирпирамоқ.
 чикратмақ چيکراتماک ўйнатмоқ, пирпиратмоқ; кўзларин ~ кўзларини пирпиратмоқ.
 чилла I چله 1) ёз ва қишнинг иссиқ ва совуқ қирқ кун; 2) туғиш, никоҳ кечаси ёки ўлимдан кейинги қирқ кун.
 чилла II چله камоннинг керishi.
 чилланишин چله نشين чиллада ўтирувчи.
 чиллахона چله خانه чилла чиқариладиган уй.
 чин چين 1) тириш, ажин; 2) чимирилиш; ~ ба чин зулф ўрилган соч; ~ узра ~ қош чимирилган қош.
 чинамақ چيناماک ўйлаб кўрмоқ, тасаввур қилмоқ.
 чинга چينگا қўшиқ номи.
 чингдовул چينگداول қўшиннинг орқа қисми (арьбергарт).
 чиний چيني хитойи; ~ аяқ чинни идиш; ~ нажд хитой наслидан, хитойлик, ~ паранд хитойи шпак мато; мато; ~ йасамақ чинничлик қилмоқ.
 чинийваш چينيوش хитойидек.
 чиний сиршт چيني سرشت хитойи хулқли.
 чирк چرك кирли, ифлос.
 чирка چرکه чарка га қ.
 чирчирак چيرچيرک пирпирак.
 чирга چيرغا олти ёшли.
 читуқ چيتوق чиллашир (киши).
 чичаркамақ چيچارکاماک қовурмоқ.
 чиқанмақ چيقانماق қадамоқ.
 чиқмамоқ چيچماماق чиқмоқнинг бўлишсизлик сийғаси.
 чиг چيغ ўтов.
 чигай ва чигой چيغاي камбағал.
 чиған چيغان холавачча.

чигатай چىغاتاى тўғриси чагатай ва чагатай.
 чигой چىغاي чигай га қ.
 чиҳил چهل қирқ.
 чобук چابك чаққон, эпчил.
 чобукандеш چابك اندىشى ва чабукандеша چابك انديشه зийрак.
 чобукандеша چابك انديشه чобукандеш га қ.
 чобукдаст چابك دست чаққон, эпчил; ~ боғбон эпчил боғбон.
 чобуклук چابكلوك чаққонлик, тезлик.
 чобукрақам چابكرقم тез ёзар.
 чобуксувор چابكسوار чавандоз.
 чобукхайол چابك حىال фаросатли.
 чобукхез چابك خىر тез чопар.
 чов چاو тўғриси чав.
 човуш چاوش тўғриси чавуш.
 чодар چادر тўғриси чодир.
 чодарнишин چادر نشين тўғриси чодирнишин.
 чодаршаб چادر شب тўғриси чодиршаб.
 чодир چادر ўтов; ~ и шаб зулмат.
 чодирнишин چادر نشين кўчманчи.
 чодиршаб چادر شب чойшаб.
 чокар چاكر хизматкор.
 чоклик چاكلىك ярали; ~ кўкс ярали кўнгил.
 чок-чок چاك چاك парча-парча, ямоқ-ямоқ; ~ айламак пар-
 чаламоқ; ямамоқ.
 чолиг چالىغ тўғриси чалиг.
 чолок چالاک 1) келинган, хушбичим; 2) чаққон; 3) зийрак,
 фаросатли.
 чопқун چاپقون чапқун га қ.
 чораандиш چاره انديش даво ахтарувчи, чора қидирувчи.
 чорагар چاره گر иложини топувчи.
 чорагарлик چاره گرىك тадбир кўрувчилик, чора қилувчилик.
 чоражў چاره جو чора изловчи, илож қидирувчи.
 чорақўш چاره كوش иложини ахтарувчи, топувчи.

чорапардоз چاره پرداز илож қилувчи; чора топувчи.
 чорарас چاره رس чора топувчи, илож қилувчи.
 чорасоз چاره ساز чора топувчи.
 чорасозлиг چاره سازليغ тадбиркорлик, илож қилувчилик.
 чорахоҳ چاره خواه чора истовчи.
 чорболиш چار بالىш думалоқ ёстиқ; ~ солмақ гул, япроқ
 чиқармоқ, очилмоқ.
 чорбон چار باش тўрт томон; ~ салтанат катта, кенг дав-
 лат.
 чордой چارداى тўрт пахса.
 чорзарб چار ضرب шапмақом куйларидан бирининг номи.
 чормих چار مىخ тўрт қозиқ; ~ қилмақ тўрт михга қоқмоқ;
 қўл-оёғини тўрт томонга тортиб боғламоқ.
 чорпора چار پاره йиртиқ, тўзиган; ~ тўн йиртиқ тўн.
 чортоқ چار تاق 1) айвои; 2) осмон.
 чорчўб چارچوب тўрт ёғочдан ясалган ром.
 чорқаб چار قاب тўғриси чарқаб.
 чотма چاتمه тўғриси чатма.
 чошни چاشنى 1) маза билиш; тотиш; 2) лаззатланиш;
 ~ йи тамом тўла лаззат; ~ етишмак баҳраманд бўлмоқ.
 чошт چاشت 1) нонушта; 2) кун кўтарилган вақт; ~ тао-
 ми нонушта овқати.
 чоштгаҳ چاشتگه чоштгоҳ га қ.
 чоштгоҳ چاشتگاه ва чоштгаҳ چاشتگه қуёш кўта-
 рилган вақт.
 чоғир چاغىر чағир га қ.
 чоғламақ چاغلاماق чағламақ га қ.
 чоғлиқ چاغلىق чағлиқ га қ.
 чоҳ چاه ва чаҳ چه 1) қудуқ. 2) чуқур; ~ боши
 қудуқ усти; занахдон ~, ~ и заған ияк чуқурчаси; ~ га
 салмақ қудуққа ташламоқ.
 чу چو чу нинг қисқаргани.
 чун چون ва чу چو 1) чунки, шу сабабдан; 2) агар;
 3) қачонки.
 чубуқ چوبوق хипчин.
 чубчуқ چوبچوق чумчуқ.

чубулмақ چوبولماق чиримоқ.
 чубулган چوبولغان чириган; ~ тор чириган ип.
 чуйрушмақ چويروشماق тўғриси чупрушмақ.
 чулиган چوليگان вайсаган, алжираган.
 чулимақ چوليماك вайсамоқ, алжирамоқ.
 чум چوم тамоман, бутунлай; ~ қора қоп-қора; ~ тут-
 мақ тамоман тўлдирмоқ.
 чупрушмақ چويروشماق орқадан ҳам узайиб келмоқ; чу
 дарбанднинг оғзига тавушуб, неча кун черик ўттилар чуп-
 рушуб.
 чур چور жуда, қаттиқ.
 чуркамақ چوركاماك тўғриси чўрмамақ.
 чурканмақ چوركانماك тўғриси чўрганмақ.
 чуркук چوركوك тўғриси чўрчук.
 чурпа چورپا тўнғиз боласи.
 चुст چيست тез, чаққон; белни ~ этмақ белни маҳкам бог-
 ламоқ.
 चुстлуқ چيستلوق тезлик.
 चुғз چغز бойқуш, бойўғли.
 चुғул چوغول гийбатчи, иввогар.
 चुҳра چوهره амалдорнинг махсус соқчиси.
 चुўбдаст چوبدست ҳасса.
 चुўбин چوبين ёғочдан ясалган; шахри ~ ёғоч шаҳар.
 चुўкармақ چوکارماك ўтирғизмоқ, чўктирмоқ (туяни).
 चुўкур چوکور катта тикан.
 चुўкурмақ چوکورماك тўғриси чўкармақ.
 चुўкуш چوكوش чўкич.
 चुўмурмақ چومورماق чўктирмоқ, ғарқ қилмоқ.
 चुўнг چونك катта.
 चुўр چور тўғриси чур.
 चुўрмамақ چوركاماك 1) куйдирмоқ; 2) ўрамоқ, бурамоқ.
 चुўрганмақ چوركانماك куймоқ, ёнмоқ.
 चुўрна چورپا чўғриси чурпа.
 चुўрчак چورچاك эртақ.

चुўрчук چورچوك куйган, ёнган.
 चुўх چوخ кўп, жуда.
 चुўха چوخه қитиқ.
 चुўчак چوچاك сафол (идиш).

III

шаабнок شعبانак тўғриси шаъафнок.
 шааф شعف шаъаф га қ.
 шаб شب кеча, тун.
 шаба شبه 1) қора (тош); 2) қоралик, қоронғилик.
 шабандуз شباندوز кечани қошловчи; ~ виқоб қоронғулик.
 шабафруз شبافروز кечани ёритувчи.
 шабаҳ شبه 1) қизил мис; 2) шарпа.
 шабаҳгун شبهگون қора рангли.
 шабаҳранг شبه رنگ қора ранг, сиёҳранг.
 шабгард شبگرد 1) тунда айланувчи; 2) тунги соқчи;
 3) ўғри; 4) тунни бедор ўтказувчи; моҳи ~ 1) тунда
 сайр қилувчи ой; 2) маҳбуба.
 шабгарданг شبگردليق 1) тунни бедор ўтказиш; 2) тунги
 соқчилиқ; ~ қилмақ тунни бедор ўтказмоқ.
 шабгир شبگير 1) тунги саёҳат; 2) булбул; ~ этмақ,
 ~ қилмақ тунда саёҳат қилмоқ; нолайи ~ тунги йиғи
 Сен гофилу, мен ваҳм қилурмен кеча-кундуз, Бу нолайи
 шабгир ила оҳи саҳаримдип.
 шабгун شبگون қора; ~ ҳулла қора кийим.
 шабдиз شبدين 1) қора тусли от; 2) қора тун; 3) Хусрав
 Парвиз отининг номи.
 шабзидадорлиг شبنندهدارليغ тун бўйи ухламаслик, кечани
 бедор ўтказишлиқ; ~ айламақ тунни бедор ўтказмоқ.
 шабистон شبيستان ётоқхона; ~ аҳли хотинлар, ~ илми сеҳр-
 гарлик, жодугарлик.
 шабистонпоройлиг شبيستان آرايلىغ хилватхонани безашлик.
 шабихун شبخون тунги ҳужум; тунги талон-тороғ; ~ ур-
 мақ тунда ҳужум қилмоқ.
 шабиҳ شبیه ўхшан; ~ эрмақ ўхшаш бўлмақ.
 шабнамангиз شبنمانگيز оқизувчи, йиғлатувчи; ~ қилмақ
 йиғлатмоқ.

шабнамзада **شېنم زده** шабнамга бурканган; ~ қилмақ
 йиғлатмоқ.
 шабнамлик **شېنم لىق** хўллик, намлик; ~ этмақ йиғлатмоқ.
 шабоб **شباب** ёшлик; ~ авони ёшлик даври; ~ айёми
 ёшлик кунлари, ~ майи йиғитлик гурури.
 шабобий **شبابى** шабоб га тегишлик, ~ зрмак тез ўтмоқ.
 шабобиз **شباباۋىز** ҳақгўй (қун номи).
 шабона **شېبانه** тунги; ~ навҳа тунги фиғонли йиғи.
 шабоқ **شېباق** шувоқ, ёшпан.
 шабрав **شېبرو** ўғри, қароқчи; ~ лар қароқчилар.
 шабравлуг **شېبرولوغ** ўғирлик; қароқчилик; ~ қилмақ қа-
 роқчилик қилмоқ.
 шабранг **شېبرانگ** 1) қора; 2) қора от.
 шабтоб **شېتاب** нур каналак; кирми ~ нур каналак.
 шабфуруз **شېفافروز** кечани ёритувчи.
 шабхиз **شېبخىز** тунда уйғонувчи; ~ бўлбул тунги булбул.
 шабчароғ **شېچراغ** тун чироғи.
 шабшикор **شېبشكار** тунда ов қилиш.
 шавоҳид **شواھىد** шоҳида нинг кўлиги; азим ~ катта, узун
 мисоллар.
 шавқангиз **شوقانگىز** шавқ уйғотувчи.
 шавқнок **شوقناك** шавқли.
 шадд **شد** куйнинг бошланган қисми; ~ и руҳ мақом
 куйларидан бири.
 шадда **شده** боғлам; ~ боғламақ боғлам қилмоқ.
 шадид **شديد** 1) кучли, шиддатли; 2) оғир; ~ бўлмақ қат-
 тиқ бўлмоқ.
 шажар **شجر** кўшнинг ашжор дарахт.
 шажара **شجره** дарахт.
 шай **شى** шайъ га қ.
 шайб **شېب** қариллик.
 шайбол **شېبال** юқори даражали саркарда.
 шайд **شىد** шайранг, ҳийла, макр.
 шайн **شىن** айб; нуқсон, камчилик; ~ зоҳир қилмақ камчи-
 ликни кўрсатмоқ; шўру ~ айламақ тўс-тўполон кўтармоқ.

шайнлиг **شېنلىغ** шўру ~ тўс-тўполонли, шовқин-суронли.
 шайотин **شېياطين** шайтон нинг кўлиги.
 шайтанат **شېطنت** шайтоплик; йўлдан оздиришлик.
 шайтон **شېطان** кўлиги шайотин иблис.
 шайтонван **شېطانوش** шайтондек.
 шайх **شېخ** кўшнинг машойих ва шуйух қария, чол.
 шайхмонанд **شېخمانند** шайхга ўхшаш, шайхдек.
 шайхухат **شېخوخت** қариллик, кексалык.
 шайъ **شىء** ва шай **شى** кўшнинг ашйё буюм.
 шайъанлиллоҳ **شېئاللاھ** ~ демак таггри учун бирер нар-
 са сўрамоқ.
 шакиб **شكىب** сабр.
 шакарафшон **شكارافشان** шакар сочувчи; каломн ~ ширин сўз.
 шакарбор **شكاربار** 1) шакар ёғдирувчи; 2) ширин.
 шакаргуфторлиг **شكارگفتارلىغ** ширин сўзлик.
 шакарин **شكارىن** ширин.
 шакаристон **شكارستان** 1) шакарзор; 2) маҳбуба лаби.
 шакароб **شكاراب** 1) ширин сув; 2) жанжал.
 шакаролуд **شكارآلود** ва шакаролуда **شكارآلوده** шакар ара-
 лаштирилган; ширин.
 шакаролуда **شكارآلوده** шакаролуд га қ.
 шакарносух **شكارپاسىخ** ширин жавоб.
 шакарриз **شكاررىز** ширин; ~ айламақ, ~ қилмақ ширин қил-
 моқ.
 шакарризлик **شكاررىزلىك** ширин қилишлик.
 шакарханд **شكارخند** ва шакарханда **شكارخنده** ширин та-
 бассум; ~ қилмақ ширин кулмоқ; ширин табассум қил-
 моқ.
 шакарханда **شكارخنده** шакарханд га қ.
 шакархоб **شكارخواب** саҳар уйқуси; ширин уйқу.
 шакархой **شكارخاى** ширин; лаъли ~ ёр лаби.
 шакаршиқан **شكارشكان** шакар синдирувчи; ширин; ~ бўлмақ
 ширин бўлмоқ.
 шакиблиг **شكىبلىغ** сабрлилик, чидамлилик.
 шакибо **شكىبا** сабрли, чидамли.

шакл **شكل** кўплиги ашқол, расм, кўриниш.
 шаксизни **شكسىز** шаксиз, албатта; ҳеч ~ шубҳасиз.
 шал **شل** шол касали.
 шалойин **شالين** ўз фикрида қаттиқ турувчи.
 шамила **شميله** кўнлиги шамойил 1) сифат; фазилят; 2) кў-риниш, шакл.
 шамим **شميم** кўплиги шамойим ҳид, хушбўй ис.
 шамйона **شميانه** чодирнинг бир тури.
 шамм **شم** ҳид билан.
 шамма **شمة** бир оз, озгина.
 шамойил **شمايل** шамила нинг кўнлиги.
 шамойим **شمايم** шамим нинг кўнлиги; мискийату-ш- ~ мушк ҳидди.
 шамома **شمامه** 1) хушбўй модда; 2) хушбўйлик.
 шамотат **شماتت** ичи қоралик, бировнинг бахтсизлигидан се-вишиш.
 шамс **شمس** қуёш; ~ у-з-зуҳо кўтарилган қуёш; ~ у-л милла вад-дин дин ва миллат қуёши (қадимда олимларга берилган лақаб).
 шамса **شمسه** иморат тоқига инланган қуёш шаклли нақш; зарварақ (қўлөзма китобларда).
 шамт **شمط** қора нақш.
 шамус **شموس** ёввойи, асов.
 шамъ **شمع** шам, чироқ; ~ и заррин лаган тўлин ой; ~ и тироз маҳбуба; ~ и ховарий офтоб; ~ и шабистон ой.
 шамъваш **شمعوش** шамдек.
 шамъвор **شمعوار** шаммисол.
 шанг **شنگ** 1) шўх, ўйноқ; 2) гўзал; ~ айламак ўйнамоқ.
 шангарф **شنگرف** тўқ қизил сибҳ.
 шангарфгун **شنگرگون** шангарф ранг, қизгил.
 шаниъ **شنيع** ва шаниъа **شنيعة** ифлос, расво.
 шаниъа **شنيعة** шаниъ га қ.
 шаноъат **شناعت** шаъъат га қ.
 шаъъат **شئعت** ва шаноъат **شناعت** расволик, ифлос-лик; ~ айламак ифлослик қилмоқ; шум анфосининг ша-ноъатидин, Баҳр чайқалди мавж офатидин.

шаомат **شعامت** тўғриси шаноъат.
 шаппар **شپر** ва шаппара **شپره** ва шаппарак **شپرك** кўршапалак.
 шаппара **شپره** шаппар га қ.
 шаппарак **شپرك** шаппар га қ.
 шара **شره** шараҳ га қ.
 шарар **شور** учқун, аланга; ~ чекмак алангаланмоқ, ~ қил-мақ аланга олдирмоқ.
 шарарангиз **شورانگيز** ўт солувчи; ~ бўлмақ ўтли бўлмоқ.
 шарарлиқ **شورليق** алангали; ~ и дуд алангали тутун.
 шарарриз **شورريز** учқун сочувчи.
 шарарсиз **شورسيز** 1) алангасиз, ёлқинсиз; 2) таъсирлан-маган, беҳабар.
 шараҳ ва шара **شره** очкўзлик, баднафслик.
 шарбатий **شربتئ** 1) эркақлар кийимлиги учун ишлати-ладиган нозик мато: шарбатий дасторин бошига бурунчақ қилгайлар; 2) шакар ранг.
 шарза **شوزه** ғазабли, жаҳлдор.
 шарнат **شريت** ислом ҳукмлари.
 шарик **شريك** ўртоқ; ~ айламак, ~ қилмақ шерик қилмоқ.
 шариф **شريف** кўнлиги ашроф азиз, шарофатли, зоти тоза; ~ у-л-кавнайи икки дунёнинг азизи.
 шарифайн **شريفين** ҳарамайн га қ.
 шароболуд **شرابآلود** май юққан, май теккан.
 шароболудлиқ **شرابآلودليق** май юққанлик.
 шарор **شرار** учқун, аланга; ~ и ҳалок ҳалокатли аланга; ~ учурмақ сачратмоқ.
 шарора **شراره** аланга, учқун; ~ тушмак аланга тушмоқ.
 шарорангиз **شرارانگيز** алангали.
 шарорат **شرارات** ёмонлик, ёвузлик.
 шарр **شر** ёмон; ~ у-н-нос одамларнинг ёмони; ~ бўлмақ ёмон бўлмоқ.
 шарфа **شرفه** шарпа, кўланка; ~ е бир шарпа.
 шаръ **شرع** шарият қондалари; ~ жоддаси, ~ тариқи ша-рият йўли; ~ қавойиди шарият қондалари; ~ важҳи била шарият қондаси билан; ~ риоятни қилмақ шарият йўли-дан юрмоқ, шариятга мувофиқ иш тутмоқ.

шаръий شرعى шарият га мансуб.
 шаръийа شرعية шаръийнинг муаннаси; ~ умур шартвий ишлар.
 шарҳ شرح кўплиги шуруҳ изоҳ; ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмак изоҳламақ.
 шарҳа شرحه 1) жароҳат, яра; 2) бўлак, пора; ~ кўнгиллари юрак поралари, изтироблари.
 шаст I شست 1) тўр, қармоқ; 2) чангак; 3) шиштар; солмақ қармоқ солмоқ.
 шаст II شست олтмиш; ~ дар ~ олтмишга олтмиш.
 шат شط 1) қирғоқ; 2) дарё номи.
 шатал شتل чўтал.
 шаталхор شتلخوار чўтал олувчи, чўталчи.
 шаторат شطارت 1) зийраклик 2) чақдонлик.
 шатранж شطرنج шахмат; ~ и ҳозирона, ~ и сағир кичик шахмат (шахматнинг ўйинчилар томонидан юзмаюз ўтириб ўйналиши); ~ ғойибона, ~ и кабир катта шахмат (шахматнинг ўйинчилар томонидан ғойибона, яъни масофада туриб ўйналиши).
 шафақгун شفقگون шафақ ранг.
 шафақосо شفقآسا шафаққа ўхшаш.
 шафақфом شفقفام қизил рангли; ~ бўлмақ қизармоқ.
 шафиъ شفيع ҳимоячи; ~ у-л-музинбин гуноҳгорлар ҳимоячиси, Муҳаммад пайғамбар.
 шафиқ شفيق шафқатли, марҳаматли.
 шафоат شفاعت ҳимоя қилиш; ~ айламак, ~ қилмак ҳимоя қилмоқ; ~ и анбийо пайғамбарларнинг охиратда ўз умматларини ҳимоя қилиши.
 шафоатгар شفاعتگر ҳимоя қилувчи.
 шафоатгарлик شفاعتگرليك ҳимоя қилишлик.
 шафоатпазир شفاعت پذير ҳимоя талаб.
 шафока-л-лоҳ شفاكالله таңгри сенга шифо берсин; ~ демак таңгридан шифо сўрамоқ.
 шаш شش олти.
 шашдар ششدر нард ўйинида ўйинчилардан бирининг олти хонаси иккинчисининг тонлари билан бади қилиниши.
 шашпар ششپير олти қиррали турзи.

шашиюйа ششپايه олти асосли; минбари ~ олти асосли минбар.
 шаъаф ва шааф شغف 1) ҳаяжон, қаттиқ қувонч; 2) кучли ошиқлик.
 шаъафнок شغفناك ҳаяжонли, қувончли.
 шаъбада شعبه ҳийлагарлик, алдамчилик, қўзбўямачилик.
 шаъбон شعبان қамарий йил ҳисобида 8-ой номи.
 шаън ва шон شائن кўплиги шуъун; 1) шараф, 2) тегишлилик, хусус; ~ ида хусусида.
 шаъшаъа شعشعاه нур сочин, шуълаланиш, порлоқлик.
 шақий شقى кўплиги ашқийо 1) бахтсиз; 2) ўзбошимча, ярамас.
 шақоват شقاوت 1) бахтсизлик; 2) бало.
 шақол شقال ва شقال чия бўри, шақол.
 шағел شغال шақол га қ.
 шаққ شق 1) ёриқ, тирқич; 2) ёриш; ~ айламак, ~ қилмак ёрмоқ.
 шағаб شغب ғавғо, шовқин-сурон; ~ айламак ғавғо кўтармоқ.
 шағабнок شغبناك ғавғоли, ҳаяжонли; ~ айламак ҳаяжонланмоқ, ғавғо солмоқ.
 шаҳбоз شهباز лочин.
 шаҳд شهد бол, асал; ~ и лаб лаб боли; ~ и ноб этмак тоза асалга айлантирмоқ, ширали қилмоқ.
 шаҳдлик شهدليق асалли, ширали.
 шаҳдолуд شهدآلود бол аралашган, ширали; ~ қилмак ширали қилмоқ.
 шаҳдриз شهدريز асал тўқувчи; ~ бўлмақ асал тўғмоқ.
 шаҳкор شهكار улуг, катта иш.
 шаҳна شحنة ва шаҳнат شحنت соқчи, соқчилар бошлиғи; ~ ту-и-Нажаф Нажаф шаҳрининг соқчилар бошлиғи.
 шаҳнат شحنت шаҳна га қ.
 шаҳнишон شهنشان шоҳ белгили; ~ бўлмақ белгили бўлмақ, шоҳликка муносиб бўлмақ.
 шаҳноз شهناز куй номи; ~ айламак шаҳноз куйини чалмоқ, куйламоқ.
 шаҳода شهاده ва шаҳодат شهادت шоҳидлик, гувоҳлик; ~ калимаси ашҳаду ан ло илоҳа илло-л-лоҳ ва ашҳаду

анна Мухаммадан расулу-л-лох оллохдан бошқа худо йўқ ва Мухаммад унинг элчиси эканига гувоҳлик бераман сўзлари.

- шаҳодат **شهادت** шаҳода га қ.
- шаҳпар **شهر** қанот.
- шаҳрийор **شهریار** ҳоким, подшоҳ.
- шаҳристон **شهرستان** шаҳарнинг ичи.
- шаҳсувор **شهبوار** 1) моҳир чавандоз; 2) маҳбуба.
- шева **شيوه** 1) равиш, йўсин; 2) қилиқ, ишва; ~ бўлмақ одатга кирмоқ.
- шеван **شيون** нола қилиш, бўкириб йиғлаш, ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмақ зор йиғламоқ; ~ кўргузмак зор йиғламоқ.
- шед **شيد** хуршид нинг қисқаргани; шид га қ.
- шерамард **شيرمرد** ботир, наҳлавон.
- шерафкан **شيراфكن** шерни йиқитувчи.
- шержаш **شيروش** шердек.
- шергир **شيرگير** шер овловчи.
- шердил **شيردل** шерюрак, довюрак.
- шерзабун **شيرزبون** шерни енгувчи.
- шерзан **شيرزن** наҳлавон, ботир.
- шерлик **شيرليك** ботирлик, наҳлавонлик.
- шероза **شيرازه** 1) китоб varaқларини муқовалашда уни яхлит тутувчи шпак тасма; 2) муқова, муқова нақшлари.
- шерпайкар **شيرپيکار** шер кўринишли, ҳайбатли; ~ алам шер тасвири байроқ.
- шершикор **شيرشکار** 1) шер ов қилувчи; 2) ботир, жасур.
- шефта **شيفته** лол қолган, мафтун бўлган; ~ бўлмақ мафтун бўлмақ, лол қолмоқ; ~ қилмақ лол қолдирмоқ.
- шефталиг **شيفته ليغ** лол қолишлик, мафтун бўлишлик; ~ айламак лол қилмоқ.
- шефтаҳол **شيفته حال** лол, мафтун, паршон.
- Шиблий **شبلې** машҳур сўфий абу Бакр Далаф (945—861) нинг лақаби.
- шибҳ **شبه** кўпчилиги анбоҳ 1) ўхшашлик; 2) ўхшаш.
- шигарф **شگرف** 1) кучли, улуғ; 2) муносиб, келишган; ~ аҳвол ажойиб ҳоллар.
- шигифт **شگفت** ҳайрон қолиш, ҳайратланиш; ~ тушмақ таажжубли кўринмоқ.

- шигоф **شگاف** тўғриси шикоф.
- шид ва шед **شيد** хуршиднинг қисқаргани.
- шийор **شيار** шудгор; ~ айламак, ~ қилмақ 1) шудгор қилмоқ; 2) тиркамоқ.
- шикам **شکم** қорин; гавҳар ~ гавҳарни қадаш ўрни (мас., узукка).
- шикан **شکن** 1) синиқлик, буралиш; 2) жингалак.
- шиканжа **شکنجه** азоб, ранж, озор; ~ кўрмак азоб чекмоқ.
- шиканлик **شکنليک** эгри, буралган.
- шикаст **شکست** синиқ; ~ бермак синдирмоқ, енгмоқ; ~ етмак синмоқ; ~ топмак, ~ ўлмақ бузилмоқ, синмоқ.
- шикаста баста **بسته شکسته** тез, шошилич, бузиб тузатилаган; ~ алфоз шошилич (ёзилган) сўзлар, ўчириб, тузатиб (ёзилган) сўзлар.
- шикастабол **شکسته بال** омадсиз.
- шикастамақол **شکسته مقال** нутқи бузуқ, дудуқланувчи.
- шикастанафелик **شکسته نفسليک** камтар, камсуқум.
- шикастапо **شکته پا** 1) оёғи синиқ, чўлоқ; 2) кучсиз, заиф.
- шиква **شکوه** шикоят.
- шикеб **شکيب** тўғриси шакиб.
- шикибо **شکيبا** тўғриси шакибо.
- шикиболиг **شکيبالغ** тўғриси шакиболиг.
- шикил **شکل** тўғриси шукул.
- шикойатпайвандлиг **شکایت پيوندليغ** порозилик.
- шикол **شکال** кўпчилиги шукул; от ёки туянинг оёғини боғлаш учун ишлатиладиган арқон; ~ солмақ банд солмоқ.
- шикор **شکار** 1) ов, овлаш; 2) овланган нарса.
- шикорий **شکاری** овчи, ов қилувчи.
- шикоф **شکاف** ёриқ, дарз; ~ айламак ёрмоқ, тешмоқ.
- шилон **شيلان** шоҳона зиёфат.
- шилончи **شيلانچي** ошпаз, подшоҳ дастурхончиси.
- шима **شيمه** хулқ, феъл, атвор.
- шималмақ **شيمالماق** шимармоқ; қўл ~ енг шимармоқ.
- шимолмақ **شيمالماق** тўғриси шималмақ.
- шингарф **شنگرف** қизил бўёқ; қизил ранг.

шингарфгун شينگر فگون шингарф ранг, қизил рангли.
 шингарфий شينگر في қизғиш.
 шино شينا (сувда) сузиш; ~ фани сузиш хунари,
 шиновар شناور сузувчи, матрос; ~ айламак (сувда)
 сузмоқ.
 шинолиг شينالغ сузишлик.
 шиносо شناسا таниш, билиш.
 шиносолиг شناسالغ танишлик, билишлик.
 шинохт شناخت танишлик, билишлик, тушунишлик.
 шиноҳ شناه сузиш, сувда сузиш.
 шиоб شعاب шиъоб га қ.
 шиоъ شعاع тўғриси шуъоъ.
 шир شير сут.
 шира شيره шарбат; етилмаган лой; ~ йи жоний ҳаёт
 суви, оби ҳаёт; музаҳхаб ~ тилла ранг май.
 ширалга شرالغه ов тўшти.
 ширам شيرم шергоҳ.
 ширдог شيرداغ 1) уст кийим; 2) намад.
 ширинком شيرنكام ҳузурли.
 ширинкор شيرين كار ширин қилиқ, қизиқчи.
 ширинкорлиг شيرين كارليغ қизиқчилик.
 ширинмақол شيرين مقال ширинсўз, ширин гаширувчи.
 ширинсухан شيرين سخن ширинсўз.
 ширинтекаллум شيرين تكللم ширинсўз, ширин сўзловчи.
 ширк شرك 1) кўп худодилик, 2) динсизлик; ~ аҳли
 динсизлар.
 ширкат شركت шериклик, умумийлик.
 ширкатандиш شركت انديش тенг; ~ бўлмақ, тенглашмоқ.
 шиरो شراء сотиб олиш, харид қилиш; байъу ~ савдо-сотик.
 широк شراک оёқ кийим иши, боғичи.
 широлга شيرالغه тўғриси ширалга.
 ширир شيرير кўнлиги ашроф ёмон хулқли, бузук (киши).
 ширхор شير خوار ва ширхора شير خواره сут эмизикли ча-
 қалоқ.

ширхора شير خواره ширхор га қ.
 ширга شيرغه синиқ; сўлғиш.
 шито شتا қиш; ~ фасли қиш фасли.
 шитоб شتاب ошиққиш; шошилиш, тезлатиш; ~ айламак,
 ~ қилмақ ошиқмоқ, бирор ишни тез бажармоқ.
 шитобанда شتابنده шошиб юрувчи, шошилувчи.
 шитобандалик شتابنده ليق шошиб югуришлик, суръат кўр-
 сатишлик.
 шитоблиг شتابليغ тез, шошилишч.
 шитобон شتابان 1) шошувчи, ошиқувчи; 2) шошиб, ошиқиб.
 шитоий شتايبى қишқи; қасри ~ қишқи қаср.
 шин شين 1) сиҳ; 2) миҳ; 3) танга.
 шиъб شعب кўнлиги шиъоб 1) дара; 2) сув ости тоши.
 шиъоб شعب шиъб нинг кўнлиги.
 шиққ شق 1) бўлак; 2) жумбоқ; назм ичра неча ~ эрур
 шеърда жумбоқлар кўп.
 шиҳоб شهاب 1) юлдуз, учар юлдуз; 2) ўт; ~ йи қалам
 ўтли қалам.
 шиҳобвор شهابوار ўтли.
 шиҳобкирдор شهابكردار юлдуз равишли.
 шиҳабосо شهاب آسا учар юлдуздек; ~ угурмак тез югур-
 моқ.
 шобб شاب ўспирин.
 шобон شوبان офарин, балли.
 шодком شادكام шод, хурсанд.
 шодоб شاداب сувга қонган, сувли; ~ бўлмақ сувга қон-
 моқ; ~ қилмақ сувга қондирмоқ.
 шодурвон شادروان соябон.
 шонба شونبا га қ.
 шойад شايد зора, эҳтимол.
 шойиба شويبا ва шонба شونبا 1) шубҳа, иккиланиш
 шарманда қиладиган, юзни ерга қаратадиган, 2) булган-
 ган, ифлосланган; ~ йи қизб ёлғончилик, ёлғончиликка
 булғанишлик, ~ йи фасод ёмонлик, бузукчилик, ифлослик.
 шоир شاعر шеър ёзувчи.
 шонет شونيت шойиета га қ.; ~ бўлмақ муносиб бўлмақ.

шопета شائسته шойнета га қ.
 шойнета شايسته ва шонет شائست ва шонета شائسته
 лойиқ, муносиб, мувофиқ.
 шойиъ شايع ва шойиъа شايعة ёйилган, тарқалган, маш-
 хур бўлган; ~ бўлмақ тарқалмоқ, машхур бўлмоқ.
 шойиъа شايعة шойиъ га қ.
 шокир شاکر шукр қилувчи; ~ бўлмақ, ~ ўлмақ шукр қил-
 моқ.
 шомгун شامگون қора, қора ранг; ~ зулф қора соч.
 шомил شامل 1) ташкил қилган, ичига кирган; 2) етарли;
 ~ тутулмақ етарли бўлмоқ.
 шомлиг شامليغ кечки (мас., таом).
 шомма شامه ҳид билиш; ҳисси ~ ҳид билиш сўзгиси.
 шомранг شامرنگ қора.
 шон شان шаън га қ.
 шона شانه тароқ.
 шонадон شانه دان тароқдон.
 шорак ва шорик شارك майна.
 шориб شارب ичувчи.
 шорик شارك шорак га қ.
 шориъ شارع 1) катта кўча, тўғри йўл; ~ и ом умумий
 кўча, катта йўл; ~ айламак йўл очмоқ; 2) қонун чиқа-
 ручи.
 шориҳ شارح шарҳловчи, изоҳловчи.
 шоти شاتي нарвон.
 шотир شاطر (хабар ташувчи) чопар, тез чопувчи.
 шофий شافي шиъоли, шифобахш; ~ жавоб қатъий жавоб.
 шох شاخ ва шоха شاخе бутоқ.
 шоха شاخе шох га қ.
 шохсор شاخسار 1) сершоҳ; 2) боғ; ~ и худд жаннат боғи.
 шоққ شاقқийин, машаққатли.
 шоғил شاغل шугуллауви.
 шоҳбоз شاهباز лочин.
 шоҳвар شاهور шоҳвор га қ.

шоҳвор شاهوار ва шоҳвар شاهور 1) шоҳона, шоҳларга
 ярашадиган; 2) қимматбаҳо, улугвор, ўлкан; ~ айламак
 юқори баҳоламоқ.
 шоҳида شاهده кўплиги шавоҳид 1) далил; 2) исбот учун
 келтирилган мисол, қитата.
 шоҳидбоз شاهدباز хотинбоз.
 шоҳидванш شاهدوش гўзал.
 шоҳидпарает شاهدپرست маҳбубанараст.
 шоҳижон شاهجان Марв шаҳрининг номига қўшиб айтила-
 диган сўз.
 шоҳин شاهين қарчиғай.
 шоҳроҳ شاهراه катта йўл.
 шоҳсевор شاهسوار чавапдоз.
 шуаро شعرا шоир нинг кўплиги.
 шубон شوبان чўпон; ~ и чораандеш чора изловчи чўпон.
 шубонлиг شوبانليغ чўпонлик.
 шугун شگون яхшилик бўлишига белги; ~ тутмақ яхшилик-
 ка йўймоқ.
 шудрун شودرون шабнам.
 шуйух شيوخ шайх нинг кўплиги.
 шуйиъ شيوخ тарқалиш, ёйилиш.
 шук شوك тикан.
 шукул شڪول шикол нинг кўплиги; ~ этмак, ~ қилмақ
 боғламоқ, бақд солмоқ.
 шукр ли-л-лоҳ شكر لله худога шукр.
 шукуфа شكوفه гул.
 шукуфт شكفت очилган, яшнаган; ~ топмақ очилмоқ,
 яшнамоқ.
 шукуфтадил شكفته دل очиқ кўнгил.
 шукуҳ شڪوه 1) улуглик, юксаклик; 2) фахр; ~ етмак
 фахрланмоқ гурурланмоқ.
 шулагай شولاگاي сўлак.
 шум شوم 1) ёмон, бузуқ, расво; 2) ёлгончилик, майнабозлик;
 ~ нафе баднафе.
 шумбахт شومبخت бадбахт.
 шумлуқ شوملوق майнабозчилик, алдамчилик.

шумор شمار ва шумора شماره сапоқ, ҳисоб; ~ қил-
мақ санамоқ.
шумора شماره шумор га қ.
шумул شمول бирор нарсани ўз ичига, таркибига олиш;
кўнгулга ~ айламақ кўнгилга олмоқ.
шунид شنييد ~ бўлмақ эшитмоқ.
шунқор شونقار лочин.
шуо شعاع шуъоъ га қ.
шурб شرب ичиш; ~ қилмақ ичмоқ.
шурта شرطه отряд; ~ ели ўнг шамол (кема учун).
шуруъ شروع бошланиш; ~ айламақ, ~ этмақ, ~ қил-
мақ бошламоқ, киришмоқ.
шуруҳ шарҳ шарҳнинг қўлиги.
шурҳا شرحе тўғриси шарҳа.
шустмон شستمان суваш, қонлаш; ~ қилмақ сувамоқ, қон-
ламоқ.
шустушў شستوشو ювиниш; ~ бермақ ювинмоқ.
шутурмурғ شترمرغ туяқуш.
шуша شوشه қотишма, (муз) сумалак.
шуъбада شعبده ҳийла, найранг.
шуъбадабоз شعبده باز найрангбоз.
шуъбадабозлиқ شعبده بازليق найрангбозлик, кўзбўямачлик.
шуъбадагар شعبده گر найрангбоз.
шуъбадасоз شعبده ساز найрангбоз.
шуъбадафан شعبده فن санъаткор, ўйинчи.
шуълаангиз شعله انگيز шуъла солувчи.
шуълаафкан شعله افکن ёритувчи.
шуълазан شعله زن шуъла урувчи.
шуълакаш شعله كاش ҳароратлантирувчи.
шуълалик شعله ليك алангали.
шуъланок شعله ناك шуълаланувчи.
шуълаосо شعله آسا ярқироқ, ялтираган.
шуълапайваст شعله پيوست шуълали.
шуълапарвар شعله پرور алангали.

шуълафизо شعله فزا шуълаланувчи; шуъла сочувчи.
шуълахиз شعله خيز алашга қўзғатувчи.
шуъоъ ва шуо شعاع кўплиги ашиъа нуру.
шуъур شعور сезги, ҳис, идрок; ~ бўлмақ сезмоқ, ҳис
қилимоқ.
шуъун شؤون шаъннинг қўлиги.
шуққа شقه 1) байроқ учига боғланадиган бир парча ма-
то; 2) парда.
шугл شغل кўлиги ашғол иш, юмуш.
шухравард شهره ورد гулдаста.
шухуд شهود 1) гувоҳ; 2) кўриб туриш.
шўлакай شولكاي тўғриси шулагай.
шўр شور ғавго, тўполон; ~ солмақ тўполон қилмоқ.
шўрангез شور انگيز ғавго солувчи, тўполон кўтарувчи.
шўранушт شوره پشت шўралаган, ғадир-будур.
шўрафкан شور افکن ғавго кўтарувчи.
шўрбахт شور بخت бахтсиз, бахти қаро.
шўрида شوریده ҳаяжонли, ғулғулали, изтиробли; ~ аҳвол
паришон ҳол.
шўридасарлиқ شوریده سرليق паришонҳоллик, оворалик.
шўридаҳол شوریده حال паришон ҳол, бечора.
шўрини شورش 1) изтироб, ҳаяжон, 2) кўзғолол, исён.
шўроба شورابه кўз ёши; ~ тўкмақ қон йиғламоқ.
шўхгин شوخگين ўйноқи, шўх.
шўхзеҳилик شوخذهنليک ўткир зеҳли, қобилиятли.
шўх шанг شوخ شنگ ўйноқи.

Ә

әв ايوي уй, хона.
әвмак ايوماك қарли олмоқ, кутиб олмоқ.
әваз ва иваз عوض бадал; ~ бермақ бадал бермоқ; ~ бўлмақ
ўршини босмоқ; ~ еткурмақ фойда кўрмоқ.
әврулмак ايورولماк айланмоқ, ўгирилмоқ.
әвурмак ايوروماك ўгирмоқ, айлантирмоқ.

эґак **ايگاك** эгов.
эгармак **ايگارماك** айланмоқ.
эгирмак **ايگيرماك** айлантирмоқ, қайирмоқ, ийгирмоқ.
эзид **ايزد** худо.
эйаламак **اييالاماك** тўғриси ийаламак.
эл I **ايل** ра элик **ايليک** панжа.
эл II **ايل** халқ.
элик **ايليک** эл га қ.
элпоротмақ **ايلپاراتماق** тўғриси илбаратмақ.
эм **ايم** олдин, аввал, бирдан.
эмґак **ايمگاك** меҳнат, машаққат, қийинчилик; ~ **тортмақ** қийинчилик тортмоқ, азоб чекмоқ; ~ **чекмак** машаққат кўрмоқ.
эмґакламак **ايمگاكلاماك** қийналмоқ.
эмґаклик **ايمگاكلىك** машаққатли, қийин.
эмғанмак **ايمگانماك** қийналмоқ, машаққат чекмоқ.
эмғатмак **ايمگاتماك** қийнамоқ, азобламоқ, машаққатга солмоқ.
эмни **ايمين** сақланган, омон, ~ **бўлмақ** хотиржам бўлмоқ;
~ **қилмақ** омон қолдирмоқ.
эмништук **ايميشتوك** тўғриси эмиштур.
эмништур **ايميشتور** экандир.
энг **اينگ** юз.
энґак **انگاك** ияк.
энчи **اينچى** тўқувчи.
эпкин **ايبكين** қора тусли ипак мато.
эран **ايرن** эр, мард.
эранлик **ايرنلىك** мардлик, ботирлик.
эрдәм **ايردم** от тарбия қилиш хунари, сипоҳлик.
эрик **ايريك** 1) йўғон; 2) қаттиқ; 3) қўпол.
эрикмак **ايريگماك** хафа бўлмоқ, эзилмоқ.
эркин **ايركين** экан.
эркина **ايركىنه** ва эркинак **ايركىنگ** зина, зинапоя.
эркинак **ايركىنگ** эркина га қ.
эри **ايرن** лаб.

эртаки **ايرتاكى** қадимги, эски.
эсиркамак **ايسيرگاماك** кайф бўлмоқ, маст бўлмоқ.
эскармак **ايسكرماك** эсламоқ, ёдга олмоқ.
эскилмак **ايسكىلماك** ва эскирмак **ايسكىрмаك** эскирмоқ, тўзмоқ.
эскирмак **ايسكىрмаك** эскилмак га қ.
эт **ايت** гўшт.
этук **ايتوك** этик.
эьдом **ايدام** йўқ, қилиш, йўқотиш.
эьжоз **ايجاز** мўъжиза кўрсатиш.
эьлол **اعلال** араб тилида вов ёки йо ҳарфининг алифга айланиши.
эьлом **اعلام** эьлон қилиш, билдириш, маълум қилиш; ~ **айламак** эьлон қилмоқ, билдирмоқ; ~ **бермак** огоҳлантирмоқ, хабар бермоқ.
эьломғар **اعلامگر** хабар берувчи, чорловчи, жарчи.
эьроб **اعراب** араб сўзларида келишик қўшимчалари.
эьроз **اعراض** четлашиш; ~ **айламак**, ~ **қилмақ** четлашмоқ.
эьтидол **اعتدال** мўътадиллик.
эьтизор **اعتذار** узр сўраш.
эьтимод **اعتماد** ишонч; ~ **бўлмақ** ишонч ҳосил қилмоқ;
~ **қилмақ** ишонмоқ.
эьдод **احداد** қўрқитиш, ваҳимага солиш.
эьйо **احيا** иҳйо га қ.
эьмол ва иҳмол **احمال** бепарволик, сусткашлик; ~ **айламак** бепарволик қилмоқ.
эьром **احرام** ҳаж ерига кириб келиш ва ҳаж кийимини кийиш; ~ **боғламақ** бел боғламоқ.
эьсео **احساس** ҳис қилиш, сезиш; ~ **қилмақ** сезмоқ.
эьтибоо **احتباس** қамалиш.
эьтидо ва иҳтидо **اهتدا** тўғри йўлдан бориш, ҳақ йўлни топиш.
эьтизоз ва иҳтизоз **اهتراز** тебраниш, силкиниш, ҳилпираш.
эьтироз **احتراض** сақланиш, четга олиш, ҳазар қилиш; ~ **эмак** сақламоқ.
эьтисоо **احتساب** 1) текшириш, кузатиш; 2) санақ, ҳисоб.

ӘХТИШОМ احتشام ҳашамат ва савлат эгаси бўлишлик;
сипехр ~ юксад ҳашаматли, энг улуғ.

Ю Й га қ.

Я Й га қ.

Ў

Ўв اوو ув тортиш.

Ўгмак اوگماك 1) йигмоқ, тўпламоқ; 2) мақтамоқ.

Ўгулмак اوگولماك 1) мақталмоқ; 2) йигилмоқ.

Ўгун اوگون тўгриси ўгун.

Ўгунмак اوگونماك мақтанмоқ.

Ўгуш اوگوش кўп.

Ўжа اوچا халқ номи.

Ўжжа اوچا бир вилоятнинг номи.

Ўзагу اوزاغو ~ кун ўтган кун.

Ўймак اويماك ўймоқ, ўйиб олмоқ.

Ўйла اويله шундай, ўшандай; жуда ҳам.

Ўйнашлиқ اويناشلىق фоҳишалик; ~ қилмақ фоҳишалаяк қилмоқ.

Ўкеумаك اوكسوماك камаймоқ, озаймоқ.

Ўкеук اوكسوك кам, оз.

Ўкеуклик اوكسوكليك камчилик.

Ўкеулмак اوكسولماك озаймоқ.

Ўкеутмак اوكسوتماك камайтмоқ, озайтмоқ.

Ўкта اوكتا беҳуда.

Ўкулмак اوكولماك тўгриси ўгулмак.

Ўкун اوگون бошқа.

Ўкунмак اوگونماك тўгриси ўгунмак.

Ўкуш اوگوش ўгриси ўгуш.

Ўл اول хўл.

Ўлақмақ اولاقماق боғланмоқ.

Ўлжор اولجار ҳарбий юриш учун қўшинга берилган

фармон ёки хабар.

Ўлутмак اولوتماك хўлламоқ, намламоқ.

Ўнгай اونغاي енгил, арзон.

Ўпранмак اوپرانماك тўзмоқ, тўзиб кетмоқ, эскирмоқ.

Ўпчин اوپچين совут, зирих.

Ўпчинлик اوپچينلىق совутли, зирихли.

Ўр اور юқорилик, баландлик.

Ўрди اوردى қароргоҳ.

Ўрмак اورماك 1) туя жунидан тўқилган бир навъ мато;

2) турмак.

Ўронши اورانىش саросима.

Ўрт اورت олов, алағга; ~ солмақ ўт қўймоқ, ёндирмоқ.

Ўсал اوسال жаҳли.

Ўсанмақ اوسانماق безмоқ, зерикмоқ.

Ўтага اوتاغه 1) бошга тақиладиган жиға; 2) дубулгага

сапчилган пат.

Ўтгамак اوتگانماك тақлид қилмоқ, ўзини бошқа бирор нарсага ўхшатмоқ.

Ўтгун اوتگون 1) ўтиб кетган; 2) бир тур найза.

Ўтканмак اوتكانماك тўгриси ўтганмак.

Ўткун اوتگون тўгриси ўтгун.

Ўтлаш-ўтлаш اوتلاش اوتلاش устма-уст.

Ўтмак اوتماك пон.

Ўтмакчи اوتماكچى новвой.

Ўтру اوترو қарши, рўпара; ~ йибармак қарши қўймоқ; ~ дин чиқмақ рўпарадан чиқмоқ; ~ келмак қарши чиқмоқ, кутиб олмоқ.

Ўтрук اوتروك ёлгон.

Ўтганмақ اوتغانماق уялмоқ.

Ўхранмақ اواخرانماق сессанмоқ.

Ўғ اوغ тўгриси уғ.

Ўғлон ушоқ اوغلان اوشاق гўдак, ёш бола.

Ўғлағлиғ اوغلاغليغ болалик; ~ ўчгу улоқчаси бор эчки.

Ўган اوغان тангри, худо.

Ўгул ушоқ اغول اوشاق ёш бола, гўдак.

Ўгулчиламак اغولچيلاماك ўғил қилиб олмоқ, тарбияга олмоқ.

- қаан **قان** қоон га қ.
- қабалмақ **قابالماق** қамалмоқ.
- қабамақ **قابماق** 1) қамамоқ, беркитиб күймоқ; 2) ұраб олмоқ.
- қабан **فابان** тўнғиз.
- қабармақ **قابارماق** узоқ ишлаш, ишқаланиш ёки күйиш натижасида қавариқ ҳосил бўлмоқ, қавармоқ.
- қабартмақ **قابارتماق** қавартирмоқ; ўзин лофдин ~ ўзини лофдан шиширмоқ, ҳовлиқмоқ.
- қабарчуқ **قابارچوق** ишиш, қадоқ, пуфак; ~ кафи пойида то-вондаги қадоқлар.
- қабак ва қабоқ **قاباق** қовоқ нишон; ~ йиғочи қовоқ ўрнатилган устун; ~ майдони отиш машқи майдони; ~ хайли мерганлар, машқ қилувчи сипоҳилар.
- қабаг ва қабог **قاباغ** қовоқ, кўз билан қош оралиги.
- қабз **قبض** 1) олиш; 2) тутиш; ич ~ топмақ ич қотмоқ; рухин ~ қилмақ жонини олмоқ.
- қабза **قبضه** тутқич, даста; ~ йи ҳукм ихтиёр, прода.
- қабил **قبيل** тарз, йўсин.
- қабилла **قبيله** кўпчилиги қабойил уруғ.
- қабих **قبيح** жирканч, ярамас, разил; ~ этмақ жирканч қилиб яратмоқ.
- қабиха **قبيحه** кўпчилиги қабойих ёмон иш, ифлослик.
- қабихан: **قبيحا** : ва лав якуну қабихан фаминху тубту илайк агар у ярамас бўлиб чиқса, уни ташлаб сенга (бораман).
- қабо **قبا** эркакларнинг узун ва кенг уст кийими.
- қабойил **قبائل** қабилла нинг кўпчилиги.
- қабойих **قبايح** қабиха нинг кўпчилиги.
- қабол **قابل** қуршов, қамал.
- қабопайваст **قباييوست** қабо кийган, қаболи.
- қабоқ **قباق** қабақ га қ.
- қабог **قباغ** қабаг га қ.
- қабохат **قباحت** қабих иш, ярамас хатти-ҳаракат, қабихлик, ифлослик, разиллик.
- қабриўш **قبرپوش** гўр устига ташланадиган парда,

- қабу **قابو** нишон.
- қабулиййа **قبوليه** қабул қилишга лойиқлик, мақбул кўришга муносиблик.
- қабурга **قابورغا** қовурга.
- қаввол **قوال** 1) сўзловчи, гапирувчи; 2) сўфийлар даврасида ҳофизлик қилувчи.
- қаввос **قوواس** ёйчи, камончи.
- қавий **قوى** кўпчилиги ақвийо кучли; ~ ҳайкал оғир суякли, бақувват гавда; ~ ҳофизлик хотиранинг кучлилиги.
- қавл **قول** кўпчилиги ақвол сўз, гап; ҳукамо ~ и ҳакимлар сўзи, ҳикмат.
- қавламақ **قولاماق** қувламоқ, ҳайдамоқ.
- қавм **قوم** кўпчилиги ақвом уруғ, аймоқ, қабилла; ~ иҳзори уруғини, қабилани йиғини; ~ и подон подонлар, авом халқ.
- қавмақ **قواماق** қувмоқ, ҳайдамоқ.
- қавмағ **قواماغ** қувиш, ҳайдаш.
- қавойид **قواعد** қойида нинг кўпчилиги.
- қаврулмақ **قاورولماق** қовурилмоқ.
- қавғун **قاوغون** қувувчи, таъқиб қилувчи.
- қаве **قوس** камон, ёй; ~ и қузаҳ камалак.
- қавемонанд **قوسمانند** ёйдек, камондек.
- қавурчақ **قاورچاق** қўғирчоқ.
- қавурчақчи **قاورچاقچي** қўғирчоқбоз, қўғирчоқ ўйнатувчи.
- қадам **قدم** кўпчилиги ақдом 1) одим; 2) оёқ.
- қадамкаш **قدمكش** қадам босувчи, юрувчи.
- қадамфарсой **قدمفرساي** кўп юрувчи, оёқни ишдан чиқаргунча юрувчи.
- қадар I **قدر** вақтнинг сўнги чегарасини билдирувчи сўз; бу ~ булчаллик, шунчаллик.
- қадар II **قدر** тақдир, қазо.
- қадаргир **قدرگير** ўқ отувчи, мерган.
- қадах **قدح** кўпчилиги ақдох жом, май идиш.
- қадахкаш **قدحكش** майхўр.
- қадахнўш **قدحنوش** май ичувчи.
- қадахнаймо **قدحپيما** соқий.

қадаҳполо **قدحیالا** май сузгич.
қадаххўр **قدحخوار** майхўр.
қадахчан **قدحچاش** май тотувчи.
қаддаса-л-лоҳу руҳаху **قدس الله روحه** Оллоҳ унинг руҳини муқаддас қилсин.
қаддора **قداره** ва қатора **كتاره** кескир қилч, ҳинд қилччи.
қадид **قدید** сур гўшт.
қадим **قدیم** кўплиги қудамо ўтган, илгариги, эски.
қадир **قدیر** кучли, қудратли; ҳаййи ~ Оллоҳ.
қадхам **قدخم** букилган, эгилган қад; фалаки ~ эгилган осмон.
қаза **قزه** пештахта.
қазз **قز** хом ичак.
қазийа **قضیه** масала, иш.
қазмақ **قازماق** қазимоқ, кавламоқ.
қазо **قضا** тақдир; ~ йи мафот ўтиб кетган, қилинган ишлар ҳисоби; ~ йи момазо қилинмаган ишлар ҳисоби, ~ йи осмоний, ~ йаздоний ҳақнинг иродаси, Оллоҳнинг ҳукми, тақдир; ~ этмақ ўлмақ; тенгри ~ сига таслим қилмақ худога топширмоқ.
қазойо **قضايا** қазийа нинг кўплиги.
қазоро **قضارا** тасодифан.
қазчи ва қозчи **قازچى** ғоз боқувчи.
қазганмақ **قازغانماق** эришмоқ, қозонмоқ; дўст ~ дўст орттирмоқ
қай I **قاي** қайси; ~ бир баъзи, айрим; ~ да қаерда? қачон?
қай II **قاي** қусуқ.
қайа ва қойа **قايه** тоғ усти, қоя; ~ узра тоғ устида.
қайд **قيد** 1) рўйхатга киритиш, ёзиб қўйиш, бирор нарсанинг таркибига киритиш; ~ ига қирмақ бирор ишда шерик бўлмоқ, аҳдлашувчи бўлмоқ; 2) кишан; ~ этмақ, ~ қилмақ кишанламоқ.
қайдлайванд **قيدپيوند** кишанловчи, банд қилувчи, асоратга солувчи.
қаййум **قيوم** ўзгармас, абадий (Оллоҳнинг сифати).
қайлула **قيلولة** пешин уйқуси; пешин.
қайн **قين** темирчи.
қайосира **قياسره** қайсар нинг кўплиги,

қайсар **قيصر** кўплиги қайосира подшоҳ; ~ и Рум Рум подшоҳи.
қайош-уруғ **قياش اوروغ** қариндош-уруғ.
қайтур **قيتور** қайтиш.
қайтқу **قيتقو** қайтиш.
қайу **قايو** қайси; ~ бирга қайси бирига.
қайш **قيش** камар.
қалам **قلم** кўплиги ақлом 1) ёзини учун мослаб йўниланган қамин; ~ и сунъ яратувчининг қалами, тақдир қалами; аҳли ~ хаттотлар, котиблар; етти ~ араб ёзувининг етти усули: сулс, насх, риқо, таълиқ, муҳаққиқ, райҳоний; ~ айламақ, ~ этмақ кесмоқ; ~ солмақ, ~ сурмақ, ~ урмақ, ~ чекмақ ёзмоқ; ~ ушалмақ қалам снимоқ.
қаламгун **قلمگون** қалам рангли, қора.
қаламзан **قلمزن** ёзувчи, котиб.
қаламкан **قلمکش** ёзувчи, котиб.
қаламрав **قلمرو** ҳукм, ҳукмдорлик.
қалансува **قلسوا** қалшоқ.
қалб I **قلب** кўплиги қулуб 1) юрак; 2) лашкарнинг ўртаси, маркази; ~ аро турмақ лашкарнинг ўртасида жойлашмоқ.
қалб II **قلب** қалбаки, сохта, ўзгарган; ~ этмақ ўзгартмоқ.
қалбгоҳ **قلبگاه** марказ, ўрта; лашкар ўртаси.
қалблиқ **قلبلىق** қалбакилик, сохталик.
қалил **قليل** оз.
қаллоб **قلاّب** фирибгар, алдамчи.
қаллош **قلاش** 1) дайди, бекорчи; 2) алдамчи, найрангбоз; 3) бечора, фақир.
қаллошлиғ **قلاشلىغ** найрангли, фирибли.
қалман **قالماش** афсата, беҳуда гап.
қалмағлиқ **قالماغلىق** қоллишлик.
қалтабон **قالتبان** даюс, қўшмачи; ~ и беҳайо уятсиз қўшмачи.
қалъа **قلعه** кўплиги қилоъ девор билан ўралган шаҳар.
қалъабандон **قلعه بندان** қамал қилинганлар, қамалда қолганлар; ~ бўлмақ қамалда қолмоқ.
қалъавор **قلعه وار** қалъа каби.
қалъадор **قلعه دار** қалъа бошлиғи, қалъабегги; ~ айламақ бош қилмоқ, қалъабегги қилиб тайинламоқ.

қалбақан **قلعه كن** чуқур қазувчй.
 қалъий **قلعى** қалайи, қалайдан ишланган.
 қалқандуруқ **قالقاندروق** қалқон.
 қамар **قمر** ой; ~ **пойаси** ойнинг даражаси.
 қамарваш **قمروش** ой каби.
 қамаркўб **قمر كوب** ойни янчувчи.
 қамис **قميص** кўйлак.
 қамшилик **قميشلىق** қамшизор.
 қамғақ **قامغاق** майда тиканли чўл ўсимлиги.
 қанаъ **قنع** азза ман ~ қаноат қилган азиз бўлади.
 қандил **قندیل** шамдон; кеча ~ и ой.
 қанмақ ва қонмақ **قانماق** ! қониқмоқ.
 қапалмақ **قاپالماق** бекинмоқ.
 қаншон **قاپان** катта тарози.
 қапу **قاپو** эшик.
 қаңқучи **قانچوچى** тишловчи; ~ ит қопоғон ит.
 қарапфул **قارنفل** қаламшир.
 қарармақ **قارارماق** қораймоқ; тинмоқ (кўз ҳақида).
 қарартмақ **قارارتماق** қорайтирмоқ.
 қарз **قرض** бурч.
 қарбичи **قربىچى** ўқдон.
 қарзхоҳ **قرض خواه** 1) қарз берувчи; 2) қарз талаб қилувчи.
 қариб **قريب** кўплиги ақориб ва ақрибо яқин, қариндош;
 ~ бўлмақ яқинлашмоқ; ~ қилмақ яқинлаштирмоқ.
 қаримчи **قريمچى** олтин сотувчи қора қул.
 қарин **قرين** кўплиги ақрон яқин, яқинлик билан боғланган;
 ~ бўлмақ боғланмоқ, яқинлашмоқ.
 қаринлик **قرينلىق** яқинлик, боғланганлик.
 қаринш **قاريش** ўлчов бирлиги, қарич.
 қариншмақ **قاريشماق** яқинлашмоқ, етишмоқ.
 қармамақ **قارماماق** ўрамоқ, қамрамоқ.
 қарматмақ **قارماتماق** ушлатмоқ.
 қари I **قرن** аср, давр.

қари II **قرن** ҳайвон шохи.
 қароба **قرايه** 1) сув идиш; 2) тасбех.
 қаробат **قرايت** яқинлик, қариндошлик.
 қарор **قرار** идиш; халта, қоп.
 қарормақ **قارارماق** тўғриси қарармақ.
 қарортмақ **قارارتماق** тўғриси қарартмақ.
 қарог **قاراغ** тўғриси қарағ.
 қарух **قروح** яра, жароҳат.
 қаршу **قارشو** рўпара, олд томон.
 қасаб **قصب** инак матонинг бир тури, бурқағ ~ и ёпин-
 чиқ матоси.
 қасаба **قصبه** катта қишлоқ, шаҳарча.
 қасабиўш **قصبپوش** қасабдан тикилган кийим кийган.
 қасида **قصيده** кўплиги қасойид назмий асар тури.
 қасойид **قصيد** қасида нинг кўплиги.
 қасос **قصاص** ўч олиш; амри ~ ўч олиш буйруғи; дору-л-~ бу
 дунё.
 қаср **قصر** кўплиги қусур сарой; ~ и кофурий оқ қаср;
 ~ и тап гавда, тана, пари ~ и хусн, чирой.
 қасриниш **قعرئيشين** қасрда ўтирувчи.
 қассом **قسام** бўлувчи, тақсим қилувчи; ~ и азал тангри.
 қат I **قات** ёп, тараф; сўл ~ и чап ёни.
 қат II **قات** қават; ~ — ~ устма-уст, қават-қават.
 қатра **قطره** кўплиги қатарот томчи.
 қатарот **قطرات** қатра нинг кўплиги.
 қотил **قاتل** ўлдирилган; қатл қилинган; ~ и ханжари ҳиж-
 рон айрилиқ ханжари билан ўлдирилган; ~ қилмақ ўлдир-
 моқ, сўймоқ. ~ бўлмақ ўлдирилмоқ.
 қатилмақ **قاتيلماق** қўшилмоқ, аралашмоқ.
 қатилмағлиқ **قاتيلماغلىق** қўшилмоқлик.
 қатиглашмақ **قاتيغلاشماق** оғирлашмоқ, кескинлашмоқ.
 қатл **قتل** ўлдириш; ~ у йағмо талон-тороғ; ~ и ом қил-
 мақ ҳаммани ўлдирмоқ, қиргин келтирмоқ; ~ айламақ,
 ~ этмақ, ~ қилмақ ўлдирмоқ.
 қатла **قاتلا** марта; ўн ~ ўн марта.
 қатланмақ **قاتلانماق** киришмоқ, қовушмоқ.

қингаймақ قينغايماق титрамоқ, қалтирамоқ.
қиниқмақ قينيقماق қонмоқ, қониқарли топмоқ.
қир قير қийр га қ.
қирбон قيربان ўқдон.
қирвон قيروان 1) чегара; 2) ғарб, ғарб тамон; 3) отлиқлар гуруҳи; 4) улуғ лашкар; ~ дин беҳад чегарасиз; ~ то ~ чегарадан чегарагача, беҳад.
қирд قرد маймун.
қиринق قيريق соҳил, қирғоқ.
қиринг قيرينغ чет, ташқари.
қирон قيران 1) бирикиш, бирлашиш, яқинлашиш; 2) икки сайёранинг бир буржда учрашуви, яқинлашуви; ~ айламақ, ~ этмақ яқинлашмоқ, бирлашмоқ.
қирақ ва қироқ قيراق қирғоқ, чет, чегара; ~ тутмақ четда турмоқ.
қироқ قيراق қирақ га қ.
қиртиш قيرتيش қиринди.
қиртос قيرتاس қоғоз.
қирчиллатмақ قيرچيللاتماق ғижирлатмоқ.
қирғавул ва қирговул قيرغاوول тустовуқ.
қирговул قيرغاوول қирғавул га қ.
қисم قسم кўплиги ақсом 1) тур; 2) улуш, насиба; ~ и тавҳид айламақ насиба, тақдирни бирлаштирмоқ.
қисмат قسمت 1) тақдир, қазо; 2) насиба, улуш, ризқ; ~ илми меросни бўлиш илми; ~ бўлмақ насиб бўлмоқ, тақдирда ёзилгани бўлмоқ.
қисос قصاص ўч; ~ айламақ ўч олмоқ.
қиссаеоз قصه ساز ҳикоячи, равий.
қиссахон قصه خوان ҳикоя ўқувчи, ривоятчи, бахши.
қитмир قيطير арзимас нарса.
қитол قتال уруш, жанг; ~ аҳли жангчилар.
қитор قيطار туя карвони.
қоба قابсайн: قاب قوسين ~ ав адно икки ёй орасида ёки ундан ҳам яқинроқ оятига ишора.
қобиз قابض олувчи, чангал солувчи; ~ и арвоҳ, арвоҳ ~ и Азроил.
қобил قابيل қобилятли; ~ и бедод зулмга бардош бе-

рувчи, чидамли; ~ и лутфу карам караму саховатга лойиқ; ~ этмақ чидамли қилмоқ.
қоболмақ قابالماق тўғриси қабалмақ.
қобон قابان тўғриси қабан.
қобу قابو тўғриси қабу.
қобурга قابورغه тўғриси қабурга.
қовламақ قابولاماق тўғриси қавламақ.
қовмақ قابوماق тўғриси қавмақ.
қовурчоқ قابورچاق тўғриси қавурчақ.
қовурчоқчи قابورچاقچي тўғриси қавурчақчи.
қовгун قابوغون тўғриси қавгун.
қодир قادير кучли, қудратли; ~ и мутлақ, ~ и пок Оллоҳ; ~ айламақ куч бермоқ, кучли қилмоқ.
қодирандоз قاديرانداز моҳир ўқчи, мерган.
қодирлиг قاديرليغ қудратлилиқ, кучлилиқ.
қози قاضي кўплиги қузот шарият қонуни бўйича ҳукм чиқарувчи амалдор; ~ йу-л-қузот қозилар қозиси, бош қози; ~ йу-л-ҳожот ҳожатларни чиқарувчи, тағри.
қозура قاذوره кўплиги қозурот чиқинди, кир, мағзава.
қозурот قاذورات бирлиги қозура.
қозчи قازچي қазчи га қ.
қозғанмақ قازغانماق тўғриси қазғанмақ.
қойа قايа қайа га қ.
қойид قويد! йўлбошчи, пешво; 2) зиндонбон.
қойида قويده кўплиги қавойид.
қойим قايم айтувчи, сўзловчи; ~ бўлмақ гапирмоқ, сўзламоқ; ~ тутмақ гапиртирмоқ.
қойим قايم тик, оёқ устида; қиёмат ~ ўлмақ тўс-тўполон бўлмақ; ~ тутмақ ўрнига қўймоқ, бажармоқ; ~ у-л-лайл туни билан ухлатмаслик, туни оёқда ўтказиш; ~ қиёмат охирада ҳамма ўлганларнинг тирилиши.
қойим-мақом قايم مقام ўринбосар.
қолаб قالب 1) қолип; 2) бадан; ~ амрози бадан касалликлари; ~ ҳокий бадан, тана.
қолман قالمان тўғриси қалман.
қолмоғлиқ قالماغليغ тўғриси қалмағлиқ.
қолқондуруқ قالقاندوروق тўғриси қалқандуруқ.

қомат قامت 1) қад, бүй; 2) азонда айтиладиган қад қома-
ти-с-салот намаз вақти келди иборасига ишора.
қомғоқ قامغاق тўғриси қамғақ.
қонёھ قانع қоний га қ.
қоний ва қонёھ قانع қаноат қилувчи; ~ киши қаноатли, сабр-
ли киши; ~ бўлмақ қаноатли бўлмақ.
қонмақ قانماق қанмақ га қ.
қоон ва қаан قآن хоқон, подшоҳ.
қополмақ قاپالماق тўғриси қапалмақ.
қопу قابو тўғриси қапу.
қопқучи قابقوچى тўғриси қапқучи.
қоран قارن 1) Фарҳоднинг қасрида ишлаган сангтарош-
нинг номи; 2) бир паҳлавоннинг номи.
қорбичи قاربيچى тўғриси қарбичи.
қоримчи قاريمچى тўғриси қаримчи.
қориншмақ قاريشماق тўғриси қариншмақ.
қормамақ قارماماق тўғриси қармамақ.
қорматмақ قارماتماق тўғриси қарматмақ.
қорун قارون ҳазрати Мусо алайҳи-с-салом замонида яшаган
жуذا давлатманд бир шахснинг номи.
қорура قاروره 1) шиша; ~ йи нафт қалъаларни олишда қўл-
ланган нефтли шишалар.
қорураандоз قاروره انداز қорура отувчи.
қорураафкан قاروره افکن қорура отувчи.
қосид قاصد 1) элчи, хабарчи; 2) қасд қилувчи, ҳамла қи-
лувчи; ~ и кордон тажрибали элчи; ~ и қудсий Яқуброил.
қот I قات тўғриси қат I
қот II قات тўғриси қат II.
қотилмақ قاتيلماق тўғриси қатилмақ.
қотилваш قاتلوش қотилдек.
қотилмоғлиғ قاتلماغليغ тўғриси қатилмағлиғ.
қотиъ قاطع кўилиги қуттоъ 1) қатъий ўзгартиб бўлмайдиган;
2) йўлтўсар, қароқчи; ~ и тариқ йўлтўсар, қароқчи.
қотиглашмоқ قاتىغلاشماق тўғриси қатиглашмақ.
қофила قافله карвон; ҳожилар ~ си ҳаж қилувчилар карвони.

қоқум قاقوم тўғриси қақум.
қоҳир قاهر қаҳрли; ~ эрмак қаҳрли бўлмақ.
қоҳирлиқ قاهرليق қаҳрлилик.
қуббату-л-ислом قبةالاسلام ислом гумбази, Балх шаҳрига бе-
рилган лақаб.
қубур قبور қабрлар.
қувармақ قووارماق қуримоқ, сўлимоқ.
қувва قوه ва қувват قوت кўплиги қуво куч; ~ йи зот
аслий куч, жисмоний куч; ~ и шаҳвоний ҳавас кучи;
~ и байн айламак кучни орада қолдирмоқ, кучни кўп
нарсаса қаратмоқ; ~ у қут тирикчилик; ~ бермак куч
бермоқ.
қувват قوت қувва га қ.
қуво قوا қувва ва қувват нинг кўплиги.
қувормақ قووارماق тўғриси қувармақ.
қувчи قووچى қушчи, овчи.
қудамо قدامа қадим нинг кўплиги; ~ машойихи ўтмиш
шайхлар.
қудва قدوه бошлиқ, етакчи; ~ йи асҳоби дин дин уламола-
рининг пешвоси.
қуддус قدوس пок.
қуде قدسى пок; муқаддас; ~ амкинаси муқаддас жойлар;
~ идин ихтимом ўлмақ тангридан эътибор етмоқ; ~ ҳари-
ми поклик ҳарам.
қудсий قدسى пок, муқаддас; ~ сифот фаришта сифат-
лар; руҳи ~ покиза, муқаддас руҳ.
қудсийа قدسيه муқаддас.
қудсийеириништ قدسى سرشت поклик, муқаддаслик билан қўшилган.
қудум قدوم етиб келиш; қайтиб келиш; ~ урмақ оёқ
босмоқ, етишмоқ.
қузаҳ قزح: қавси ~ камалак.
қузот قضات қози нинг кўплиги.
қузғун قوزغون ўлимтиххўр қуш; тун ~ и зулмат, қоронғилик.
қуйилиқ قوييلىق эгилганлик.
қуймақ قويماق қуймоқ, таом номи.
қуйун قويون қаттиқ шамол.
қулавуз قولاوز йўлбошчи, раҳбар.

қулавузлуг قولاوزلۇغ йўлбошчилик.
 қулzum قلزم денгиз номи; ~ баҳри қулzum денгизи; ~ и заххор تۇلىب-тошган Қулzum.
 қулла قله тоғ чўққиси; ~ йи зулм зулм чўққиси; уюм-уюм.
 қуллаафкан قله افكن тоғ йиқитувчи.
 қуллагузин قله كزين чўққини таплаган.
 қуллаб قلب чангақ, илгақ; ~ и муҳаббат муҳаббат қармоғи; шакли ~ чангақ шакл, илгақ суврат; ~ чекмак қўлга олмоқ, боғламоқ; ~ қилмақ банд қилмоқ, боғламоқ.
 қуллуқ قولۇق қул бўлиш, қуллик; ~ иши бандалик иши; ~ киевати итоаткорлик; ~ эҳромин боғламақ хизматга бел боғламоқ; ~ бошламақ ибодатга киришмоқ; ~ қа хат бермак қулликни бўйнига олмоқ; ~ идин сутуҳ келмак тенг келмоқ, ўзи билан баробар кўрмоқ; ~ қилмақ миннатдорчилик билдирмоқ.
 қуллуғчи قوللۇغچى қуллуқ қилувчи.
 қуловуз قولاوز تۇгриси қулавуз.
 қуловузлуг قولاوزلۇغ тўғриси қулавузлик.
 қулон قولان ёввойи ашак.
 қулоқлашмақ قولاقلاشماق суҳбатлашмоқ, хасратлашмоқ.
 қулуб قلوب қалбнинг кўплиги.
 қул қул: قل قل ~ ло тақул айт, айт, гапирма.
 қумалағ قومالاغ тезак; тева ~ и туя тезағи.
 қумалог قومالاغ тўғриси қумалағ.
 қумбул قمبرل ва қунбул قونبول қўшин сафларининг чегараси; бир ~ и—шарқ эди, бири—ғарб бир боши шарқда эди, иккинчиси—ғарбда.
 қумош قماش кўплиги ақмиша мато, газлама.
 қунбул قونبول қумбул га қ.
 қур قور белбоғ.
 қураший قرشى Қурайш қабиласига мансуб.
 қурб قرب яқинлик.
 қурбат قربت яқинлик, қариндошлик; ~ тонмақ яқинлашмоқ
 қурбон I قربان ўқдон.
 қурбон II قربان фидо; ~ вақфаси қурбон байрами; ~ ай-

ламак қурбон қилмоқ, ўлдирмоқ; ~ бўлмақ жонни фидо қилмоқ; ~ га маъмур бўлмақ қурбон бўлишга буюрилмоқ.
 қуррату-л-айн قرة العين 1) кўз қорачиги; 2) фарзанд.
 қурро قرا қорилар, Қуръонни ёд айтувчилар.
 қуре قرص гирда, айлана; ~ и газак айлана шаклида кесиб тайёрланган енгил таом; ~ и меҳр қуёш; ~ и фатир патир нон; қуёш ~ и қуёш айланаси; ~ и хур қуёш; ~ и қамар ой доираси; ~ и қийр қора кулча.
 қурсақ ва қурсоқ قورساق қорин.
 қурсоқ قورساق қурсақ га қ.
 қуртулмақ قورتولماق қутулмоқ, озод бўлмақ.
 қурултой قورولتاي кенгаш.
 қурургамақ قورورغاماқ қовжирамоқ, сўлиммоқ.
 қуруҳ قروح яра.
 қурушмақ قوروشماق қуримоқ, қовжирамоқ.
 қуръа قرعه чек; ~ солмақ чек ташламоқ, фол очмоқ.
 қур-қардош قورقداش қариндош-уруғ.
 қусур I قصور қасрнинг кўплиги.
 қусур II قصور айб, камчилик.
 қут قوت овқат, озиқ; ~ и руҳ жон озиғи; ~ ҳайот тирликлик озиғи; ~ этмак еб ичмак.
 қутб قطب кўплиги ақтоб.
 қутр قطر кўплиги ақтор ўлка, мамлакат; ~ ин қийос айламак кенглигини ўлчамоқ.
 қуттоб قطاع қотиънинг кўплиги 2) ...
 қутуз قوتوز қутурган; ~ бўлмақ қутурмоқ.
 қуфл قفل қулф; ~ этмак, ~ қилмақ қулфламоқ.
 қучқу قوچقو қучоққа сиғадиган, қучоққа лойиқ.
 қушбегилик قوشبيگى ليك вазирилик мансаби.
 қушлуқ قوشلوق қушга тегишли; ~ садо қуш овози.
 қушхона قوشخانه ов қушлари турадиган жой.
 қушчи قوشچى қушчи, ов қушларини овга ўргатувчи.
 қушчилик قوشچى ليك овчилик; ~ шеваси овчилик йўл-йўриқлари.
 қуғламақ قوغلاماق қидирмоқ, изламоқ.
 қўзгамақ قوزغاماқ бошламоқ.

құл I قول тананинг бармоқ учидан елкагача қисми; ~ сун-
мақ киришмоқ; ~ ни жондин йумақ жондан умид узмоқ;
~ тутмақ қўлламоқ; ~ қавуштурмақ одоб кўрсатмоқ.

құл II قول тоғ йўли.

қўлбағ ва қўлбоғ قولباغ маржон иши.

қўлбоғ قولباغ қўлбағ га қ.

қўлмақ قولماқ айтмоқ.

қўлдамақ قولدامақ қўлламоқ, етакламоқ.

қўлдатмақ قولداتماқ қўллатмоқ.

қўлдаш ва қўлдош قولداش кўмакчи; дўст, ўртоқ.

қўлдошлик ва қўлдашлик قولداشلىق дўстлик, ўртоқлик.

қўлдош قولداш қўлдаш га қ.

қўлдошлик قولداشلىق қўлдашлиқ га қ.

қўмаргал قومارغال қалъа, пистирма, қуршов жойи.

қўморгол قومارغال тўғриси қўмаргал.

қўмоч قوماج тўғриси қўмач.

қўналга قونالغه қўнар жой.

қўнолга قونالغه тўғриси қўналга.

қўнақ قوناق меҳмон.

қўнгармақ قونغارماқ бузмоқ, вайрон қилмоқ.

қўнмақ قونماқ турмоқ, тик турмоқ.

қўрия قوريا боғланишсиз девор, бебаст девор.

қўруқ قوروق ва қўруғ قوروغ қўриқлаш.

қўруғ قوروغ қўруқ га қ.

қўруқчи قوروقچى қўриқчи, қўриқловчи.

қўшдевои قوشديوان давлат маҳкамаси.

қўшулулмақ قوشولولماқ қўшилмоқ.

қўшунбеглик قوشون بيگلىك қўмондонлик.

F

ғабн غبن алдаш, ҳийла; ~ и бало ҳийла балоси.

ғабоват غباوت калтафаҳмлиқ, ақлсизлик.

ғабро غبرا 1) кулранг; 2) ер; жирми ~ ер юзи.

ғабгаб غيغب бақбақа; тавқи ~ бақбақа айланаси.

ғаввос غواص увга шўнғувчи; ~ и азал тангри.

ғавр غور 1) чуқурлик таги, қаър туби; 2) талаб; ~ айламак талаб қилмоқ; ~ га етмак тагига етмоқ, ҳақиқатни бил-
моқ; ~ топмоқ тушунмоқ, тагига етмоқ.

ғавс I غوث мадад, ёрдам; мададкор; ~ и аъзам улуг ма-
дадкор, ~ и аъзам улуг мададкор, уламолар лақаби.

ғавс II غوص шўнғиш, ~ этмак, ~ қилмақ шўнғимоқ.

ғаддор غدار 1) хоин, сотқин; 2) бевафо, меҳрсиз; ~ қа-
дар бевафо тақдир.

ғаддорлиқ غدارلىق хоинлик, сотқинлик.

ғадир غدير қўл; ~ и ваҳшатангез даҳшатли денгиз.

ғадр غدر хоинлик, сотқинлик; ~ аҳли хиёнатчилар.

ғажғав غجغاو 1) қўтос думи; 2) тикан боғи.

ғазабнок غضبناك қаҳрли, ғазабли.

ғазабот غضبات ғазба нинг кўплиги.

ғазабрезлик غضب ريزلىك ғазаб сочишлик.

ғазалсаро غزلسرا ва ғазалсарой غزلسراى ғазал айтув-
чи, шоир.

ғазалсарой غزلسراى ғазалсаро га қ.

ғазанфар غضنفر 1) шер; 2) қўрқмас, ботир.

ғазба غضبه кўплиги ғазабот қаҳр.

ғазв غزو ғазот қилиш, уруш қилиш; ~ масофи жанг майдони.

ғазва غزوه ғазва, уруш.

ғаззолий غزالى 1) арқон; 2) Абу Ҳомид Муҳаммад (1059—
1111) нинг лақаби.

ғазо غزا ғазот, уруш.

ғазол غزال оҳу, кийик, ~ и зар офтоб; ~ и мушкбў
мушк иси таратувчи кийик.

ғазола غزاله 1) оҳу, кийик; 2) офтоб.

ғазолкирдор غزالکردار кийикдек, оҳу мисол.

ғайб غيب йўқлик, ғойиблик; илми ~ ғайб, яширин нарса-
ларни билши илми; миръоти ~ ғойиб нарсаларни кўрса-
тувчи кўзгу; ~ макмани яширин жой, тангри даргоҳи;
~ ҳаззи ғойиблик, қўринмаслик саодати.

ғайбат غيبت ҳозир эмаслик, ғойиблик.

гайбдон غيبدان гайб нарсаларни билувчи; тангри.
гайр غير ва **гайра** غيره бошқа, ўзга; ~ **нинг** сендан бошқа; ~ **хайоли** ўзгани ўйлаш; ~ **и зийон** зиёнсиз; ~ **и золика** уйдан бошқа; ~ **и гуфран** эмас кечирish мумкин эмас.
гайра غيره гайр га қ.
гайратойин غيرت آيين гайратли.
галаба غلبه кўплиги **галабот** зафар.
галабот غلبات **галаба** ning кўплиги; ~ **и газабот** газабning зўрайиши; **нафе** ~ **и нафсинг** зўр келиши.
галайон غليان қайнаш; ҳаяжонланиш, жўшиш.
галат غلط хато; ~ **бийми** хато хавфи; ~ **қилмақ** янглишмоқ.
галатнамо غلط نما хато қилувчи, янглишувчи.
гализ غليظ 1) қуюқ, зич; 2) қўпол, дағал.
галтон غلطان айланувчи, думаловчи; ~ **айламак** думалатмоқ; **дурри** ~ думалоқ дур; ~ **бормақ** думаламоқ, думалаб тушмоқ.
гамангиз غم انگيز гам қўзғатувчи.
гамандуд غم اندود гамли, қайғули.
гамандўз غم اندوز гамли, қайғули.
гамафрўз غم افروز гамни тарқатувчи; **базми** ~ гамни ёзувчи базм.
гамгусор غم گسار гамни кетказувчи, кўнгил очувчи, гамхўр.
гамгусорлиқ غمگسارلىق гамхўрлик.
гамза غمزه кўз қисин; ~ **ўқи** ишва ва ноз билан қараш; ~ **чоғи** ишва билан кўз қисин дақиқаси, онц, ~ **бебоқ** ошкор ишва ва қарашмали кўз қисин.
гамзада غمزه гамгин, қайғули.
гамзадалиг غمزه لىغ қайғули, гамгин.
гамзадой غمزه داي ва **гамзудо** غمزه دا гамдан қутқарувчи.
гамкада غمگده гамгин дунё, қайғули дунё.
гамкаш غمکش гам чекувчи.
гаммоз غماز чақимчи, сўз ташувчи.
гаммозлиқ غمازلىق чақимчилик.
гамнок غمناك гамгин; ~ **айламак** гамга солмоқ
гамноклик غمناكلىك гамгинлик.

гамобод غم آباد сергам.
гампарвар غمپور гам билан ўсган.
гампарвард غمپورد гам билан ўсган.
гампарвардлик غمپوردلىق гам билан ўсишлик.
гамсиришт غمسرشت гамгин.
гамсиришта غمسرشته гамгин.
гамфарео غم فرسا гамни йўқ қилувчи.
гамфарсуд غمفرسود қайғуда қолган.
гамфарсудалиг غمفرسود لىغ гамда қолганлик.
гамфизиолиқ غمفزالىق гамни кўпайтиришлик; ~ **этмак** гамни орттирмақ.
гамхона غمخانه гам уйи; **фалак** ~ **си** бу дунё.
гамхор غمخوار ва **гамхора** غمخواره гамхўр, меҳрибон.
гамхора غمخواره гамхор га қ.
гамхорлик غمخوارلىق гамхўрлик.
ганам غم қўй.
ганж ва **гуиж** غنج карашма, ишва; ~ **айламак** карашма қилмоқ.
ганий غنى кўплиги **ағнийо** бой; ~ **бўлмак** бойишмоқ; ~ **тутмақ** бой қилиб кўрсатмоқ.
ганим غنىم душман; ~ **истамак** душман изламоқ.
ганима غنىمه кўплиги **ганойим** ўлжа.
ганимат غنىمت қулай фурсат; ~ **айламак**, ~ **билмак**, ~ **тутмақ** фурсатни қулай деб билмоқ.
ганойим غنايم ганима ning кўплиги.
гарав غرو най.
гараз غرض кўплиги **ағроз** 1) мақсад, ният; 2) яширин ёмон ният;
гаразгў غرضگو асл мақсадни яшириб гаширувчи.
гаразомиз غرض آميز гаразли, яширин ниятли.
гарбол غربال элак, галвир.
гарв غرو ҳайрат; мўъжиза.
гарвош غرواش тароқ; жавлаҳа ~ **и бўзчи** тароғи.
гариб غريب кўплиги **гурабо** 1) бечора; 2) ажойиб.

гарибандом غريباندام ҳайратда қолдирадиган қомат.
гарибнавоз غريب نواز гарчбпарвар.
гарибхона غريب خانه ажойибхона.
гарив غريو фарёд.
гаризий غريزي туғма, табиий; ~ ҳарорат ички ҳарорат.
гариқ غريق чўққан, ғарқ бўлган; ~ бўлмақ чўқмоқ, ғарқ бўлмоқ.
гаромат غرامت 1) зарарнинг ўрини тўлдириш, тоvon; 2) қайта бажариш (мас., қазо бўлган намозни);
гарра غره алданиш; ~ йи ҳуси ҳусига алданиш; ~ бўлмақ алданмоқ.
гарралиғ غره ليغ алданишлик...
гарро غرا равшан, ёруғ, нурли.
гарқа غرقه чўққан, чўкиб кетган.
гарқоб غرقاب гирдоб.
гассол غسال ювувчи, ўлик ювувчи.
гафлатпараст غفلت پرست гафлатда қолган, ғофил.
гафур غفور кечирувчи, Оллоҳнинг сифати.
гаффор غفار кечирувчи, Оллоҳнинг сифати.
гаффорлиғ غفار ليغ кечирувчилик.
гаш غش 1) ноҳушлик, ҳушдан кетиш; ~ этмақ, ~ қилмақ кўнгилсизланмоқ, ноҳуш бўлмоқ; 2) дард.
гашлиқ غشليق бўхушлик, кўнгилсизлик.
гизо غذا кўплиги агзийа егулик, томоқ; ~ емақ овқат емоқ; ~ йи руҳ руҳ озиғи.
гил غل гина.
гилзат غلظت қўполлик, дағаллик.
гилмон غلمان гуломнинг кўплиги.
гилмонваш غلمانوش йигитлардек.
гино غنا бойлик; аҳли ~ бойлар; ~ ҳосил этмақ бой бўлмақ.
гирвош غرواش кийим охорлаш асбоби.
гирев غريو дод-вой, шовқин; ~ солмақ дод солмоқ; ~ чекмақ додламоқ.
гиром غرام 1) кучли шавқ; 2) ишқ.

ғоб غاب ўрмон, чангалзор.
гоза غازه аёллар юзларига тоб учун сурадиган қизил бўёқ; ~ суртмақ бўёқ суртмоқ; ~ урмақ қизартирмоқ, ранг суртмоқ.
гозий غازي ғазот қилувчи; ~ йи нуерат қарин ғолиб.
гойатлиғ غاي تليغ чекланганлик.
гойатсиз غاي تسيغ чекланмаган.
гомиз غامض мавҳум, поаниқ.
горат غارت толон-тороғ; ~ этмақ толон-тороғ қилмоқ.
горатгар غارتگر талончи; ~ и йимон имонни таловчи.
гориб غارب ботувчи; ~ бўлмақ ботмоқ.
горнишин غار نشين горда ўтирувчи.
гофилваш غافل وش билиб билмасликка олувчи бепарво.
гофиллиқ غافل ليق гафлатда қолишлик, хабарсизлик.
губор غبار 1) чанг, тўзон, гард; 2) кўз хиралиги; ~ и хотир хотир ~ и афеус, надомат; ~ айламақ чангитмоқ, тўзитмоқ; тун ~ идин суғурмақ зулматни ҳайдамоқ, тонг оттирмоқ.
губорангиз غبار انگيز чангитувчи, губор кўтарувчи.
гужгов غجغاو тўғриси ғажғав.
гул I غل кўплиги аглал банд, қишан.
гул II غول дев, жип; ~ и бийобон саҳро жини.
гул III غول марказ, қўшиннинг ўртаси.
гулб غلب қувур.
гулбанд غول بند девни аспр қилувчи.
гулваш غولوش девдек; баҳайбат.
гулом غلام кўплиги гилмон 1) йигит; 2) хизматкор.
гулув غلغول 1) ғавғо, қий-чув, 2) чегарадан чиқишлик; ~ айламақ, қилмақ қий-чув билан ёпирилмоқ.
гулула غلوله кишан, дом; ~ йи ташвиш ташвиш домп.
гулулабанд غلوله بند кишанланган; ~ ташламақ дом солмоқ.
гунж غنج ганж га қ.
гунчаандом غنچه اندام гунчадек.
гунчакирдор غنچه كردار гунча суврат.

гурабо **غربا** **ғариб** нинг кўплиги; ~ **хайли** ғариблар; ~ **қу-**
ти ғариблар емиши.
гурбат **غربت** ғариблик, мусофирлик; **ранжи** ~ мусофирлик
 машаққати; ~ **ихтиёр этмақ** тарки дунё қилмоқ, дунё иш-
 ларидан узоқлашмоқ; ~ **тортмақ** мусофирликда бўлмоқ.
гурбатгарой **غربت گرای** гурбатда яшашни хоҳловчи.
гурбаткаш **غربت کش** ғарибликни бошдан кечирган.
гурра **غره** 1) янги ой; 2) бўкириш; 3) чақмоқ чақиши,
 момақалдироқ гуркираши; 4) отбоқар.
гурранда **غرنده** бўкирувчи; ~ **абр** момақалдироқли булут.
гуррон **غران** ўкирувчи; ~ **ҳизарб** ўкирувчи арслон.
гуруб **غروب** ботиш; ~ **вақти** кунботиш вақти; ~ **қилмақ**
 ботмоқ (қуёш, ой).
гурунбуш **غرنېش** хайқириқ, бўкириш.
гурунбушнамоӣ **غرنېش نماى** хайқирувчи, бўкирувчи.
гурфа **غرفه** хона.
гуссакаш **غصه کش** қайғу чекувчи.
гуссапардоз **غصه پرداز** ғамхўр, қайғурувчи.
гуссасанж **غصه سنج** ғам чекувчи, қайғурувчи.
гуфрон **غفران** гуноҳларни кечириш, мағфират, Оллоҳнинг
 карами; **бахри** ~ мағфират денгизи.
гўнан **غونان** икки ёшли от.
гўта **غوطه** шўнғиш, шўнғиб чиқиш; ~ **урмақ** шўнғиб чиқ-
 моқ (покланиш учун).
ҳабб **حب** ва **ҳабба** **حبه** уруғ, дон уруғи; думалоқ
 нарса (мас., дори); ~ **и набот** новвот дурлари.
ҳабаший **حبشى** хабаш, қора; **бандаий** ~ қора қул.
ҳабба **حبه** **ҳабб** га қ.
ҳаббазо **حبذا** қандай яхши! зўр!
ҳабиб **حبيب** кўплиги **аҳиббо** ва **аҳбоб** дўст; ~ **кўйи** дўстлик
 кўчаси; ~ **у-л-лоҳ** Оллоҳнинг дўсти.
ҳабиблиғ **حبيلېغ** дўстлик.
ҳабл **حبل** арқон; ~ **и матин** пишиқ арқон, Мусо алайҳи-с-
 саломнинг ҳассаси; ~ **и раҳил** ўлим иши.
ҳабо **هبا** зарра, заррача; ~ **бўлмақ** майда бўлмоқ, ҳеч нарса-
 га арзимас бўлмоқ; ~ **қилмақ** хор қилмоқ.

ҳабе **حبس** қамаш, тутқинликка олиш; **заринкор** ~ олтин
 қафас; ~ **қилмақ** қамамоқ, тутқинлиққа олмоқ.
ҳабут **هبوط** пастлик, қуйилик.
ҳаваскаш **هوسكش** хаваскор.
ҳавасланмақ **هوسلانماق** хавас қилмоқ.
ҳаваснок **هوسناك** хаваскор.
ҳаваспайванд **هوس پيوند** хавас қилувчи.
ҳавдаж **هودج** кажава.
ҳавзи кавсар **حوض كوثر** кавсар суви.
ҳавзи моҳийон **حوض ماهيان** Ҳиротда бир мавзе номи.
ҳавл I **حول** куч, қудрат; **ло** ~ **айламақ** ло хавла ва ло
 қуввата илло би-л-лоҳи-л-азим (Ҳаммаси Оллоҳнинг про-
 дасидадир) оятини айтмоқ; ожизликни тап олмоқ.
ҳавл II **هول** қўрқинч.
ҳавлон I **حولان** йилнинг тугаши; наврўз келиб, йиллик
 бож ва солиқлар йнғишнинг бошланиши.
ҳавлон II **حولان** айлаб не саломий не ҳавлон на салом бер-
 май, ва на «ло хавл» дуосин қилмай (ҳавл га қ.).
ҳаводис **حوادث** ҳодис ва ҳодиса нинг кўплиги; ~ **и аййом**
 кун воқеалари.
ҳаводор **حوادار** хайрихоҳ, тарафдор.
ҳавойиж **حوايېج** ҳожат нинг кўплиги.
ҳавон **هوان** 1) пасткашлик, тубанлик; 2) хорлик; **қисми** ~
 хорлик қисмати.
ҳавое **حواص** ҳосса нинг кўплиги.
ҳавро **حورا** қора кўз; қора; ~ **нажд** қора зотли.
ҳаврожабин **حوراجبين** қора кўзли юз.
ҳадар **هدر** беҳуда қон тўкиш.
ҳадаф **هدف** нишон; ~ **айламақ** нишон қилмоқ; ~ **топмақ**
 нишон қилинганини кўрмоқ.
ҳадд **حد** чегара; ~ **и васат** ўртача.
ҳаддод **حداد** темирчи.
ҳадиййа **هديه** кўплиги ҳадоӣо совға.
ҳадис **حديث** кўплиги аҳодис сўз; ҳикоя; ~ **демақ** гапирмоқ;
пайғамбар ~ **и пайғамбарнинг** инсон юриш-туриши ҳақи-
 даги сўзи; ~ **и жонбахш** жон бағишловчи сўз; ~ **и печо-**
печ чигал, жимжима сўзли ҳикоялар; **самм** ~ **и пайғам-**
барнинг рўза ҳақидаги сўзи.

ҳадиқа **حديقه** кўплиги ҳадойиқ бөг; ~ йи пургул гулзор,
 гулга тўла бөг.
 ҳадй **هدى** тўғри, ҳидоят йўлидан юргизиш.
 ҳадойиқ **حدايق** ҳадиқа нинг кўплиги.
 ҳадоёй **هدايا** ҳадиййа нинг кўплиги.
 ҳажар **حجر** тош.
 ҳажаркўб **حجر كوب** тош майдаловчи.
 ҳажворо **هجو آرا** ҳажв қилувчи, масхара қилувчи.
 ҳажжом **حجام** сартарош; зулук ёрдамида қон чиқарувчи
 сартарош.
 ҳажжомваш **حجاموش** зулук билан қон чиқарувчи сартарошдек.
 ҳажла **حجله** чодир, келин учун жиҳозланган хона; ~ йи
 ноз эркаланиш уйи.
 ҳаз **خط** ҳузур, ҳаловат; ~ топмақ ҳузурланмоқ, ҳаловат
 топмоқ.
 ҳазайон **هزيان** ҳазйон га қ.
 ҳазан **حزن** банту-л. ~ ғамхона, қайғу уйи.
 ҳазар **حضر** сафарнинг зидди, ўртоқ турмуш.
 ҳаззоз **هزاز** ҳазилкаш, қизиқчи.
 ҳазиз **حضيض** ҳад, чегара; туб, таг; ~ и арз ер ости.
 ҳазимат **هزيمت** 1) мағлубият, енгиллиш; 2) чекинлиш, қочилиш;
 ~ айламак 1) енгилмоқ; 2) қочмоқ.
 ҳазира **خطيره** 1) атрофи ўралган жой; 2) хилхона; 3) қўр.
 ҳазйон ва ҳазайон **هزيان** 1) алаҳсиш; 2) бемаъни, бекорчи
 гап.
 ҳазл **هزل** мазақ.
 ҳазм **هزم** голиб бўлиш, енгил; ~ бермак талофат етказмоқ,
 ~ ойини эҳтиёткорлик;
 ҳазмозмой **هزم آزمای** енгувчи, ғалабани тотувчи; ~ тушмак
 енгмоқ, ғалаба қозонмоқ.
 ҳазор I **هزار** булбул.
 ҳазор II **هزار** минг.
 ҳазора **هزاره** қабила номи.
 ҳазордастон **هزارداستان** булбул.
 ҳазр **حزر** тахмин, тусмол.
 ҳай I **حي** тирик; ~ йи мужиб, ~ йи қадир тангри.

ҳай II **حي** қабила номи.
 ҳайал **حيل** кечикиш, ҳаяллаш; ~ қилмақ кечикмоқ, ҳаялламоқ.
 ҳайафшон **حيافشان** тириклик бағишловчи.
 ҳайжо **هيجا** жанг; ~ олати қурол-яроқ.
 ҳаййиз **حيز** макон; масофа; ~ и имкон имкон доираси.
 ҳайкал **هيكل** гавда, жисм.
 ҳайлиг **حيليغ** тириклик; тангрилик.
 ҳайлож **حلاج** 1) ҳаёт чашмаси; 2) Аттор қаламига мансуб
 бир асар номи.
 ҳайратангиз **حيرت انگيز** ҳайратга солувчи.
 ҳайотафзо **حيات افزا** ҳаётни узайтирувчи.
 ҳайратобод **حيرت آباد** ҳайратмакон.
 ҳайрату-л-Фуқаҳо **حيرة الفقها** фақиҳларни ҳайратга солувчи;
 уламоларга бериладиган лақаб.
 ҳайратфизой **حيرت فزاي** ҳайратга солувчи.
 ҳайуло **هيولا** ҳар нарсанинг асли, келиб чиқиши.
 ҳайун **هيون** 1) туя; 2) от.
 ҳайъат **هيئت** шакл, суврат; илми ~ илми астрономия;
 ~ и махрут минора; ~ и мустадир ер курраси; ~ и туло-
 ний Сомон йўли.
 ҳайъатназир **هيئت پذير** шаклландувчи, турли сувратга кирувчи.
 ҳаким **حكيم** кўплиги ҳукамо 1) доно; 2) файласуф; 3) табиб.
 ҳакимий **حكيمي** табибона, ҳакимларча.
 ҳакка **حكه** қашин, қашиниш; қичима; ~ йи шанъат шар-
 мандали қашиниш.
 ҳаккок **حكاك** ўймакор уста, наққош, сангтарош.
 ҳал **حل** 1) аралаштириш; 2) эритиш; ~ айламак 1) ара-
 лаштирмоқ; 2) эритмоқ.
 ҳалим **حليم** юмшоқ; ~ қилмақ ҳалим пиширмоқ.
 ҳаллол **حلال** ҳал қилувчи, ечиб берувчи.
 ҳалова **حلاوه** ҳолва.
 ҳалоҳил **هلاهل** тиниқ; ~ заҳри, заҳри ~ тиниқ заҳар.
 ҳалул **حلول** бир нарсанинг иккинчи бир нарсага айлани-
 ши, турланиш.
 ҳалқавор **حلقه وار** ҳалқасимон.

ҳамал I **حمل** март; у савр март ва апрель.
 ҳамал II **حمل** қўй.
 ҳамал III **حمل** гуручининг бир нави.
 ҳамбар **همبر** баробар, тенг; ~ бўлмақ бирор нарса ичига тенг.
 баробар кирмоқ, бир хил миқдорда бўлмақ.
 ҳамвисоқ **هموئاق** ҳамхона.
 ҳамвор **هموار** текис; юмшоқ; ~ айламак текисламоқ.
 ҳамвора **همواره** ҳамиша, муттасил.
 ҳамгом **همگام** ҳамқадам, йўлдош.
 ҳамд **حمد** мақтов.
 ҳамдаре **همدرس** мактабдош, синфдош.
 ҳамдаст **همدست** қўлдош, кўмакчи, шерик.
 ҳамдастлиқ **همدستلىق** қўлдошлик, кўмаклашув.
 ҳамдостон **همداستان** шерик, дўст.
 ҳамдостона **همداستانه** шерикликда, биргаликда.
 ҳамдостонлиқ **همداستانلىق** шериклик, биргалик.
 ҳамдўш **همدوش** елкадош.
 ҳамзабон **همزبان** тилдош, бир тилли.
 ҳамзод **همزاد** тенгқур.
 ҳамзону **همزانو** ёнма-ён.
 ҳамзонулиғ **همزانولىغ** ёнма-ёнлик, биргалик.
 ҳамнийат **همئيت** 1) жаҳд, интилиш; 2) манманлик; нафратланиш.
 ҳамим **هميم** иссиқ, ҳароратли; ~ дашти жазирама чўл.
 ҳамимвор **هميموار** иссиқдек, жўшқин.
 ҳамин **همين** ушбу.
 ҳаминонлиқ **همينانلىق** биргалик, ҳамроҳлик; ~ айламак бирга бўлмақ.
 ҳамкисват **همكسوت** бир хил кийинган.
 ҳамл **حمل** кўтариш, кўтариб юриш; ~ аййоми туғиш кунлари; ~ қилмақ туғмоқ; 2) юк.
 ҳаммасоф **همصاف** сафдош, қуролдош.
 ҳаммашраб **هممشرب** бир хил хулқли.
 ҳаммахд **هممهد** 1) бешиқдош; 2) тобутдош.

ҳамнабард **همنبرد** рақиб, қарши томон.
 ҳамнаиғ **همنايغ** бировнинг уятига шерик бўлиш, у билав бирга уялиш.
 ҳамнафас **همنفس** ўртоқ, дўст.
 ҳамнишаст **همنشاست** суҳбатдош, бирга ўтирувчи, ҳаммажлис; улфат.
 ҳамнишин **همنشين** суҳбатдош, бирга ўтирувчи, улфат.
 ҳамнишонлиғ **همنشونلىغ** белгидошлик, бир хиллик.
 ҳамовард **همآورد** рақиб, қарши томон.
 ҳамовардлик **همآوردلىق** рақиблик.
 ҳамойил **هماييل** елкадан белга тушадиган камар, тасма ёки боғич; қўли ~ бўлмақ қучоқламоқ; ~ этмак қучмоқ.
 ҳамома **همامه** каптар.
 ҳамошйон **هموشيان** бир ин, уяда яшовчилар.
 ҳампар **همپار** ҳамқанот, бир-бирига яқин учиш.
 ҳампеша **همپيشه** касбдош.
 ҳампешалик **همپيشه لىك** касбдошлик.
 ҳампой **همپاي** ҳамроҳ; ~ бўлмақ ҳамқадам бўлмақ.
 ҳампойлиқ **همپايلىق** ҳамроҳлик, йўлдошлик.
 ҳамро **همرا** қизил.
 ҳамроз **همراز** сирдош.
 ҳамрозлиқ **همروزلىق** сирдошлик.
 ҳамсабақ **همسبق** сабоқдош, синфдош.
 ҳамсайр **همسیر** бирга сайр қилувчи.
 ҳамсанг **همسنگ** бир хил, тенг (оғирлик).
 ҳамсарлик **همسارلىك** тенгқурлик.
 ҳамсени **همسن** тенгдош, тенгқур.
 ҳамтак **همتك** бирга юрувчи, югурувчи.
 ҳамтаклик **همتكللىك** ҳамроҳлик.
 ҳамтариқ **همطريق** йўлдош, ҳамроҳ.
 ҳамто **همتا** 1) тенг, ўхшаш, 2) ўртоқ.
 ҳамул I **همول** ўша, шундай; ~ дам шу онда.
 ҳамул II **همول** кажава.

ҳамул III **حمل** чидамли, сабрли.
 ҳамун **همون** дашт, чўл.
 ҳамфанлиг **همفانليغ** тасбдошлик.
 ҳамхоб **همخواب** ва ҳамхоба **همخوابه** ёстиқдош, эр-хотин.
 ҳамхоба **همخوابه** ҳамхоб га қ.
 ҳамхобалиқ **همخوابه ليق** ёстиқдошлик, бирга ётишлик.
 ҳамқад **همقد** бўйдош.
 ҳамқадам **همقدم** бирга юрувчи, дўст; ~ бўлмақ бирга юрмақ.
 ҳамқадамлиқ **همقدمليق** йўлдошлик, ҳамроҳлик.
 ҳамқо' **همقا** бақли ~ семизўт.
 ҳамгом **همگام** ғурбат, пайт, вақт.
 ҳамгома **همگامه** 1) йиғин, жамоа, тўда; 2) жанжал, ғавго;
 ~ йи дард дард можароси; ~ бўлмақ рўй бермоқ, юз бермоқ; ~ тузмақ атрофга одамларни йиғмоқ.
 ҳамгомасро **همگامه سرا** йиғинни қизитувчи.
 ҳамгомафуруз **همگامه فروز** йиғинни қизитувчи.
 ҳамжар **همجار** томоқ, ҳалқум.
 ҳамжор **همجار** тўғри, текис.
 ҳамзал **همزال** итқовун.
 ҳарб **همرب** уруш; ~ аҳли жангчилар; ~ этмақ урушмоқ.
 ҳарж **همرج** айб, хато, гуноҳ.
 ҳарза **همرزه** бекор, беҳуда; ~ хаёл хом хаёл; ~ кезмақ беҳуда юрмақ.
 ҳарзагард **همرزه گرد** бефойда айланувчи; дайди.
 ҳарзагуфтор **همرزه گفتار** беҳуда гапирувчи; вайсақи.
 ҳарзагўй **همرزه گوي** ғайсақи.
 ҳарзакш **همرزه كيش** сафсатабоз.
 ҳарзакор **همرزه كار** беҳуда иш қилувчи.
 ҳарзановард **همرزه ناورد** беҳуда югурувчи.
 ҳарзапайванд **همرزه پيوند** беҳуда гапирувчи.
 ҳарзасарой **همرزه سراي** беҳуда гапирувчи.
 ҳари ва ҳарий **همري** 1) муносиб, лойиқ; 2) бардош; чидам; ~ бермақ бардош қилмоқ, чидамоқ.

ҳарий **همري** ҳарига қ.
 ҳарим **همريم** 1) хотин, хотинлар; 2) хотинларнинг ички хонаси.
 ҳариф **همريف** ўртоқ, шерик, улфат.
 ҳарифозмой **همريف آزمای** ўртоқ, улфат.
 ҳарифона **همريفانه** дўстона.
 ҳарини **همریش** тоза эмас, аралаш; ҳарому ~ жуда ҳаром.
 ҳариқ **همريق** қуювчи, ёнувчи.
 ҳароратомиз **همرارت آميز** қизгин, ўтли.
 ҳароратпазир **همرارت پذير** иссиқ.
 ҳароратфизой **همرارت فزاي** қизитувчи, иссиқни орттирувчи.
 ҳарос **همراس** қўрқинч, даҳшат, ваҳима; ~ қилмақ қўрқмоқ.
 ҳаросон **همراسان** қўрққан, ваҳимага тушган; ~ бўлмақ, ~ эрмақ қўрқмоқ.
 ҳарун **همرون** қайсар, ўжар.
 ҳарунлиг **همرون ليغ** қайсарлик, ўжарлик.
 ҳарф **همرف** кўплиги ҳуруф товушнинг ёзувдаги белгиси.
 ҳасаб **هماسب** хислат, обрў, фазилат.
 ҳасаблиқ **هماسبليق** фазилатли, хислатли.
 ҳасадбанд **همساد بند** ҳасад қилувчи.
 ҳасадгар **همساد گر** ҳасадчи.
 ҳасан **همسان** яхши, чиройли.
 ҳасб **هماسب** миқдор; ~ и ҳол куч етганча, ҳолга кўра.
 ҳасбатан **همسبة** ~ ли-л-лоҳ худо ҳақи, худо учун.
 ҳасин **همسين** мустаҳкам; ~ қўргон мустаҳкам қўргон.
 ҳасир **همسير** 1) бўйра, палос, кийиз; 2) зиндон.
 ҳасирний **همسيري** палос тўқиш учун ишлатиладиган мато, палосий мато; ~ либос палосий матодан тикилган кийим.
 ҳасер **همسر** 1) чегаралаш; 2) ҳисоб, ҳисоблаш.
 ҳасуд **همسود** ҳасадчи.
 ҳафид **همفيد** кўплиги аҳфод набира.
 ҳафра **همفراه** чуқур, ўра.
 ҳафт **همفت** етти.
 ҳафтжўш **همفت جوش** етти метал қоримаси.

ҳашам **حشم** кўплиги аҳшом сарой аҳллари.
 ҳашар **حشر** йигин, тўда; ~ кун **كۈن** ўликларнинг тирилиш кун.
 ҳашаф **حشف** ёмон, сифатсиз хурмо.
 ҳашв **حشو** устак, қўшимча; ~ эрмак тўлмоқ.
 ҳашмат **حشمت** дабада, шуҳрат.
 ҳашматрон **حشمتران** ҳашаматни хуш кўрувчи.
 ҳашо **حشا** кўплиги аҳшо ичак-чавоқ.
 ҳашр **حشر** йигилиш, тўпланиш; ~ субҳи тирилиш кун.
 ҳақгўй **حقوقى** 1) тўғри сўз; 2) бир қуш номи.
 ҳақиқат **حقيقت** кўплиги ҳақойиқ чин.
 ҳақиқатбин **حقيقتبين** ҳақиқатни кўрувчи.
 ҳаққу-н-нос **حق الناس** киши ҳақи, бировнинг ҳақи.
 ҳез **هين** 1) номуссиз; 2) хотинчалиш.
 ҳема **همه** ўтин.
 хемавор **همه وار** ўтиндек.
 ҳибо **حبا** ҳада, совға.
 ҳиддат **حدت** 1) тезлик, иссиққонлик; 2) кескир, ўткир;
 қилич ~ и қиличининг ўткирлиги.
 ҳидойат **هدايت** 1) етаклаш, тўғри йўлга етаклаш; 2) йўл-
 бошчи, муршид; ~ қосид тўғри йўлга интилувчи; ~ айла-
 мак тўғри йўлга бошламоқ.
 ҳижо **هجا** 1) ҳажв қилиш; 2) бўғинлаб; ҳарфлаб ўқиш;
 3) араб алифбоси ҳарфлари; ~ тумори ёзувли тумор.
 ҳижоб **حجاب** парда; ~ и пинҳоний яширин парда; пар-
 дайи ~ ифғат; рафий ~ уялмаслик; ўзлук ~ и манман-
 лик, худбинлик; ~ дафъ қилмақ тўсиқни олиб ташламоқ;
 ~ ўтига совурмақ уялишни йўқ қилмоқ; ~ бўлмақ тўсиқ
 бўлмоқ.
 ҳижоблиг **حجابليغ** пардали.
 ҳижез **حجاز** муסיқада бир мақом номи.
 ҳижронкаш **هجران كاش** ҳижронли, фиоқли.
 ҳижор **حجار** тошлар.
 ҳизабр **هزبر** шер.
 ҳийал **حيل** ҳийла нинг кўплиги.
 ҳийла **حيله** кўплиги ҳийал найранг.

ҳийлаандеш **حيله انديش** ҳийла кўзгатувчи.
 ҳийлакор **حيله كار** ҳийлагар, фирибгар.
 ҳийлапайванд **حيله پيوند** ҳийлагар, фирибгар.
 ҳийлапеша **حيله پيشه** ҳийлагар, фирибгар.
 ҳийласоз **حيله ساز** ҳийлагар, фирибгар.
 ҳийласозлик **حيله سازليک** ҳийлакорлик.
 ҳийлатангез **حيلتانگيز** ҳийлагар, ҳийла кўзгатувчи.
 ҳийлатсигол **حيلتسگال** маккор, ҳийлагар.
 ҳийн ва ҳин **حين** кўплиги аҳйон вақт, вақт оралиги, фурсат.
 ҳикматгард **حکمت گرد** ҳикмат соҳиби, доно.
 ҳикматжўй **حکمتجوی** доно, ҳоким.
 ҳикматмаоб **حکمت مآب** ҳаким, файласуф.
 ҳикматобод **حکمت آباد** ҳикмат равнақ тошган жой.
 ҳикматойин **حکمت آيين** ҳаким, доно.
 ҳикматомез **حکمت آميز** ҳикматли, фалсафий.
 ҳикматосо **حکمت آسا** ҳикматли.
 ҳикматпаноҳ **حکمت پناه** ҳикмат, донолик ҳомийси.
 ҳикматпараст **حکمت پرست** ҳаким, файласуф.
 ҳикматпеша **حکمت پيشه** файласуф, донишманд.
 ҳикматенришт **حکمت سرشت** ҳикматли.
 ҳикматсоз **حکمت ساز** донишманд, файласуф.
 ҳикматқийос **حکمت قياس** билимдон, доно.
 ҳикматқисм **حکمت قسم** ҳаким, файласуф.
 ҳикойатгузор **حکايات گزار** ҳикоячи, ровий.
 ҳилв **حلو** ширин, ёқимли; нукта ~ и сўз ширинлиги.
 ҳилйа **حليه** безак.
 ҳилм **حلم** юмшоқлик, мулоимлик; ~ маъдани мулоимлик
 кони; ~ у ҳайо аҳли юмшоқ табиат ва ҳаёли кишилар.
 ҳилол **حالال** янги ой; ~ ўлмақ эгилмоқ, озмоқ.
 ҳилолий **حالالى** ой суврат; ~ қадаҳ, ~ жом янги ой шакли-
 даги жом; қадаҳ; ~ қош эгма қош; кишти ~ ҳилол
 шаклидаги май коса.
 ҳилолойин **حالال آيين** ҳилолдек; эгма.

ҳимл حمل кўплиги аҳмол юк.
 ҳимматвар همتور ҳимматли, сахий, мард.
 ҳимматлиг همت ليغ ҳимматли.
 ҳимо حما безгак.
 ҳин حين ҳийн га қ.
 ҳинно حنا ҳина ранг, қизил; ~ қон қизил қон.
 ҳирз حرز тумор; ~ амоний омонлик тумори.
 ҳирмон حرمان маҳрумлик, жудолик; доғи ~ жудолик доғи.
 ҳировул هر اول кўшиннинг олди.
 ҳирое حراث аҳтиёт, сақланиш; ~ бўлмақ аҳтиёт бўлмоқ, сақланмоқ.
 ҳиросат حراثат муҳофаза қилиш, қўриқлаш.
 ҳирскеш حرص كيش очкўз.
 ҳирфа حرفه ва ҳирфат حرفت касб, ҳунар; ~ аҳли ҳунар-мандлар, касиблар.
 ҳирфавар حرفه ور ҳунарманд, касиб.
 ҳирфат حرفت ҳирфа га қ.
 ҳирқат حرقت аланга, шуъла.
 ҳисн حصن қўрғон, қалъа; ~ и ҳасин истеҳком.
 ҳисом حسام шамшир.
 ҳисор حصار қалъа, қўрғон; ~ даври қалъа атрофи.
 ҳисорининин حصار نشين қалъада ўтирувчи.
 ҳифз حفظ сақлаш; ~ айламак, ~ этмак, ~ қилмақ сақламоқ, ёд олмоқ.
 ҳиқд حقد гина, кек.
 ҳодий هادي йўлбошчи, раҳбар, муришд; ~ йи субул тўғри йўлга бошловчи.
 ҳодие حادث кўплиги ҳаводие содир бўлган, юз берган; ~ бўлмақ юз бермоқ; ~ этмак пайдо бўлмоқ.
 ҳодиса حادثه ҳодисе га қ.
 ҳодисеот حادثات ҳодиса нинг кўплиги; ~ и рўзгор турмуш ҳодисалари.
 ҳожат حاجت кўплиги ҳожот ва ҳавойиж лозимлик, зарурлик.
 ҳожи حاجي кўплиги ҳужжож ҳаж қилувчи.

ҳожиб حاجب 1) парда; 2) эшикчи; 3) қош.
 ҳожот حاجات ҳожат нинг кўплиги.
 ҳозим حاضيم ҳазм қилувчи, мунҳазим.
 ҳозир حاضر кўплиги ҳуззор 1) ўтроқ; 2) шаҳарли.
 ҳозирбош حاضر باش тайёр туриш; тайёр туришга буйруқ.
 ҳозиқ حاذق уста, моҳир, тажрибали.
 ҳойил I حاييل тўсиқ; ~ қилмақ тўсмоқ, парда тутмоқ.
 ҳойил II حاييل даҳшатли, қўрқинчли; наърайи ~ даҳшатли ҳай-қирӣқ.
 ҳокий حاكي ҳикоя қилувчи, қиссагўй.
 ҳоким حاكم кўплиги ҳукком подшоҳ.
 ҳол حال кўплиги аҳвол 1) ҳолат, равиш; 2) сўфиларнинг ибодатда ўзидан кетиши.
 ҳола هاله ойнинг ёруғ гардиши.
 ҳолат حالت кўплиги ҳолот равиш.
 ҳомий حامى 1) тайёр; 2) тез, ҳозирроқ.
 ҳоло حالا ҳозир, шу пайтда.
 ҳолот حالات ҳолат нинг кўплиги.
 ҳомил حامل кўтарувчи, юк кўтарувчи; ~ и роз сир сақловчи; руқъа ~ и хат, ёзув ишларини олиб борувчи.
 ҳомун هامون дашт, чўл, саҳро; ~ этмак янчмоқ, текисламоқ.
 ҳор حار иссиқ, ҳароратли; ~ у йобис иссиғу қуруқ (мизож).
 ҳорие حارس ер ҳайдовчи, деҳқон.
 ҳосид حاسد ҳасадчи; ~ бўлмақ ҳасад қилмоқ.
 ҳосилан حاصلات натижада, ҳуллас.
 ҳосиллик حاصلليق натижали, фойдали.
 ҳосса حسه кўплиги ҳавос ҳис, сезги.
 ҳотиф حاطف ички товуш, виждон овози; бақирувчи, овоз чиқарувчи.
 ҳофиз حافظ кўплиги ҳуффоз 1) сақловчи; 2) Қуръонни ёд билувчи; 3) мақом айтувчи; ~ и вусқо Қуръонни тўла ёд олган; ~ и мужаввад Қуръонни тажвид қондаларига мувофиқ ўқувчи.
 ҳошо حاشا ҳеч, ҳеч қачон, инкор билдирувчи сўз; ~ ли-л-лоҳ Оллоҳ сақласин, худо сақласин.

хубал **هبل** Маккада исломгача бўлган бутлардан бири-
 нинг номи.
хубб **حب** севиш, муҳаббат.
хубоб **حباب** заррача, қатра; **ашк** ~ и кўз ёши қатралари;
етти ~ осмон; **зақан** ~ и бақбақа айланаси.
хубуб **حوب** кўпчилиги **хубубот** доп, уруг.
хубубот **حوبات** **хубуб** нинг кўпчилиги.
хубут **هبوط** тушиш, нозил бўлиш.
хувайдо **هویدا** аён, равшан, очиқ.
хувиййат **هویت** моҳият.
худий **حدی** куй номи.
худо **هدی** тўғри йўл.
худуд **حدود** ҳадд нинг кўпчилиги.
худҳуд **هدهد** попушак.
хужаж **حجاج** **хужжат** нинг кўпчилиги.
хужжат **حجت** кўпчилиги **хужаж** далил.
хужжож **حجاج** **ҳож** нинг кўпчилиги.
хуззор **حضار** ҳозир нинг кўпчилиги.
хузн **حزن** ғам, қайғу.
хуй **هوی** : **хай** ила ~ **хай-хай**, **оҳ-оҳ**.
хукамо **حکما** ҳаким нинг кўпчилиги.
хукком **حکام** ҳоким нинг кўпчилиги.
хукм **حکم** кўпчилиги **аҳком** қарор, қонун.
хулал **حلل** **хулла** нинг кўпчилиги.
хулия **حلیه** тўғриси **ҳилия**.
хулла **حله** кўпчилиги **хулал** кийим.
хуллабоф **حله باف** ипак тўқувчи.
хуллавор **حله وار** безакли; ~ **этмак** безамоқ.
хуллапўш **حله پوش** безакли кийим киювчи.
хулласон **حله سان** безакли.
хуям **حلم** кўпчилиги **аҳлом** туш.
хулул **حلول** кириш, дохил бўлиш; ~ **этмак**, ~ **қилмақ** ки-
 риб олмоқ, жойлашмоқ.

хуммо **حما** иситма.
хумо ва **хумой** **هماى** бахт қуши.
хумой **هماى** **хумо** га қ.
хумойнисол **هماى مثال** бахт қушидек.
хумойун **همايون** қутлуғ, муборақ; ~ **қуш** бахт қуши.
хумойунваш **همايون وش** бахтли, бахтиёр.
хумойунвуруд **همايون ورود** бахт келтирувчи.
хумойунфар **همايون فر** энг олий шон-шавкат.
хумойунфол **همايون فال** қутлуғ, бахтли.
хумрат **حمرت** қизиллик.
хумум **حوموم** 1) иссиқлик; 2) машаққат.
хуна **هونه** эркак кийик.
хунар **هنر** касб.
хунарвар **هنرور** хунарманд.
хунарий **هنرى** **хунар** га тегишли.
хунарко **هنر کار** ишбилармон, хунарманд.
хунарпарвар **هنر پرور** хунарни севувчи.
хур **حور** кўпчилиги **аҳрор** 1) гўзал қизлар, жаннат қизлари;
 2) қуён.
хурнажод **حور نژاد** хур наслидан.
хуруф **حروف** ҳарф нинг кўпчилиги.
хурқат **حرقه** ёниш, куйиш.
хусайиний **حسينى** 1) султон Хусайиннинг тахаллуси; 2) му-
 сиқада мақом номи.
хусом **حسام** қилич.
хусул **حصول** ҳосил бўлиш; ~ **бўлмақ** етишмоқ; ~ **топмақ**
 қўлга киритмоқ.
хут I **حوت** ой номи (февраль март ойларига тўғри келади).
хут II **حوت** балиқ.
хуфра **حفره** чоҳ, ўра, чуқур.
хуффоз **حفاظ** ҳофиз нинг кўпчилиги.
хушқирдор **هوشکردار** эсли, хушли, ақлли.
хушлуқ **هوشلوق** хушёр.

хушманд *هوشمند* хушёр, эсли, зийрак.
хушмандона *هوشمندانه* оқиллона.
хушрабой *هوشربوى* хушни олувчи.
хуққа *حقه* қутича; ~ йи ақиқ маҳбубанинг оғзи.
хуққабоз *حقه باز* найрангбоз.
хуққалиқ *حقه ليق* қутичали, қутичага жойланган; ~ инжу
қутичага жойланган инжу.
худаж *هودج* кажвава.

Ўзбекистон Республикаси
Фанлар академиясининг «Фан» нашриёти
Ўзбекистон тиллар босмадашонаси

Ўзбекистон Республикаси
Фанлар академиясининг «Фан» нашриёти
Ўзбекистон тиллар босмадашонаси

КРАТКИЙ СЛОВАРЬ
К ПРОИЗВЕДЕНИЯМ НАВОИ

На узбекском языке

Ташкент, «Фан»

Муҳаррир М. Содиқова
Бадий муҳаррир Б. Хайбуллин
Мусаввир Е. Владимиров
Техмуҳаррир Х. Бобомухамедова
Мусаҳҳиҳ М. Саидова

ИБ № 6163

Теришга берилди 3.06.92 Босишга рухсат этилди 6.02.93 Қоғоз бичими
84×108^{1/2}. «Газетная» қоғози № 1. Адабий гарнитура. Юқори босма.
Шартли босма т. 18,54. Ҳисоб-нашриёт т. 14,0 Нусха 30000. Буюртма 2509.
Келтирилган нархда.

ЎЗР ФА «Фан» нашриёти: Тошкент, 700047, Гоголь кўчаси, 70.

Ўзбекистон Давлат матбуот қўмитаси ҳузуридаги Тошкент китоб-журнал
ишлаб чиқариш фабрикасида босилди. Тошкент, Юнусобод даҳаси, Му-
родов кўчаси, 1.

Ўзбекистон Республикаси
Фанлар академиясининг «Фан» нашриёти
қўйидаги китобни босмадан чиқарди

Заҳириддин Муҳаммад Бобур. Девон. Келишилган
наҳда. 146 бет.

Ўзбек мумтоз адабиётининг йирик намояндаси, машҳур давлат арбоби, атоқли саркарда Заҳириддин Муҳаммад Бобур қолдирган илмий, тарихий ва адабий мерос узоқ асрлар давомида бутун дунё тадқиқотчиларининг диққат-эътиборини ўзига тортиб келмоқда. Хусусан, унинг бадиий насрининг ҳам етук намунаси ҳисобланишига лойиқ «Бобурнома» асари кенг шуҳрат қозонган бўлиб, қатор хорижий тилларга таржима қилинган ва турли мамлакатларда бир неча бор нашр этилган. Заҳириддин Муҳаммад Бобур забардаст шоир ҳам бўлган ва у бой ва ҳар жиҳатдан баркамол шеърий мерос қолдирган.

1983 йилда афғонистонлик олима Шафиқа Ёрқин Кобул шаҳрида «Девони Заҳириддин Муҳаммад Бобур»нинг нашрини амалга оширди. Олима илгариги барча нашрларга суянган ҳолда Бобур шеърий меросини девон шаклида тартибга келтириб, айрим чалкашликлар ва нуқсонларга барҳам берди.

Ўқувчиларга тақдим этилаётган ушбу китоб ана шу нашрлар асосида тайёрланган.

